

Chulalongkorn University

Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2019

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ
จากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

กมลชนก สกนธวัฒน์
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Curriculum and Instruction Commons](#)

Recommended Citation

สกนธวัฒน์, กมลชนก, "การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบจากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" (2019). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 9813.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9813>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน
เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF ECONOMIC LEARNING ACTIVITY PACKAGE
USING SCENARIO-BASED LEARNING TO PROMOTE FINANCIAL LITERACY
OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction
Department of Curriculum and Instruction
FACULTY OF EDUCATION
Chulalongkorn University
Academic Year 2019
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความ ฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
โดย	น.ส.กมลชนก สกนธวัฒน์
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวรัญญ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย เสวกงาม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวรัญญ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล)

กมลชนก สกนธวัฒน์ : การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็น
ฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (

DEVELOPMENT OF ECONOMIC LEARNING ACTIVITY PACKAGE USING SCENARIO-

BASED LEARNING TO PROMOTE FINANCIAL LITERACY OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS)

อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ชาธิณี ตรีวิทย์

การวิจัยและพัฒนามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็น
เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและ 2) ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มเป้าหมายวิจัยเป็นนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเพิ่มเติมที่มีสาระเกี่ยวกับการวางแผน
และจัดการการเงินในชีวิตประจำวัน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยดำเนินการจัดการ
เรียนการสอนด้วยตนเองโดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 11 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการสำคัญ ได้แก่ (1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ (2) การกำหนดฉกั
ทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริงที่จูงใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย (3) การ
มุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด และ (4) การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความ
ผิดพลาดในการตัดสินใจ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีเนื้อหาครอบคลุมความรู้ทางการเงินและความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย
กิจกรรมจำนวน 11 กิจกรรม เรียงลำดับกิจกรรมตามหลักการวางแผนและจัดการการเงิน แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน
ได้แก่ (1) ขั้นรับประสบการณ์ (2) ขั้นแสดงบทบาทสมมติ (3) ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต และ (4) ขั้นสะท้อนผล มีการวัดและประเมินผลของกิจกรรม
โดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน สมุดบันทึกการเรียนรู้ และการสะสมคะแนนโบนัสทางการเงิน เมื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการ
เรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

2. ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานที่มีต่อความฉลาดรู้
การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อน
การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินพบว่ามีการ
เปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านความรู้และทักษะทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านเจตคติทางการเงินตามลำดับ

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5983301827 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEYWORD: Financial Literacy, Scenario-based Learning, Learning Activity Package

Kamonchanok Sakondhawatt : DEVELOPMENT OF ECONOMIC LEARNING ACTIVITY PACKAGE USING SCENARIO-BASED LEARNING TO PROMOTE FINANCIAL LITERACY OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS. Advisor: Asst. Prof. CHARINEE TRIWARANYU, Ph.D.

The purposes of this Research and Development were to 1) develop the economic learning activity package using scenario-based learning to promote financial literacy of lower secondary school students and 2) study the results of using the economic learning activity package. The samples were 29 of 9th-grade secondary school students who registered in the elective course related to financial planning and management in daily life in the second semester of the academic year 2019 at the demonstration secondary school under the Office of the Higher Education Commission, Bangkok. Participants were selected through a purposive sampling method. The samples were taught for 11 weeks by the researcher. The research tool was the financial literacy test. The data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research were as follows

1. The principles of the economic learning activity package using scenario-based learning to promote the financial literacy of lower secondary school students are: (1) focus on bringing theory to practice, (2) set the scenarios related to real-life to encourage students to use various financial skills, (3) emphasis on the use of problem-solving thinking and decision-making skill without being judged as right or wrong, and (4) learn through wrong financial decisions. The content in the package covers financial knowledge and basic knowledge of economics. The learning activity package includes 11 activities sequenced by the principles of financial planning and management. Each activity includes four steps, which are (1) Experiencing, (2) Role-Playing, (3) Facing on a climax scene, and (4) Reflecting. The assessments of the activities are the financial literacy test, learning log, and accumulated financial bonus points. The results of the student satisfaction towards the learning were at a very good level.

2. Students' overall mean of the post-test scores on the financial literacy after using the learning activity packages was statistically significantly higher than the pre-test score (Significant at .05 level) and when considered separately by the components of financial literacy, it was found that there is the highest mean change in financial knowledge and skills, financial behavior, and financial attitude respectively.

Field of Study: Curriculum and Instruction

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ สถานศึกษาอันเป็นที่รักของข้าพเจ้า ที่ได้หล่อหลอมให้ข้าพเจ้ามีอุดมการณ์ที่ยึดเหนี่ยวในการมุ่งสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาโรณี ตรีวรญาณ ผู้ซึ่งเป็นมากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นครูผู้ให้คำชี้แนะให้ความเมตตา ให้ความช่วยเหลือ ให้คิดขบคิด ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ให้พลังบวก ให้ไฟแห่งนักเดินทาง ให้โอกาส และให้ความเสียสละแก่ข้าพเจ้า ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยสร้างวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง แต่สร้างให้ลูกศิษย์คนนี้ได้เรียนรู้ ได้พัฒนาตนเองในแบบของตนเอง รวมถึงเป็นต้นแบบของความเป็นครูของข้าพเจ้า

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย เสวกงาม ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้เสียสละเวลา ให้ข้อคิด ให้กำลังใจและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์

กราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์พร ยินดีสุข และอาจารย์ ดร.อัจฉรา โยมสินธุ์ ผู้ให้ทั้งองค์ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และประสบการณ์ที่นำมาสู่การพัฒนาวิทยานิพนธ์เล่มนี้

กราบขอบพระคุณ ครู อาจารย์ทุกท่านในชีวิตของข้าพเจ้า ผู้อบรมสั่งสอนให้ความรู้จนเป็นข้าพเจ้าในทุกวันนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทั้งสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณาจารย์ภายในคณะครุศาสตร์ ผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ จนสามารถนำมาปรับใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงการนำไปปรับใช้ในชีวิต

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร ผู้คอยสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอ คุณวีระพล บติรัฐ ผู้ให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการเงิน ทำให้ข้าพเจ้ามีองค์ความรู้ในการนำมาพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จนสำเร็จลุล่วง

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่คอยให้คำแนะนำให้กำลังใจ ช่วยเหลือสนับสนุนให้ข้าพเจ้าได้เรียนในสิ่งที่ต้องการและจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณนายปรินทร์ ทองเผือก ผู้บุกเบิกวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งช่วยให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้และต่อยอดจนเกิดเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอบคุณรุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อนสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่ร่วมเคียงข้างช่วยเหลือกันมา โดยเฉพาะน้องหนึ่ง ผู้เปรียบเสมือนน้องที่ร่วมแรงร่วมใจให้กำลังใจ ปรับทุกข์ปรับสุขและให้คำปรึกษาที่ดีแก่ข้าพเจ้า

ขอบคุณมิตรผู้อยู่เคียงข้างตลอดการทำวิทยานิพนธ์ ปุณณ์ ฉันทน์ แต้ม ผักกาด เพชร น้องเม่น สมาคมชาวญาติสมาคม(ตัว)กลมประชาสัมพันธ์ สมาคมหมูแข็งแรง ผู้เป็นทั้งเพื่อน ที่ปรึกษา และผู้เตือนสติเมื่อหลงทาง

กราบขอบพระคุณครอบครัวของข้าพเจ้า ผู้สนับสนุน สั่งสอนและให้กำลังใจ จนทำให้ข้าพเจ้าประสบความสำเร็จมาทุกวันนี้

ทุกท่านที่กล่าวมานี้คือผู้มีส่วนร่วมสร้างวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เกิดขึ้น คุณค่าที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถือเป็นผลงานที่เกิดจากบุคคลทุก ๆ ท่านที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	8
วัตถุประสงค์การวิจัย	8
สมมติฐานการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	11
ประโยชน์และคุณค่าของงานวิจัย.....	13
กรอบแนวคิดในการวิจัย	14
บทที่ 2	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
ตอนที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (The Learning Activity Package : LAP)	17
1.1 ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (The Learning Activity Package : LAP).....	17
1.2 แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	19

1.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	19
1.4 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	21
1.5 แนวทางการประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	22
1.6 การเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	29
ตอนที่ 2 แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning)	36
2.1 ความหมายของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน	37
2.2 ประเภทของการแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน	37
2.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน	38
2.4 หลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน	39
2.5 หลักในการออกแบบและองค์ประกอบของฉากทัศน์ (Scenario Building & Scenario's Elements).....	42
2.6 ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์	48
2.7 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน	51
2.8 ความแตกต่างของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) กับแนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน (Simulation-based Learning).....	54
ตอนที่ 3 ความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy).....	57
3.1 นิยามของความฉลาดรู้การเงิน	57
3.2 กรอบมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน (Conceptualising Financial Literacy).....	60
3.3 ความแตกต่างของความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) ความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) กับสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence).....	62
3.4 องค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน.....	63
3.5 ปัญหาและพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทย	68
3.6 ความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.....	70
3.7 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน	80

3.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงิน	82
3.9 แนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงิน.....	85
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	93
4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐาน	93
4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงิน	94
บทที่ 3	96
วิธีดำเนินการวิจัย	96
ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ ฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (R1 – D1)	98
1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Package: LAP).....	98
1.2 การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ ฉก ทักษ์เป็นฐานฉบับร่าง.....	99
1.3 การตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง	112
1.4 การปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง	115
ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ แบบฉกทักษ์เป็นฐานที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (R2 – D2)	116
2.1 การออกแบบงานวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	116
2.2 การออกแบบและสร้างเครื่องมือวิจัย.....	117
2.3 การทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการ เรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐาน	134
2.4 การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	136
บทที่ 4	145
ผลการวิจัย	145

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐกิจโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกทศน์	
เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	145
ส่วนที่ 1 ส่วนนำของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้.....	145
1.1 หลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	145
1.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้	147
1.3 เนื้อหาการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	147
ส่วนที่ 2 การประเมินผล.....	148
ส่วนที่ 3 กิจกรรม	149
3.1 กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	149
3.2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	157
ส่วนที่ 4 คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	159
4.1 แนวทางและข้อปฏิบัติในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	159
4.2 การเตรียมการเพื่อนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	160
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิด	
การเรียนรู้แบบฉกทศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษา	
ตอนต้น.....	162
2.1 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม	
การเรียนรู้.....	163
2.2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม..	163
การเรียนรู้ในแต่ละองค์ประกอบ.....	163
2.3 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน.....	166
บทที่ 5	168
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	168
สรุปผลการวิจัย.....	171

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐกิจโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ ฉาก ทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	171
ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ ฉาก ทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	173
การอภิปรายผล	173
1. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น	174
2. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น	183
ข้อเสนอแนะ	189
1. ข้อเสนอแนะในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้	189
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	192
บรรณานุกรม	194
ภาคผนวก	200
ภาคผนวก ก ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	201
ภาคผนวก ก1 ตัวอย่างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน	202
ภาคผนวก ก2 โครงสร้างและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน	214
ต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้	214
ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	219
ภาคผนวก ค ตารางข้อเสนอแนะ ข้อมูลจากการสังเกตและแนวทางการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย	231
ภาคผนวก ง คู่มือชุดกิจกรรมการเรียนรู้และตัวอย่างกิจกรรม	242
ภาคผนวก จ ภาพบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	275
ภาคผนวก ช รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	278
ประวัติผู้เขียน	280

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	30
ตารางที่ 2	การสังเคราะห์หลักการสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐาน	41
ตารางที่ 3	การวิเคราะห์หลักการในการออกแบบฉกทักษ์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
ตารางที่ 4	การเปรียบเทียบแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานกับแนวคิดการเรียนรู้แบบ สถานการณ์จำลองเป็นฐาน	54
ตารางที่ 5	ความแตกต่างของความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) ความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) กับสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence)	62
ตารางที่ 6	วิเคราะห์ความสอดคล้องของปัญหาและพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทยกับ กรอบความฉลาดรู้การเงิน โดย OECD (2015)	71
ตารางที่ 7	การกำหนดสัดส่วนคะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน โดย PISA 2016	89
ตารางที่ 8	เกณฑ์การประเมินคะแนนรายข้อแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน (องค์การเพื่อความร่วมมือ และพัฒนาทางเศรษฐกิจ, 2018)	91
ตารางที่ 9	เกณฑ์การพิจารณาระดับความฉลาดรู้การเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559)	91
ตารางที่ 10	วิธีดำเนินการวิจัย	96
ตารางที่ 11	นิยาม หลักการและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้	98
ตารางที่ 12	การพัฒนาฉกทักษ์โดยออกแบบตามองค์ประกอบของฉกทักษ์โดยผู้วิจัย	108
ตารางที่ 13	เครื่องมือในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	118
ตารางที่ 14	สัดส่วนของข้อคำถามและสัดส่วนคะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง ส่วนที่ 1 ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน	122
ตารางที่ 15	สัดส่วนของข้อคำถามและสัดส่วนคะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง ส่วนที่ 2 ด้านเจตคติทางการเงิน	122
ตารางที่ 16	ตารางแสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง	125
ตารางที่ 17	โครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน	127

ตารางที่ 18 ตารางเกณฑ์คะแนนความฉลาดรู้การเงินที่ใช้ในงานวิจัย	128
ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน	129
ตารางที่ 20 ปัญหาและแนวทางปรับปรุงแก้ไขแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับใหม่	129
ตารางที่ 21 โครงสร้างการออกแบบข้อคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน และเกณฑ์การประเมินโดยยึดองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินที่ได้จากการสังเคราะห์ผลการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้	130
ตารางที่ 22 ตัวอย่างข้อคำถามและองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน	132
ตารางที่ 23 สัดส่วนข้อคำถามและคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจที่ใช้ในงานวิจัย	133
ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้	137
ตารางที่ 25 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้	139
ตารางที่ 26 ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้	143
ตารางที่ 27 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และค่าการทดสอบที (t-test) ของคะแนนความฉลาดรู้การเงินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	163
ตารางที่ 28 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าการทดสอบที (t-test) ของคะแนนความฉลาดรู้การเงินในแต่ละองค์ประกอบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	164
ตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้	166
ตารางที่ 30 เปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินองค์ประกอบย่อย ในองค์ประกอบด้านเจตคติทางการเงิน	186

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	14
ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบทกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็น ฐาน แนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน และวิธีการสอนต่าง ๆ	39
ภาพที่ 3 ตัวอย่างฉกัทัศน์ โดย Som Naidu (2007)	47
ภาพที่ 4 ตัวอย่างฉกัทัศน์ โดย Ray Jimanaz (2009)	47
ภาพที่ 5 การสังเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบฉกัทัศน์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
ภาพที่ 6 การสังเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบฉกัทัศน์ที่ใช้ในงานวิจัย	50
ภาพที่ 7 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน จากงานวิจัย	51
ภาพที่ 8 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานที่ใช้ใน งานวิจัย จากความสอดคล้องของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้กับองค์ประกอบของฉกัทัศน์เป็นฐานที่ สังเคราะห์จากงานวิจัยต่าง ๆ	53
ภาพที่ 9 กรอบมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน โดย Mason และ Wilson (2000)	61
ภาพที่ 10 การสังเคราะห์นิยามของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ใน งานวิจัย	72
ภาพที่ 11 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยของความรู้ทางการเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้นที่ใช้ในงานวิจัย	74
ภาพที่ 12 การสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบย่อยของเจตคติทางการเงินที่ใช้ในงานวิจัย	77
ภาพที่ 13 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยด้านพฤติกรรมทางการเงินที่ใช้ในงานวิจัย	79
ภาพที่ 14 กรอบแนวคิดแสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกถึง	82
ภาพที่ 15 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงิน	84
ภาพที่ 16 โครงสร้างการวัดทักษะทางการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559)	85
ภาพที่ 17 ตัวอย่างข้อคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน โดย PISA (2016)	86

ภาพที่ 18 การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสอดคล้องกับความฉลาดรู้การเงินโดยผู้วิจัย	102
ภาพที่ 19 การสังเคราะห์สาระการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้วิจัย	103
ภาพที่ 20 ความสอดคล้องระหว่างแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินกับหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉันททัศน์เป็นฐาน.....	104
ภาพที่ 21 องค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินที่ใช้ในการออกแบบโครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน.....	119
ภาพที่ 22 ลำดับและโครงสร้างกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์กับความสอดคล้องกับความฉลาดรู้การเงิน	156
ภาพที่ 23 แนวทางการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551	162
ภาพที่ 24 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทียบตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินทั้งภาพรวมและแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน	167
ภาพที่ 25 ตัวอย่างการแสดงผลการสะสมคะแนนโบนัสจากการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียน .	180

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคศตวรรษที่ 21 หลายประเทศมุ่งดำเนินการตามนโยบายเพื่อสร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจที่จะก้าวข้ามจากประเทศ “ด้อยพัฒนา” ไปสู่ประเทศที่ “กำลังพัฒนา” และประเทศที่ “กำลังพัฒนา” ไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว แม้การพัฒนาเศรษฐกิจของโลกจะก้าวหน้าเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมากเพียงใด กลับพบว่าแต่ละประเทศต่างเผชิญกับปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงานและการเป็นหนี้ของประชาชน ส่งผลให้รัฐบาลต้องเพิ่มอัตราภาษีในการรองรับนโยบายสวัสดิการเพื่อดูแลประชาชนหลังเกษียณจำนวนมาก นอกจากนี้วิวัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วไม่เพียงแต่ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางการค้า แต่กลับส่งเสริมการพัฒนาและการแข่งขันของ “ระบบการเงิน” “ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน” “บริการทางการเงิน” เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของรัฐและประชาชนในการบริหารจัดการการเงินให้มีความมั่นคงทางการเงินทั้งในระดับประเทศ ครัวเรือนและบุคคล ซึ่งแม้ว่าจะปรากฏการแข่งขันทางการเงินต่าง ๆ มากมาย แต่พบว่าประชาชนกลับไม่มีความรู้มากเพียงพอที่จะเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม

ด้วยเหตุนี้ “ความฉลาดรู้การเงิน” (Financial Literacy) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ (Attitude) และพฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) มาใช้ในการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในบริบททางการเงิน (Financial Contexts) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของตนเองเพื่อการมีชีวิตที่ดี (Well-being) และมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจได้ตลอดชีวิต” (Atkinson et al, 2016; Mason & R. Wilson, 2000; Neill, Berg, & Stevens, 2014; Sevcík, 2015; Sue Thomson, 2015) จึงเป็นประเด็นสำคัญในเรื่องของการพัฒนามนุษย์ เริ่มจากการศึกษาและวิจัยโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ โออีซีดี (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) ในการจัดทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของประชากรอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปใน 30 ประเทศ พบว่ามีประชากรเฉลี่ย 56% ของประเทศที่ได้เข้าร่วมงานวิจัยได้คะแนนอย่างน้อย 5 ใน 7 ซึ่งจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ระดับขั้นต่ำ ในขณะที่กลุ่มประเทศสมาชิกของโออีซีดีมีประชากรที่เฉลี่ย 63% ได้คะแนนในระดับเดียวกัน จึงแสดงให้เห็นว่าประชาชนจำนวนมากในหลากหลายประเทศไม่มี

ความฉลาดรู้การเงินที่ดีเพียงพอ (Atkinson et al, 2016) การสำรวจความฉลาดรู้การเงิנדังกล่าวจึงส่งผลให้หลายประเทศ เริ่มตระหนักถึงการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของพลเมืองโดยกำหนดให้เป็นทักษะชีวิตและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประชากรสามารถบริหารจัดการการเงินนำไปสู่ความมั่นคงทางการเงินทั้งในระดับตนเองและครอบครัว 2) ช่วยลดปัญหาภาวะหนี้สินครัวเรือนที่เกิดจากการบริโภคเกินตัว (Sibley, 2007) 3) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักวางแผนการเงินและการออม เพื่อรองรับต่อการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณได้อย่างมั่นคง ลดภาระทางการเงินของประเทศ 4) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้เท่าทันการพัฒนาทางเทคโนโลยีทางการเงิน นวัตกรรมทางการเงินเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริการทางการเงิน (Atkinson et al, 2016; Norman, 2010; คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559) 5) ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเลือกและตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการถูกฉ้อโกงและหลอกลวงทางการเงิน 6) ประเทศที่มีประชากรที่มีความฉลาดรู้การเงินที่ดีย่อมส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศและมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจเนื่องจากประชากรมีความรู้ที่มากเพียงพอต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศต่อไป (A.Hilger & M.Holgart, 2003; Human Resources Development Working Group, 2014; Sibley, 2010)

การตื่นตัวของความฉลาดรู้การเงินในระดับนานาชาติส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทย เริ่มดำเนินการสำรวจความฉลาดรู้การเงินของประชาชนผ่านแบบวัดความฉลาดรู้การเงินซึ่งเทียบเคียงจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) กับประชาชนในทุกระดับ ได้แก่ 1) ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาพบว่ามีความรู้ทางการเงินและเจตคติทางการเงินในเกณฑ์ต่ำ ในขณะที่ด้านพฤติกรรมทางการเงินที่คนไทยควรจะต้องปรับปรุงที่สุด คือ พฤติกรรมความรับผิดชอบการตัดสินใจทางการเงินในครัวเรือน การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายและการบริหารจัดการสรรเงินเพื่อใช้จ่ายและออมอย่างเหมาะสม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556) ในขณะที่ด้านเจตคติทางการเงินที่ควรปรับปรุง คือ การนิยมความสุขในการใช้จ่ายเงินมากกว่าการออมเพื่ออนาคต 2) ระดับเทียบเท่ามัธยมและระดับต่ำกว่ามัธยมพบว่ามีพื้นฐานความรู้ทางการเงินที่ไม่ดี ขาดทักษะในการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการบริโภค ไม่เห็นความสำคัญของการตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว ไม่เห็นความสำคัญของการออมและขาดการออมเงินอย่างเหมาะสม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนโดยสถาบันรามจิตติ (2549) พบว่าเยาวชนไทยมีปัญหาพฤติกรรมทางการเงิน ได้แก่ การบริโภคที่เกินตัว การบริโภคตามกระแสนิยม การขาดการออมเงิน การเป็นหนี้ การขาดวินัยทางการเงิน การขาดการบริหารจัดการการเงินและการวางแผนทางการเงินในระยะสั้น รวมถึงการขาดการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเงิน

จากข้อมูลการสำรวจความฉลาดรู้การเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยในปีพุทธศักราช 2556 และปี 2559 จึงนำมาสู่การขับเคลื่อนในเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินให้แก่ประชาชนในประเทศ โดยเฉพาะในระดับเยาวชนซึ่งจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เผชิญกับสภาวะการเงินและเศรษฐกิจ การปลูกฝังให้เยาวชนมีความฉลาดรู้การเงินที่ดีย่อมเป็นการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพทางการเงินในอนาคตโดยเฉพาะเรื่องการวางแผนและจัดการการเงินส่วนบุคคล (สถาบันคินันท์แห่งเอเชีย, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในเยาวชนขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2015) ซึ่งได้นำเสนอกรอบพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของเยาวชน ได้แก่ ด้านการวางแผนการเงินและการจัดการการเงิน (Planning and Managing Finance) คือ ความสำคัญของการวางแผนและจัดการรายได้ในระยะสั้นและระยะยาว กระบวนการในการวางแผนและตรวจสอบรายได้ ค่าใช้จ่าย รวมถึงเข้าใจวิธีการในการเสริมสร้างความมั่นคงความเป็นอยู่ทางการเงิน การใช้บัตรเครดิตและการออม การวางแผนและจัดการการเงินนี้ถือเป็น 1 ใน 4 ด้านของกรอบความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนอื่น ๆ ได้แก่ 1) ด้านเงินและธุรกรรมการเงิน (Money and Transaction) คือ การรู้ในวัตถุประสงค์ ความแตกต่างของเงิน การจัดการธุรกรรมการเงินขั้นพื้นฐาน รูปแบบการจ่ายเงิน 2) การจัดการความเสี่ยงและผลตอบแทน (Risk and Reward) ประกอบด้วยความสำคัญของการปกป้องตนเองจากความเสียหายต่อการสูญเสียรายได้หรือทรัพย์สินที่จำเป็น เช่น การประกันและการออม การประเมินระดับความเสี่ยงและรางวัลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ และ 3) ภูมิทัศน์ทางการเงิน (Financial landscape) ประกอบด้วยความรู้ถึงสิทธิและความรับผิดชอบในฐานะผู้บริโภคในตลาดการเงิน การเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะการเงิน อัตราดอกเบี้ยในด้านภาษีอากร หรือสวัสดิการที่สามารถส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัวและสังคมได้

จากการสังเคราะห์ความสอดคล้องของปัญหาพฤติกรรมทางการเงินในเยาวชนไทย พบว่ามีความครอบคลุมกับกรอบความฉลาดรู้การเงินเยาวชนโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจในด้านการวางแผนและจัดการการเงิน (OECD, 2015) และสอดคล้องกับข้อเสนอของรายงานการประชุมเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของสถาบันคินันท์แห่งเอเชีย (2558) ที่ว่าการวางแผนและจัดการการเงินเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนไทยมากที่สุด อีกทั้งเมื่อวิเคราะห์นิยามความฉลาดรู้การเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD/INFE, 2016) กับกรอบมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงินในงานวิจัยของ Mason & R. Wilson (2000) ได้นำเสนอว่าความฉลาดรู้การเงินเป็นกระบวนการทางความคิดในการจัดการกระทำกับข้อมูลเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงินอย่างเหมาะสม จึงนำมาสู่การสังเคราะห์ความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับระดับเยาวชน คือ “ความสามารถในการใช้ทักษะทางการเงิน เพื่อการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้อง

กับการวางแผนและจัดการการเงิน โดยอาศัยความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ภายใต้บริบททางการเงินในระดับบุคคลอย่างเหมาะสม”

โครงการการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) (PISA, 2015) ได้นำเสนอปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีความฉลาดรู้การเงินที่ดีคือครอบครัว หากครอบครัวที่สอนนักเรียนให้รู้จักการบริหารจัดการการเงินที่ดีย่อมส่งเสริมให้เยาวชนนั้นมีความฉลาดรู้การเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ข้อจำกัดที่พบคือทุกครอบครัวไม่สามารถที่จะส่งเสริมเยาวชนให้มีความฉลาดรู้การเงินได้อย่างเท่าเทียม (PISA, 2015) ด้วยเหตุนี้การศึกษาทางการเงินควรเริ่มต้นที่โรงเรียนและควรให้เยาวชนได้รับการศึกษาทางการเงินโดยเร็วที่สุด (OECD, 2005) สอดคล้องกับโครงการประเมินผลร่วมกับนักเรียนนานาชาติ (PISA, 2012) และธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ซึ่งได้เสนอเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในเยาวชนว่าควรเริ่มต้นในระดับโรงเรียน เนื่องจากการเรียนรู้ปัญหาทางการเงินของตนเองควรเริ่มต้นจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนก่อนที่จะออกไปเผชิญหน้ากับการตัดสินใจทางการเงินที่ซับซ้อนในสังคมภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยการศึกษาความฉลาดรู้การเงินในโรงเรียน (Financial Literacy in School) (ASIC, 2003) ที่ได้นำเสนอความจำเป็นของการจัดการศึกษาด้านความฉลาดรู้การเงินในสถานศึกษาว่าความฉลาดรู้การเงินควรถูกยกให้เป็น “กระบวนการตลอดชีวิต” (Lifelong Process) ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาความฉลาดรู้การเงินทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาย่อมเป็นรากฐานสำคัญที่สามารถสร้างให้นักเรียนรู้จักหลีกเลี่ยงการตัดสินใจทางการเงินที่ไม่ดีได้ และโรงเรียนยังเป็นสถานที่ปลอดภัยเหมาะสมสำหรับการฝึกความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน

จากรายงานการประชุมเพื่อศึกษาการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินโดยสถาบันคินันท์แห่งเอเชีย (2558) พบว่าปัญหาหลักของการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทยนั้นไม่ใช่เพราะหลักสูตรเนื่องจากในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติได้มีการสอดแทรกความฉลาดรู้การเงินในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์แล้ว แต่เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างของหลักสูตรสาระเศรษฐศาสตร์ กลับพบว่าหลักสูตรมุ่งเน้นตัวชี้วัดทางความรู้มากกว่าทักษะ ส่งผลทำให้การออกแบบการเรียนการสอนจึงมีทิศทางที่เน้นการสอนด้านเนื้อหามากกว่าการส่งเสริมด้านทักษะ อันเป็นหลักการสำคัญของความฉลาดรู้การเงิน อีกทั้งครูส่วนใหญ่จัดการเรียนสอนแบบบรรยายเนื้อหาและขาดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ดังนั้นการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ได้นำเสนอว่าการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินแก่เยาวชนควรเริ่มต้นจากการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในโรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นระดับการศึกษาขั้นสุดท้ายของการศึกษาขั้นบังคับของการศึกษาในประเทศไทย

จากสถิติของอัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ (2559) ตั้งแต่พุทธศักราช 2552 – 2558 พบว่า นักเรียนที่เลือกจะศึกษาต่อภายหลังการจบการศึกษาชั้นบังคับมีสัดส่วนที่ลดน้อยลงและบางส่วนถูกออกจากการศึกษากลางคัน ซึ่งมีสาเหตุจากฐานะที่ยากจน ปัญหาครอบครัว อพยพตามผู้ปกครอง การสมรส และการหาเลี้ยงครอบครัว เป็นต้น ส่งผลให้จำนวนเยาวชนที่ควรจะได้รับการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในระบบการศึกษานั้นลดจำนวนลง อีกทั้งเยาวชนในช่วงอายุ 15 – 18 ปี เป็นช่วงวัยที่จะต้องเผชิญกับการเลือกที่จะศึกษาต่อหรือเลือกที่จะเข้าสู่เส้นทางการทำงาน ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังความฉลาดรู้การเงินจึงควรปลูกฝังตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) ให้พร้อมต่อการใช้ชีวิตหลังจากการจบการศึกษาชั้นบังคับ อีกทั้งช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ เป็นช่วงอายุที่ทาง OECD (2016) ได้เสนอว่าพร้อมกับการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน เนื่องจากมีทักษะพื้นฐาน อันได้แก่ “ความรู้ทางการอ่าน” (Reading Literacy) และ “ความรู้ทางการคำนวณ” (Mathematic Literacy) ของการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินที่ดีได้

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดความฉลาดรู้การเงินต่างพบว่าปัญหาของการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน คือ สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเน้นการสอนในเชิงทฤษฎีหรือแบบเน้นการบรรยาย จึงทำให้เยาวชนขาดการเชื่อมโยงทฤษฎีเข้าสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน หลายงานวิจัยจึงมีการนำเสนอการจัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) (Ambika Gulati, 2016; F. Olesen & M. Ove Madsen, 2017; Neal Finkelstein et. al, 2010) รูปแบบการเรียนรู้โดยเน้นโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) (Ambika Gulati, 2016) วิธีการสอนแบบกรณีศึกษา (Case Studies) วิธีการสอนแบบระดมพลังสมอง (Brainstorming) วิธีการสอนแบบบทบาทสมมติ (Role Plays) วิธีการสอนแบบบทเรียนที่เน้นกิจกรรม (Activities Based Lessons) (Don R. Leet & Jane S. Lopus, 2012) วิธีการสอนโดยใช้โปรแกรมสถานการณ์จำลอง (System Dynamic Simulation) (Gary B. Hirsch) และการสอนโดยใช้เรื่องสั้น (Short Stories) แต่เมื่อวิเคราะห์ผลจากการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยที่กล่าวมานั้นกลับพบว่ามุ่งเน้นการนำความรู้สู่การประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงของโลกเพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาเชิงทฤษฎี แต่ยังขาดรูปแบบการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้นำมาความรู้สู่การจัดการทางการเงินตามบริบทของตัวนักเรียนในชีวิตจริง อีกทั้งเมื่อศึกษาถึงกรอบโมทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) คือ การพัฒนาทักษะทางการเงินในรูปแบบของกระบวนการ (Process) ที่ใช้ทักษะกระบวนการคิด (Cognitive Process) ในการนำมาซึ่งการเลือกใช้ข้อมูล การสร้างความเข้าใจในข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทาง

การเงิน การคาดคะเนข้อมูล และการประเมินข้อมูลทางการเงินเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mason & R. Wilson, 2000; Sevcik, 2015) ด้วยเหตุนี้แนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่มีประสิทธิภาพ จึงควรเริ่มต้นที่การจัดการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนและควรเป็นจัดการการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่บริบทใกล้เคียงกับชีวิตจริง มุ่งเน้นการสร้างทักษะทางการเงินในรูปแบบของการใช้กระบวนการทางปัญญา และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการตัดสินใจทางการเงินที่หลากหลาย เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดจากการตัดสินใจที่อาจต้องเผชิญในอนาคต (Ambika Gulati, 2016; Don R. Leet & Jane S. Lopus, 2012 ; F. Olesen & M. Ove Madsen, 2017; Neal Finkelstein et. al, 2010)

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ พบว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) มีแนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดความฉลาดรู้การเงิน คือ เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ผ่านการกำหนดฉากทัศน์ที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริง (Real World) โลกเสมือนจริง (Near World) หรือใกล้เคียงกับความเป็นจริง (Near-Life) ภายใต้พื้นที่ที่ปลอดภัยผ่านกระบวนการจูงใจให้ผู้เรียนใช้ทักษะอันหลากหลาย เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง (Errington, 2010a, 2011; Hursen & Fasli, 2017; Som Naidu et al., 2007; Sorin, 2013a) มีพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบท (Situating Learning Theory) โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ 2) การกำหนดฉากทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริงที่จูงใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย 3) การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจผ่านตัวเลือกโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด และ 4) การให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านความผิดพลาดในการตัดสินใจ (Cigdem Hursen, 2017; Edward P. Errington, 2011 ; Reesa Sorin, 2015) โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ นักเรียนได้รับการนำเสนอฉากทัศน์ ได้แก่ เรื่องเล่า (Story Line) บทบาท (Role) ที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติในฉากทัศน์ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลสนับสนุนประกอบที่ช่วยให้ฉากมีความสมจริงยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนทำความเข้าใจต่อบทบาทและแสดงบทบาทผ่านฉากทัศน์ประกอบด้วย ฉากซึ่งเป็นจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge) คำถาม (Focus Questions) และตัวเลือก (Choices) ที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจตามความสามารถของตนเอง ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนได้รับการนำเสนอภาวะวิกฤต ประกอบด้วยฉาก คำถามและตัวเลือกที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจในฉากทัศน์ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผล นักเรียนนำเสนอผลจากการตัดสินใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐานจึงมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะทางการเงินโดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินเพื่อการตัดสินใจทางการเงินในฉกฉวยที่เชื่อมโยงสถานการณ์ทางการเงินในชีวิตจริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่หลากหลายภายใต้ห้องเรียนซึ่งเป็นสถานที่ปลอดภัยต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ความฉลาดรู้ทางการเงินผ่านความผิดพลาดในการตัดสินใจทางการเงินในสถานการณ์ ที่จะสามารถเชื่อมโยงไปสู่การตัดสินใจทางการเงินในบริบทของชีวิตจริงได้

อย่างไรก็ตามการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินนั้นจะต้องใช้ระยะเวลาที่เพียงพอ โดยเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงิน จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางเงิน (Marlowe, 2014) รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่ดีควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจในสถานการณ์ทางการเงินที่มีความแตกต่างหลากหลายและใช้ทักษะทางการเงินในรูปแบบของกระบวนการทางปัญญาผ่านการลงมือปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเพื่อออกแบบกิจกรรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐานให้ครอบคลุมฉกฉวยทางการเงินที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนสามารถฝึกฝนการตัดสินใจทางการเงินในหลากหลายสถานการณ์ทางการเงินที่จะสามารถนำไปเชื่อมโยงกับการใช้ในชีวิต แล้วนำกิจกรรมมาจัดรวบรวมเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (The Learning Activity Package: LAP) ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ การรวบรวมกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีความเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในตัวเองและเน้นบทบาทของนักเรียนเป็นสำคัญ (Charles R. Duke, 1975; James E. Smith, 1972; Meehan, 1981) ด้วยหวังให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้เป็นแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ความฉลาดรู้การเงินผ่านกิจกรรมที่หลากหลายอย่างเป็นระบบและยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ครูผู้สอนที่สนใจการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งในวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้

จากที่มาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จึงนำมาสู่ความสนใจของผู้วิจัยที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมบูรณาการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทยต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะอย่างไร
2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน สามารถส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

Jawaharlal Mariappen et al (2004) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานในการจัดการเรียนการสอนสถิติ” (Use of Scenario-based Learning Approach in Teaching Statics) ในหลักสูตรวิศวกรรม เมื่อพบว่าหลักสูตรส่วนใหญ่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย โดยการกำหนดสถานการณ์ทางด้านวิศวกรรมเพื่อให้นักเรียนได้นำความรู้ทางสถิติศาสตร์มาใช้ในการแก้ไขโครงสร้างในการก่อสร้างตามสถานการณ์ที่ครูออกแบบ ผลจากงานวิจัยพบว่าแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความรู้ทางสถิติศาสตร์มากยิ่งขึ้น อย่างมีนัยทางสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Reesa Sorin (2015) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง “ผลดีของการตระหนักถึงปัญหาที่ยากลำบากในการสนับสนุนและสถานการณ์ที่ปลอดภัย: แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานในการศึกษาของครูปฐมวัย” (It’s Great to Think about Difficult Issues in a Safe and Supportive Environment: Scenario-based Learning in Early Childhood Teacher Education) ซึ่งมีที่มาจากปัญหาทางงานวิจัยพบว่านักศึกษาครูในระดับปฐมวัยไม่สามารถเชื่อมโยงจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้ ด้วยเหตุนี้จึงได้นำแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยการกำหนดสถานการณ์สมมติที่คัดเลือกมาจากสถานการณ์จริงที่เคยเกิดขึ้นในชั้นเรียน มาให้

นักเรียนได้แสดงบทบาทเป็นครู ผลจากการวิจัยพบว่านักศึกษาครูในระดับปฐมวัยมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียนได้มากยิ่งขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Hursen (2017) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบไตร่ตรองกับการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองในระดับการเป็นมืออาชีพในการประยุกต์ใช้ผลสัมฤทธิ์ของวิชาชีพครู” ดำเนินการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ และพบว่าการเรียนรู้ผ่านแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานมีประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้ผลสัมฤทธิ์มากกว่ากลุ่มการเรียนรู้แบบไตร่ตรอง และมีคะแนนสูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติและพฤติกรรม รวมถึงสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้ภายในห้องเรียนไปสู่การประยุกต์ในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตได้

จากหลักการและผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในงานวิจัยว่าความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ขอบเขตการวิจัย

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความฉลาดรู้การเงิน หมายถึง ความสามารถในการใช้ทักษะทางการเงิน อันได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การประเมินข้อมูลทางการเงิน เพื่อการตัดสินใจทางการเงินที่โดยอาศัยความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ดีได้อย่างเหมาะสมกับบริบททางการเงิน โดยในระดับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมุ่งเน้นด้านการวางแผนและจัดการการเงินภายใต้บริบททางการเงินส่วนบุคคล

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

กลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1) กลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความฉลาดรู้การเงิน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาหรือเศรษฐศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาและ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน

1.2) กลุ่มทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ได้ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ส23203 วิชาพารวย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

กลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 2 ศึกษาผลของการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1) กลุ่มทดลองเพื่อทดสอบแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

2.2) กลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินคุณภาพของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินและประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความฉลาดรู้การเงิน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล

2.3) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 29 คน โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ส23203 วิชาพารวย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

3. เนื้อหา

3.1 หลักการวางแผนและจัดการการเงิน เรื่อง การตั้งเป้าหมายทางการเงิน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การวางแผนการออมเงิน การวางแผนการลงทุน การจำแนกการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ การลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น การติดตามการใช้จ่ายเงินและการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน

3.2. ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ความหมายของเศรษฐศาสตร์ การเลือกและค่าเสียโอกาส การบริโภค สถาบันทางการเงิน การออมและการลงทุน กลไกราคา เงินเฟ้อ-เงินฝืด และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้จากการสังเคราะห์สาระเศรษฐศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 ซึ่งสอดคล้องกับความรู้ทางการเงิน

4. เวลาที่ใช้

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระยะเวลา 13 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้ผ่านการกำหนดฉากทัศน์ที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริง (Real World) โลกเสมือนจริง (Near World) หรือใกล้เคียงกับความเป็นจริง (Near-Life) ภายใต้พื้นที่ที่ปลอดภัยผ่านกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนใช้ทักษะอันหลากหลายเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง มีหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ 2) การกำหนดฉากทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริงที่จูงใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย 3) การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหา และการตัดสินใจโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด และ 4) การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความผิดพลาดในการตัดสินใจ ประกอบด้วยขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ นักเรียนได้รับการนำเสนอฉากทัศน์ ได้แก่ เรื่องเล่า (Story Line) บทบาท (Role) ที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติในฉากทัศน์ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลสนับสนุนประกอบที่ช่วยให้ฉากมีความสมจริงยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนทำความเข้าใจต่อบทบาทและแสดงบทบาทผ่านฉากทัศน์ฉากทัศน์ประกอบด้วย ฉากซึ่งเป็นจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge) คำถาม (Focus Questions) และตัวเลือก (Choices) ที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจตามความสามารถของตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนได้รับการนำเสนอภาวะวิกฤต ประกอบด้วยคำถามและตัวเลือกที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจในฉากทัศน์

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผล นักเรียนนำเสนอผลจากการตัดสินใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐาน

หมายถึง การรวมชุดของกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเปิดเสรีสมบูรณ์ในตัวเอง เน้นบทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกิจกรรมมาจัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนด มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ (1) หลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (2) วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ และ (3) เนื้อหาประกอบด้วยหลักการวางแผนและจัดการการเงินกับความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ส่วนที่ 2 การประเมินผล ส่วนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และลำดับของกิจกรรมตามหลักการวางแผนและจัดการการเงิน และส่วนที่ 4 คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 11 กิจกรรม โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐาน มีหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ 2) การกำหนดฉากทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริงที่จูงใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย 3) การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด และ 4) การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความผิดพลาดในการตัดสินใจ แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ นักเรียนได้รับการนำเสนอฉากทัศน์ ได้แก่ เรื่องเล่า (Story Line) บทบาท (Role) ที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติในฉากทัศน์ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลสนับสนุนประกอบที่ช่วยให้ฉากมีความสมจริงยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนทำความเข้าใจต่อบทบาทและแสดงบทบาทผ่านฉากทัศน์ ฉากทัศน์ประกอบด้วย ฉากซึ่งเป็นจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง คำถามและตัวเลือกที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจตามความสามารถของตนเอง ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนได้รับการนำเสนอภาวะวิกฤต ซึ่งเป็นฉาก คำถามและตัวเลือกที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจในฉากทัศน์ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผล นักเรียนนำเสนอผลจากการตัดสินใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน

ความฉลาดรู้การเงิน หมายถึง ความสามารถในการใช้ทักษะทางการเงินเพื่อการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน โดยอาศัยความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ภายใต้บริบททางการเงินในระดับบุคคลที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน ประกอบด้วย 1) การวางแผนทางการเงิน (Financial Planning) และ 2) การจัดการการเงิน (Financial Management)

ด้านทักษะทางการเงิน (Financial Skills) คือ กระบวนการทางปัญญาที่สำคัญในการจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน (Identify financial information) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน (Analyse Information) 3) การประเมินข้อมูลทางการเงิน (Evaluate financial issues) และ 4) การตัดสินใจทางการเงิน (Financial Decision)

ด้านเจตคติทางการเงิน (Financial Attitude) ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็นส่วนบุคคล ที่นำมาสู่แรงจูงใจในการวางแผนและจัดการการเงิน โดยแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน คือ มุมมองต่อการสร้างความมั่นคงทางการเงินที่สะท้อนผ่านความรู้สึกไร้ความกังวลทางการเงิน และ 2) มิติด้านความมั่งคั่งทางการเงิน มุมมองต่อความต้องการที่จะสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน

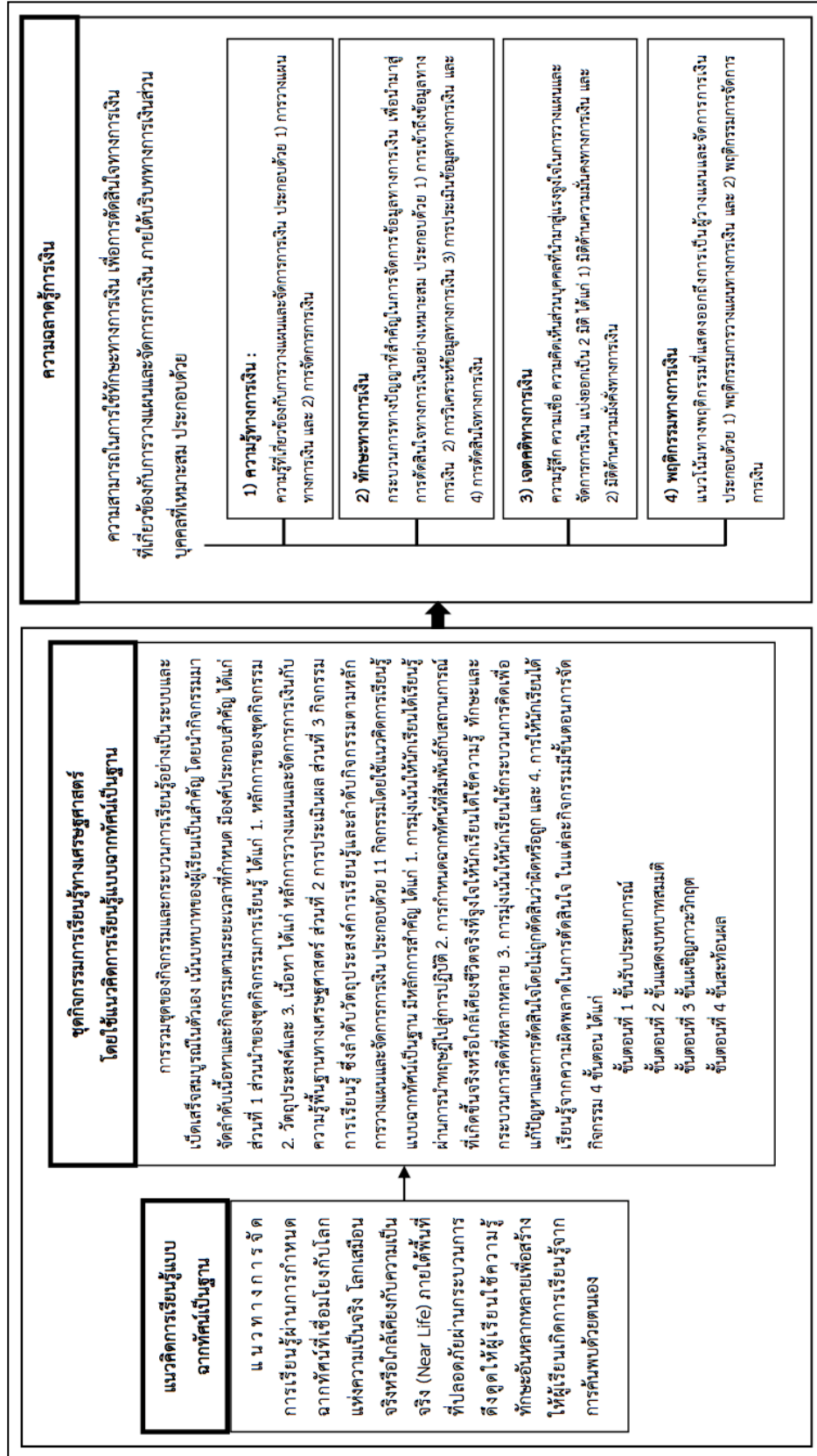
ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) แนวโน้มทางพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้วางแผนและจัดการการเงิน ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการวางแผนทางการเงิน และ 2) พฤติกรรมการจัดการการเงิน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.)

ประโยชน์และคุณค่าของงานวิจัย

1. เพื่อสร้างแนวทางการในการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์และวิชาอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อนำเสนอแนวทางของการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในรูปแบบของการปลูกฝังที่ทักษะการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการมุ่งเน้นเพียงความรู้ทางการเงิน
3. เพื่อศึกษาและนำเสนอบริบททางการเงินของเยาวชนไทยในปัจจุบันและการจัดทำเนื้อหาทางการเงินที่เท่าทันกับยุคสมัยปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีทางการเงิน ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน บริการทางการเงินและนวัตกรรมทางการเงิน
4. เพื่อศึกษาและนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทย เพื่อนำเสนอความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (The Learning Activity Package: LAP) ตอนที่ 2 แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) ตอนที่ 3 ความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) และตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษานิยามและหลักการของตัวแปร อันนำมาสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนี้

ตอนที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (The Learning Activity Package: LAP)

- 1.1 ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.2 แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.4 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.5 แนวทางการประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.6 การเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 2 แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning)

- 2.1 ความหมายของแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน
- 2.2 ประเภทของแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน
- 2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน
- 2.4 หลักการของแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน
- 2.5 หลักในการออกแบบฉากทัศน์
- 2.6 ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์
- 2.7 การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน
- 2.8 ความแตกต่างของแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานกับแนวทางการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน

ตอนที่ 3 ความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy)

- 3.1 นิยามของความฉลาดรู้การเงิน
- 3.2 มโนทัศน์ความฉลาดรู้การเงิน (Conceptualising Financial Literacy)
- 3.3 ความแตกต่างของความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy)
ความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) กับสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence)
- 3.4 องค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน
- 3.5 ปัญหาและพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทย
- 3.6 ความฉลาดรู้การเงินที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
- 3.7 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน
- 3.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงิน
- 3.9 แนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงิน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐาน
- 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงิน

ตอนที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (The Learning Activity Package : LAP)

1.1 ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (The Learning Activity Package : LAP)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมนั้นพบว่ามีการใช้ชื่อและคำที่แตกต่างกันไปทั้ง “ชุดการเรียนการสอน” (An Instructional Package) “ชุดกิจกรรม” (An Activity Package) “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้” (The Learning Activity Package : LAP) หรือแม้กระทั่ง “ชุดการเรียนรู้” (Learning Package) ซึ่งเมื่อศึกษาถึงความเป็นมาจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปหลักการและนิยามของแต่ละคำ ดังนี้

ชุดการเรียนการสอน (An Instructional Package) มีที่มาจากคำว่า “ชุดการสอน” (วิเชียร ชำรงโสทธิสกุล, 2560) ซึ่งเป็นคำที่เกิดขึ้นครั้งแรกในงานวิจัยของชัยยงค์ พรหมวงศ์ แต่ด้วยในยุคสมัยการตีความของคำว่าชุดการสอน คือ “การมุ่งเน้นการจัดเรียงชุดสื่อประสมหลายชนิดในการสอนให้นักเรียนเกิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมีครูเป็นผู้กระทำสื่อ” นั้น มีความห่างไกลจากจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยนักเรียน (Learning by doing) หรือการมุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-center Activity) ด้วยเหตุนี้ จึงมีการให้ความหมายของ “Instructional Packages” ในภาษาไทยว่าเป็น “ชุดการเรียนการสอน” ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ มุ่งเน้นการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติโดยใช้สื่อด้วยตัวเองของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-center Instruction) และครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (ทิตินา แคมมณี, 2560; สุคนธ์ สิทธิพานนท์, 2556) ซึ่งครอบคลุมปฏิสัมพันธ์ตั้งแต่ระหว่างบุคคล คือ ครูกับนักเรียนและระหว่างบุคคลกับสื่อ คือ นักเรียนกับสื่อ ภายใต้สถานการณ์การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยผลการเรียนรู้มุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งชั้นเรียน (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536) ด้วยเหตุนี้จึงสามารถสรุปได้ว่า ชุดการเรียนการสอน หมายถึง สื่อการเรียนซึ่งผลิตขึ้นมาอย่างเป็นระบบ มีความเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในตนเอง มีการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและกิจกรรม การกำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรม กำหนดกิจกรรม ระยะเวลาและสื่อการสอนไว้อย่างชัดเจน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้และยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536; บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543; วิเชียร ชำรงโสทธิสกุล, 2560; สุคนธ์ สิทธิพานนท์, 2556)

ชุดการเรียนรู้ (Learning Package) คือ นวัตกรรมทางการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction) ผ่านการจัดส่งเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้กับนักเรียนในลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่ครบวงจร

สื่อการสอนมีลักษณะสำเร็จรูปและมีความสมบูรณ์อยู่ในตัว ชุดการเรียนรู้จะมีลักษณะเช่นเดียวกับ ชุดการเรียนการสอนและชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ชุดการเรียนรู้จะใช้สำหรับการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามคำแนะนำจากชุดการเรียนรู้ที่ได้กำหนด นักเรียนจะมีหน้าที่ในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ชุดการสอนกำหนดไว้ โดยเมื่อนักเรียนเรียนจบชุดการเรียนรู้หนึ่งจะได้รับการประเมินผลจากแบบวัดที่กำหนดในชุดการเรียนรู้ นั้น ๆ เมื่อผ่านการทดสอบจึงจะนำไปสู่การเรียนรู้จากกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ต่อไป ชุดการเรียนรู้มักประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรม แบบฝึกหัด และเครื่องมือในการวัดและประเมินผล (Kapfer & Kapfer, 1972; กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536; วิเชียร อารังโสติสกุล, 2560)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Package: LAP) คือ รูปแบบการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนผ่านกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ (James E. Smith, 1972) โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ (Instructional Approach) (Charles R Duke, 1973) เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความชำนาญและเชี่ยวชาญตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด (Meehan, 1981) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนรู้ การจัดลำดับของวัตถุประสงค์ การกำหนดลำดับกิจกรรมที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ โดยกิจกรรมจะต้องส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตรวจสอบถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของตนเอง ครูมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือ (Charles R Duke, 1973) จากงานวิจัยของวิเชียร อารังโสติสกุล (2560) ได้เสนอว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ควรใช้กับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการ รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอนหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เพียงสื่อประสม ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงนิยมใช้สำหรับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นที่การดำเนินการเรียนรู้ผ่านกระบวนการรูปแบบการเรียนการสอนและไม่ได้จำกัดว่าจะต้องนำไปใช้เฉพาะในห้องเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อวิเคราะห์เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ในงานวิจัยฉบับนี้ ที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน จึงสอดคล้องกับนิยามของคำว่า “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้” (The Learning Activity Package: LAP) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้นิยามคำว่า “The Learning Activity Package : LAP” โดยใช้คำภาษาไทยว่า “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้” เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในการออกแบบการเรียนการสอนผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นิยามในการวิจัยในฉบับนี้จึงสามารถสรุปได้ว่า “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้” (The Learning Activity Package: LAP) หมายถึง การรวมชุดของกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบมีความเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในตัวเองและเน้นบทบาทของนักเรียนเป็นสำคัญ นำมาจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนด มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การกำหนด

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดลำดับของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดลำดับกิจกรรมเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนานักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด”

1.2 แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจและการเรียนรู้ของนักเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction) แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเป้าหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ มุ่งจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Charles R Duke, 1973; James E. Smith, 1972) แต่เป็นเพียงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงถึงการตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามระดับสติปัญญา ความสามารถและความสนใจ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536; ทิศนา แคมมณี, 2560; บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543)

1.2.2 มุ่งเน้นบทบาทของนักเรียนเป็นสำคัญ ชุดกิจกรรมควรมุ่งเน้นบทบาทของนักเรียนเป็นสำคัญ คือ เน้นการจัดการเรียนการสอนผ่านการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536; วิเชียร อารังโสติสกุล, 2560; สุคนธ์ สิทธิพานนท์, 2556)

1.2.3 สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ย่อมไม่ใช่เพียงการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน แต่ต้องส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ได้แก่ กระบวนการกลุ่มและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสภาพแวดล้อม อีกทั้งสภาพแวดล้อมควรส่งเสริมความกระตือรือร้นและอิสระในการเรียนรู้ของนักเรียน (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536; บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543)

1.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนนำของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่อธิบายถึงหลักการและภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

1) หลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อธิบายถึงหลักการและเหตุผลเพื่อให้ทั้งครู และนักเรียนได้รับรู้ถึงจุดมุ่งหมาย(Rationale)ในการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมและแนวทางในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Charles R. Duke, 1975)

2) เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Content Description and Learning Objectives) เป็นส่วนที่ระบุถึงขอบเขตของเนื้อหาที่จะใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นที่จะต้องใช้หรือสร้างให้เกิดขึ้นในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมไปถึงการระบุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนเกิดขึ้นภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยวัตถุประสงค์การเรียนรู้นั้นควรมีการกำหนดให้เห็นในเชิงของพฤติกรรม (Behavioral Objectives) ที่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน (Charles R Duke, 1973; Charles R. Duke, 1975; Nelson & Harris, 1978; กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536; บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543; สุคนธ์ สีทธิพานนท์, 2556)

ส่วนที่ 2 การประเมินผล (Pre-Test – Post-Test) ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการวัดระดับความรู้ ทักษะ หรือพฤติกรรมซึ่งเป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของชุดกิจกรรม เพื่อตรวจสอบระดับความสามารถของนักเรียนและประเมินผลหลังจากการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมเพื่อประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม (Charles R. Duke, 1975; กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536; สุรีย์ อรรถพร, 2551)

ส่วนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities) เป็นส่วนของกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แสดงถึงภาพรวมและลำดับของกิจกรรม (Charles R. Duke, 1975; เมริกา ธรรมวาทการ และ ยศวีร์ สายฟ้า, 2556; กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536) โดยแต่ละกิจกรรมมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ชื่อกิจกรรม ชื่อกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ
- 2) วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เป็นส่วนอธิบายวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 3) แนวคิดหลักของกิจกรรม อธิบายถึงสาระสำคัญของกิจกรรม
- 4) ระยะเวลา เป็นส่วนบอกระยะเวลาที่ใช้ในกิจกรรม
- 5) สถานที่ ลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม
- 6) สื่อและอุปกรณ์ ระบุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกิจกรรม
- 7) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่อธิบายขั้นตอน การดำเนินกิจกรรม
- 8) การประเมินตนเอง (Self-Evaluational/ Assessment / Self-Check) เป็นส่วนที่ให้นักเรียนได้ประเมินสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้หลังการเรียนการสอนในชุดกิจกรรมแต่ละชุด เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง โดยรูปแบบการประเมินอาจเป็นในลักษณะของแบบทดสอบ แบบฝึกหัด หรือเป็นเพียงข้อคำถามสั้นๆ

ส่วนที่ 4 คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม เป็นส่วนที่อธิบายวิธีการใช้และเสนอแนะแนวทางการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีผู้นำเสนอขั้นตอนสำคัญ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2518 อ้างถึงใน สุรีย์ อรรถพร, 2551; กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536; บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543; สุคนธ์ สิทธิพานนท์, 2556) ดังนี้

1.4.1 การกำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ คือ การกำหนดเรื่องที่ต้องการพัฒนาในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อให้ผู้สอนและนักเรียนได้ทราบถึงความสามารถในการเรียนรู้ที่จะได้รับภายหลังจากเสร็จสิ้นจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1.4.2 การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ คือ การกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และคัดเลือกประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรม

1.4.3 การวางแผนและออกแบบกิจกรรม คือ การออกแบบกิจกรรมโดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

1.4.4 การเลือกสื่อและการผลิตสื่อการสอน คือ ดำเนินการเลือกสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

1.4.5 สร้างแบบวัดและการประเมินผล คือ การสร้างแบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ แบบวัดก่อนเรียน (Pre-Test) แบบวัดหลังเรียน (Post-Test) และการประเมินตนเองในระหว่างเรียน (Self-Evaluation/Assessment)

1.4.6 การรวบรวมและจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การรวบรวมกิจกรรมและจัดชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้

1.4.7 การหาคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบขึ้น ควรมีการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิและการนำไปทดลองใช้เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพก่อนการนำไปใช้จริง

1.4.8 การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้จริง คือ การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้กับนักเรียน โดยมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543; สุคนธ์ สิทธิพานนท์, 2556)

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) เพื่อประเมินความสามารถเดิมโดยรูปแบบของการทดสอบก่อนเรียนอาจดำเนินไปในลักษณะของการทดสอบก่อนการใช้ชุดกิจกรรม หรือจะเป็นไปในแต่ละขั้นของการดำเนินในแต่ละกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เร้าความสนใจของนักเรียนผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การทบทวนความรู้เดิม การใช้เกม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ชี้นำประกอบกิจกรรม โดยครูและนักเรียนปฏิบัติตามคำแนะนำใน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 4 ชี้นำสรุปผลกิจกรรม ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความคิดและสิ่งที่ได้ เรียนรู้จากกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 5 ชี้นำทดสอบหลังเรียน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลหลัง การดำเนินชุดกิจกรรมทั้งหมด (Post-Test) หรือในลักษณะของการประเมินตนเอง (Self-Evaluation/Assessment)

1.5 แนวทางการประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการประเมินผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มี คุณภาพและมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งการได้ข้อมูลที่สามารถมาใช้ในการปรับปรุงและ พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น นอกเหนือจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จาก การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอแนวทางในการประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2 แนวทาง คือ 1.5.1) การประเมินคุณภาพผ่านการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 1.5.2) การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน แต่ละแนวทางมีรายละเอียด ดังนี้

1.5.1 การประเมินคุณภาพผ่านการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536) และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้เสนอแนวทางใน การประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรียกว่า การทดสอบประสิทธิภาพ (Developmental Testing) ผ่านการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดสอบประสิทธิภาพ (Try Out) และการกำหนดเกณฑ์ ประสิทธิภาพ เพื่อหาคุณภาพของสื่อใน 3 ประเด็น คือ 1) การทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 2) การช่วยให้นักเรียนผ่านกระบวนการเรียนและทำแบบประเมินสุดท้ายได้ดี และ 3) การทำให้นักเรียน พึงพอใจ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนการเผยแพร่ ดังนี้

1.5.1.1 การทดสอบประสิทธิภาพ คือ การทดลองนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้าง ขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น (Try Out) คือ การนำชุดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เป็นต้นแบบ ไปทดสอบประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เท่ากับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) คือ การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพที่ใช้เบื้องต้นไปสอนจริงในชั้นเรียนที่แท้จริงในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อตรวจสอบคุณภาพในครั้งสุดท้ายก่อนการเผยแพร่

การทดสอบประสิทธิภาพทั้ง 2 ขั้นตอนข้างต้น จึงจะต้องผ่านรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development-R&D) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) คือ เริ่มตั้งแต่การศึกษาและสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างและนำไปเข้าสู่กระบวนการทดสอบประสิทธิภาพที่ใช้เบื้องต้น (Try Out) จากนั้นนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงและนำไปเข้าสู่การทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) หากพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่มีประสิทธิภาพก็จะเข้าสู่การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนเข้าสู่กระบวนการของการทดสอบประสิทธิภาพอีกครั้งก่อนที่จะนำไปเผยแพร่เมื่อพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพียงพอ

1.5.1.2 ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพที่ใช้เบื้องต้น ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) นำเสนอขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพที่ใช้เบื้องต้น (Try Out) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) คือ การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้กับนักเรียนจำนวน 1 คน โดยสุ่มนักเรียนที่เป็นตัวแทนของนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มกลางและกลุ่มอ่อน จากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบทั้งก่อนการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้และหลังจากการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการประเมินคุณภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งนี้ ไม่ได้เน้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่จะเกิดขึ้น แต่มุ่งเน้นที่ความสามารถในการสื่อความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการประเมินคุณภาพขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยจะมีหน้าที่ในการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตหรือสัมภาษณ์นักเรียนถึงกระบวนการในแต่ละกิจกรรม เพื่อนำมาปรับปรุงการสื่อความหมายให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10) คือ การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงจากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 6 - 10 คน โดยในกลุ่มของนักเรียนจะต้องเป็นไปในลักษณะความสามารถ ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินคุณภาพเกี่ยวกับความสามารถของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนผ่านการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตพฤติกรรม การจับเวลาในการดำเนินกิจกรรม และการช่วยเหลือนักเรียนเมื่อประสบปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพแบบภาคสนาม คือ การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการปรับปรุงในขั้นตอนที่ 1-2 ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 30 - 100 คน การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 3 นี้มีขึ้นเพื่อประเมินว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บรรลุดตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนา ก่อนการนำไปใช้จริง

1.5.1.3 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้นำเสนอ เกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จาก พฤติกรรมของนักเรียน โดยเกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพสามารถกระทำได้จากการประเมินพฤติกรรม ของนักเรียนใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือ การประเมิน กระบวนการ ประกอบไปด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ หลายพฤติกรรม โดยสังเกตจากการประกอบกิจกรรม ของนักเรียนหรืองานที่ได้รับมอบหมายส่วนบุคคลของนักเรียน กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น Efficiency of Process : E_1

2) การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) คือ การประเมิน ผลลัพธ์ โดยการพิจารณาจากการทดสอบภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนรู้ กำหนดค่าเป็น Efficiency of Product : E_2

ในส่วนการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่าใดนั้น ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้เสนอว่าการตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพที่สูงย่อมนำมาสู่การปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ซึ่งเกณฑ์ที่เหมาะสม ได้แก่ พุทธิพิสัยควรตั้งไว้ในระดับ 90/90 85/85 หรือ 80/80 ในขณะที่ทักษะ พิสัยกับจิตพิสัยซึ่งย่อมต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนามากกว่าควรกำหนดไว้ที่ 75/75 การตีความหมายของการคำนวณประสิทธิภาพมีหลักการและแนวทาง คือ ความคลาดเคลื่อนของ ผลลัพธ์สามารถยอมรับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05 (ร้อยละ 5) จากช่วงต่ำไปสูง = ± 2.5 นั่นคือ ผลลัพธ์ของค่า E_1 กับ E_2 จะต้องมามีค่าไม่ต่ำกว่า-สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้ง 2.5 % เนื่องจากหากมี ค่าความคลาดเคลื่อนที่ต่ำเกินไป อาจสะท้อนว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยากเกินกว่าที่จะส่งผลต่อ การเรียนรู้หรือหากมีค่าความคลาดเคลื่อนที่สูงเกินเกณฑ์ที่กำหนดอาจหมายถึงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นง่ายเกินไปหรือเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ต่ำเกินไป ความห่างระหว่างค่า E_1 กับ E_2 หาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพคะแนน E_1 กับ E_2 ที่คำนวณได้จากการทดสอบประสิทธิภาพ จะต้องใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5%

วิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้ 2 วิธี ได้แก่

1) การคำนวณโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตรที่ 1 } E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100 \text{ หรือ } \frac{\bar{X}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ คือ คะแนนรวมของแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมหรืองานที่ทำระหว่างเรียนทั้งที่เป็นกิจกรรมในห้องเรียน นอกห้องเรียนหรือออนไลน์

A คือ คะแนนเต็มของแบบฝึกปฏิบัติ ทุกชิ้นรวมกัน

N คือ จำนวนผู้เรียน

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\sum F}{N} \times 100 \text{ (หรือ } \frac{\bar{F}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum F$ คือ คะแนนรวมของผลลัพธ์ของการประเมินหลังเรียน

B คือ คะแนนเต็มของการประเมินสุดท้ายของแต่ละหน่วย ประกอบด้วยผลการสอบหลังเรียนและคะแนนจากการประเมินงานสุดท้าย

N คือ จำนวนผู้เรียน

2) การคำนวณแบบธรรมดา (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536) ได้แก่ ค่า E_1 คือ การหาคุณภาพจากแบบฝึกหัดหรือการประกอบกิจกรรม โดยการนำคะแนนของทุกชิ้นงานรายบุคคลมารวมกันและหาค่าเฉลี่ยจากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับสัดส่วนด้วยร้อยละกับ ค่า E_2 คือ การนำคะแนนการทดสอบหลังการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดมารวมกันแล้วจึงนำมาหาค่าเฉลี่ยจากนั้นเปรียบเทียบกับส่วนร้อยละ

จากการศึกษาแนวทางการประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้พิจารณากระบวนการทดสอบประสิทธิภาพ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น (Try out) และขั้นตอนที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) รวมทั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพ มาใช้เป็นกระบวนการหนึ่งในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น (Try out) โดยคัดเลือกกิจกรรมจำนวน 1-3 กิจกรรมจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง ไปทดสอบประสิทธิภาพกับนักเรียนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) แบบกลุ่ม (1:10) และแบบภาคสนาม (1:100) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 – 35 คน เนื่องจากระยะเวลาที่จำกัดของการดำเนินการวิจัยจึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพได้ครบทั้งกระบวนการ อีกทั้งผู้วิจัยเลือกวิธีการทางระเบียบวิจัย คือ

การประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วย ซึ่งจะช่วยพิจารณาการประกันคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อีกทางหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยจะนำผลการประเมินของกิจกรรมไปคำนวณหาประสิทธิภาพจากการประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (E_1) โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของพฤติกรรมต่อเนื่องอยู่ที่ร้อยละ 75 ซึ่งเป็นเกณฑ์ประสิทธิภาพที่เหมาะสมกับการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะและเจตคติแล้วจึงปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) โดยการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งชุดกิจกรรมที่ได้รับการปรับปรุงไปใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย ในขั้นตอนที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพสอนจริงนี้จะสอดคล้องกับวิธีการวิจัยในขั้นที่ 2 (Research 2) ในวิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

1.5.2 การประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน เป็นแนวทางหนึ่งของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนนอกเหนือจากการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ซึ่งจะสะท้อนข้อมูลในเชิงของประสิทธิผล แต่ในขณะเดียวกันความพึงพอใจของนักเรียนเป็นการประเมินอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถให้ได้ซึ่งข้อมูลมาสนับสนุนว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ อีกทั้งยังสามารถนำผลจากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนมาสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

สำหรับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัย เกิดจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.5.2.1 นิยามของความพึงพอใจ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความพึงพอใจ (Satisfaction) ดังนี้

Woolman (Woolman, 1973 อ้างถึงใน William M Baum, 1974) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความพึงพอใจ (gratification) ไว้ว่าความรู้สึกที่ดีมีความสุขเมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (Goals) ความต้องการ (Need) หรือแรงจูงใจ (Motivation)”

Elliott and Healy (2001) กำหนดความพึงพอใจของนักเรียนว่าเป็น “ทัศนคติระยะสั้นที่เกิดจากการประเมินประสบการณ์การศึกษาของนักเรียน” ความพึงพอใจของนักเรียนนั้นประสบความสำเร็จเมื่อประสบการณ์จริงหรือการแสดงของพวกเขาบรรลุ

Aldridge (1988) แบ่งการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนออกเป็นสองประเภท โดยสิ่งแรกคือการมุ่งเน้นไปที่การสอนในชั้นเรียนและการประเมินผลการเรียนรู้ และอันดับที่สองจะเน้นที่ประสบการณ์ของนักเรียนจากการเรียน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปนิยามของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่เกิดจากการได้รับผลสำเร็จและตอบสนองตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งสะท้อนผ่านประสบการณ์จากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

1.5.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

มีนักวิชาการได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ดังนี้

1) ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (Hierarchy of needs theory: Maslow) (Maslow, 1970 อ้างถึงใน Julian Barling, 1977) มาสโลว์ได้อธิบายเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ว่ามีความต้องการ 5 ระดับ ได้แก่ 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย 2) ความต้องการด้านความปลอดภัย 3) ความต้องการด้านสังคมและความรัก 4) ความต้องการการยอมรับคุณค่าในตนเอง 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต มาสโลว์สะท้อนว่ามนุษย์แต่ละคนจะต้องได้รับการบำบัดจากความต้องการในระดับต่ำไปยังระดับที่สูงขึ้น ซึ่งหากมนุษย์ยังไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการในระดับล่างได้อย่างเพียงพอ มนุษย์จะไม่ก้าวไปสู่ความต้องการในระดับขั้นที่สูงขึ้น แต่หากมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการในระดับล่างเรียบร้อยแล้ว ความต้องการในระดับสูงจะมีผลต่อความต้องการที่เรียกว่าแรงจูงใจที่จะเข้าไปสู่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้น (Julian Barling, 1977)

2) ทฤษฎีสองปัจจัย โดยเฮร์ซเบิร์ก(1990) (Herzberg, 1990 อ้างถึงใน Yusoff et al, 2013) (Two-factor theory: Herzberg) ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบิร์กเกิดจากการศึกษาถึงแรงจูงใจของพนักงานที่มีต่อการทำงานเพื่อเป็นแนวทางให้กับนายจ้างในการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้ออำนวยให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงาน โดยหลักการของทฤษฎีเชื่อว่าหากสามารถสร้างปัจจัยทั้งภายในซึ่งมีผลต่อการรักษาความรู้สึกเชิงบวกต่อการทำงาน ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบและความก้าวหน้ากับปัจจัยภายนอก คือ สุขอนามัยของพนักงาน ปัจจัยทั้งสองด้านโดยเฉพาะปัจจัยภายในจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานและเมื่อพนักงานมีความพึงพอใจต่อการทำงาน ย่อมส่งผลให้พวกเขาเกิดความต้องการและแรงจูงใจที่จะทำงานมากขึ้น (Yusoff et al, 2013)

จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์สะท้อนให้เห็นว่าการตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ที่เพียงพอในแต่ละขั้นย่อมส่งผลให้มนุษย์ไม่มีความรู้สึกที่จะต้องการในสิ่งลำดับขั้นเดิมที่เพิ่มเติม แต่จะต้องการในระดับขั้นต่อ ๆ ไป ในขณะที่ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบิร์กสะท้อนให้เห็นว่าการที่มนุษย์มีความพึงพอใจต่อการทำงานย่อมส่งผลให้เกิดความต้องการและแรงจูงใจต่อการทำงานที่มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้การวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะสามารถสะท้อนคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ว่า หากนักเรียนมีความพึงพอใจต่อ

การจัดการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ย่อมสะท้อนว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างเพียงพอและจะส่งผลให้นักเรียนแรงจูงใจต่อการเรียนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มากยิ่งขึ้น

1.5.2.3 รูปแบบของการประเมินความพึงพอใจ

Ellickson & Logsdon (2001) ได้จัดทำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่องานของพนักงานและได้นำเสนอว่าการวัดความพึงพอใจวัดได้โดยอ้างอิงจากปัจจัยต่าง ๆ ของงาน ทั้งนี้ปัจจัยของงานครอบคลุม 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม คือ ความพอใจในลักษณะงาน 2) ด้านความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงานในองค์กร

Peter Fieger (2012) ได้จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อประสบการณ์ที่เกิดในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เขาได้นำเสนอว่าการประเมินความพึงพอใจที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนควรครอบคลุมการประเมินใน 2 ด้าน คือ 1) ความพึงพอใจต่อวิธีการสอนและวิธีการประเมินผล และ 2) ความพึงพอใจต่อผลการเรียนรู้ที่ได้รับ

ทิวดี มณีโชติ (2554) นำเสนอแนวทางในการออกแบบแบบวัดความพึงพอใจ โดยการกำหนดประเภทของความพึงพอใจที่ต้องการวัดครอบคลุมกับโปรแกรมทักษะชีวิตสำหรับเยาวชน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพึงพอใจต่อวิธีการสอนของครู (จำนวน 5 ข้อ) 2) ด้านความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมกลุ่ม (จำนวน 5 ข้อ) 3) ด้านความพึงพอใจพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง (จำนวน 5 ข้อ) และ 4) ด้านความพึงพอใจต่อการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (จำนวน 5 ข้อ) โดยออกแบบแบบวัดตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert-typed scale) มาตรฐานค่า 5 ระดับวัดตามระดับความพึงพอใจของนักเรียน และจึงออกแบบข้อคำถามให้ครอบคลุมกับประเภทของความพึงพอใจ

Al-Rafai Adnan (2016) ได้จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในคอร์สธุรกิจ เพื่อนำความคิดเห็นของนักเรียนมาสู่การปรับปรุง Service Package โดยออกแบบเครื่องมือเป็นแบบประเมินความพึงพอใจให้ครอบคลุมตามหลักการขององค์ประกอบของ Service Package ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติงานทางวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) การลงทะเบียน 4) การฝึกประสบการณ์ และ 5) ผลการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ สะท้อนให้เห็นว่าการวัดความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนนั้นจะมุ่งเน้นการประเมินให้ครอบคลุมต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) ด้านความพึงพอใจต่อวิธีการสอน 2) ด้านความพึงพอใจต่อผลการเรียนรู้ที่ได้รับ 3) ด้านความพึงพอใจต่อวิธีการประเมินผล ทั้งนี้ในการออกแบบโครงสร้างแบบวัดความพึงพอใจนั้นขึ้นอยู่กับข้อกำหนดขอบเขตของรายวิชา โปรแกรม หรือองค์ประกอบเฉพาะด้านที่ต้องการวัดความพึงพอใจ โดยมีเป้าหมายที่การศึกษาผลของรายวิชา/โปรแกรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

ดังนั้น จึงสามารถสรุปขอบเขตของความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัย หมายถึง ความรู้สึกทางบวกของนักเรียนที่เกิดจากการได้รับผลสำเร็จและตอบสนองตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งสะท้อนผ่านประสบการณ์จากการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครอบคลุมการประเมินองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ 2) ด้านหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านกิจกรรมและสื่อ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล

1.6 การเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์จัดเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน เนื่องจากเนื้อหาทางเศรษฐศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับหลักของการบริหารจัดการการเงินตรงที่ เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรและเงินจัดเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่สำคัญที่ใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จากที่มาและความสำคัญของงานวิจัยพบว่าความฉลาดรู้การเงินถูกสอดแทรกลงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 สาระเศรษฐศาสตร์สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สถาบันคีนันแห่งเอเชีย, 2558) แต่ด้วยหลักสูตรมีตัวชี้วัดมุ่งเน้นที่เนื้อหา จึงยากต่อการที่ครูผู้สอนจะเชื่อมโยงเนื้อหาทางเศรษฐศาสตร์มาสู่การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินได้

ในตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ จึงนำเสนอข้อมูลของการจัดการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อจะวิเคราะห์ถึงหลักการ ตัวชี้วัดและเนื้อหาที่สอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้

1.6.1 ความหมายของการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์

จากการศึกษาเกี่ยวกับนิยามของการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ มีผู้ให้นิยามไว้ ดังนี้

เศรษฐศาสตร์ (Economics) หมายถึง หลักที่ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอย่างไม่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ราตรี สิทธิพงษ์และชาลี ตระกูล, 2552; สมลักษณ์ สันติโรจนกุล, 2555) ผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินทางเลือก (Choice) ภายใต้ความขาดแคลน (Conditions of scarcity) โดยอ้างอิงปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (The Central Economic Problem) เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจที่ดีที่สุด (John, 2001; Krugman, 2014; Marc Lieberman & Robert E.Hall, 2005)

David J. Whitehead (Whitehead, 1992) ได้ให้นิยามของการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ว่าการให้ข้อมูลเชิงลึกแก่นักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนในฐานะผู้บริโภค แรงงาน และพลเมือง และพัฒนาให้เกิดความรู้ทางเศรษฐกิจ (Economic Literacy) เพื่อให้เกิด

ความเข้าใจในบริบททางเศรษฐกิจของโลก โดยเมื่อนักเรียนสามารถใช้ความรู้ทางเศรษฐกิจเหล่านั้นในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจทางเศรษฐกิจได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปค่านิยมของการเรียนการสอน เศรษฐศาสตร์ (Economic Instruction) ว่า “การสอนโดยคำนึงถึงการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก ผ่านการจัดประสบการณ์ที่ผู้สอนออกแบบเพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้เกี่ยวกับ เศรษฐศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรผ่านการประเมินทางเลือก การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจใน บริบททางเศรษฐกิจในฐานะผู้บริโภค และพลเมืองทางเศรษฐกิจ”

1.6.2 มโนทัศน์สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารเศรษฐศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระบุมาตรฐาน การเรียนรู้และสาระสำคัญของเศรษฐศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สารเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
มาตรฐานการเรียนรู้ ส.3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริการ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ	
ส.3.1 ม.1/1 อธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ◆ ความหมายของคำว่าทรัพยากรมีจำกัดกับความต้องการมีไม่จำกัด ความขาดแคลน การเลือกและค่าเสียโอกาส
ส.3.1 ม.1/2 วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรม การบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ◆ หลักการในการบริโภคที่ดี ◆ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค ◆ ค่านิยมและพฤติกรรมของการบริโภคของคนในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งผลดีและผลเสียของพฤติกรรมดังกล่าว
ส.3.1 ม.1/3 อธิบายความเป็นมาของหลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ◆ ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรวมทั้งโครงการตามพระราชดำริ ◆ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิต ◆ ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย
ส.3.1 ม.2/1 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีต่อการลงทุนและการออม	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของการลงทุนและการออมต่อระบบเศรษฐกิจ ◆ การบริหารจัดการการเงินออมและการลงทุน ภาคครัวเรือน ◆ ปัจจัยของการลงทุนและการออมคือ อัตราดอกเบี้ย รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ค่าของเงิน เทคโนโลยี การคาดเดาเกี่ยวกับอนาคต ◆ ปัญหาของการลงทุนและการออมในสังคมไทย
ส.3.1 ม.2/2 อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย ความสำคัญ และหลักการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ◆ สำรวจการผลิตสินค้าในท้องถิ่น ว่ามีการผลิตอะไรบ้าง ใช้วิธีการผลิตอย่างไร มีปัญหาด้านใดบ้าง ◆ มีการนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ◆ นำหลักการผลิมาวิเคราะห์การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
ส.3.1 ม.2/3 เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักการและเป้าหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ◆ สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น ◆ ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น
ส.3.1 ม.2/4 อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การรักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค ◆ กฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ◆ การดำเนินกิจกรรมพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ตามกฎหมายในฐานะผู้บริโภค ◆ แนวทางการปกป้องสิทธิของผู้บริโภค
ส.3.1 ม.3/1 อธิบายกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและประเภทของตลาด ◆ ความหมายและตัวอย่างของอุปสงค์และอุปทาน ◆ ความหมายและความสำคัญของกลไกราคาและการกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ ◆ หลักการปรับและเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส.3.1 ม.3/2 มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> ♦ สสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาท้องถิ่นทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ♦ วิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ♦ แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ส.3.1 ม.3/3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> ♦ แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ♦ หลักการสำคัญของระบบสหกรณ์ ♦ ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการและระบบของสหกรณ์เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
มาตรฐานการเรียนรู้ ส.3.2 เข้าใจระบบเศรษฐกิจและสถาบันต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นในการร่วมมือทางเศรษฐกิจของโลก	
ส.3.2 ม.1/1 วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของสถาบันการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ความหมาย ประเภท และความสำคัญของสถาบันการเงินที่มีระบบเศรษฐกิจ ♦ บทบาทหน้าที่และความสำคัญของธนาคารกลาง ♦ การหารายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และสถาบันการเงิน
ส.3.2 ม.1/2 ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ ♦ ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน ประเทศ และเสนอแนวทางแก้ไข
ส.3.2 ม.1/3 ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ อุปทาน	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ความหมายและกฎอุปสงค์ อุปทาน ♦ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน
ส.3.2 ม.1/4 อภิปรายผลของการมีกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ความหมายและความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา ♦ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาพอสังเขป ♦ ตัวอย่างการละเมิดแห่งทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท
ส.3.2 ม.2/1 อภิปรายระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ
ส.3.2 ม.2/2 ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย	<ul style="list-style-type: none"> ♦ หลักการและผลกระทบการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส.3.2 ม.2/3 วิเคราะห์การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น น้ำมัน ป่าไม้ ทองคำ ถ่านหิน แร่ เป็นต้น
ส.3.2 ม.2/4 วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศที่ส่งผลต่อคุณภาพสินค้าปริมาณการผลิตและราคาสินค้า	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศ
ส.3.2 ม.3/1 อธิบายบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ◆ บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล เช่น การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่เอกชนไม่ดำเนินการ เช่น ไฟฟ้า ถนน โรงเรียน <ul style="list-style-type: none"> - บทบาทการเก็บภาษีเพื่อพัฒนาประเทศของรัฐบาลในระดับต่างๆ - บทบาทการแทรกแซงราคาและ การควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่ายและการจัดสรรในทางเศรษฐกิจ ◆ บทบาทอื่นของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจในสังคมไทย
ส.3.2 ม.3/2 แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน ประเทศชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ นโยบาย และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล
ส.3.2 ม.3/3 อธิบายบทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ◆ ลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ◆ กลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ
ส. 3.2 ม. 3/4 อธิบายผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด ความหมายสาเหตุและแนวทางแก้ไขภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด
ส.3.2 ม.3/5 วิเคราะห์ผลเสียจากการว่างงานและแนวทางแก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สภาพและสาเหตุปัญหาการว่างงาน ◆ ผลกระทบจากปัญหาการว่างงาน ◆ แนวทางการแก้ไขปัญหาการว่างงาน
ส.3.2 ม.3/6 วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการกีดกันการค้าในการค้าระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ◆ สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ

จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2551 สะท้อนถึงมโนทัศน์สำคัญของการเรียนเศรษฐศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรและ
การดำเนินชีวิตในสังคมได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้
สาระเศรษฐศาสตร์ สามารถสรุปมโนทัศน์สำคัญในการเรียนรู้ ดังนี้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- เข้าใจความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (ส.3.1 ม.1/1)
- เข้าใจความหมาย ความเป็นมา หลักการและเป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น วิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการสำคัญของระบบสหกรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการและระบบของสหกรณ์เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (ส.3.1 ม.1/3, ส.3.1 ม.2/3, ส. 3.1 ม. 3/2, ส. 3.1 ม. 3/3)
- ความเข้าใจถึงบทบาทสถาบันทางการเงิน ตระหนักถึงความสำคัญของการหารายได้ การออมและการลงทุน ปัญหาของการออมและการลงทุนในสังคมไทย และบริหารการออมและการลงทุนในครัวเรือน (ส.3.2 ม.1/1, ส.3.1 ม.2/2)
- ความหมาย ความสำคัญ และหลักการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ สำนวจการผลิตสินค้าในท้องถิ่นว่ามีการผลิตอะไรบ้าง ใช้วิธีการผลิตอย่างไร มีปัญหาด้านใดบ้าง มีการนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ นำหลักการผลิตมาวิเคราะห์การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สำนวจและวิเคราะห์ปัญหา การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น (ส.3.1ม.2/2)
- การเป็นผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพและรู้จักรักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค (ส.3.1 ม.1/2 , ส.3.1ม.2/4)
- เข้าใจการทำงานของกลไกราคา การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ ลักษณะ ปัจจัยและแนวทางปฏิบัติท่ามกลางสภาวะเงินเฟ้อ-เงินฝืด (ส.3.1 ม.1/1, ส.3.2 ม.3/1)
- เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการพึ่งพาอาศัย การแข่งขันทางเศรษฐกิจ การร่วมมือทางเศรษฐกิจ (ส. 3.2 ม. 1/2, ส.3.2 ม.2/2, ส.3.2 ม.2/3, ส.3.2 ม.2/4)
- บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล (ส.3.2ม.3/1-3, ส.3.2ม.3/5, ส.3.2ม.3/6)

จากการศึกษาสาระเศรษฐศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดการเรียนรู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ได้ข้อสรุปถึงมิติทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์กับความฉลาดรู้การเงิน และคัดเลือกเฉพาะสาระที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสังเคราะห์ขอบเขตของเนื้อหาความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยต่อไป

1.6.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์

แนวทางในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์ให้สอดคล้องกับมิติทัศน์และความสำคัญวิชาเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไปสู่การจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจได้อย่างมีความสุขนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1.6.3.1 การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบท เศรษฐภูมิ วรรณไพศาล (2559) เสนอว่าการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ย่อมต้องส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการทำเนินเศรษฐกิจที่จะส่งผลกระทบต่อตนเอง ด้วยเหตุนี้เนื้อหาการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์จึงควรเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมของนักเรียนโดยตรงและสามารถเชื่อมโยงให้นักเรียนนำไปสู่การใช้ในชีวิตประจำวันด้วยการยกตัวอย่างที่ง่าย ใกล้ตัวและเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม (Ayers, 2017)

1.6.3.2 การปลูกฝังกระบวนการคิด ในการออกแบบการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ควรส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ กระบวนการคิดแก้ไขปัญหา (Problem-solving Thinking) กระบวนการคิดเชิงอนาคต กระบวนการคิดและการตัดสินใจในรูปแบบ Marginal Thinking คือ การตัดสินใจผ่านการเปรียบเทียบต้นทุนกับประโยชน์สูงสุด เพื่อนำมาสู่การเลือกทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุด (Walstad, 1992; เศรษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2559)

1.6.3.3 การเชื่อมโยงความรู้ในเชิงทฤษฎีสู่โลกทัศน์ทางเศรษฐกิจ ปัญหาหนึ่งที่พบจากการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ คือ นักเรียนไม่สามารถเข้าใจถึงมิติหลักของเศรษฐศาสตร์ซึ่งมีปัจจัยสำคัญมาจากการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการบรรยายคำศัพท์และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เข้าใจได้ยาก ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ควรมีการเชื่อมโยงกับบริบทหรือประเด็นทางเศรษฐกิจ (Economic Issue) เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ อาทิ การวาดกราฟอุปสงค์และอุปทานในการอธิบายภาวะการขึ้นราคาของสินค้าที่จะนำไปสู่การคาดคะเนราคาของสินค้าในอนาคต (Ayers, 2017; Walstad, 1992; สมศักดิ์ ตันติแพทยากร & ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 1988)

จากนิยาม มโนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สะท้อนให้เห็นว่า เศรษฐศาสตร์กับความฉลาดรู้การเงินนั้นเป็นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เนื่องจากเงินจัดเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรที่อยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ อีกทั้งการเงินเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจในฐานะเครื่องมือของประชากรซึ่งมีบทบาทเป็นผู้บริโภคของกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน คือ “เพื่อการมีชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจได้ตลอดชีวิต” (PISA, 2016) เศรษฐศาสตร์จึงบทบาทต่อการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในในฐานะ “ความรู้” ที่จะช่วยให้นักเรียนนำไปใช้ในการประเมินและตัดสินใจทางการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสมกับทิศทางสถานะทางการเงินในระบบเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ แนวทางการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ยังมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน คือ มุ่งเน้นการให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เชื่อมโยงกับบริบททางเศรษฐกิจและการเงินในชีวิตจริง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์กับความฉลาดรู้การเงินจึงเป็นสิ่งที่สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมควบคู่กันไป

ตอนที่ 2 แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning)

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) เป็นแนวคิดการเรียนรู้ที่นิยมใช้ในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพเพื่อการสร้างให้นักเรียนหรือนักศึกษาเป็น “มืออาชีพ” ในอนาคต (Errington, 2011; Som Naidu, 2010; Reesa Sorin, 2015) แนวคิดการเรียนรู้นี้เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งพบปัญหาถึงช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติทางวิชาชีพ แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานจึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่จำลองเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในวิชาชีพนั้น ๆ มาจัดเป็นสถานการณ์ภายในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนหรือนักศึกษานั้นได้ฝึกที่จะแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่จะต้องพบเจอในอนาคต เพื่อสร้างให้มีความเป็นผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะไปเผชิญกับเหตุการณ์จริงในวิชาชีพ ภายหลังมีการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้เพียงมุ่งส่งเสริมทักษะอาชีพ แต่เป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงได้ แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานมีนิยาม หลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ความหมายของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

Errington (2011) ได้ให้คำจำกัดความของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning: SBL) ว่า “คือ แนวทางการสอนใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์ (Scenarios) โดยเจตนา เพื่อนำไปสู่การเกิดความตั้งใจในการเรียนรู้ตามที่ต้องการ โดยให้นักเรียนได้ใช้วิธีของตนเองเพื่อสำรวจและนำไปสู่การค้นพบผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ด้วยตนเอง” (M. Seren Smith, 2018) Reesa Sorin (2015) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานว่า “กลยุทธ์ในการเรียนรู้เพื่อจูงใจนักเรียนเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving) การตัดสินใจ (Decision-making) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) การสร้างมุมมองและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในบทบาทหน้าที่ตามความท้าทายของวิชาชีพ” ในขณะที่ Hursen (2017) ให้นิยามว่า “เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายภายในบริบทอย่างแท้จริง ผ่านการกำหนดฉากทัศน์ที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริง (the Real-world Scenarios) หรือ “ใกล้เคียงกับชีวิตจริง (Near Life)” (Errington, 2011)

จากการสังเคราะห์นิยามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน สามารถสรุปได้ว่า “แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้ผ่านการกำหนดฉากหรือเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริง (Real world) หรือ ใกล้เคียงกับชีวิตจริง (Near-Life) ภายใต้พื้นที่ที่ปลอดภัย ผ่านกระบวนการที่จูงใจให้นักเรียนใช้ทักษะอันหลากหลาย เพื่อสร้างให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง”

2.2 ประเภทของการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

Edward P. Errington (2010) ได้นำเสนอประเภทของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ฉากทัศน์ที่ใช้ทักษะเป็นฐาน (Skills-based scenarios) แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะโดยมีเกณฑ์การปฏิบัติทักษะโดยเฉพาะ ยกตัวอย่างเช่น การใช้ฉากปฐมพยาบาลเพื่อฝึกทักษะอาชีพของพยาบาล การสร้างฉากเพื่อฝึกทักษะทางด้านการสื่อสารของนักศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานประเภทนี้จึงนิยมใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยที่มุ่งส่งเสริมทักษะอาชีพ

ประเภทที่ 2 ฉากทัศน์ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based scenarios) เป็นแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน มุ่งเน้นการสร้างทักษะการแก้ไขปัญหาผ่านฉากทัศน์ที่กำหนด ฉากที่ออกแบบนิมรูปแบบของปัญหาปลายเปิดเพื่อให้นักเรียนได้ตั้งสมมติฐานของปัญหา ค้นหาข้อมูลเพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหา พร้อมแก้ไขปัญหามิฉะนั้นในสถานการณ์ที่กำหนด

ประเภทที่ 3 ฉากทัศน์ที่ใช้ประเด็นเป็นฐาน (Issue-based scenarios) เป็นแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานมุ่งเน้นการสร้างฉากที่อิงกับประเด็นบางอย่าง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจต่อประเด็นนั้นมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจในมุมมองของผู้อื่น

ประเภทที่ 4 ฉากทัศน์โดยใช้เหตุการณ์ที่เป็นไปได้เป็นฐาน (Speculative-based scenarios) เป็นแนวคิดเพื่อกำหนดฉากที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านฉากที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงเพื่อสร้างการรับรู้ของตนเอง รวมทั้งความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ในวิชาชีพหรือศาสตร์ที่เรียนซึ่งอาจต้องเผชิญในเหตุการณ์อนาคต

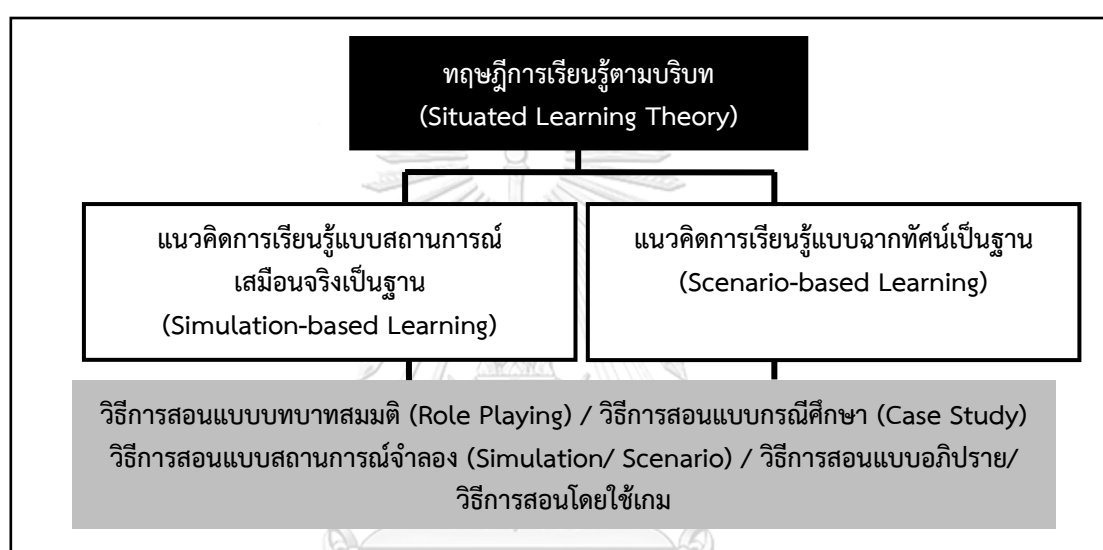
จากการศึกษาประเภทของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน พบว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานประเภทฉากทัศน์โดยใช้เหตุการณ์ที่เป็นไปได้เป็นฐาน (Speculative-based scenarios) มีความสอดคล้องกับแนวทางส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน เนื่องจากความฉลาดรู้การเงินมุ่งให้นักเรียนได้นำความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงินและเจตคติทางการเงินไปสู่การนำไปปฏิบัติในบริบทที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันจริง การจำลองฉากเหตุการณ์ที่ใกล้เคียงกับบริบททางการเงินของนักเรียนจึงเป็นอีกกระบวนการเรียนรู้หนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความฉลาดรู้การเงินบนพื้นที่ปลอดภัยและใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันได้มากที่สุด

2.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน มีหลักการที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติให้นักเรียนได้ใช้ทักษะอันหลากหลายภายใต้ฉากทัศน์ที่ออกแบบให้เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริง โลกเสมือนจริง หรือใกล้เคียงกับความเป็นจริง และให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเองโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด จากหลักการดังกล่าวจึงสามารถสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานนั้น มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ คือ **ทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบท (Situating Learning Theory)**

ทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบทหรือทฤษฎีการเรียนรู้ตามสถานการณ์ (Situating Learning Theory) สร้างขึ้นโดย Lave and Wenger ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ด้วยการแก้ไขปัญหาและกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) จะพัฒนาได้ดีหากเชื่อมโยงกับความเป็นไปของโลก (Lave & Wenger, 1991) ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบทจึงมุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติท่ามกลางการจัดสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์จริง (J. Michael 2007) มุ่งเน้นลักษณะแต่ละบุคคลที่คิดและกระทำต่อสภาพแวดล้อมนั้นเพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจผ่านการลงมือปฏิบัติ เกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบทประกอบด้วยแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน (Simulation-based Learning) กับ

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) (Errington, 2011; J. Michael 2007; Sorin, 2013b) ทั้งสองแนวคิดการเรียนรู้นิยมใช้เป็นแนวทางการในการจัดการศึกษา ระดับผู้ใหญ่ ได้แก่ การจัดฉากทัศน์เพื่อส่งเสริมความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ อาทิ แพทย์ พยาบาล หรือ ในทางวิศวกรรม (Qvortrup et al., 2016) ประกอบด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย อาทิ วิธีการสอนแบบบทบาทสมมติ (Role Playing) (Errington, 2010a) วิธีการสอนแบบกรณีศึกษา (Case- study) วิธีการสอนแบบสถานการณ์จำลอง (Simulation/Scenarios) วิธีการสอนแบบอภิปราย และวิธีการสอนโดยใช้เกม (Game) (Christina Bain & Joana Hyatt, 2011)

ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบทกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน แนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน และวิธีการสอนต่าง ๆ

2.4 หลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน และนำเสนอผ่านงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

Hursen (2017) อธิบายหลักการสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานว่าเป็นการเรียนรู้ที่สร้างความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในเนื้อหาและทักษะผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยการกำหนดฉากที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริงที่จูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาภายใต้ห้องเรียนอย่างปลอดภัย

Errington (2011) นำเสนอหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานว่าเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนโอนความรู้ในเชิงของเนื้อหาไปสู่การปฏิบัติ (To Deliver Substantive Subject Content) ผ่านกระบวนการทางการคิด (Cognitive Motivation) พัฒนานักเรียนให้มีเอกลักษณ์ทางวิชาชีพ (Develop Their Professional Identity) โดยกำหนดฉากทัศน์ที่ไม่สมบูรณ์ให้นักเรียนร่วมกันค้นพบทางเลือกในการแก้ไขและการตัดสินใจผ่านฉากทัศน์ ซึ่งฉากทัศน์ที่ออกแบบย่อมไม่ใช่ชีวิตจริง แต่ได้รับการออกแบบให้เสมือนจริงหรือใกล้เคียงความจริง (Near World) เพื่อการเรียนรู้อย่างปลอดภัยในชั้นเรียน

Errington (2013) เสนอว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน ย่อมเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสวมบทบาทความเป็นคนอื่นและใช้วิธีการของตนเองเพื่อสำรวจฉากทัศน์และเชิญชวนให้นักเรียนค้นพบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง (M. Seren Smith, 2018)

Mariappan et al (2004) เสนอหลักในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานว่า การเรียนรู้ควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ฉากทัศน์ย่อมต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงเพราะความจริงย่อมเป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุด การเรียนรู้จะเกิดขึ้นแม้นักเรียนจะเลือกเส้นทางผิดพลาดทาง กระบวนการสร้างให้นักเรียนเกิดการตัดสินใจโดยไม่มีการตัดสินใจทางเลือกนั้นผิดหรือถูก

Ray Jimenez (2009) ให้นิยามว่า แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานจัดเป็นกระบวนการในการค้นพบ (A discovery process) ที่นักเรียนได้นำเสนอผ่านสถานการณ์และตัดสินใจด้วยตัวเองที่ดีที่สุด ตลอดทางที่ตัดสินใจนักเรียนจะเรียนรู้ผ่านการค้นพบคำตอบด้วยตนเอง

Sorin (2013) นำเสนอถึงหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์ว่าเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติผ่านฉากที่ครูออกแบบซึ่งต้องมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริง (Near-Life) นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติภารกิจในฉากทัศน์ เปิดโอกาสให้คิดแก้ปัญหาผ่านทางเลือกอันหลากหลายมาสู่การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดและมีส่วนร่วมในฉากทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของการเป็นมืออาชีพที่แท้จริง

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์หลักการสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน

หลักการสำคัญของ แนวคิดการเรียนรู้ แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน	Hursen and Fasli (2017)	Mariappan, Shih, and Schrader (2004)	Errington (2011, 2013)	Ray Jimanez (2009)	Sorin (2013b)
1. มุ่งเน้นการนำทฤษฎีไปสู่ การปฏิบัติ	●	●	●		●
2. ฉกัทัศน์เชื่อมโยงกับ บริบทที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง	●	●	●		●
3. กระบวนการจูงใจให้ นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะ และกระบวนการคิด อาทิ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจและ การแก้ปัญหา	●	●	●	●	●
4. นักเรียนได้รับการเสนอ ทางเลือกและเสนอทางเลือก ที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่ การตัดสินใจ			●		●
5. เปิดโอกาสให้นักเรียน เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติใน สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย		●	●		●
6. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน					●
7. การเรียนรู้ดำเนินไปอย่าง สนุกสนาน			●		
8. กระบวนการเปิดให้ นักเรียนเรียนรู้จาก ความผิดพลาดและการค้นพบ คำตอบด้วยตนเอง	●	●		●	

จากตารางที่ 2.2 สามารถสรุปหลักการสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานได้
ดังนี้

1) แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานมุ่งเน้นสู่การนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ในการกำหนดฉากทัศน์เพื่อการเรียนรู้ จึงต้องมีกระบวนการที่นักเรียนสามารถแสดงออกถึงการนำความรู้มาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือประยุกต์ใช้ตามที่ฉากทัศน์กำหนด (Incorporates contextualizes knowledge) (Ireland et al, 2014 อ้างถึงใน Reesa Sorin, 2015: 9)

2) แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานย่อมมีการกำหนดฉากที่ประกอบด้วยตัวละคร เหตุการณ์และเรื่องราว โดยต้องเชื่อมโยงจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโลก (Real World) หรือ ใกล้เคียงชีวิตจริง (Near life) (Errington, 2010b, 2011) ที่นักเรียนจะต้องเผชิญในชีวิตมาสู่พื้นที่ที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ที่ ฉากทัศน์มีความท้าทายและจูงใจให้นักเรียนต้องการนำความรู้มาสู่การปฏิบัติหรือการใช้ทักษะที่มี อาทิ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem solving) ทักษะการตัดสินใจ (Decision-making) ผ่านการสวมบทบาทและแสดงออกอย่างอิสระ

3) นักเรียนใช้กระบวนการคิดและสามารถกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาในฉากทัศน์ที่กำหนดได้หลากหลายแนวทาง แต่เลือกแนวทางที่ดีที่สุดด้วยการพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ โดยทางเลือกที่นักเรียนเลือกนั้นย่อมไม่ถูกตัดสินว่าเป็นทางเลือกที่ผิดหรือถูก (Cigdem Hursen, 2017)

4) นักเรียนเรียนรู้ผ่านความผิดพลาด ฉากที่กำหนดเปิดช่องว่างเพื่อให้นักเรียนได้เติมเต็มผ่านการนำเสนอทางเลือกในการตัดสินใจและจูงใจให้นักเรียนค้นหาแนวทางในการแก้ไขพัฒนา แม้ว่าทางเลือกนั้นจะเป็นการเลือกแนวทางที่ผิดพลาด แต่ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะนำไปปรับใช้เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ในลักษณะคล้ายคลึงกันในอนาคต ครูไม่มีบทบาทเป็นผู้ตัดสินความถูกผิดในทางเลือกของนักเรียน แต่นักเรียนจะมีหน้าที่หลักในการประเมินความสำเร็จจากทางเลือกของตนเอง (Mariappan et al., 2004)

2.5 หลักในการออกแบบและองค์ประกอบของฉากทัศน์ (Scenario Building & Scanario's Elements)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน นักวิจัยได้นำเสนอหลักการในการออกแบบฉากทัศน์ ดังนี้

Som Naidu et al. (2007) ได้นำเสนอหลักในการออกแบบฉากทัศน์ในการเรียนรู้ที่ดี ได้แก่

1) มีการกำหนดขอบเขตในลักษณะกว้าง (A large Extent) คือ ฉากทัศน์เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือความรู้สึก ครูจึงต้องออกแบบฉากทัศน์และโจทย์ที่ยืดหยุ่น แต่ไม่เปิดกว้างจนเกินไปจนส่งผลให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง

2) ฉากทัศน์และกระบวนการมีความสร้างสรรค์ น่าสนใจ และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน ต้องการที่จะปฏิบัติจนกระทั่งบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย มีการระบุผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน (Learning Outcome) ซึ่งจะช่วยในการกำหนดขอบเขตในการออกแบบฉากทัศน์

3) ฉากทัศน์ที่ออกแบบจะทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง (Mirrors Reality)

Michailidou (2017) ได้เสนอหลักในการออกแบบฉากทัศน์ว่า ฉากทัศน์ถูกกำหนดแตกต่างไปตามผลการเรียนรู้และเนื้อหาที่กำหนด ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เรื่องราว นักแสดง เป้าหมาย และเหตุการณ์

Errington (2008, 2011, 2013) เสนอหลักในการออกแบบฉากทัศน์ ดังนี้

1) ในฉากทัศน์ควรมีการวางเส้นทางเดินเรื่อง (Story Line) ได้แก่ นักแสดง แนวทางการเดินเรื่อง จุดขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในระหว่างฉากทัศน์ อีกทั้งเส้นทางเดินเรื่องควรมีความน่าสนใจที่จะจูงใจการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) ฉากทัศน์จะต้องกำหนดเวลาและสถานที่ให้ชัดเจน

3) ความจริงคือสถานการณ์ที่ดีที่สุด ฉากทัศน์จึงควรออกแบบให้เหมือนจริง

4) นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระและทำให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบฉากทัศน์ในปัจจุบันเพื่อเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่จะเผชิญในอนาคต

5) ฉากทัศน์ย่อมต้องเต็มลักษณะความจริง ซึ่งอาจถูกนำเสนอในรูปแบบของสไลด์ ข้อความ วิดีทัศน์ อีเมล กรณิศึกษาแบบตอบโต้ หรือการสัมภาษณ์ เป็นต้น

6) ฉากทัศน์ย่อมต้องมีองค์ประกอบของจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge/Hook) ที่เกิดขึ้นและเปิดให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าไปจัดการความตึงเครียดนั้น

7) ฉากทัศน์ต้องประกอบด้วยภาวะวิกฤต (Climax Scene/Eureka Moment) ที่สามารถจูงใจให้นักเรียนสนใจที่จะรับมือต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในฉากทัศน์นั้น ๆ

Ray Jimanaz (2009) เสนอหลักในการออกแบบฉากทัศน์ไว้ ดังนี้

1) ฉากทัศน์จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถค้นพบหัวใจ (Goal) ของเรื่องราวด้วยตนเอง

2) ฉากทัศน์เป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องราว (Stories) เฉกเช่นเดียวกับการเขียนต้นฉบับของบทภาพยนตร์ มีการตั้งค่านักที่ร้อยเรียงต่อกันและการสร้างจุดขัดแย้ง (A Scene Suspenseful) เพื่อจูงใจนักเรียนให้เข้าสู่เรื่องราว ทำให้นักเรียนเข้าใจถึงบริบทของเรื่องราวเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในทางเลือกที่กำหนด

3) ฉากทัศน์ย่อมต้องอาศัยการแบ่งแยกของฉากทัศน์ (Branching Scenario) ได้แก่ การแตกแขนงของฉากทัศน์ การแตกแขนงของทางเลือก

4) ฉากทัศน์ย่อมเป็นการฝังเป้าหมายลงในเรื่องราว ที่ทำให้ตัวละครหรือก็คือนักเรียนได้ค้นพบเป้าหมายนั้น หรือการตัดสินใจเลือกรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของตัวละครหรือนักเรียน

5) ฉากทัศน์ต้องเป็นเรื่องราวที่ส่งเสริมกระบวนการในการค้นพบคำตอบหรือเป้าหมาย ไม่ใช่การบังคับเพื่อให้นักเรียนเข้าร่วมในเรื่องราวที่พวกเขาไม่ได้เกี่ยวข้อง

Sorin (2013a) เสนอหลักในการออกแบบฉากทัศน์ไว้ว่า ฉากทัศน์ที่นำมาใช้ในกระบวนการนั้น จะต้องมีความชัดเจนของเรื่องราวที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจเพื่อให้เรื่องราวนั้นมีความสมบูรณ์ ซึ่งบทสรุปของฉากทัศน์แต่ละฉากนั้นย่อมช่วยในการกระตุ้นให้นักเรียนมีทางเลือกที่ดีกว่าในอนาคต และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะตามมาซึ่งเหตุการณ์ใหม่ในลำดับต่อไป อีกทั้งควรมีข้อมูลที่สนับสนุนเรื่องเล่าที่จะช่วยให้นักเรียนใช้ในการตัดสินใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

Kathryn Nixon (2018) เสนอหลักการในการออกแบบฉากทัศน์ไว้ ดังนี้

- 1) การออกแบบฉากทัศน์ควรมีหลายตัวเลือก เพื่อดูผลจากกระทำของนักเรียนที่ต้องเผชิญการตัดสินใจหลายครั้ง
- 2) การออกแบบฉากทัศน์ควรประกอบด้วยผลการแสดงผลของคำตอบที่เลือกจากคำถามก่อนหน้าที่มีความสัมพันธ์กับตัวเลือกคำถามต่อ ๆ มาในรูปแบบโครงข่ายตัวเลือก
- 3) ฉากย่อยต้องออกแบบให้ท้าทายนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 4) ฉากทัศน์ย่อมต้องสร้างเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยท้าทายให้นักเรียนได้ใช้ความรู้และคอยสำรวจความรู้สึกของตนเองว่า “ถูกต้อง” หรือ “ผิด” ในฉากทัศน์ที่มีความสมจริง
- 5) ฉากทัศน์ย่อมต้องส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผ่านการที่นักเรียนเห็นผลกระทบจากการตัดสินใจ

M. Seren Smith (2018) นำเสนอองค์ประกอบของฉากทัศน์ ดังนี้

- 1) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge/Hook) โดยการจำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริงที่นำเสนอด้วยข้อความ คำบรรยาย เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้นักเรียนแก้ไขปัญหาให้สำเร็จ จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้งนี้จะทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจภายในถึงความคุ้มค่าที่ได้ร่วมกิจกรรมมากกว่าการได้คะแนนพิเศษหรือเกรดที่ดี
- 2) เรื่องเล่า (Narrative) เรื่องราวที่นำมาสู่การเกิดฉากทัศน์
- 3) ตัวเลือก (Choices) ตัวเลือกที่ส่งเสริมการคิดและการตัดสินใจ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจปัญหา การแก้ปัญหา การไตร่ตรองซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดจากการตัดสินใจ

4) บทบาทและการสวมบทบาทสมมติ (Role & Role Play) นักเรียนได้รับบทบาทและสวมบทบาทตามที่กำหนดแต่นักเรียนจะยังไม่ได้รับข้อมูลของบทบาทที่ชัดเจนทั้งหมด เมื่อเสร็จสิ้นการจำลองบทบาทนั้น นักเรียนจะนำผลลัพธ์จากการแสดงบทบาทมาวิเคราะห์จุดอ่อนกับจุดแข็งของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเองในอนาคต

5) ความจริง (Authenticity) ฉากทัศน์ต้องมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และเกี่ยวข้องกับนักเรียนทั้งในวิชาชีพหรือสิ่งที่จะต้องเผชิญในอนาคต (Errington, 2011) มิฉะนั้นจะทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย (Durbach & Stewart, 2003)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์หลักการในการออกแบบฉากทัศน์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักในการออกแบบฉากทัศน์	Som Naidu et al. (2007)	Michailidou (2017)	Errington (2011)	Sorin (2013a)	Kathryn Nixon (2018)
1. ฉากทัศน์เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและเผชิญการตัดสินใจผ่านตัวเลือก ส่งเสริมการค้นพบเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง	●		●	●	●
2. มีการระบุผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน	●	●			
3. ฉากทัศน์ประกอบด้วยเรื่องราวที่สะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง/เชื่อมโยงกับความเป็นจริง/เชื่อมโยงเหตุการณ์ในอนาคตที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจให้ฉากทัศน์มีความสมจริง	●		●	●	
4. มีองค์ประกอบ ได้แก่ ตัวละคร เหตุการณ์ สถานที่และเวลา		●	●		
5. มีเหตุการณ์จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้งให้นักเรียนได้เผชิญและจัดการความตึงเครียดนั้น			●	●	
6. ฉากทัศน์ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่ตัดสินผิดหรือถูก แต่เปิดโอกาสให้นักเรียนคอยสำรวจตนเองว่าการตัดสินใจนั้นเป็นไปอย่างไร					●

จากข้อมูลของงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปหลักในการออกแบบฉากทัศน์และองค์ประกอบของฉากทัศน์ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยดังนี้

1) หลักในการออกแบบฉากทัศน์ ประกอบด้วย 6 หลักการ ดังนี้

1.1) ฉากทัศน์จะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและเผชิญการตัดสินใจผ่านตัวเลือกและส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2) ฉากทัศน์นั้นจะต้องเชื่อมโยงกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง และเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่นักเรียนจะต้องเผชิญในวิชาชีพหรือบริบทในอนาคต

1.3) ฉากทัศน์จะต้องระบุผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน

1.4) ฉากทัศน์ประกอบด้วยเรื่องราวที่สะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือเชื่อมโยงกับความเป็นจริงหรือเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอนาคตที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจของนักเรียนจะต้องมาจากข้อเท็จจริง

1.5) ฉากทัศน์ย่อมมีองค์ประกอบ ได้แก่ ตัวละคร เหตุการณ์ สถานที่ เวลา และมีเหตุการณ์จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge/Hook) ให้นักเรียนได้เผชิญและจัดการความตึงเครียดนั้น

1.6) ฉากทัศน์ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่ตัดสินผิดหรือถูก แต่เปิดโอกาสให้นักเรียนคอยสำรวจตนเองว่าการตัดสินใจนั้นเป็นไปอย่างไร

2) องค์ประกอบของฉากทัศน์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1) เรื่องเล่า (Narrative/Story Line) เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงหรือเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่นักเรียนต้องเผชิญในอนาคต ซึ่งอาจนำเสนอในรูปแบบของสไลด์ข้อความ คำบรรยายข่าว วิดีทัศน์ กรณีศึกษาแบบโต้ตอบ หรืออีเมล เป็นต้น โดยมีข้อมูลสนับสนุน (Scenario Content) (Sorin, 2013b) ประกอบเรื่องเล่าซึ่งจะช่วยให้สถานการณ์มีความสมจริงมากยิ่งขึ้น

2.2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (A Scene Suspenseful/Challenge/hook) ได้แก่ ฉากที่สะท้อนปัญหาหรือความรู้สึกตึงเครียดที่นักเรียนต้องเผชิญ สำรวจปัญหา และกระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะเผชิญความท้าทายนั้น

2.3) บทบาทและการแสดงบทบาทสมมติ (Role & Role Playing) การกำหนดบทบาทและให้นักเรียนสวมบทบาทตามที่กำหนด ซึ่งบทบาทจะต้องไม่ให้รายละเอียดของบทบาทนั้นมากเกินไป เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและตัดสินใจตามความสามารถของตนเองอย่างอิสระ

2.4) ตัวเลือก (Choices) ตัวเลือกหลากหลายที่จูงใจให้นักเรียนเกิดการตัดสินใจในฉากทัศน์

2.5) คำถาม (Focus Questions) ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงทักษะ ติดตามสำรวจ หรือการประยุกต์ใช้ความรู้

2.6) ภาวะวิกฤต (Climax Scene or Eureka Moment) เหตุการณ์ที่นำมาซึ่งการเรียนรู้ของนักเรียนจากการรับรู้ถึงผลกระทบของการตัดสินใจตลอดฉากทัศน์

ฉากทัศน์ในการเรียนรู้ : ลักษณะของนักเรียน
<p>ทาเนีย เป็นครูใหม่ที่ได้รับการแต่งตั้งในมหาวิทยาลัยด้านการศึกษามุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบบรรยาย ทาเนียมีประสบการณ์สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง แต่เมื่อทาเนียเข้ามาทำงานกลับพบว่าตนเองนั้นไม่มีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนในระดับผู้ใหญ่วและทางมหาวิทยาลัยแม้จะรับรู้ปัญหาหลักเรียกกร้องให้ทาเนียจะต้องดำเนินการสอนผู้ใหญ่ให้ได้</p> <p>1 เดือนผ่านไป เมื่อมีการนำเสนอผลงานเกี่ยวกับประสบการณ์สอน ทาเนียพบว่าตนเองนั้นมีประสบการณ์ที่ไม่เพียงพอที่จะสอนระดับผู้ใหญ่ได้ ทาเนียจึงได้นำเสนอข้อจำกัดนี้แก่ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ทางผู้บริหารจึงเสนอให้ทาเนียไปค้นหาแนวทางในการพัฒนาตนเองในเรื่องของการสอน โดยปรึกษาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาของมหาวิทยาลัย</p>
<p>คำถาม : หากคุณเป็นศูนย์ให้คำปรึกษา คุณจะแนะนำทาเนียอย่างไรให้ทาเนียมีความเข้าใจต่อลักษณะของผู้เรียนในระดับผู้ใหญ่</p>

ภาพที่ 3 ตัวอย่างฉากทัศน์ โดย Som Naidu (2007)

การตั้งค่า (A Set-up)	คุณจะทำอย่างไร	ตัวเลือกที่ 1 สอบถามลูกค้าถึงเหตุผล “คุณได้ใช้เทคนิคการตรวจสอบราคา” (นี่คือคำตอบที่ถูกต้อง)	ตัวเลือกที่ 2 บอกกับลูกค้าว่าเป็นราคาที่ดีที่สุดแล้ว “คุณไม่ได้สอบถามถึงความต้องการของลูกค้า” (นี่คือคำตอบที่ไม่ถูกต้อง)	ตัวเลือกที่ 3 กระซิบถามลูกค้าถึงราคาที่เขาต้องการ “นี่เป็นการแสดงออกว่าคุณจะตอบสนองต่อ ความต้องการของลูกค้า” (นี่คือคำตอบที่ไม่ถูกต้อง)
<p>ฉากที่ 1 แชนดี้เป็นลูกค้าเจ้าประจำของร้านได้เรียกคุณเพื่อทักท้วงเกี่ยวกับราคาที่คุณเสนอด้วยน้ำเสียงที่ไม่พอใจ</p> <p>ฉากที่ 2 “นี่เป็นราคาที่แพงเกินไป” แชนดี้กล่าว</p> <p>ฉากที่ 3 เมื่อตรวจสอบการซื้อสินค้าที่ผ่านมา คุณจำได้ว่าการซื้อสินค้าของเธออยู่ที่ 40% ของยอดการขายสินค้า และเธอมักจะขอต่อรองราคาในราคาที่ต่ำเสมอ</p> <p>ฉากที่ 4 บางครั้ง แชนดี้ก็จะรักและเป็นคนที่ทำงานด้วยค่อนข้างยาก คุณได้ปรึกษากับเจ้านายของคุณซึ่งก็แนะนำว่า “โปรดรักษามารยาทกับเธอ แต่จะไม่มีการลดราคาเป็นอันขาด”</p> <p>ฉากที่ 5 เมื่อคุณเดินทางไปถึงที่ทำงานของแชนดี้ ประโยคแรกที่คุณได้ยินจากแชนดี้คือ “พวกเราไม่ชอบราคานี้เลย”</p>				

ภาพที่ 4 ตัวอย่างฉากทัศน์ โดย Ray Jimanaz (2009)

2.6 ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์

เมื่อสามารถสังเคราะห์หลักการและองค์ประกอบในการออกแบบฉากทัศน์แล้ว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสังเคราะห์ขั้นตอนในการออกแบบฉากทัศน์ให้มีความสอดคล้องกับหลักการออกแบบฉากทัศน์และครอบคลุมองค์ประกอบของฉากทัศน์ (Golden, 2018; Lisa Evan, 2017; Som Naidu et al., 2007; Sorin, 2013b) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดผลการเรียนรู้ ระบุผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จากนั้นลำดับผลการเรียนรู้จากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่ยากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเหตุการณ์ กำหนดเหตุการณ์ที่อ้างอิงจากสถานการณ์จริงที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาฉากทัศน์ การนำเหตุการณ์มาสร้างเป็นกระดานเรื่องราวประกอบด้วยองค์ประกอบของฉากทัศน์ ได้แก่ 1) เรื่องเล่า (Story Line) 2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge) 3) บทบาทและการแสดงบทบาทสมมติ (Role & Role Playing) 4) ตัวเลือก (Choices) 5) คำถาม (Focus Questions) และ 6) ภาวะวิกฤต (Climax Scene)

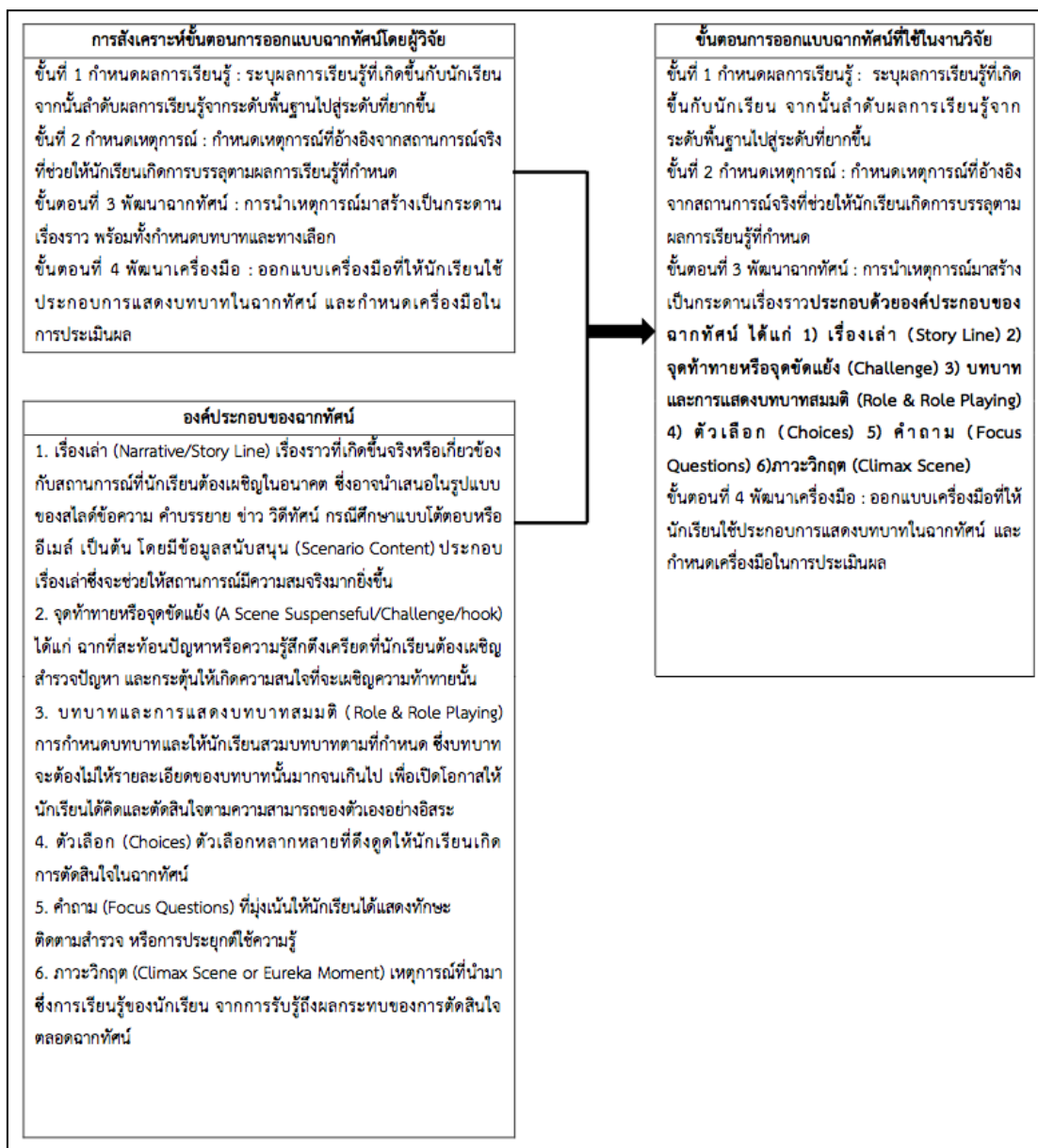
ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาเครื่องมือ ออกแบบเครื่องมือที่ให้นักเรียนใช้ประกอบการแสดงบทบาทในฉากทัศน์ และกำหนดเครื่องมือในการประเมินผล

แนวทางการสังเคราะห์ขั้นตอนในการออกแบบฉากทัศน์ สามารถสรุปได้จากตาราง ดังนี้

ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์				การสังเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์จากงานวิจัย
Sorin (2013b)	Golden (2018)	Som Naidu et al. (2007)	Lisa Evan (2017)	
ระบุเป้าหมายการเรียนรู้ที่จะนำมากำหนดฉากทัศน์ โดยอ้างอิงจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น	1. กำหนดทักษะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน จากนั้นลำดับทักษะ จากทักษะพื้นฐานที่ง่ายไปสู่ระดับที่ยากขึ้น เพื่อออกแบบฉากทัศน์ที่สอดคล้องกับทักษะนั้น 2. ออกแบบฉากทัศน์ที่สอดคล้องกับทักษะที่กำหนดไว้	1. ระบุผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างชัดเจน ระบุเหตุการณ์ในชีวิตจริงของบุคคลที่ประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลการเรียนรู้นั้น 2. ระบุขั้นตอนหลักที่นักเรียนจะปฏิบัติตามในการทำงานผ่านเหตุการณ์หรือฉากที่กำหนด 3. พัฒนาฉากทัศน์ให้มีชีวิตชีวา หลากหลาย ที่จะจำกัดขอบเขตสำหรับขั้นตอนหรือกระบวนการ 4. พัฒนาเครื่องมือในการเรียนรู้และประเมินผลกิจกรรมที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้เพื่อสามารถปฏิบัติภารกิจในบริบทของฉากทัศน์ที่กำหนดได้อย่างสำเร็จ สมบูรณ์	1. ระบุผลการเรียนรู้ จากนั้นออกแบบแผนที่แสดงเรื่องราวเชื่อมโยงระหว่างผลการเรียนรู้นั้น (Map Objective to The Story) ซึ่งครูควรระบุทักษะและพฤติกรรมที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องที่จะสามารถสังเกตได้จากโครงเรื่องที่ครูได้ออกแบบกำหนดและพัฒนาฉากทัศน์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2. ระบุเหตุการณ์กระตุ้นหรือจุดขัดแย้ง (Conflict) ที่จะสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3. สร้างกระดานเรื่องราว โดยเริ่มต้นจากการวางแผนด้วยแผนผังความคิดการกำหนดบทบาท กำหนดทางเลือก และปฏิสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกนั้น	<p>ขั้นที่ 1 กำหนดผลการเรียนรู้ ระบุผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จากนั้นลำดับผลการเรียนรู้จากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่ยากขึ้น</p> <p>ขั้นที่ 2 กำหนดเหตุการณ์ กำหนดเหตุการณ์ที่อ้างอิงจากสถานการณ์จริงที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่กำหนด</p> <p>ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาฉากทัศน์ การนำเหตุการณ์มาสร้างเป็นกระดานเรื่องราว พร้อมทั้งกำหนดบทบาทและทางเลือก</p> <p>ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาเครื่องมือ ออกแบบเครื่องมือที่ให้นักเรียนใช้ประกอบการแสดงบทบาทในฉากทัศน์ และกำหนดเครื่องมือในการประเมินผล</p>

ภาพที่ 5 การสังเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อสังเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถสรุปขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นที่ 1 กำหนดผลการเรียนรู้** โดยการระบุผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและลำดับผลการเรียนรู้จากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่ยากขึ้น **ขั้นที่ 2 กำหนดเหตุการณ์** โดยการกำหนดเหตุการณ์ที่อ้างอิงจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่กำหนด **ขั้นที่ 3 การพัฒนาฉากทัศน์** การนำเหตุการณ์มาสร้างกระดานเรื่องราว (Story Board) พร้อมกำหนดบทบาทและทางเลือก และ **ขั้นที่ 4 พัฒนาเครื่องมือ** การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทในฉากทัศน์ รวมทั้งกำหนดเครื่องมือในการประเมินผล แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงรายละเอียดของขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์กลับพบว่ายังไม่ครอบคลุมกับองค์ประกอบของฉากทัศน์ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน จึงดำเนินการสังเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์ร่วมกับองค์ประกอบของฉากทัศน์ สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

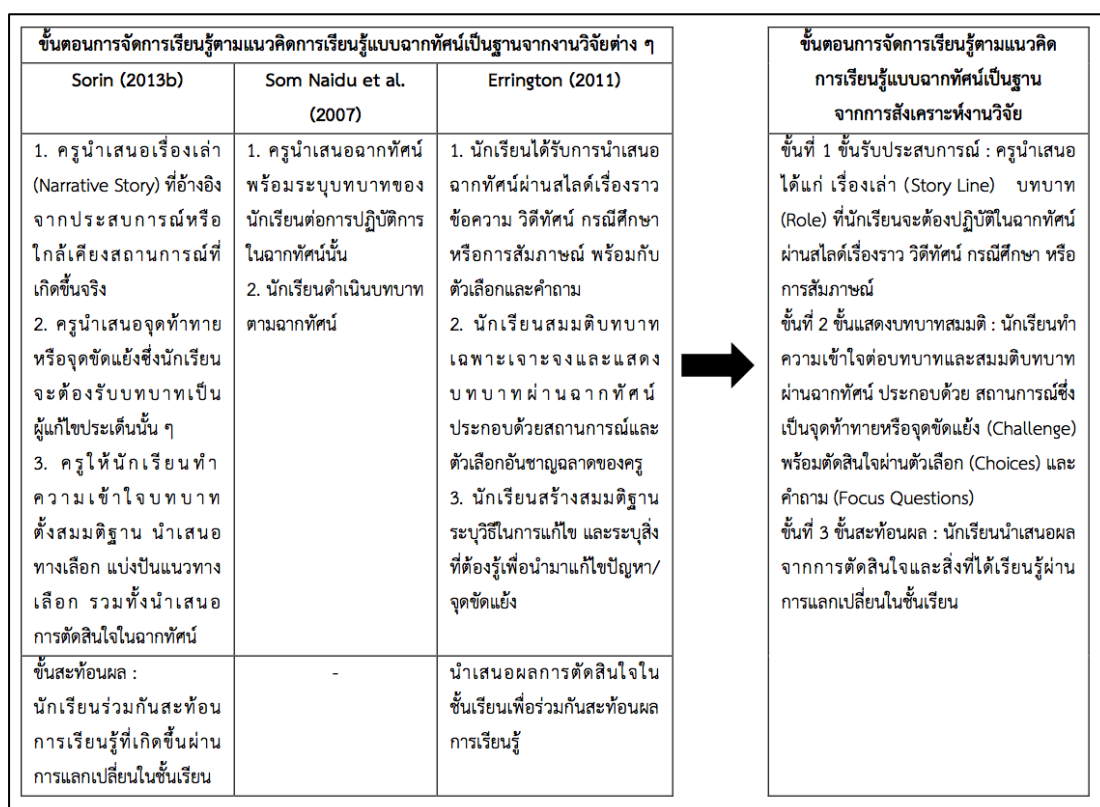

ภาพที่ 6 การสังเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์ที่ใช้ในงานวิจัย

เมื่อสังเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์ที่จะใช้ในการออกแบบกิจกรรมแล้ว ขั้นตอนต่อไปจึงเป็นการศึกษางานวิจัยเพื่อกำหนดการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน ดังนี้

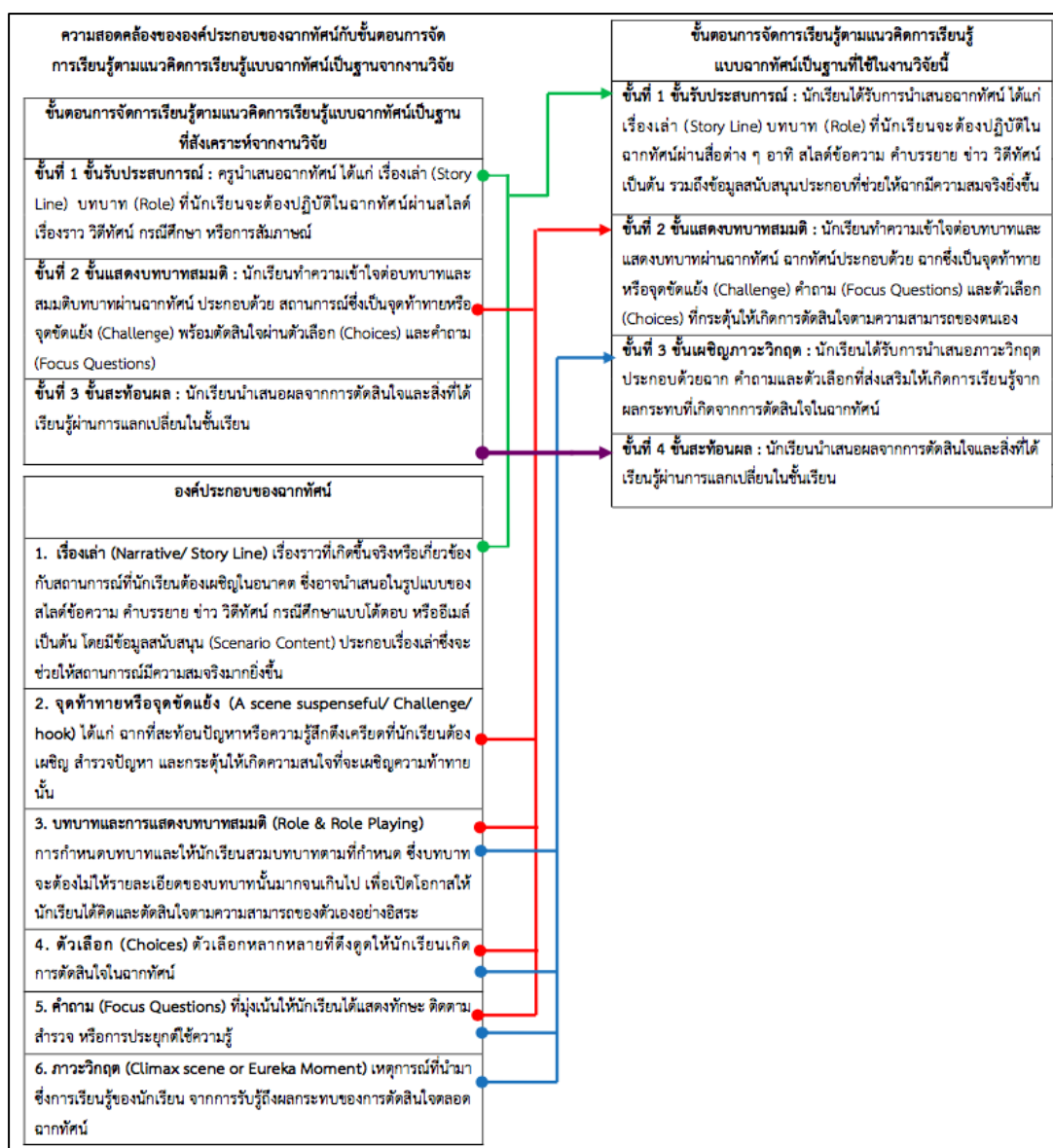
2.7 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทศน์เป็นฐาน

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทศน์เป็นฐานมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ แต่ด้วยปัจจุบันยังไม่มีเอกสารที่นำเสนอขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัย นำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทศน์เป็นฐาน ดังนี้

ภาพที่ 7 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทศน์เป็นฐานจากงานวิจัย

การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่มีร่วมกัน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นรับประสบการณ์ 2) ขั้นแสดงบทบาทสมมติ และ 3) ขั้นสะท้อนผล ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องกับองค์ประกอบของฉากทัศน์ ผู้วิจัยพบว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่มีในงานวิจัยนั้นไม่ครอบคลุมกับองค์ประกอบของฉากทัศน์ คือ ขาดภาวะวิกฤต (Climax Scene) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเรียนรู้จากผลกระทบจากการตัดสินใจตลอดฉากทัศน์ ภาวะวิกฤตนั้นมีความแตกต่างจากองค์ประกอบจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge) ตรงที่ภาวะวิกฤตจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่มีความหนักแน่นและจูงใจในการตัดสินใจมากกว่า เปรียบเสมือนกับการเดินเส้นเรื่องราวที่นักเรียนจะค่อย ๆ เผชิญกับเหตุการณ์จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้งที่มีการไล่ระดับของการเผชิญความท้าทายมากขึ้น และจะพบกับเหตุการณ์ภาวะวิกฤตซึ่งเป็นฉากที่นักเรียนจะพบว่ามีความยากต่อการท้าทายมากที่สุด หรือส่งผลต่อการตัดสินใจมากที่สุดจนกระทั่งทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ (Errington, 2008) ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าภาวะวิกฤตจึงมีความสำคัญต่อขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน ซึ่งหากถูกจัดให้รวมเป็นเพียงองค์ประกอบส่วนหนึ่งของขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ อาจส่งผลให้ผู้สอนละเลยหรือออกแบบให้มีลักษณะเทียบเท่ากับจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง ซึ่งจะไม่เป็นไปตามหลักการออกแบบฉากทัศน์ที่ฉากจะต้องลำดับจากการใช้ความรู้และทักษะระดับง่ายไปสู่ฉากที่ยากขึ้น ท้าทายมากขึ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากความผิดพลาดในการตัดสินใจ จึงดำเนินการสังเคราะห์ขั้นตอนการเรียนรู้โดยอิงความสอดคล้องกับองค์ประกอบของฉากทัศน์และหลักการออกแบบฉากทัศน์ ดังมีรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ภาพที่ 8 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่ใช้ในงานวิจัย จากความสอดคล้องของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้กับองค์ประกอบของฉากทัศน์เป็นฐานที่สังเคราะห์จากงานวิจัยต่าง ๆ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยและองค์ประกอบของฉากทัศน์ ผู้วิจัยจึงสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่ใช้ในงานวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ นักเรียนได้รับการนำเสนอฉากทัศน์ ได้แก่ เรื่องเล่า (Story Line) บทบาท (Role) ที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติในฉากทัศน์ผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิ สไลด์ข้อความ คำบรรยาย ข่าว วิดีทัศน์ กรณศึกษาแบบโต้ตอบหรืออีเมล เป็นต้น รวมถึงข้อมูลสนับสนุนประกอบที่ช่วยให้ฉากมีความสมจริงยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนทำความเข้าใจต่อบทบาทและแสดงบทบาทผ่านฉากทัศน์ประกอบด้วย ฉากซึ่งเป็นจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge) คำถาม (Focus Questions) และตัวเลือก (Choices) ที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจตามความสามารถของตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนได้รับการนำเสนอภาวะวิกฤต ประกอบด้วยฉากคำถามและตัวเลือกที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจในฉากทัศน์

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผล นักเรียนนำเสนอผลจากการตัดสินใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน

2.8 ความแตกต่างของแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) กับแนวทางการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน (Simulation-based Learning)

แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานกับแนวทางการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลองเป็นฐานมีลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันเพราะมีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบท (Situational Learning Theory) ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับการจัดสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับโลกแห่งความเป็นจริง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาถึงแนวความคิด หลักการ กระบวนการของทั้งสองแนวทางการเรียนรู้พบว่าข้อแตกต่างดังนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานกับแนวทางการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลองเป็นฐาน

หัวข้อ	แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน Scenario-based Learning	แนวทางการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน Simulation-based Learning (Gredler ME, 2004, Lauren N. Decaportale et al,2016)
จุดมุ่งหมาย	นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติผ่านการใช้กระบวนการคิดในฉากทัศน์ที่ใกล้เคียงกับโลกความจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่ตั้งไว้และเชื่อมโยงในการนำไปใช้ในชีวิตจริง	นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะและเตรียมความพร้อมของนักเรียนผ่านสถานการณ์ที่กำหนด เพื่อให้เกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติตนโดยใช้ความรู้และทักษะได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการ
ผลการเรียนรู้	ตามที่ครู หรือ ครูกับนักเรียนร่วมกันกำหนด	เกิดความชำนาญและความมั่นใจในการปฏิบัติตามทฤษฎีกำหนด
หลักการ	1. แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานมุ่งเน้นสู่การนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ	1. ผู้เข้าร่วมต้องมีบทบาทอย่างแท้จริงและ ปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างมีอาชีพตามที่คาดหวังจากบทบาทที่มี

หัวข้อ	แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน Scenario-based Learning	แนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน Simulation-based Learning (Gredler ME, 2004, Lauren N. Decaporable et al,2016)
	<p>2. แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน ย่อมมีการกำหนดฉากที่ประกอบด้วยตัวละคร เหตุการณ์ และเรื่องราวโดยต้องเชื่อมโยงจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโลก (Real World) หรือใกล้เคียงชีวิตจริง (Near life)</p> <p>3. นักเรียนใช้กระบวนการคิดและสามารถกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาในฉากทัศน์ที่กำหนดได้หลากหลายแนวทาง แต่เลือกแนวทางที่ดีที่สุดด้วยการพิจารณาจากปัจจัยต่างๆโดยทางเลือกที่นักเรียนเลือกนั้น ย่อมไม่ถูกตัดสินว่าเป็นทางเลือกที่ผิดหรือถูก</p> <p>4. นักเรียนเรียนรู้ผ่านความผิดพลาด</p>	<p>(Gadler, 2004)</p> <p>2. สถานการณ์มีความซับซ้อนเพียงพอที่ให้นักเรียนได้โต้ตอบอย่างถูกต้อง เป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องของนักเรียน ทั้งด้านความคิด การกระทำและจิตใจของนักเรียน (Gibbs G. 1988 อ้างถึงใน Ruth M. Fanining & David M. Gaba, 2007)</p> <p>3. สภาพแวดล้อมอนุญาตให้นักเรียนใช้กลยุทธ์ได้หลากหลาย</p> <p>4. ผู้สอนให้ผลการสะท้อนกลับจากการปฏิบัติงานเพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นและพัฒนายุทธศาสตร์ใหม่ๆ (Ruth M. Fanining & David M. Gaba, 2007)</p>
ขั้นตอน	<p>ยังไม่มีคำแนะนำขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่แน่นอน แต่มีงานวิจัยที่ได้นำเสนอ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ ดังนี้</p> <p>ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ นักเรียนได้รับการนำเสนอฉากทัศน์ ได้แก่ เรื่องเล่า บทบาทที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติในฉากทัศน์ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลสนับสนุนประกอบที่ช่วยให้ฉากมีความสมจริงยิ่งขึ้น</p> <p>ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนทำความเข้าใจต่อบทบาทและแสดงบทบาทผ่านฉากทัศน์ประกอบด้วย ฉากซึ่งเป็นจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง คำถามและตัวเลือกที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจตามความสามารถของตนเอง</p> <p>ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนได้รับการนำเสนอภาวะวิกฤต ประกอบด้วยฉาก คำถามและตัวเลือกที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจในฉากทัศน์</p> <p>ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผล นักเรียนนำเสนอผลการตัดสินใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน</p>	<p>1.Introduction ครูนำเสนอหัวข้อและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง</p> <p>2.Simulation Briefing ครูแนะนำ สถานการณ์ หรือกรณีศึกษาและผลการเรียนรู้จากสถานการณ์ที่กำหนด พร้อมให้นักเรียนทำความเข้าใจกับสถานการณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การปฏิบัติงาน</p> <p>3.Scenarios นักเรียนใช้ทักษะ และ ความรู้ในสถานการณ์ที่กำหนด</p> <p>4. Debriefing การสรุปผล การปฏิบัติ และการสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อไป (สุพรรณิ กัณห์ดี และตรีชฎา ปุณส์สำเร็จ , 2016, T. Keskitalo and H. Ruokamo, 2015)</p>
บทบาทครู	ครูเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ออกแบบฉากทัศน์ นำเสนอฉากทัศน์ และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียน	ครูเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ สังเกตการณ์เมื่อนักเรียนปฏิบัติ และให้ข้อเสนอแนะจากการปฏิบัติ

หัวข้อ	แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน Scenario-based Learning	แนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน Simulation-based Learning (Gredler ME, 2004, Lauren N. Decaportale et al,2016)
	สะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	
บทบาท นักเรียน	นักเรียนเป็นผู้แสดงบทบาทในฉากทัศน์ การตัดสินใจ ผ่านคำถามและทางเลือก รวมทั้งสะท้อนผล การเรียนรู้ด้วยตนเอง	นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติในสถานการณ์ที่ครูกำหนดและ สะท้อนการเรียนรู้ผ่านผลการปฏิบัติการที่เกิดขึ้น

จากตารางเปรียบเทียบแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) กับแนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน (Simulation-based Learning) สามารถสรุปความแตกต่างได้ดังนี้

1.) แนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน (Simulation-based Learning) มุ่งเน้นสถานการณ์เสมือนจริงที่อาจไม่ได้คาดคะเนว่าผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์นั้นในอนาคตหรือไม่ เพียงแต่เทียบเคียงเพื่อให้ผู้เรียนได้ทดสอบทฤษฎี ทักษะในการปฏิบัติและตัดสินใจในสถานการณ์ที่กำหนด ในขณะที่แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานให้ความสำคัญว่าสถานการณ์ที่ถูกนำมากำหนดในฉากทัศน์นั้น จะต้องยืนยันได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่นักเรียนจะเผชิญแน่นอนไม่ว่าในปัจจุบันหรือแนวโน้มในอนาคต

2) แนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน (Simulation-based Learning) เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเตรียมการก่อนเข้าสู่สถานการณ์ที่กำหนดได้ เนื่องจากมุ่งเน้นการนำความรู้ทางทฤษฎีไปปรับใช้อย่างถูกต้องและสร้างความมั่นใจเมื่อนักเรียนจะต้องไปเผชิญกับสถานการณ์ในชีวิตหรือวิชาชีพจริง โดยครูมีหน้าที่สังเกตการปฏิบัติแล้วให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการ ในขณะที่แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) นักเรียนไม่จำเป็นต้องรู้ฉากทัศน์ที่ครูกำหนดล่วงหน้า แต่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากความผิดพลาดในสถานการณ์ ดังนั้นครูไม่มีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะว่าการปฏิบัตินั้นถูกหรือผิด แต่นักเรียนจะต้องเป็นผู้ประเมินความผิดพลาด จุดแข็งและจุดอ่อนด้วยตนเอง

3) แนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน (Simulation-based Learning) นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตามบทบาทในสถานการณ์ที่กำหนดโดยใช้ทักษะ ความรู้ที่ได้เรียนในทางทฤษฎี เสนอกลยุทธ์ ปฏิบัติ และสะท้อนการเรียนรู้ผ่านผลการปฏิบัติงานว่าสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามหลักกลยุทธ์หรือไม่ ในขณะที่แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) นักเรียนเป็นผู้แสดงบทบาท ตั้งสมมติฐาน เสนอทางเลือกและตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้ในฉากทัศน์นั้น ทั้งนี้แบบแผนการดำเนินการไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนตาม

ทฤษฎีทั้งหมด แต่ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เติมเต็มประสบการณ์หรือทางเลือกในบริบทของตนเอง ในการปฏิบัติด้วย

แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบท มีหลักการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ภายใต้ฉากทัศน์ที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริง เสมือนจริงหรือใกล้เคียงความเป็นจริง ประกอบด้วยเรื่องเล่า จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง บทบาทและการแสดงบทบาทสมมติ ตัวเลือก คำถาม และภาวะวิกฤตที่จูงใจให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะอันหลากหลายและเรียนรู้ผ่านความผิดพลาดด้วยตนเอง โดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด แนวทางการเรียนรู้ฉากทัศน์เป็นฐานจึงเป็นแนวคิดในการเรียนรู้ที่มีหลักการซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในงานวิจัย ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อไป

ตอนที่ 3 ความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy)

ภายหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในระดับโลกปีพุทธศักราช 2540 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคครัวเรือนที่ประสบกับปัญหาการว่างงาน การเป็นหนี้ และขาดเงินออมในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนยังขาดความมั่นคงทางการเงินที่ดี องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) จึงได้ริเริ่มการสำรวจระดับความฉลาดรู้การเงินของประชาชนใน 30 ประเทศ (OECD, 2012) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีขาดความฉลาดรู้การเงินที่ดี จึงกำหนดให้ความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) เป็นทักษะชีวิตที่ควรส่งเสริมให้แก่ประชาชนในทุก ๆ ภาคส่วน ความฉลาดรู้การเงินจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญของการขับเคลื่อนในระบบการศึกษาทั่วโลก มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

3.1 นิยามของความฉลาดรู้การเงิน

“ความฉลาดรู้การเงิน” เป็นศัพท์บัญญัติของคำว่า “Financial Literacy” โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ปัจจุบันมีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) จากหลากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมคำนิยามจากหน่วยงานเฉพาะการศึกษาทางการเงิน (Financial Education) หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน แต่ละแห่งได้ให้นิยามของความฉลาดรู้การเงิน ดังนี้

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) (International Network on Financial Education [INFE], 2011) ให้นิยามของความฉลาดรู้การเงินว่า การรวมกันของความตระหนักรู้ (Awareness) ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (skill) เจตคติ (Attitude) และพฤติกรรม (behavior) ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางการเงินของแต่ละบุคคลที่ดี และช่วยให้บุคคลบรรลุความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดี (Financial wellbeing)

โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment [PISA], 2016) ให้คำจำกัดความของความฉลาดรู้การเงินว่า ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) ในแนวคิดทางการเงิน (Financial Concept) ความเสี่ยง (Risk) ทักษะ (Skills) แรงจูงใจ (Motivation) และความเชื่อมั่น (Confidence) ในการนำความรู้และความเข้าใจดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective decisions) ในบริบททางการเงิน (Financial Contexts) ต่างๆ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) ของบุคคลและสังคม เพื่อการมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตทางเศรษฐกิจ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ได้ใช้ “ความฉลาดรู้ทางการเงิน” เป็นศัพท์บัญญัติของ “Financial Literacy” โดยให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ ทักษะและเจตคติที่ทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้านทรัพยากรการเงินได้อย่างรอบรู้จากข้อมูลรอบด้าน มีประสิทธิภาพ เกิดความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขของบุคคลและสังคม

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556) ใช้คำว่า “ทักษะทางการเงิน” แทนความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) คือ การมีความรู้ ความเข้าใจถึงลักษณะพื้นฐานและความเสี่ยงของบริการทางการเงิน สามารถนำความรู้ไปใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้ตัดสินใจเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของตนเอง มีวินัยทางการเงิน รู้จักวางแผนทางการเงิน และสามารถบริหารจัดการการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการประเทศนิวซีแลนด์ (Ministry of Education, 2007) ได้ให้คำจำกัดความของความฉลาดรู้การเงินว่า การพัฒนาความสามารถทางการเงินของนักเรียนเพื่อให้พวกเขาสามารถตัดสินใจด้านการเงิน (Financial Decisions) ตลอดชีวิต

คณะกรรมการด้านความฉลาดรู้การเงินและการศึกษาทางการเงินของสหรัฐอเมริกา (2007) ให้คำจำกัดความของความฉลาดรู้การเงินว่า ความสามารถในการใช้ความรู้และทักษะในการบริหารทรัพยากรทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดอายุการใช้งานทางการเงิน

Atkinson และ Stephen (2007) และ Australian Securities & Investments Commission หรือ ASIC (2003) ให้คำจำกัดความของความฉลาดรู้การเงินว่า ความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการจัดการการเงิน

Mason และ Wilson (Mason และ Wilson, 2000) ได้นิยามความฉลาดรู้การเงินว่า ความสามารถของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจด้วยความตระหนักถึงผลกระทบการเงินที่อาจจะเกิดขึ้น

Norman (2010) ให้คำนิยามของความฉลาดรู้การเงินไว้ว่า ความสามารถในการตัดสินใจที่เหมาะสมในการบริหารการเงินส่วนบุคคล (Make Appropriate Decisions in Managing Finances)

Murugiah (2017) ได้ให้คำจำกัดความของความฉลาดรู้การเงินว่า การผสมผสานความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ความตระหนัก (Awareness) ทักษะ (Skills) และความสามารถ (Ability) เจตคติ (Attitudes) และพฤติกรรม (Behaviors) ทางการเงินที่จำเป็นในการตัดสินใจด้านการเงินอย่างรอบคอบและเชื่อถือได้เพื่อปรับปรุงสุขภาพทางการเงิน (Financial Health)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าหลายหน่วยงานต่างอ้างอิงนิยามความฉลาดรู้การเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาหรือโออีซีดี (The Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ผู้วิจัยจึงได้ยึดนิยามจากโออีซีดีเป็นหลัก โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

1) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) เป็นองค์กรหลักในการสำรวจและเป็นตัวแทนเครือข่ายขับเคลื่อนการศึกษาทางการเงินในระดับโลก (Murugiah, 2560) มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสำรวจข้อมูล การวิจัยและสนับสนุนกรอบนโยบายที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินให้แก่ประเทศต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นองค์กรที่สามารถให้คำจำกัดความของความฉลาดรู้การเงินเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2) เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในเรื่องของความฉลาดรู้การเงินในระดับโลก หลายประเทศได้อ้างอิงคำนิยาม ข้อมูลจากการวิจัยและกรอบระดับความฉลาดรู้การเงินของเยาวชน (Competencies of Financial Literacy for Youth) เพื่อนำไปกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ (Ministry of Education, 2017) ประเทศมาเลเซีย ประเทศญี่ปุ่น (Asian Development Bank Institute [ADB], 2017) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิกหรือเอเปก (Asia-Pacific Economic Cooperation : APEG, 2014) รวมทั้งประเทศไทยที่ดำเนินการขับเคลื่อนความฉลาดรู้การเงินโดยธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี 2556 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

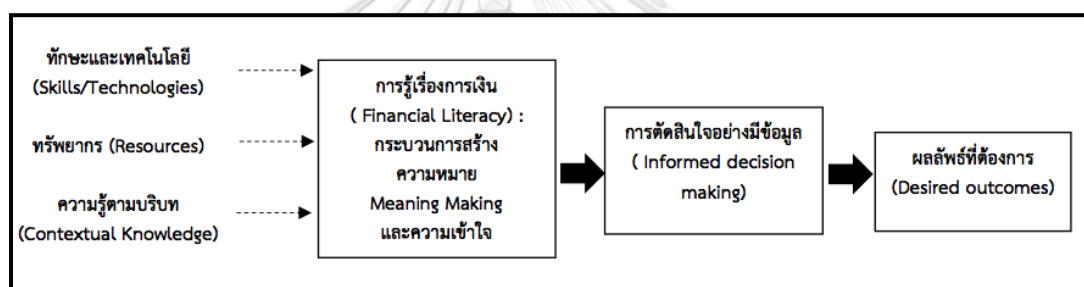
3) นิยามความฉลาดรู้การเงินนี้มีความครอบคลุมและเท่าทันต่อยุคสมัยปัจจุบัน เนื่องจากสะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งเน้นในเชิงกระบวนการ (Process) คือ กระบวนการรวบรวมความรู้ ทักษะ และเจตคติไปสู่การประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจทางการเงินในชีวิต เพื่อบรรลุเป้าหมายคือความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน (Well-being) นิยามดังกล่าวส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในลักษณะของ “การปลูกฝังทักษะ” เพื่อให้เกิดเป็นกระบวนการตลอดชีวิต (Life Long Process) มากกว่านิยามแต่ดั้งเดิมที่ระบุเฉพาะเนื้อหาการเงิน

เมื่อดำเนินการสังเคราะห์ร่วมกับนิยามจากหน่วยงานและงานวิจัยอื่น ๆ จึงสามารถสรุปได้ว่า “ความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) หมายถึง การผสมผสานของความรู้ทางการเงิน (Knowledge) ทักษะทางการเงิน (Skills) เจตคติทางการเงิน (Attitude) และพฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้บริบททางการเงิน (Financial Contexts) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของตนเอง เพื่อการมีชีวิตที่ดี (Well-being) และมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจได้ตลอดชีวิต”

3.2 กรอบโมทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน (Conceptualising Financial Literacy)

จากนิยามที่ระบุว่าความฉลาดรู้การเงินเป็น “กระบวนการทางความคิด” นั้น ในงานวิจัยของ Mason และ Wilson (2000) ได้นำเสนอข้อมูลมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงินซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงนิยามข้างต้นว่า “Financial Literacy” มีรากฐานคำศัพท์มาจาก “ความฉลาดรู้” (Literacy) มีความหมายถึง “ชุดของทักษะและความสามารถอันได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการพูดและการใช้คณิตศาสตร์ เพื่อให้บุคคลได้ใช้ทรัพยากรที่มีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์” (Mason และ Wilson, 2000) ในขณะที่ Jackson (1993) (Jackson, 1993 อ้างถึงใน Mason และ Wilson, 2000) ได้ให้นิยามของความฉลาดรู้ (Literacy) ว่า “การเข้าถึงข้อมูล (Information) ความคิด (Idea) ความคิดเห็น (Opinions) และสร้างศักยภาพในการสะท้อนและสื่อความหมายในการสร้างความหมายของการสื่อสาร (Communicating meaning) และการเรียนรู้” ดังนั้น มโนทัศน์ของความฉลาดรู้จึงหมายถึง “กระบวนการสร้างความหมาย”(Meaning Making Process) ในการเรียนรู้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ภายหลังมีการนำความฉลาดรู้ (Literacy) มารวมกับเนื้อหาในด้านอื่น ๆ อาทิ Economic Literacy, Visual Literacy, Multimedia Literacy เป็นต้น เมื่อใดก็ตามที่ความฉลาดรู้ (Literacy) ไปผนวกรวมกับศาสตร์ใด ย่อมหมายถึงการนำทักษะพื้นฐาน ทรัพยากรและข้อมูลมาสู่การทำความเข้าใจข้อมูลในศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านั้นเพื่อให้เกิดการบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากข้อความข้างต้น จึงสะท้อนถึงนิพจน์ของความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) ได้ว่า “ความสามารถส่วนบุคคลที่จะบรรลุความเข้าใจและการประเมินความเกี่ยวข้องของชุดข้อมูลที่จำเป็น (The Relevant Information Necessary) ในการตัดสินใจ (To Make Decisions) ร่วมกับการรับรู้เกี่ยวกับการเงิน” (Mason และ Wilson, 2000) ความฉลาดรู้การเงินจึงเปรียบเสมือนกระบวนการที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ผ่านการตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล (Informed Decision-making) โดยมีวัตถุประสงค์ให้การตัดสินใจนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นการตัดสินใจที่ชาญฉลาด Mason และ Wilson ได้ยกตัวอย่างเพื่อให้มองเห็นภาพที่ชัดเจนอีกว่า หากผลลัพธ์คือการมีเงินออมหลังเกษียณ บุคคลหนึ่งได้ศึกษาหาความเหมาะสมเกี่ยวกับเงินออมที่เพียงพอภายหลังการเกษียณ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการวางแผนทางการเงินนั้นเหมาะสม บุคคลนั้นจึงต้องรวบรวมและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและยืนยันได้ว่าการตัดสินใจนั้นมีทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 9 กรอบนิพจน์ของความฉลาดรู้การเงิน โดย Mason และ Wilson (2000)

กรอบนิพจน์ของความฉลาดรู้การเงินของ Mason และ Wilson สะท้อนว่าความฉลาดรู้การเงินนั้นเปรียบเสมือนกระบวนการในการสร้างความเข้าใจและการสร้างความหมายของข้อมูลเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงินอย่างมีข้อมูล ซึ่งข้อมูลทางการเงินที่นำมาสู่กระบวนการตัดสินใจนั้นจะเป็นสิ่งที่สะท้อนได้ว่าการตัดสินใจนั้นมีความเหมาะสมและนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ทางการเงินที่ต้องการ ดังนั้น หากวิเคราะห์ให้เห็นถึงสอดคล้องของนิยามของความฉลาดรู้การเงินที่ว่า “การผสมผสานของความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้บริบททางการเงินที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของตนเอง เพื่อการมีชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในวิถีทางเศรษฐกิจได้ตลอดชีวิต” นั้น คำว่า “การตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ” จะมีความหมายตามกรอบนิพจน์ คือ “การตัดสินใจอย่างมีข้อมูล” และคำว่า “ผลลัพธ์ที่ต้องการ” คือ “เพื่อการมีชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในวิถีทางเศรษฐกิจได้ตลอดชีวิต” ดังนั้น “ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง” ที่จะป้อนเข้าสู่กระบวนการสร้างความหมายและความเข้าใจจึงเปรียบได้กับ “องค์ประกอบของความฉลาดรู้

การเงิน” ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน รวมถึงความรู้ใน“บริบททางการเงิน” ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าการตัดสินใจนั้นมีความเหมาะสม คือ เป็นการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีข้อมูลหรือไม่

3.3 ความแตกต่างของความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) ความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) กับสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงิน มีการกำหนดใช้คำที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปออกเป็น 3 คำ คือ ความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) ความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) กับสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence) จากงานวิจัยของSibley (Sibley, 2010) Mason และ Wilson (2000) และ Remund (2010) ได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พร้อมทั้งนำเสนอนิยามและความแตกต่างของทั้ง 3 คำ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ความแตกต่างของความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) ความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) กับสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence)

คำ	ความฉลาดรู้การเงิน Financial Literacy	ความสามารถทางการเงิน Financial Capability	สมรรถนะทางการเงิน Financial Competence
คำนิยาม	ความฉลาดรู้การเงิน คือ กระบวนการ (Process) ที่มุ่งไปสู่ผลลัพธ์ ผ่านการรวบรวม การสร้างความหมายและ ประเมินข้อมูล มาใช้ในการตัดสินใจทางการเงิน (Mason & R. Wilson, 2000; Sibley, 2007)	นิยามของ “ความสามารถ” หมายถึง ความสามารถในการทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการปฏิบัติตาม ความรู้ ความสามารถทางการเงิน จึงหมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติทางการเงินตามความรู้ และโอกาสที่สามารถจะกระทำได้ (Mason & R. Wilson, 2000; Remund, 2010; Sibley, 2010; Zottel, Perotti, & Bolaji-Adio, 2013)	นิยามของ “สมรรถนะ” หมายถึง การคัดเลือกความสามารถ (Capability) หรือความสามารถจำเป็น การเชื่อมโยง “ความสามารถ” ไปสู่การประยุกต์ใช้ เพื่อบรรลุสู่เป้าหมาย สมรรถนะทางการเงิน จึง หมายถึง ชุดของ ความสามารถทางการเงิน (A set of Financial Capabilities) ได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ ในการประยุกต์ใช้ในกิจกรรมทางการเงิน ในหลากหลายบริบท (Sibley, 2010)

จากตารางสะท้อนให้เห็นความคล้ายคลึงและแตกต่างของทั้งสามคำ ดังนี้

1) สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence) กับความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) มีความคล้ายคลึงกันตรงที่ผลสำเร็จของการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้คือความสามารถทางการเงินที่แสดงออกทางพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน แต่ความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) จัดเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence) อาทิ สมรรถนะทางการเงินจะต้องประกอบด้วยความสามารถทางการเงิน ได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการการเงิน ความสามารถในการออม ความสามารถในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เป็นต้น

2) สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence) กับความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) มีความคล้ายคลึงกันที่มุ่งเน้นการรวมของชุดความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แต่มีจุดที่แตกต่างก็คือผลการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ หากสมรรถนะทางการเงินมุ่งที่ความสามารถในเชิงพฤติกรรมที่มองเห็นวัดได้ชัดเจนโดยอาศัยชุดความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกี่ยวข้อง ความฉลาดรู้การเงินนั้นจะมุ่งเน้นที่กระบวนการทางทักษะทางความคิดโดยประเมินว่าผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติเพื่อการตัดสินใจทางการเงินหรือไม่ อย่างไร และประเมินผลจากข้อมูลที่น่ามาสู่การตัดสินใจทางการเงิน

จากความแตกต่างของความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) ความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) กับสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence) สะท้อนให้เห็นว่าในแต่ละประเทศนั้นมีแนวทางในการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่ต่างกันไปขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของบริบทของประเทศนั้น ๆ แต่ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้ความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) เนื่องจากการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการทางความคิดเพื่อการตัดสินใจทางการเงินย่อมเป็นกระบวนการตลอดชีวิตที่นักเรียนจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้แม้ว่าสถานการณ์ ข้อมูล และผลิตภัณฑ์ทางการเงินนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยอย่างไรก็ตาม (Securities & Commission, 2003)

3.4 องค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดี (OECD, 2011, 2015) ได้มีการระบุถึงองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ด้านความรู้ทางการเงิน 2. ด้านทักษะทางการเงิน 3. ด้านเจตคติทางการเงิน และ 4. ด้านพฤติกรรมทางการเงิน เช่นเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทย (2556, 2559) ซึ่งได้นิยามความฉลาดรู้การเงินเป็นทักษะทาง

การเงินที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ 1. ด้านความรู้ทางการเงิน 2. ด้านทัศนคติทางการเงิน และ 3. ด้านพฤติกรรมทางการเงิน

เพื่อให้มีความสอดคล้องกับนิยามความฉลาดรู้การเงินและมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงินที่ว่า “ความฉลาดรู้การเงิน เปรียบเสมือนกระบวนการทางปัญญาเพื่อตัดสินใจทางการเงินอย่างมีข้อมูล โดยผสมผสานความรู้ เจตคติและแนวโน้มพฤติกรรมทางการเงินที่ดี” นั้น การกำหนดองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดีจึงมีความครอบคลุมกับนิยามและมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน และเมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

3.4.1 ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) เป็นองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดรู้การเงินที่ใช้เพื่อพิจารณาสู่การตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดี (Organization for Economic Cooperation and Development : OECD) (OECD, 2015) และโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment [PISA] , 2016) ได้ขยายนิยามของคำว่า “ความรู้ทางการเงิน” คือ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการเงินของโลก (The Financial World) และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดทางการเงิน (Financial concept) ครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่การเงินและธุรกรรมการเงิน (Money and Transaction) การวางแผนและจัดการการเงิน Planning and Managing finance) การจัดการความเสี่ยงและผลตอบแทน (Risk and Reward) และภูมิทัศน์ทางการเงิน (Financial landscape) (The Organization for Economic Co-operation and Development : OECD, 2015) แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านเงินและธุรกรรม (Money and Transactions) ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ วัตถุประสงค์ความแตกต่างของเงิน การจัดการธุรกรรมทางการเงินขั้นพื้นฐาน รูปแบบของการจ่ายเงิน การทำธุรกรรมทางการเงินการดูแลเงินสด การคำนวณมูลค่าของเงิน เอกสารและใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น

ด้านที่ 2 การวางแผนทางการเงินและจัดการการเงิน (Planning and Managing Finance) เนื้อหาประกอบด้วยความสำคัญของการวางแผนและการจัดการรายได้ในระยะสั้นและระยะยาว กระบวนการในการวางแผนและตรวจสอบรายได้ ค่าใช้จ่าย รวมถึงเข้าใจวิธีการในการเสริมสร้างความมั่งคั่ง ความเป็นอยู่ทางการเงิน การใช้บัตรเครดิตและการออม

ด้านที่ 3 การจัดการความเสี่ยงและผลตอบแทน (Risk and Reward) ประกอบด้วย ความสำคัญของการปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่อการสูญเสียรายได้หรือทรัพย์สินที่จำเป็น การป้องกัน ตนเองจากผลกระทบของผลลัพธ์ในเชิงลบ เช่น การประกันและการออม การประเมิน ระดับความเสี่ยงและรางวัลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ พฤติกรรมการซื้อหรือพฤติกรรมภายนอกต่าง ๆ

ด้านที่ 4 ภูมิทัศน์ทางการเงิน (Financial landscape) ประกอบด้วย การรู้ถึงสิทธิ และความรับผิดชอบในฐานะผู้บริโภคในตลาดการเงิน ตระหนักถึงความหมายของสัญญาทางการเงิน การทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอก เช่น อัตราดอกเบี้ยในด้านภาษีอากรหรือสวัสดิการ ที่สามารถส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัวและสังคมได้

3.4.2 ทักษะทางการเงิน (Financial Skills)

จากการศึกษาและงานวิจัย มีผู้ให้นิยามทักษะทางการเงินออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) ทักษะทางด้านการคิด (Cognitive Thinking)

โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment [PISA] , 2016) และงานวิจัยของ Brinbler และ Blue (2015) ได้ขยาย ความหมายของทักษะทางการเงินว่า “ทักษะทางการเงินเป็นกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน (Assessing Information) การวิเคราะห์ข้อมูลทาง การเงิน (Comparing) การประเมินข้อมูลทางการเงิน (Evaluating) เพื่อประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจ ภายใต้บริบททางการเงิน (Financial Contexts)” Brinbler และ Blue (2015) ได้เปรียบเทียบทักษะ ทางการเงินกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom’s Taxonomy) ว่า กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) นั้นเริ่มต้นจากความจำ (Remembering) ความเข้าใจ (Understanding) การนำไปใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analysing) การประเมินค่า (Evaluating) และ การสร้างสรรค์ (Create)

2) ทักษะพื้นฐาน (Literacy) ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร (การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน) และทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

จากนิยามทักษะทางการเงิน ผู้วิจัยเลือกใช้ทักษะทางการเงินของโครงการประเมินผล นักเรียนร่วมกับนานาชาติ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับนิทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน จึงสามารถ สรุปทักษะทางการเงินที่ใช้ในงานวิจัย คือ “กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) ใน การนำมาจัดการข้อมูลทางการเงิน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การประเมินข้อมูลทางการเงินและการตัดสินใจทางการเงิน” (Programme for International Student Assessment [PISA] , 2016) ดังมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน (Identify Financial Information) การค้นหาและเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการเงินของแต่ละบุคคล และสามารถระบุหรือตระหนักถึงความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางการเงินที่มีต่อตนเองหรือสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน อาทิ ข้อมูลในรูปแบบของข้อความ เช่น สัญญา โฆษณา แผนภูมิ ตารางรูปแบบและคำแนะนำที่แสดงบนหน้าจอ อัตราดอกเบี้ย ภาวะเงินเฟ้อ เป็นต้น

2.2) การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน (Analyse Information) ความรู้ความเข้าใจในการตีความเปรียบเทียบและสังเคราะห์ข้อมูลที่กำหนด ตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบเงื่อนไขที่เสนอโดยสัญญาโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่แตกต่างกันจากการโฆษณาที่ เป็นต้น

2.3) การประเมินทางการเงิน (Evaluate Financial Issues) การสร้างเหตุผลและคำอธิบายทางการเงินโดยอาศัยความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงินและความเข้าใจในบริบททางการเงินอย่างสมเหตุสมผลและเหมาะสมกับบริบท เช่น สันนิษฐานว่าเด็กวัย 15 ปีมีแนวโน้มที่จะระบุประสบการณ์ที่ต้องการบางสิ่งบางอย่างที่ไม่จำเป็น (เช่น เครื่องเล่นเพลงหรือเกมคอนโซล) ดังนั้นการประเมินทางการเงินจะพิจารณาเกี่ยวกับคุณธรรมทางการเงิน (เจตคติทางการเงิน) อันเนื่องมาจากการเชื่อว่าการประเมินนั้นเป็นการซื้อโดยพิจารณาความจำเป็นหรือไม่ เป็นต้น

2.4) การตัดสินใจทางการเงิน โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment [PISA] , 2016) ได้อธิบายการตัดสินใจทางการเงินว่า “ความสามารถในการเปลี่ยนถ่ายและประยุกต์ใช้เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเงิน ข้อมูลทางการเงิน (Financial Informations) (Mason และ Wilson, 2000) เพื่อนำมาสู่การเลือกทางการเงิน (Financial Choices) ที่ดี และยืนยันได้ว่ามีความเหมาะสมกับบริบททางการเงิน รวมถึงแสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ที่ได้มาใช้ (Norman, 2010) ”

จากเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปนิยามของการตัดสินใจทางการเงินที่ใช้ งานวิจัยว่า “การตัดสินใจทางการเงิน คือ การเลือกทางการเงินโดยอาศัยความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงินมาประยุกต์ เพื่อให้สามารถยืนยันถึงการเลือกทางการเงินที่ดีและเหมาะสมกับบริบททางการเงินของตนเอง”

3.4.3 เจตคติทางการเงิน (Financial Attitudes)

Sibley (2010) ให้นิยามของเจตคติทางการเงินว่า เป็น “ความเชื่อ (Beliefes) และความรู้สึก (Feelings) เกี่ยวกับเงิน”

Hayes (2006) ได้นำเสนอเกี่ยวกับเจตคติทางการเงินผ่านการศึกษาจากงานวิจัยของ Yamauchi and Templer (1982) ซึ่งแบ่งเจตคติทางการเงินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน คือ มุมมองต่อความต้องการสร้างความมั่นคงทางการเงินที่สะท้อนผ่าน

ความรู้สึกไร้ความกังวลทางการเงิน 2) มิติด้านการสร้าง ความมั่งคั่งทางการเงิน คือ มุมมองต่อความต้องการที่จะสร้างความมั่งคั่งทางการเงินและ 3) มิติด้านอำนาจ คือ มุมมองต่อการมีอำนาจจากการครอบครองเงิน (Yamauchi & Templer, 1982) ซึ่งงานวิจัยของ Hayes มุ่งเน้นที่จะศึกษาโดยเน้นมิติของด้านความมั่นคงและมิติด้านการสร้าง ความมั่งคั่งเพื่อให้เหมาะสมกับระดับนักเรียน

เมื่อดำเนินการสังเคราะห์เจตคติทางการเงินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปนิยามของเจตคติทางการเงิน คือ “ความเชื่อ ความรู้สึกและแรงจูงใจต่อการเงิน” โดยแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน คือ มุมมองต่อการสร้างความมั่นคงทางการเงินที่สะท้อนผ่านความรู้สึกไร้ความกังวลทางการเงิน และ 2) มิติด้านการสร้าง ความมั่งคั่งทางการเงิน คือ มุมมองต่อความต้องการที่จะสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน”

3.4.4 พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดี (OECD, 2016) ได้กำหนดพฤติกรรมทางการเงินผ่านกรอบความฉลาดรู้การเงินไว้ คือ 1) ด้านการเงินและธุรกรรม ได้แก่ สามารถนับจำนวนเงินในสกุล, สามารถดูแลรักษาเงิน, ระบุแหล่งของรายได้, ระบุวิธีการหาเงิน, พัฒนาแผนธุรกิจ, คำนวณจำนวนรวมจากใบเสร็จรับเงิน และอ่านข้อมูลเอกสารการเงิน 2) ด้านการวางแผนและการจัดการการเงิน ได้แก่ เลือกและใช้เครื่องมือในการจัดทำงบประมาณ, ติดตามค่าใช้จ่ายและปรับเปลี่ยนเมื่อมีความจำเป็น, การหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายที่เกินตัว, การวางแผนการใช้จ่ายเงิน, การเลือกบริการทางการเงินที่ช่วยให้เป้าหมายทางการเงินในระยะสั้นประสบความสำเร็จ, มีเงินเก็บ, คำนวณจำนวนเงินออมระยะเวลาเก็บออมกับรายได้และค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน, การตัดสินใจอย่างมีข้อมูลเกี่ยวกับการออมและค่าใช้จ่าย, การพัฒนาแผนการออมเงิน และคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาและค่าของเงิน 3) ด้านการจัดการความเสี่ยงและผลตอบแทน ได้แก่ ประเมินและเปรียบเทียบความเสี่ยงกับผลตอบแทน, ค้นหาคำแนะนำเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลตอบแทนจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ และระมัดระวังในอย่างรอบคอบถึงความคุ้มค่า 4) ด้านภูมิทัศน์ทางการเงิน ได้แก่ ค้นหาข้อมูลที่มีผู้ร้องเรียนต่อสินค้าที่สนใจ, ร้องเรียนเมื่อพบว่าผลิตภัณฑ์ไม่น่าพึงพอใจ, ใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ก่อนตัดสินใจ, รักษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทางการเงิน, แก้ปัญหาเมื่อพบว่าตนเองได้รับผลกระทบจากการถูกฉ้อโกง

ทั้งนี้ นอกจากองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินทั้ง 4 องค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีข้อมูลแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบททางการเงิน ซึ่งถูกจัดเป็นความรู้ทางบริบท (Contextual Knowledge) ตามกรอบมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงินอีกด้วย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อนิยามถึงความหมายของบริบททางการเงิน สรุปได้ว่า บริบททางการเงิน หมายถึง “ชีวิตประจำวันและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงินของแต่ละบุคคลในปัจจุบัน หรือแนวโน้มที่จะต้องเผชิญในอนาคต” ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการใช้

จ่ายเงิน รายได้ การบริโภคสินค้าและบริการ การเลือกอนาคต อาทิ การศึกษาต่อหรือการทำงาน หรือแม้แต่เป้าหมายทางการเงิน (Financial Goal)” (โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment [PISA] , 2016)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนความฉลาดรู้การเงินล้วนระบุถึงองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินไปในแนวทางเดียวกัน คือ ประกอบด้วยความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน แต่เมื่อพิจารณาถึงนิยามของพฤติกรรมทางการเงินกลับไม่มีการให้นิยามความหมายที่ชัดเจน เพียงแต่ระบุถึงพฤติกรรมที่แสดงออกทาง “การกระทำ” ที่ดีทางการเงินตามบริบทที่แตกต่างไปของแต่ละหน่วยงาน

งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งเน้นที่จะส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในบริบทของประเทศไทย ดังนั้น เพื่อกำหนดขอบเขตขององค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินที่จะใช้ในงานวิจัยได้อย่างเหมาะสม จึงต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทยเพื่อนำมา กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.5 ปัญหาและพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทย

ภายหลังการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง (Asia Financial Crisis) ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งมีสาเหตุมาจากนโยบายพัฒนาทางเศรษฐกิจในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540 – 2544 ที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจแบบเสรีและการผลักดันให้ประชาชนเร่งสร้างรายได้ให้กับตนเองเพื่อหนีปัญหาความยากจน ส่งผลให้ภาคเอกชนต่างพยายามเร่งลงทุนในตลาดการเงินเป็นจำนวนมากจนก่อให้เกิดภาวะ “หนี้เสีย” ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งประเทศและเอเชีย ด้วยเหตุนี้ ภายหลังจากความพยายามในการเร่งแก้ไขปัญหาเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ รัฐบาลพยายามทำการศึกษาถึงสาเหตุที่ส่งผลให้วิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้งนั้นมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แล้วพบว่าปัญหาหลักไม่ใช่แค่เพียงภาคเอกชนที่พยายามลงทุนจนเกิดภาวะหนี้เสียล้มละลายเท่านั้น แต่เป็นภาคครัวเรือนที่พยายามเร่งลงทุนจนเกินกำลังและการขาดการออมเงินเพื่ออนาคต (เสาวณี จันทะพงษ์และนิธิสาร พงษ์ปิยะไพบูลย์, 2017)

ผลสะท้อนของปัญหาภาวะหนี้สินครัวเรือนนำมาสู่การสำรวจความฉลาดรู้การเงินทั้งในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา ระดับเทียบเท่ามัธยมศึกษาและระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาโดยธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าประชาชนทุกระดับล้วนมีความฉลาดรู้การเงินในเกณฑ์ระดับต่ำ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556,2559) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินจึงพยายามกระตุ้นแนวทางที่จะ

ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินแก่ประชาชนโดยเฉพาะระดับเยาวชนที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่จะต้องตัดสินใจทางการเงินในอนาคต จากผลการสำรวจจึงทำให้ทางธนาคารแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มนำเสนอปัญหาพฤติกรรมทางการเงินที่พบในเยาวชนไทย ดังนี้

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556) เริ่มสำรวจความฉลาดรู้การเงินของคนไทยโดยใช้แบบสอบถามและแนวทางการประมวลความฉลาดรู้การเงินของโออีซีดี จากผลการสำรวจปัญหาความฉลาดรู้การเงินของประชากรในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาและเทียบเท่ามัธยมศึกษาพบว่ายังมีพื้นฐานความรู้ทางการเงินที่ไม่ดี ขาดทักษะในการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการบริโภค ไม่เห็นความสำคัญของการตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาวและไม่เห็นความสำคัญของการออมเงินอย่างเหมาะสม

ภายหลังจากสำรวจในปีพุทธศักราช 2556 ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ได้ทำการสำรวจความฉลาดรู้การเงินของประชาชนไทยอีกครั้ง โดยแบ่งผลการสำรวจออกเป็นมิติช่วงวัยต่าง ๆ ได้แก่ เจเนอเรชัน Z (อายุต่ำกว่า 16 ปี) – เจเนอเรชัน Y (อายุ 16 – 35 ปี) ยังคงพบปัญหา ได้แก่ เยาวชนมีความรู้ทางการเงินที่ไม่ดี ไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนการเงินในระยะยาว เน้นเพียงความสามารถใช้เงินที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ยังไม่เห็นความสำคัญของการออมเงินและวิธีการออมเงินที่เหมาะสม ขาดทักษะในการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนซื้อและไม่ทราบแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมในการศึกษาหาข้อมูล ขาดการบริหารจัดการการเงินที่ดี อันได้แก่ จัดสรรเงินก่อนใช้ ออมเงินในวิธีที่เหมาะสม การกู้เงินเมื่อไม่พอใช้ ขาดการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อนซื้อสินค้าและการใช้จ่ายเงินเกินตัว

สถาบันคีนันแห่งเอเชีย (2558) ได้พัฒนารายงานการศึกษาวิจัยโครงการ “คนไทยก้าวไกลใส่ใจการเงิน” เกี่ยวกับความฉลาดรู้การเงินของคนไทย พบว่าปัญหาพฤติกรรมทางการเงินที่เยาวชนไทยระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา คือ การขาดการบริหารจัดการการเงินในระยะสั้น การขาดการวางแผนทางการเงิน การเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามกระแสสังคมมากกว่าการพิจารณาจากข้อมูลด้วยตนเอง พฤติกรรมทางการเงินเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากการที่เยาวชนขาดความรู้ทางการเงินและประสบการณ์ทางการเงินที่ดี

คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ (2559) นำเสนอปัญหาความฉลาดรู้การเงินในประเทศไทยว่า “ประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะคนฐานรากยังขาดโอกาสในการเรียนรู้และการเสริมสร้างทักษะทางการเงินที่จำเป็นในการสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล มีการใช้จ่ายหรือก่อหนี้เกินตัว ขาดวินัยทางการเงิน รวมทั้งไม่มีความสามารถเพียงพอในการจัดการทางเลือกทางการเงินได้อย่างมีเหตุผลและเกิดอรรถประโยชน์สูงสุด” (คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ, 2559)

จากการนำเสนอปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทย สามารถสรุปเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาในงานวิจัย ได้แก่ 1) ปัญหาพฤติกรรมการบริโภคเกินตัวและตามกระแส 2) ปัญหาพฤติกรรมการขาดความสามารถในการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ปัญหาการขาดการวางแผนทางการเงิน 4) ปัญหาการขาดการออมเงิน 5) ปัญหาการขาดการบริหารจัดการการเงินที่ดี 6) ปัญหาการขาดวินัยทางการเงินและ 7) ปัญหาการขาดการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อนซื้อสินค้า

3.6 ความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

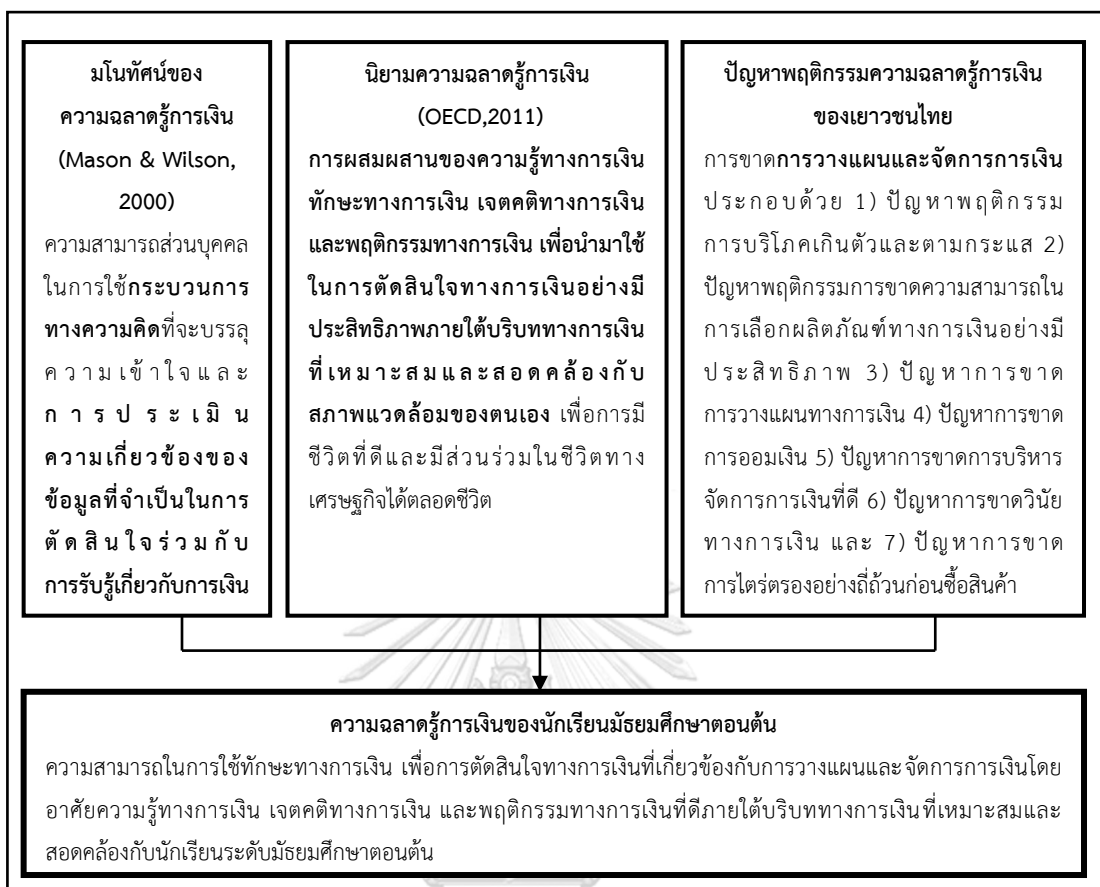
แม้ว่าองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดีจะนำเสนอถึงกรอบความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับระดับของเยาวชน แต่งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในบริบทของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงต้องดำเนินการสังเคราะห์ความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาในงานวิจัย โดยวิเคราะห์จากความสอดคล้องของนิยามและมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน องค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนระดับสากล และปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทย ดังนี้

องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2015) ได้นำเสนอกรอบความฉลาดรู้การเงินในระดับเยาวชนออกเป็น 4 ด้าน แต่ละด้านจะครอบคลุมกับองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านที่ 1 การเงินและธุรกรรมทางการเงิน ด้านที่ 2 การวางแผนและจัดการการเงิน ด้านที่ 3 การจัดการความเสี่ยงและผลตอบแทน และด้านที่ 4 ภูมิทัศน์ทางการเงิน เมื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทยเพื่อกำหนดขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สะท้อนข้อมูลของความสอดคล้องดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปัญหาและพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทย
กับกรอบความฉลาดรู้การเงิน โดย OECD (2015)

ที่	ปัญหาพฤติกรรมความรู้เรื่องการเงินที่พบในเยาวชนไทย (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ, 2559; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556; สถาบันคีนัน, 2558; ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559)	กรอบความฉลาดรู้การเงิน โดย OECD (2015)			
		ด้านเงินและธุรกรรม	ด้านการวางแผนและจัดการการเงิน	การจัดการความเสี่ยงและผลตอบแทน	ภูมิทัศน์ทางการเงิน
1	ปัญหาพฤติกรรมกรรมการบริโภคเกินตัวและตามกระแส		●		
2	ปัญหาพฤติกรรมขาดความสามารถในการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ		●	●	
3	ปัญหาพฤติกรรมขาดการวางแผนทางการเงิน		●		●
4	ปัญหาพฤติกรรมขาดการออมเงิน		●		
5	ปัญหาพฤติกรรมขาดการบริหารจัดการการเงินที่ดี		●		
6	ปัญหาพฤติกรรมขาดวินัยทางการเงิน		●		
7	ปัญหาพฤติกรรมขาดการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อนซื้อสินค้า		●		●

จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทยกับกรอบความฉลาดรู้การเงินในระดับเยาวชนขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2015) พบว่าปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทยมีความสอดคล้องกับมิติ “การวางแผนและจัดการการเงิน” (Financial Planning and Management) จึงสามารถสรุปความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่จะใช้ในงานวิจัยคือ คือ ความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน ทั้งนี้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับนิยามและมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน จึงนำปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทยมาวิเคราะห์กับนิยามและมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงิน เพื่อกำหนดนิยามความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ภาพที่ 10 การสังเคราะห์นิยามของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ในงานวิจัย

เมื่อได้นิยามของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ต่อไปคือการสังเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่จะนำไปใช้เพื่อออกแบบเครื่องมือในงานวิจัย ดังนี้

3.6.1 ด้านความรู้ทางการเงิน

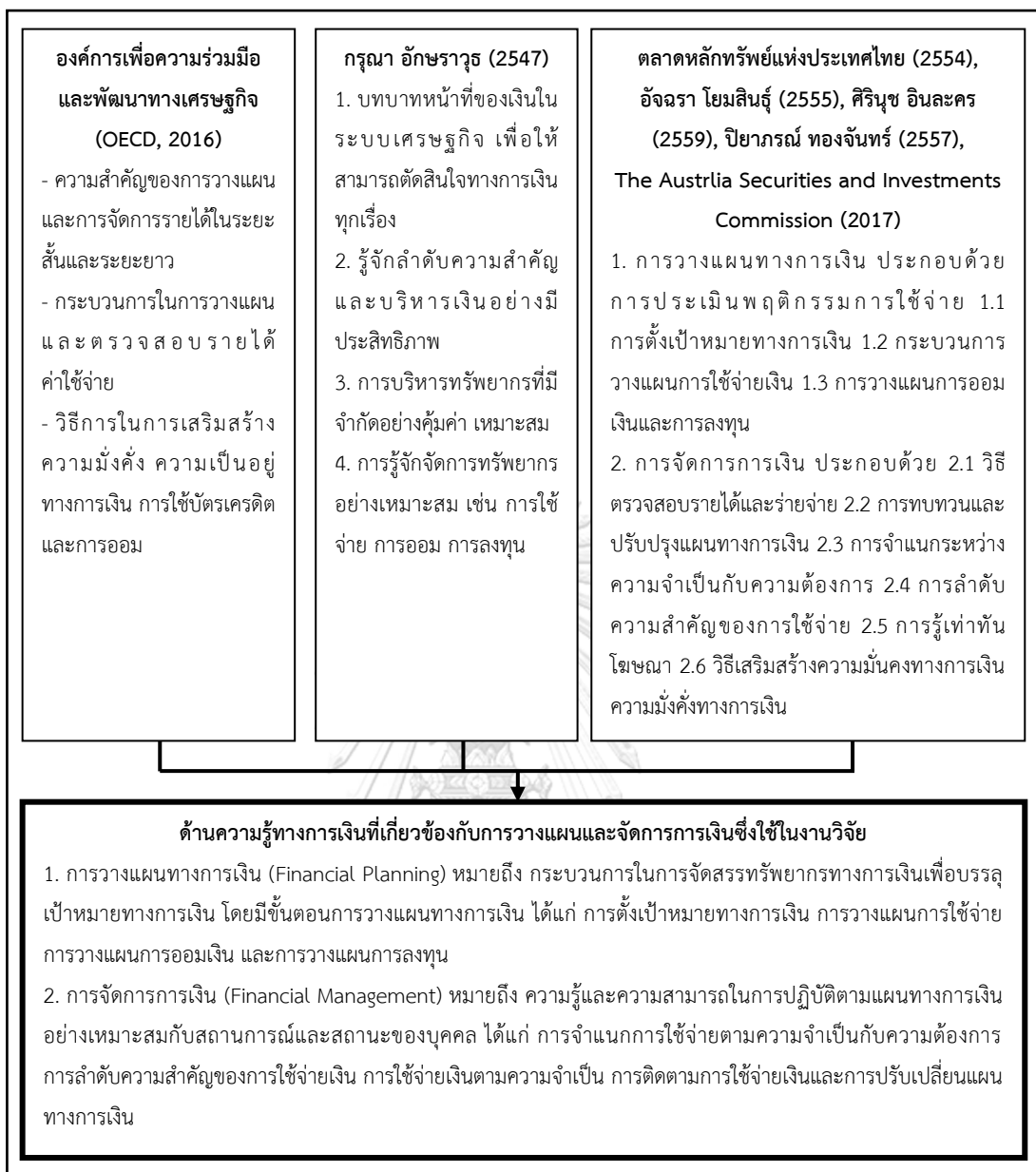
องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2015) ได้กำหนดความรู้ทางการเงินในด้านการวางแผนและการจัดการการเงินว่า คือ ความสำคัญของการวางแผนและการจัดการรายได้ในระยะสั้นและระยะยาว กระบวนการในการวางแผนและตรวจสอบรายได้ ค่าใช้จ่าย รวมถึงเข้าใจวิธีการในการเสริมสร้างความมั่งคั่ง ความเป็นอยู่ทางการเงิน การใช้บัตรเครดิตและการออม

กรุณา อักษรารุธ (2547) ได้เสนอความรู้ความเข้าใจทางการเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นว่า ความรู้ความเข้าใจที่ควรปลูกฝังให้กับนักเรียนควรครอบคลุมเรื่องสำคัญ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถตัดสินใจทางการเงินทุกเรื่อง การรู้จักลำดับความสำคัญและบริหารเงินอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างคุ้มค่าเหมาะสม เข้าใจผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การรู้จักจัดการสรรพทรัพยากรอย่างเหมาะสม เช่น การใช้จ่าย การออม การลงทุน ล้วนต้องวิเคราะห์ กลั่นกรอง เปรียบเทียบ เข้าใจถึงผลกระทบและผลตอบแทนของทุกทางเลือกให้เหมาะสมกับสถานะของแต่ละบุคคล

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2554) อัจฉรา โยมสินธุ์ (2555) ศิริสุข อินละคร (2559) ปิยาภรณ์ ทองจันทร์ (2557) และ The Austrlia Securities and Investments Commission (2017) ได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน ดังนี้

1) การวางแผนทางการเงิน หมายถึง กระบวนการในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน โดยมีกระบวนการ ได้แก่ การสำรวจสถานะทางการเงิน การตั้งเป้าหมายทางการเงิน การสร้างแผนปฏิบัติทางการเงิน การปฏิบัติตามแผนทางการเงินอย่างมีวินัยและการทบทวนปรับปรุงแผนการเงินอย่างสม่ำเสมอ ครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ ได้แก่ การประเมินพฤติกรรมค่าใช้จ่าย การตั้งเป้าหมายทางการเงิน กระบวนการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การวางแผนการออมเงินและการลงทุน

2) การจัดการการเงิน หมายถึง ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติตามแผนการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสถานะของบุคคล ได้แก่ การรู้จักหาเงิน (How to earn) การรู้จักออมเงิน (How to save) การรู้จักใช้เงิน (How to spend) และการรู้จักขยายดอกผล (How to invest) โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลตอบแทนและผลกระทบของทางเลือกต่าง ๆ ครอบคลุมเนื้อหา ได้แก่ วิธีในการจัดการการเงินการตรวจสอบรายได้และค่าใช้จ่าย การทบทวนและปรับปรุงแผนทางการเงิน การจำแนกความแตกต่างระหว่างความจำเป็น (Need) กับความต้องการ (Want) การลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายตามความจำเป็น การรู้เท่าทันโฆษณา วิธีการเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินและวิธีการความมั่งคั่งทางการเงิน

ภาพที่ 11 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยของความรู้ทางการเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ในงานวิจัย

จากการสังเคราะห์ความรู้ทางการเงินที่เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินเพื่อกำหนดขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปได้ คือ “ความรู้ทางการเงิน หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน” ประกอบด้วย

1. การวางแผนทางการเงิน (Financial Planning) หมายถึง กระบวนการในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน โดยมีขั้นตอนการวางแผนทางการเงิน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายทางการเงิน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การวางแผนการออมเงิน และการวางแผนการลงทุน

2. การจัดการการเงิน (Financial Management) หมายถึง ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติตามแผนทางการเงินอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสถานะของบุคคล ได้แก่ การจำแนกการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ การลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น การติดตามการใช้จ่ายเงินและการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน

3.6.2 ด้านทักษะทางการเงิน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางการเงิน พบว่าทักษะทางการเงินของโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment [PISA] , 2016) ร่วมกับองค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2011) มีการระบุทักษะทางการเงินที่ชัดเจนและสอดคล้องกับมโนทัศน์ของความฉลาดรู้การเงินโดย Mason & Wilson (2000) อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่ดำเนินวัดและประเมินความฉลาดรู้การเงินตั้งแต่ระดับเยาวชนจนถึงระดับผู้ใหญ่ที่เกษียณอายุ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทักษะทางการเงินที่ได้รับการนำเสนอ นั้นมีความเหมาะสมกับทุกช่วงวัย ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์กับความสอดคล้องของนิยามความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จึงสามารถสรุปนิยามของทักษะทางการเงินในงานวิจัย คือ “กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) ที่สำคัญในการจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การประเมินข้อมูลทางการเงินและการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน” ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยซึ่งจะนำมาใช้ในงานวิจัย ดังนี้

3.6.2.1 การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน (Identify Financial Information) คือ การค้นหาและเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการเงินของแต่ละบุคคล สามารถระบุความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางการเงินที่มีต่อตนเอง หรือสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน

3.6.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน (Analyse Information) คือ ความรู้ความเข้าใจในการตีความเปรียบเทียบและสังเคราะห์ข้อมูลทางการเงินที่กำหนด

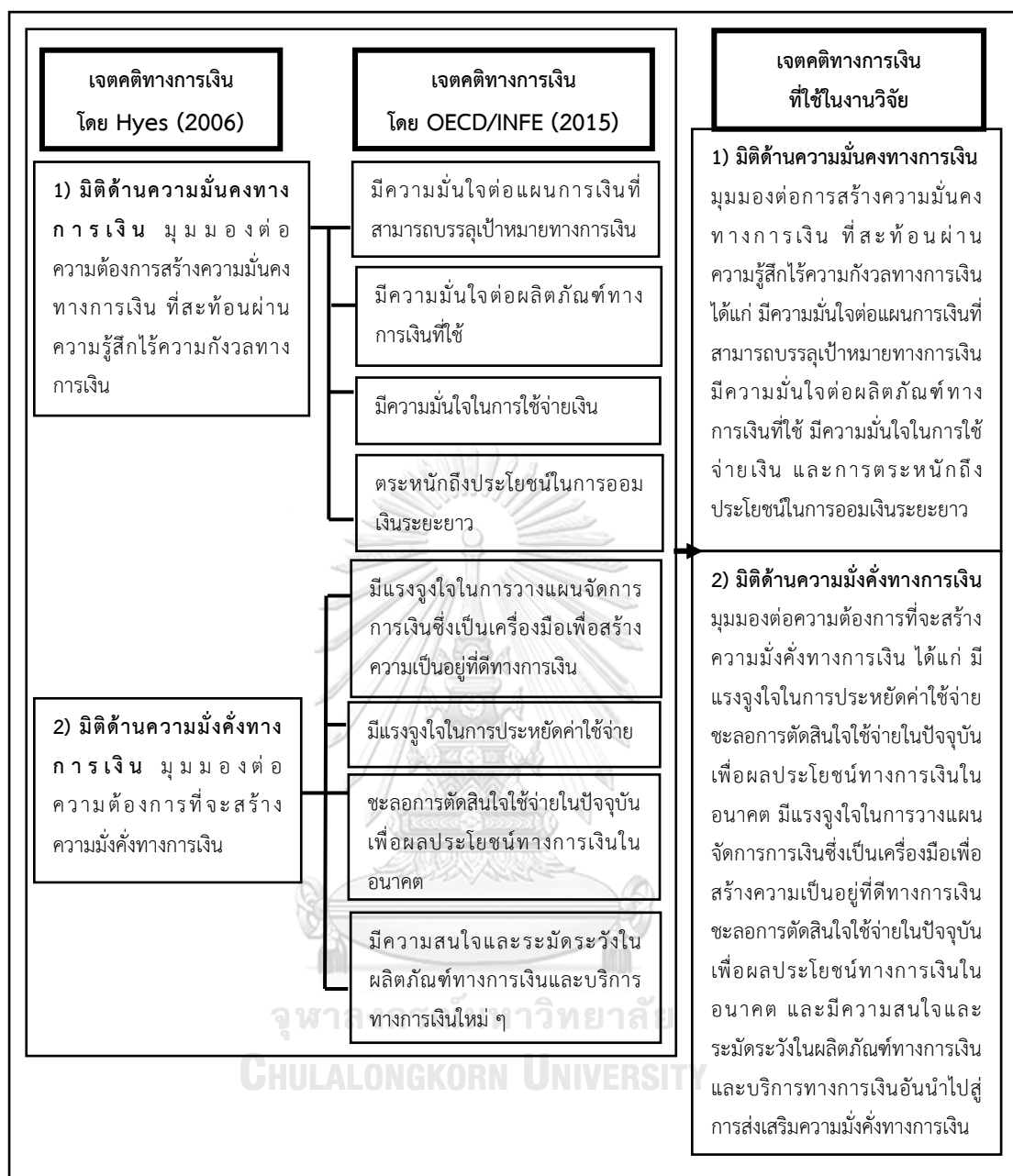
3.6.2.3 การประเมินทางการเงิน (Evaluate Financial Issues) คือ การสร้างเหตุผลและคำอธิบายทางการเงินโดยอาศัยความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงิน พฤติกรรมการเงินและความเข้าใจในบริบททางการเงินอย่างสมเหตุสมผลและเหมาะสมกับบริบท

3.6.2.4 การตัดสินใจทางการเงิน คือ การเลือกทางการเงินโดยอาศัย ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงินมาประยุกต์ เพื่อให้สามารถยืนยันถึงการเลือกทางการเงินที่ดีและเหมาะสมกับบริบททางการเงินของตนเอง

3.6.3 ด้านเจตคติทางการเงิน

เมื่อดำเนินการสังเคราะห์เจตคติทางการเงินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปนิยามของเจตคติทางการเงิน คือ “ความเชื่อ ความรู้สึกและแรงจูงใจต่อการวางแผนและจัดการการเงิน” โดยแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านความมั่นคงทางการเงินและมิติด้านการสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน” (Hayes, 2006; Sibley, 2010)

เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเจตคติทางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในงานวิจัย จึงต้องดำเนินการสังเคราะห์ร่วมกับกรอบความฉลาดรู้การเงินของเยาวชน กรอบการวางแผนและจัดการการเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดี (OECD, 2015) ได้ระบุเจตคติทางการเงินด้านการวางแผนและจัดการการเงิน ได้แก่ “การมีแรงจูงใจในการวางแผนจัดการการเงินซึ่งเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน มีความมั่นใจในการใช้จ่ายเงิน มีแรงจูงใจในการประหยัดค่าใช้จ่าย มีความมั่นใจต่อผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ใช้ ตระหนักถึงประโยชน์ในการออมเงินระยะยาว ระบุความต้องการใช้เงินในปัจจุบันเพื่ออนาคต มีความมั่นใจต่อแผนการเงินที่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงิน มีความสนใจและระมัดระวังในผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการทางการเงินใหม่ ๆ” สามารถสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 12 การสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบย่อยของเจตคติทางการเงินที่ใช้ในงานวิจัย

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบเจตคติทางการเงินที่ใช้ในงานวิจัย สามารถสรุปองค์ประกอบย่อยของเจตคติทางการเงินออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

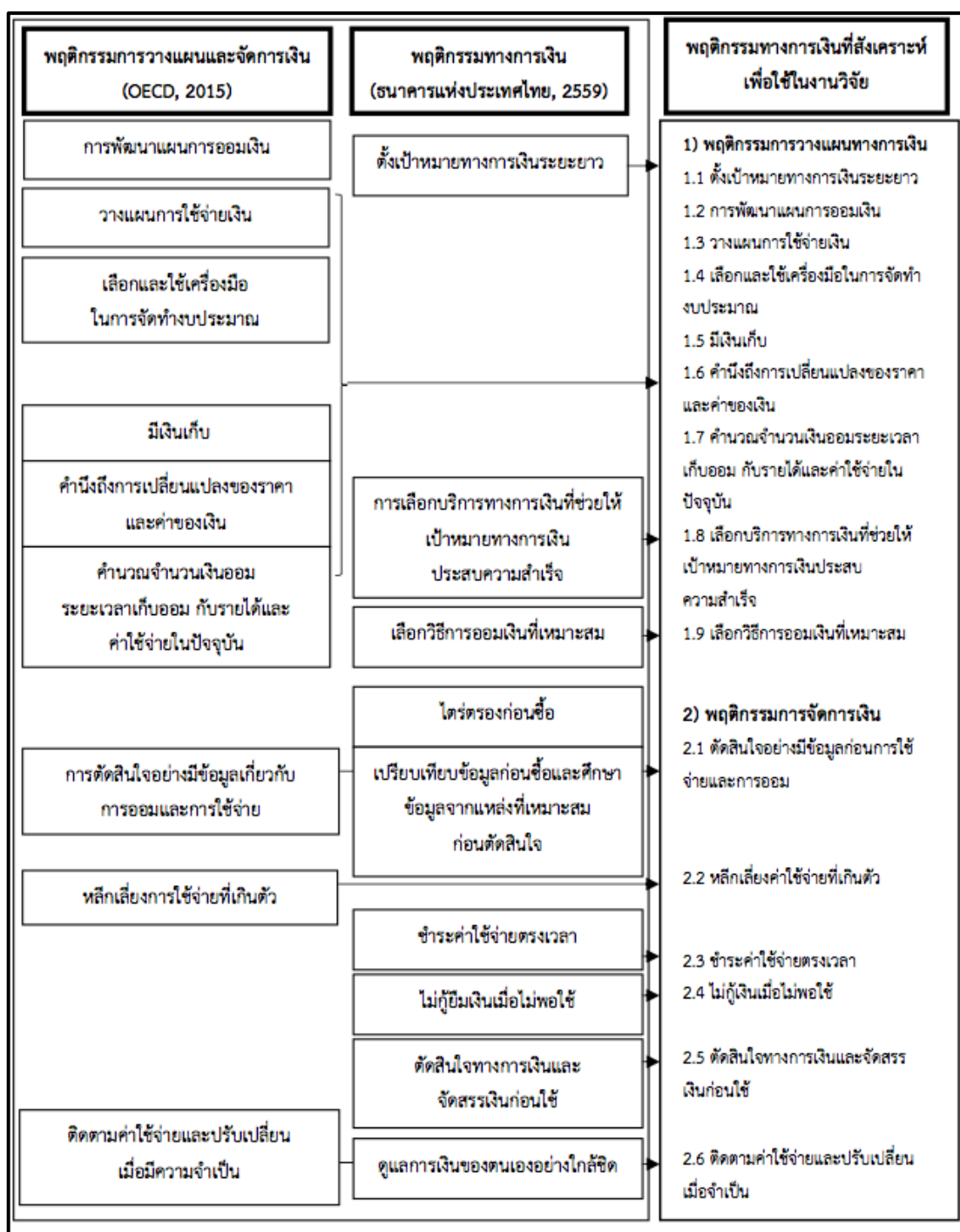
3.6.3.1 มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน คือ มุมมองต่อการสร้างความมั่นคงทางการเงินที่สะท้อนผ่านความรู้สึกถึงความกังวลทางการเงิน ได้แก่ มีความมั่นใจต่อแผนการเงินที่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงิน มีความมั่นใจต่อผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ใช้ มีความมั่นใจในการใช้จ่ายเงิน และการตระหนักถึงประโยชน์ในการออมเงินระยะยาว

3.6.3.2 มิติด้านความมั่งคั่งทางการเงิน คือ มุมมองต่อความต้องการที่จะสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน ได้แก่ มีแรงจูงใจในการประหยัดค่าใช้จ่าย ชะลอการตัดสินใจใช้จ่ายในปัจจุบันเพื่อผลประโยชน์ทางการเงินในอนาคต มีแรงจูงใจในการวางแผนจัดการการเงินซึ่งเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน และมีความสนใจและระมัดระวังในผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการทางการเงินอันนำไปสู่การส่งเสริมความมั่งคั่งทางการเงิน

3.6.4 ด้านพฤติกรรมทางการเงิน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิยามและระบุถึงพฤติกรรมทางการเงิน พบว่าไม่มีการให้คำนิยามของพฤติกรรมทางการเงินที่ชัดเจน แต่จะระบุในแนวโน้มของ “การกระทำ” ที่แสดงออกถึงความฉลาดรู้การเงินซึ่งจะแตกต่างกันไปตามบริบททางการเงินในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ เมื่อดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเงินในบริบทของประเทศไทย พบว่างานสำรวจของฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ได้กำหนดพฤติกรรมทางการเงินออกเป็น 8 พฤติกรรม ได้แก่ 1) ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้ 2) เลือกวิธีการออมเงินที่เหมาะสม 3) ไตร่ตรองก่อนซื้อ 4) ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา 5) ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด 6) ตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว 7) เปรียบเทียบข้อมูลก่อนซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ และ 8) ไม่กู้ยืมเงินเมื่อไม่พอใช้

ดังนั้น เมื่อดำเนินสังเคราะห์พฤติกรรมทางการเงินตามกรอบความฉลาดรู้การเงินในเยาวชน โดยองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดี (OECD, 2015) ในด้านการวางแผนและจัดการการเงินร่วมกับพฤติกรรมทางการเงินโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) สามารถสรุปพฤติกรรมทางการเงินที่ใช้ในงานวิจัยโดยมีรายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 13 การสังเคราะห์องค์ประกอบย้อนด้านพฤติกรรมทางการเงินที่ใช้ในงานวิจัย

จากการสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบย้อนด้านพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษา จึงสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมทางการเงิน หมายถึง “แนวโน้มทางพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้วางแผนและจัดการการเงิน” ประกอบด้วย

3.6.4.1 พฤติกรรมด้านการวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมายทางการเงิน การพัฒนาแผนการออมเงิน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การเลือกและใช้เครื่องมือในการจัดทำงบประมาณ มีเงินเก็บ การคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาและค่าของเงิน การคำนวณจำนวนเงินออมระยะเวลาเก็บออม กับรายได้และค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน การเลือกบริการทางการเงินที่ช่วยให้เป้าหมายทางการเงินประสบความสำเร็จและการเลือกวิธีการออมเงินที่เหมาะสม

3.6.4.2 พฤติกรรมการจัดการการเงิน ประกอบด้วย การตัดสินใจอย่างมีข้อมูลก่อนการใช้จ่ายและการออม การหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว การชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา การไม่กู้เงินเมื่อไม่พอใช้ การตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้ และการติดตามค่าใช้จ่ายและปรับเปลี่ยนเมื่อจำเป็น

3.7 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน

จากปัญหาการเงินในภาคครัวเรือน ปัญหาพฤติกรรมทางการเงินส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ความฉลาดรู้การเงินจึงกลายเป็นประเด็นที่แต่ละประเทศล้วนให้ความสำคัญ และต่างกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน จึงมีงานวิจัยทั้งในระดับนานาชาติและระดับประเทศที่ทำการศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินต่าง ๆ ดังนี้

โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment [PISA] , 2015) ได้ทำการสำรวจความฉลาดรู้การเงินในระดับเยาวชน จากผลการสำรวจสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนที่มีโอกาสพูดคุยกับพ่อแม่เกี่ยวกับการเงินและการออมจะมีแนวโน้มของความฉลาดรู้การเงินสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการยกหน้าที่ของการปลูกฝังความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนให้แก่ครอบครัวนั้นกลับไม่ใช่สิ่งที่สะท้อนได้อย่างแท้จริงว่าเยาวชนเหล่านั้นจะได้รับการปลูกฝังความฉลาดรู้การเงินที่เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมพัฒนาทักษะความฉลาดรู้การเงินในโรงเรียนอาจเป็นวิธีที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างเสมอภาค (PISA, 2015)

Australian Securities and Investments Commission (2003) เสนอแนวทางการในการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินว่า ควรส่งเสริมให้ความฉลาดรู้การเงินเป็นกระบวนการตลอดชีวิต (Life Long Process) ด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรปลูกฝังการเงินเพียงความรู้ระยะสั้น แต่ควรฝึกให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อช่วยนักเรียนให้สามารถหลีกเลี่ยงการตัดสินใจทางการเงินที่ไม่ดี ในขณะที่สถาบันคีนันแห่งเอเชีย (2558) เสนอนโยบายสำหรับการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินในประเทศไทยว่าควรส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินผ่านวิธี “การเรียนรู้โดยการลงมือทำ” (Learning by doing) และเชื่อมโยงความรู้ให้เข้ากับบริบทในชีวิตประจำวันของนักเรียน

Ambika Gulati (2016) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคงจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงได้คัดเลือกรูปแบบการสอนที่เหมาะสมเข้าไปจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยเริ่มจากการใช้วิธีการบรรยายประกอบการตั้งคำถาม (Interactive Lectures) วิธีสอนแบบระดมพลังสมอง (Brainstorming) จากนั้นมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem solving -based Learning) วิธีการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case Studies) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) วิธีสอนโดยใช้เกมและสถานการณ์จำลอง (Games and Simulations) พบว่านักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้นและเกิดการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ตามกลับพบว่ามุ่งพัฒนานักเรียนให้นำความรู้ไปสู่การแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ที่ครูกำหนดมากกว่าการเชื่อมโยงกับชีวิตของตัวนักเรียนเอง

Neal Finkelstein et. al (2010) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการนำรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based learning) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้การเรียนการสอนกับปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงที่ครูกำหนดให้ได้

Sue Bennett et. al (2001) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง (Real-life Cases) เพื่อสนับสนุนการออกแบบกิจกรรมที่แท้จริง (Designing Real-Life Cases to Support Authentic Design Activities) เพื่อให้นักเรียนได้สะท้อนประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง

ปรินทร์ ทองเผือก (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและได้นำเสนอแนวทางสำคัญในการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินจากผลการวิจัย ได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้บทสนทนาและฝึกฝนความสามารถทางการเงินในแต่ละประเด็นอย่างซ้ำ ๆ ผ่านสถานการณ์ทางการเงินที่แตกต่างกันไป ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินมากยิ่งขึ้น

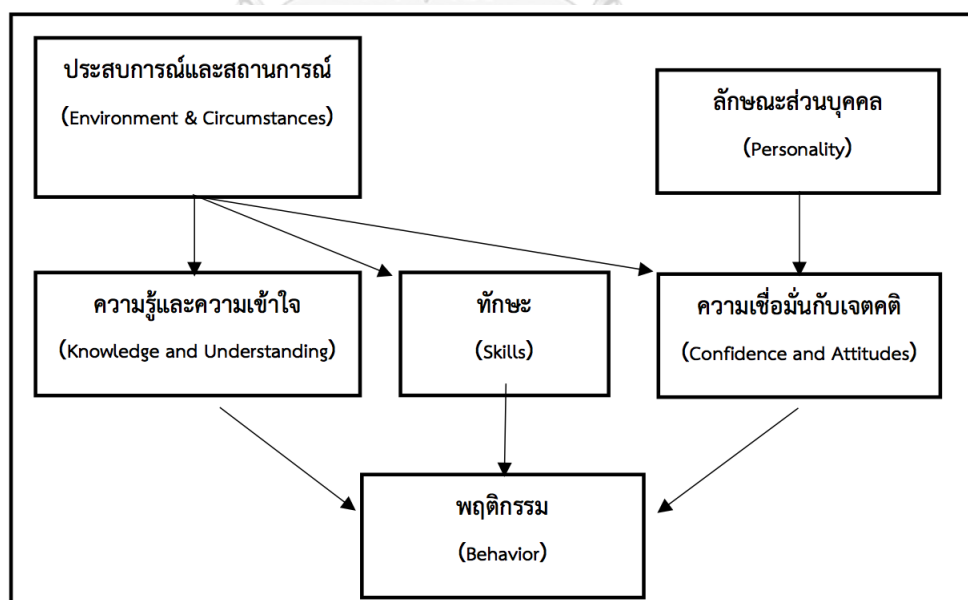
จากเอกสารและงานวิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินควรเริ่มต้นภายในชั้นเรียนและควรเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การประยุกต์ใช้ในบริบททางการเงินที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการตัดสินใจทางการเงินในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างซ้ำ ๆ เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดจากการตัดสินใจที่อาจต้องเผชิญในอนาคต

แต่อย่างไรก็ตามบุคคลทุกเพศทุกวัยย่อมเผชิญกับการตัดสินใจทางการเงินที่แตกต่างกันและมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้การเงินแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน (โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment [PISA] , 2015) ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงินย่อมสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของแต่ละบุคคลได้

3.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงิน

บุคคลแต่ละบุคคลมีระดับความฉลาดรู้การเงินที่ไม่เท่ากัน เนื่องมาจากการเผชิญประสบการณ์ทางการเงินที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการศึกษาถึงลักษณะปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความฉลาดรู้การเงินจะช่วยทำให้สามารถวิเคราะห์ผลกระทบของระดับความฉลาดรู้การเงิน รวมทั้งประเมินบริบททางการเงินที่มีผลต่อความฉลาดรู้การเงินรายบุคคลได้ การอธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความฉลาดรู้การเงินมีเอกสารและงานวิจัยที่ทำการศึกษา ดังนี้

Financial Service Authority หรือ FSA (Financial Service Authority, 2005) ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดรู้การเงินในระดับผู้ใหญ่และนำเสนอกรอบแนวคิดของความฉลาดรู้การเงินที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความฉลาดรู้การเงิน ดังนี้

ภาพที่ 14 กรอบแนวคิดแสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความฉลาดรู้การเงิน โดย Financial Service Authority (2005)

จากภาพที่ 14 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยของความฉลาดรู้การเงินว่า ประสพการณ์และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงินย่อมส่งผลต่อความรู้และความเข้าใจทางการเงิน ทักษะทางการเงินและความเชื่อมั่นกับเจตคติทางการเงิน ลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อระดับ ความเชื่อมั่นกับเจตคติทางการเงิน ในขณะที่ความรู้และความเข้าใจทางการเงิน ทักษะทางการเงิน ความเชื่อมั่นกับเจตคติทางการเงินย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากรแห่งประเทศไทย (2556) ที่ได้ทำการวัดความฉลาดรู้การเงินของประชากรไทยและพบว่า บุคคลที่มีความรู้ทางการเงินที่ดีย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น ดังนั้นจึง สามารถสรุปได้ว่าการส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน และเจตคติทางการเงินที่ดีย่อม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินได้ ซึ่งการจะดำเนินการจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของ พฤติกรรมทางการเงินนั้นย่อมต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานที่จะสามารถดำเนินไปตามกระบวนการ ตั้งแต่การส่งเสริมความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่เพียงพอต่อการไปสู่พฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น (Marlowe, 2014)

โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment) หรือ PISA (2015) ได้จัดทำและนำเสนอผลการศึกษาปัจจัยที่มีต่อความฉลาดรู้การเงิน ในเยาวชนกว่า 15 ประเทศ ดังนี้

- 1) ครอบครัวมีผลต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน โดยพบว่าพ่อแม่ที่มีโอกาส พูดคุยกับลูกเกี่ยวกับการเงินและการออมจะมีแนวโน้มความฉลาดรู้การเงินสูงกว่านักเรียนที่ไม่มี โอกาสได้พูดคุยเรื่องการเงินภายในครอบครัว อีกทั้งแนวทางการปฏิบัติทางด้านการเงินของพ่อแม่ อาทิ ลักษณะนิสัยในการออม ความรู้ทางการเงินของผู้ปกครอง การลงทุน แนวทางการเลี้ยงดูด้วย การสาธิตแนวคิดทางการเงิน การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเงิน การติดตามรายรับและรายจ่าย เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการเรียนรู้เรื่องการเงินของนักเรียนเช่นกัน

- 2.) ระดับความฉลาดรู้ (Literacy) และความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ (Mathematic Literacy) นักเรียนที่อาศัยในประเทศที่ส่งเสริมความฉลาดรู้และความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่ดีย่อมมี ระดับความฉลาดรู้การเงินมากกว่าประเทศที่มีการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินและพื้นฐานใน การคำนวณที่น้อย

- 2) อายุ (Age) ระดับช่วยอายุที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อแนวทางการบริโภค ทัศนคติ และการเผชิญสถานการณ์ในการตัดสินใจทางการเงินที่แตกต่างกัน

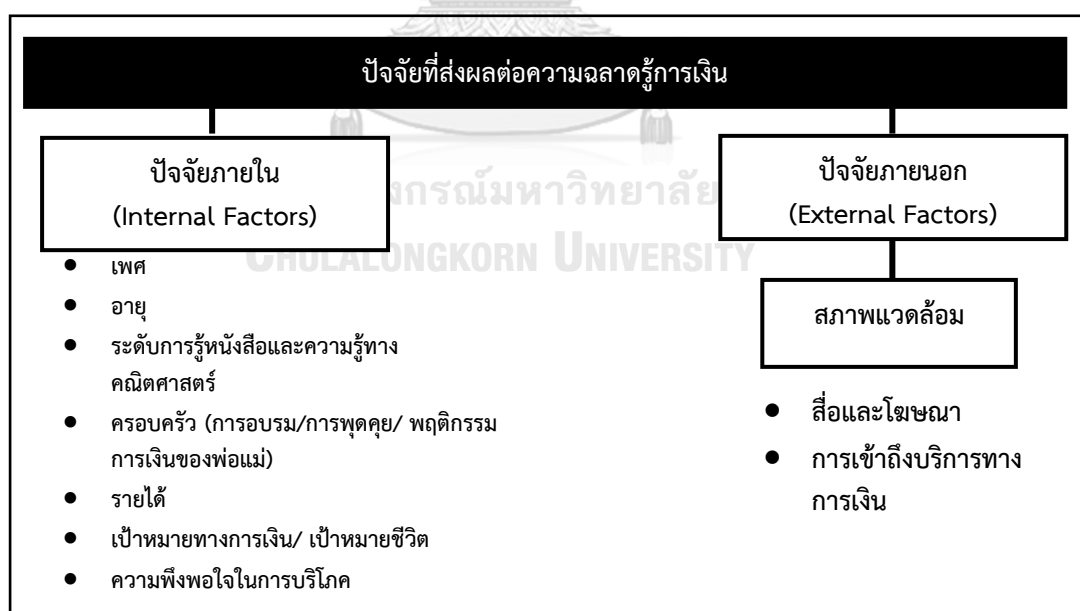
Alexandra et al. (2014) นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงินว่า นักเรียนที่มี รายได้ที่สูงจะเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินและธุรกรรมการเงินมากกว่านักเรียนที่มีรายได้ที่น้อยกว่า นอกจากนี้ยังค้นพบว่าเพศ (Age) มีผลต่อความฉลาดรู้การเงิน กล่าวคือเพศชายจะมีระดับความฉลาด

รู้การเงินมากกว่าเพศหญิง (Chen และ Volpe, 2002) เนื่องจากเพศชายจะมีความสนใจในเรื่องของการเงินและการลงทุนมากกว่าเพศหญิง (Goldsmith, 1997 อ้างถึงใน Chen และ Volpe, 2002)

Sibley (2007) ได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความฉลาดรู้การเงิน คือ “การเข้าถึงทางการเงิน” (Financial Inclusion) คือ ความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงหรือเลือกผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่จะช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างชาญฉลาดและจัดการการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Sibley, 2007) บุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงทางการเงิน (Financial exclusion) จะส่งผลให้มีความฉลาดรู้การเงินต่ำกว่าบุคคลที่สามารถเข้าถึงทางการเงินได้ดี

สถาบันรามจิตติ (2549) และสถาบันคีนันแห่งเอเชีย (2558) ได้นำเสนอเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชน พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคตามกระแสนิยมจากสื่อและโฆษณา รวมทั้งลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจการค้าแบบเสรีที่ส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคนิยมทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่เกินตัว ส่งผลต่อการใช้จ่ายทางการเงินของเยาวชนที่มุ่งเน้นการบริโภคมกกว่าการออมเงินเพื่ออนาคต

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงินในแต่ละบุคคล โดยผู้วิจัยจัดแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยภายใน (Internal Factors) กับ ปัจจัยภายนอก (External Factors) ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 15 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงิน

จากข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงินสามารถนำมาใช้เพื่อออกแบบเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลบริบททางการเงินของนักเรียนที่จะใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งสามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ผลของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน ซึ่งจะอธิบายเพิ่มเติมในบทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยต่อไปและบทที่ 5 การอภิปรายผลต่อไป

3.9 แนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงิน

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดี (Organization for Economic Cooperation and Development - OECD) ผ่านโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment (PISA) (PISA, 2012) ได้จัดทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินเพื่อสำรวจความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนในแต่ละประเทศ ในการศึกษาค้นคว้าแนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงินนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยมีประเด็น ได้แก่ 3.9.1 โครงสร้างการวัดความฉลาดรู้การเงิน 3.9.2 รูปแบบการประเมินความรู้และทักษะทางการเงิน 3.9.3 การวัดเจตคติทางการเงิน 3.9.4 การวัดพฤติกรรมทางการเงิน และ 3.9.5 แนวทางการประเมินผลการวัดความฉลาดรู้การเงิน มีรายละเอียด ดังนี้

3.9.1 โครงสร้างการวัดความฉลาดรู้การเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ได้ประยุกต์โครงสร้างการวัดความฉลาดรู้การเงินจากองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือโออีซีดี (OECD, 2012) และได้นำเสนอโครงสร้างในการวัดความฉลาดรู้การเงินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และด้านเจตคติทางการเงิน (Financial Attitudes) พร้อมทั้งกำหนดสัดส่วนของคะแนนโดยมีคะแนนเต็ม 21 คะแนน ตามแผนภาพต่อไปนี้

ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)		
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)
1. การหาร (ไม่คิดคะแนน) 2. มูลค่าของเงินตามกาลเวลา 3. คำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ 4. คำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก 5. คำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น 6. นิยามเงินเพื่อ 7. ความเสี่ยงและผลตอบแทน 8. การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน	1. ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้ 2. เลือกวิธีการออมที่เหมาะสม 3. ไตร่ตรองก่อนซื้อ 4. ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา 5. ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด 6. ตั้งเป้าหมายระยะยาว 7. เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ 8. ไม่กู้ยืมเงินไม่พอใช้	1. ท่านมีความสุขในการใช้เงินมากกว่าเก็บออมเพื่ออนาคต 2. ฉันมีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนเพื่ออนาคต 3. มีเงินต้องรีบใช้

ภาพที่ 16 โครงสร้างการวัดทักษะทางการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559)

3.9.2 รูปแบบการประเมินความรู้และทักษะทางการเงิน

โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (The Programme for International Student Assessment: PISA) (2012) มีแนวคิดในการออกแบบการวัดและประเมินผลว่า “มุ่งเน้นความสามารถของเยาวชนในการใช้ความรู้ ทักษะ เพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ในชีวิตจริง” (OECD, 2010) และได้นำเสนอผลการประเมินความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แบบวัดความสามารถทางการเงินของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี ในรูปแบบการตอบคำถาม (Response Formats and Coding) จาก “การตัดสินใจตามหลักฐาน” (Evidence-based Decision) โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ทางการเงิน การแสดงข้อมูลทางการเงิน จากนั้นจึงให้นักเรียนสร้างคำตอบด้วยการอธิบายถึงกระบวนการวิเคราะห์ความฉลาดรู้การเงิน การรวบรวมหลักฐานข้อมูล การอ้างอิงข้อมูลที่น่าเชื่อถืออย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายการตัดสินใจทางการเงินในสถานการณ์ที่กำหนด ซึ่งในการพิจารณาคำตอบของนักเรียนจะประเมินจากความเหมาะสมของหลักฐาน ได้แก่ ข้อมูลที่นักเรียนได้รวบรวมมาใช้ในการตอบคำถามกับลักษณะของการอธิบายคำตอบ

การเลือกการใช้จ่าย (Spending Choices)

แคลร์และเพื่อน ๆ ของเธอกำลังจะเข้าบ้าน

พวกเขาทำงานมาเป็นระยะเวลา 2 เดือน

พวกเขาไม่มีเงินเก็บ

พวกเขาได้รับค่าจ้างรายเดือน และเพิ่มจะได้รับค่าจ้าง

พวกเขาได้จัดทำรายการในการใช้จ่าย ดังนี้

- ซื้อสายเคเบิลโทรทัศน์
- จ่ายค่าเช่าบ้าน
- ซื้อเครื่องเรือนตกแต่งภายนอกบ้าน

คำถาม : รายการใดที่มีความจำเป็นต่อแคลร์กับเพื่อนๆ

รายการ	ความจำเป็น
สายเคเบิลโทรทัศน์	จำเป็น / ไม่จำเป็น
จ่ายค่าเช่าบ้าน	จำเป็น / ไม่จำเป็น
การซื้อเครื่องเรือนตกแต่งภายนอก	จำเป็น / ไม่จำเป็น

ตัวอย่างข้อคำถาม “การเลือกการใช้จ่าย” มุ่งเน้นให้นักเรียนประเมินการใช้จ่ายเงินเมื่อมีรายรับ โดยนักเรียนจะต้องแยกแยะระหว่าง “ความต้องการ” (Wants) กับ “ความจำเป็น” (Needs) โดยการวงกลมเลือกระหว่าง “จำเป็น” กับ “ไม่จำเป็น”

ภาพที่ 17 ตัวอย่างข้อคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน โดย PISA (2016)

โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติได้มีการนำเสนอรูปแบบกรอบการประเมินผล การเรียนรู้ (A Model for Organizing the Domain for an Assessment Framework) กำหนด เป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 เนื้อหา (Content) ด้านเนื้อหาประกอบด้วยความรู้และความเข้าใจที่จำเป็นสำหรับ ความฉลาดรู้การเงิน ประกอบด้วยเนื้อหา 4 หมวดหมู่ ได้แก่

หมวดหมู่ที่ 1 เนื้อเกี่ยวกับ “เงินและธุรกรรม” (Money and Transaction) มีเนื้อหา ครอบคลุมถึงการรับรู้ถึงรูปแบบและความแตกต่างของการเงินและธุรกรรมทางการเงิน การใช้จ่าย การตรวจสอบบัญชี การใช้บัตรเครดิต และการดูแลรักษาเงินและธนบัตร

หมวดหมู่ที่ 2 เนื้อหาเกี่ยวกับ “การวางแผนและการจัดการความเสี่ยง” (Planning and Managing Finances) ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายที่จำเป็นต่อการวางแผนและ จัดการการเงินทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว เนื้อหาเหล่านี้จะสะท้อนผ่านกระบวนการใน การวางแผนการเงิน การจัดการการเงิน การควบคุมงบประมาณและค่าใช้จ่าย การออม รวมทั้ง การเข้าใจถึงแนวทางในการสร้างความมั่งคั่งทางการเงินที่ดี

หมวดหมู่ที่ 3 เนื้อหาเกี่ยวกับ “ความเสี่ยงและผลตอบแทน” ครอบคลุมถึงวิธีการ จัดการความสมดุลและความเสี่ยงทางการเงิน อาทิ การประกันภัย การออม เข้าใจเกี่ยวกับ ศักยภาพในการได้รับผลกำไรและการขาดทุนทางการเงินจากบริการทางการเงินและผลิตภัณฑ์ ทางการเงิน สินเชื่อเงินฝาก และการลงทุน

หมวดหมู่ที่ 4 เนื้อหาเกี่ยวกับ “ภูมิทัศน์ทางการเงิน” (Financial Landscape) ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับโลกทางการเงิน ได้แก่ สิทธิความรับผิดชอบของผู้บริโภคในตลาดเงิน และ สภาพแวดล้อมทางการเงิน รวมทั้งเข้าใจถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในสถานะทางเศรษฐกิจ และนโยบายสาธารณะ เช่น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในภาษีอากรและสวัสดิการเป็นต้น

ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการ (Process) เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางความรู้ ความเข้าใจเพื่อ อธิบายความสามารถของนักเรียนในการจดจำ การนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ผ่าน การวิเคราะห์หาเหตุผล การประเมินและเสนอแนะแนวทางแก้ไข ในการรู้หนังสือทางการเงินนี้ได้ กำหนดประเภทของกระบวนการออกเป็น 4 ประเภท เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินอย่างมี ประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1) การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน (Identify Financial Information) การค้นหา และเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการเงินของแต่ละบุคคล สามารถระบุหรือตระหนักถึงความเกี่ยวข้องของ ข้อมูลทางการเงินที่มี หมวดหมู่กระบวนการนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับคำศัพท์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเงิน อาทิ อัตราดอกเบี้ย ภาวะเงินเฟ้อ เป็นต้น

2.2) การวิเคราะห์ข้อมูลในบริบททางการเงิน (Analyse Information)

กระบวนการนี้ครอบคลุมถึงกิจกรรมด้านความรู้ความเข้าใจในการตีความเปรียบเทียบและสังเคราะห์ข้อมูลที่กำหนด ตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบเงื่อนไขที่เสนอโดยสัญญาโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่แตกต่างกันจากการโฆษณาที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เป็นต้น

2.3) การประเมินทางการเงิน (Evaluate Financial Issues) มุ่งเน้นการรับรู้หรือ

การสร้างเหตุผลและคำอธิบายทางการเงินโดยอาศัยความรู้ทางการเงินและความเข้าใจในบริบทที่กำหนด นักเรียนต้องใช้ความรู้และความสมเหตุสมผลเพื่อทำความเข้าใจและสร้างมุมมองเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเงิน

2.4) การใช้ความรู้และความเข้าใจทางการเงิน (Apply Financial Knowledge

and Understanding) มุ่งเน้นการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการเงินโดยใช้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (Financial Products) บริบททางการเงิน (Financial Contexts) และความเข้าใจในแนวคิดทางการเงิน (Financial Concepts)

ด้านที่ 3 ด้านบริบท (Contexts) กรอบด้านบริบทนี้มุ่งเน้นประเมินผลผ่านการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาทางการเงินภายใต้บริบทหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องออกเป็น 4 บริบท ดังนี้

บริบทที่ 1 การศึกษาและการทำงาน (Education and work) บริบทของการศึกษาและการทำงานมีความสำคัญกับเยาวชนในช่วงวัย 15 ปีจะเริ่มพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการเงินที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการทำงานไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายรายได้ที่มีอยู่ค้างถึงทางเลือกในการศึกษาในอนาคตหรือ การตัดสินใจที่จะปรับเปลี่ยนตนเองจากการศึกษาไปสู่กระบวนการทำงานโดยเป็นแรงงานหรือเป็นเจ้าของกิจการของตนเอง บริบทการศึกษาและการทำงานนี้จะครอบคลุมถึงความเข้าใจในการใช้จ่าย การวางแผนการเงินที่จะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายเมื่อเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลประโยชน์และความเสี่ยงจากการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการออมทรัพย์

บริบทที่ 2 บ้านและครอบครัว (Home and Family) ครอบคลุมประเด็นทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในครัวเรือน โดยกำหนดสถานการณ์ที่ครอบครัวส่วนใหญ่จะต้องเผชิญเกี่ยวกับการเงิน อาทิ การซื้อของใช้ในครัวเรือนหรือร้านขายของชำของครอบครัว การเก็บบันทึกการใช้จ่ายของครอบครัวและวางแผนสำหรับกิจกรรมของครอบครัว การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณและการจัดลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายภายในบ้านและครอบครัว

บริบทที่ 3 บุคคล (Individual) ครอบคลุมการเงินส่วนบุคคลจากการตัดสินใจทางการเงินส่วนบุคคลที่จะได้รับเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือความพึงพอใจ ความเสี่ยงและความรับผิดชอบ การตัดสินใจทางการเงินในบริบทนี้ครอบคลุมถึงความต้องการส่วนบุคคลที่สำคัญไปจนถึงการใช้

จ่ายเงินเพื่อการพักผ่อน รวมถึงการเลือกผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินส่วนบุคคล รวมทั้งความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยทางการเงินของแต่ละบุคคล เช่น การรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัยและระมัดระวังเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ไม่คุ้นเคย เช่น การเปิดบัญชีธนาคาร การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค การตัดสินใจลงทุน เป็นต้น

บริบทที่ 4 สังคม (Societal) สภาพแวดล้อมที่ทางเศรษฐกิจและระบบทางการเงินของสังคม แม้ว่าหลักเกณฑ์ด้านความรู้ทางการเงินจะมุ่งเน้นไปที่การเงินส่วนบุคคล แต่ก็ไม่สามารถแยกออกจากสังคมได้ทั้งหมด เนื่องจากความเป็นอยู่ทางการเงินส่วนบุคคลย่อมส่งผลกระทบและได้รับผลกระทบจากชุมชนท้องถิ่น ประเทศ และแม้แต่กิจกรรมทางการเงินในระดับโลก ความรู้ทางการเงินภายในบริบทนี้ครอบคลุมเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภค การเข้าใจวัตถุประสงค์ของภาษีและค่าบริการของรัฐบาลท้องถิ่น การตระหนักถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจและคำนึงถึงบทบาทของอำนาจซื้อของผู้บริโภค ขยายไปยังการพิจารณาทางเลือกทางการเงิน เช่น การบริจาคให้กับองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรและองค์กรการกุศล เป็นต้น

ทั้งนี้ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้กำหนดขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมุ่งเน้นเฉพาะการวางแผนและจัดการการเงินส่วนบุคคล ดังนั้น ในงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นขอบเขตแบบวัดความฉลาดรู้การเงินเฉพาะ**บริบทที่ 3 บุคคล (Individual)** เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบททางการเงินและสภาพแวดล้อมทางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

สัดส่วนคะแนนการประเมินความรู้และทักษะทางการเงิน (Assessing Financial Literacy)

โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) (2016) นำเสนอกรอบของสัดส่วนคะแนน (Distribution of score points) ในการประเมินผลความฉลาดรู้การเงิน ด้วยการระบุแจกแจงการถ่วงดุลน้ำหนักตามเนื้อหา (Content) กระบวนการ (Process) และบริบท (Contexts) ดังนี้

ตารางที่ 7 การกำหนดสัดส่วนคะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน โดย PISA 2016

ด้าน	หัวข้อย่อย / สัดส่วนคะแนน				คะแนนรวม
	1	2	3	4	
เนื้อหา (Content)	การเงินและธุรกรรม การเงิน	การวางแผนและ จัดการการเงิน	ความเสี่ยงและ ผลตอบแทน	ภูมิทัศน์ทางการเงิน	100 %
	30 % - 40 %	25 % - 35 %	15% - 25 %	10% - 20%	
กระบวนการ (Process)	การระบุข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	การประเมินข้อมูล ทางการเงิน	การประยุกต์ใช้ ข้อมูล	100%
	15%-25%	15%-25%	25% - 35%	25% - 35%	
บริบท (Contexts)	การศึกษาและ การทำงาน	บ้านและครอบครัว	บุคคล	สังคม	100%
	10% - 20%	30% - 40%	35% - 45%	5% - 15%	

จากตารางแสดงสัดส่วนคะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินนี้ แสดงการมุ่งเน้นความสำคัญของการวัดความฉลาดรู้การเงินในแต่ละด้าน ยกตัวอย่างเช่น ในด้านเนื้อหา (Content) มุ่งเน้นการวัดความรู้ความเข้าใจในด้านการเงินและธุรกรรมการเงิน (30 – 40%) ในขณะที่ด้านกระบวนการ (Processes) มุ่งเน้นการวัดประยุกต์การใช้ข้อมูล (25-35%) และด้านบริบท (Contexts) มุ่งเน้นการวัดบริบททางการเงินในระดับบุคคล (35-45%)

3.9.3 การวัดเจตคติทางการเงิน

การวัดเจตคติทางการเงินของ Rajna and ANTHONY (2011) และ Hayes (2006) ได้นำเสนอแบบวัดที่มีชื่อว่า Money Attitude Scale หรือ MAS ซึ่งเป็นรูปแบบของการประเมินเจตคติทางการเงินโดยใช้แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับในการประเมิน ดังนี้

ประเมินคะแนนระดับ	5	หมายถึง ข้อความนั้นเห็นด้วยอย่างยิ่ง
		(Strongly agree)
ประเมินคะแนนระดับ	4	หมายถึง ข้อความนั้นเห็นด้วย (Agree)
ประเมินคะแนนระดับ	3	หมายถึง ไม่แน่ใจในข้อความนั้น (Neutral)
ประเมินคะแนนระดับ	2	หมายถึง ข้อความนั้นไม่เห็นด้วย (Disagree)
ประเมินคะแนนระดับ	1	หมายถึง ข้อความนั้นไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
		(Strongly Disagree)

3.9.4 การวัดพฤติกรรมทางการเงิน

องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (2018) ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) และงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารจัดการการเงินของ Dew, Xiao, and Planning (2011) ได้นำเสนอแบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) ด้วยการใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท จำนวน 5 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 เมื่อมีแนวโน้มเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความดังกล่าว และระดับที่ 5 เมื่อมีแนวโน้มไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความดังกล่าว

3.9.5 แนวทางการประเมินผลการวัดความฉลาดรู้การเงิน

องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (2018) ได้นำเสนอแบบวัดความฉลาดรู้การเงินในรูปแบบของการบูรณาการข้อคำถาม โดยออกแบบข้อคำถามบางข้อสามารถประเมินองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินได้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งมีแนวทางการประเมินคะแนนรายข้อ มีลักษณะดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 เกณฑ์การประเมินคะแนนรายข้อแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน (องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ, 2018)

ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน	ด้านเจตคติทางการเงิน	ด้านพฤติกรรมทางการเงิน
เกณฑ์การประเมินรายข้อ		
แบบวัดการตัดสินใจทางการเงิน ทั้งนี้แบบวัดจะมีการกำหนดสถานการณ์ทางการเงินและให้ผู้ตอบแบบวัดเลือกตัวเลือกที่เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ๆ ทั้งนี้ มีการประเมินผลดังนี้ 1 คะแนน ในกรณีที่ผู้ตอบแบบวัดสามารถเลือกตัวเลือกที่ถูกต้อง 0 คะแนน ในกรณีที่ผู้ตอบแบบวัดเลือกตัวเลือกที่ถูกต้อง	แบบวัดโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จากนั้นกำหนดสัดส่วนคะแนนในแต่ละข้อ -97 หากผู้ตอบแบบวัดประเมินข้อความว่า “ไม่รู้” -98 หากผู้ตอบแบบวัดประเมินข้อความว่า “ไม่เกี่ยวข้อง” -99 หากผู้ตอบแบบวัดประเมินข้อความว่า “ปฏิเสธ”	รูปแบบที่ 1 : จงให้คะแนนหากผู้ตอบแบบวัดตอบแบบวัด ดังนี้ 1 คะแนน : เมื่อตอบว่า “ใช่” 0 คะแนน : เมื่อตอบว่า “ไม่ใช่” รูปแบบที่ 2 : การให้คะแนนผ่านมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ 1 คะแนน ในกรณีที่ประเมินข้อความที่ระดับ 1-2 0 คะแนน ในกรณีที่ประเมินข้อความที่ระดับ 3-5
เกณฑ์การประเมินระดับคะแนน		
แบบวัดความรู้และทักษะทางการเงิน ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ การประเมินระดับคะแนนที่ 0-7 คะแนน	แบบวัดเจตคติทางการเงิน จะกระทำควบคู่กับแบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน มีจำนวน 3 ข้อ เมื่อดำเนินการคำนวณจะสามารถประเมินระดับคะแนนในช่วง 1-5 คะแนน	แบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ การประเมินระดับคะแนนอยู่ในช่วง 0 – 9 คะแนน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ได้นำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ฉบับปี 2016 มาจัดทำเป็นแบบสำรวจสะท้อนทักษะทางการเงินในประเทศไทย จากนั้นประเมินผลคะแนนเรียบร้อยแล้วได้นำผลมาเทียบกับรูปแบบเกณฑ์ระดับทักษะทางการเงิน เพื่อใช้ในการเทียบระดับความฉลาดรู้การเงินของประชากรดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 9 เกณฑ์การพิจารณาระดับความฉลาดรู้การเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559)

เกณฑ์ (คะแนนเต็ม)	คะแนนต่ำ	คะแนนปานกลาง	คะแนนสูง
ทักษะทางการเงิน (21 คะแนน)	< 6	6 – 14	> 14
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	≤ 2	3 – 4	≥ 5
พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	≤ 2	3 – 5	≥ 6
ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)	< 2	2 – 3	> 3
ที่มา: จากการกำหนดเกณฑ์คะแนนของรายงาน OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies, OECD, 2016. ประกอบการพิจารณาการกระจายตัวของช่วงของคะแนน โดยธนาคารแห่งประเทศไทย			

จากรูปแบบการวัดประเมินความฉลาดรู้การเงินโดย PISA (2016) ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556, 2559) และ OECD (2016) ผู้วิจัยวิเคราะห์และเลือกรูปแบบของการวัดและประเมินผลที่จะนำไปใช้ในงานวิจัยได้ ดังนี้

1. โครงสร้างและสัดส่วนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน มุ่งเน้นการวัดความฉลาดรู้การเงิน โดยแบ่งการวัดออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน 2) ด้านเจตคติทางการเงิน และ 3) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ภายใต้บริบทที่ 3 ระดับบุคคล ซึ่งครอบคลุมการตัดสินใจทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2. รูปแบบการประเมินความรู้และทักษะทางการเงิน ข้อคำถามออกแบบให้มีลักษณะในการตอบคำถามจาก “การตัดสินใจตามหลักฐาน” (Evidence-based Decision) โดยกำหนดสถานการณ์ทางการเงินและวิเคราะห์จากคำตอบของนักเรียนว่านักเรียนได้ใช้ความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ โดยใช้รูปแบบการประเมินผลของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน (องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ, 2018) ที่มีการประเมินคะแนนขององค์ประกอบทางการเงินโดยบูรณาการผ่านการประเมินข้อคำถามร่วมกัน

3. รูปแบบการประเมินเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ประเมินเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินโดยใช้แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า

4. แนวทางการวิเคราะห์ผลการวัดความฉลาดรู้การเงิน กำหนดการประเมินคะแนนรายข้อตามแนวทางของ OECD (2018) คือ นักเรียนจะได้รับการประเมิน “1” คะแนน ในกรณีที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงินและทักษะทางการเงินได้อย่างเหมาะสมหรือไม่สามารถแสดงเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินในระดับมาตรฐานวัดระดับที่ยอมรับได้และ “0” คะแนน เมื่อนักเรียนไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงินและทักษะทางการเงินได้อย่างเหมาะสม หรือไม่สามารถแสดงเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินในระดับมาตรฐานวัดระดับที่ยอมรับ จากนั้นรวมคะแนนแล้วจึงพิจารณาตามเกณฑ์คะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (2559)

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

Jawaharlal Mariappen et al (2004) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานในการจัดการเรียนการสอนสถิติ” (Use of Scenario-based Learning Approach in Teaching Statics) ในหลักสูตรวิศวกรรมเมื่อพบว่าหลักสูตรส่วนใหญ่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย โดยการกำหนดสถานการณ์ทางด้านวิศวกรรมเพื่อให้นักเรียนได้นำความรู้ทางสถิติศาสตร์มาใช้ในการแก้ไขโครงสร้างในการก่อสร้างตามสถานการณ์ที่ครูออกแบบ ผลจากงานวิจัยพบว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความรู้ทางสถิติศาสตร์มากยิ่งขึ้น

Reesa Sorin (2015) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง “ผลดีของการตระหนักถึงปัญหาที่ยากลำบากในการสนับสนุนและสถานการณ์ที่ปลอดภัย แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานในการศึกษาของครูปฐมวัย” (It's Great to Think about Difficult Issues in a Safe and Supportive Environment: Scenario-based Learning in Early Childhood Teacher Education) ซึ่งมีที่มาจากปัญหาทางงานวิจัยพบว่านักศึกษาครูในระดับปฐมวัยไม่สามารถเชื่อมโยงจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้ ด้วยเหตุนี้จึงได้นำแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน มาใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ โดยการกำหนดสถานการณ์สมมติที่คัดเลือกมาจากสถานการณ์จริงที่เคยเกิดขึ้นในชั้นเรียน มาให้นักเรียนได้แสดงบทบาทเป็นครู ผลจากการวิจัยพบว่านักศึกษาครูในระดับปฐมวัยมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียนได้มากยิ่งขึ้น

Golden (2018) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการเขียนที่เน้นผู้ชมเป็นศูนย์กลางผ่านแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานและได้เสนอถึงแนวทางการออกแบบฉากทัศน์ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้จากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับทักษะที่ยากขึ้น ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนมากยิ่งขึ้น และมีการพัฒนาด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ

Errington (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดแบบฉากทัศน์เป็นฐาน และได้นำเสนอถึงความสำคัญขององค์ประกอบสำคัญของฉากทัศน์ ได้แก่ สถานการณ์หรือเหตุการณ์ จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง ตัวเลือกและคำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเติมเต็มความรู้ ท้าทายและสนใจต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น

Som Naidu et al. (2007) ได้นำเสนอหลักในการออกแบบฉากทัศน์ในการเรียนรู้ที่ดี ได้แก่ มีการกำหนดขอบเขตในลักษณะกว้าง (A large Extent) แต่ไม่เปิดกว้างจนเกินไปจนส่งผลให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง

M. Seren Smith (2018) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน และเสนอจุดสำคัญของแนวคิดแบบฉากทัศน์ว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดแบบฉากทัศน์เป็นฐานช่วยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนจากความท้าทายและแรงบันดาลใจที่จะบรรลุเป้าหมายของกิจกรรมมากกว่าที่จะมุ่งต่อคะแนนหรือเกรดที่จะได้รับและการที่นักเรียนได้มีโอกาสวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของตนเองจากบทบาทที่ตนเองได้แสดงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเห็นคุณค่าต่อเรื่องที่ได้อ่านมากขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน มีหลักการและขั้นตอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้นได้พัฒนาทักษะทางความคิด การตัดสินใจ และมีความรู้ความเข้าใจที่จะสามารถเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์จากในห้องเรียนสู่การปฏิบัติการในชีวิตจริง มีขั้นตอนการเรียนรู้และองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนรู้ จึงเป็นแนวคิดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในการนำมาออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่ดีได้

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงิน

ปริญทร์ ทองเผือก (2562) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนการสอนทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่านักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์มีคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .5 และทุกองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน ได้แก่ ความรู้และทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกองค์ประกอบ โดยมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความรู้และทักษะทางการเงินมากที่สุด รองลงมาคือพฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงินตามลำดับ

Sibley (2010) ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competence) และความสามารถทางการเงิน (Financial Capability) และได้เสนอเกี่ยวกับเจตคติทางการเงินไว้ว่า การศึกษาความรู้ ทักษะทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินทั่วไปจะให้ความสนใจเพียงเล็กน้อยต่อทัศนคติต่อเงิน ความเชื่อและความรู้สึกทางการเงินจากประสบการณ์การเงินจะนำไปสู่การประเมินผลเกี่ยวกับเงินการสรุปซึ่งจะเป็นเจตคติต่อเงิน เจตคติต่อเงินของแต่ละคนจะมีผลต่อความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินและเจตคติยึดมั่นมากขึ้นจะ

ส่งผลให้เกิดความไม่เต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่เจตคติที่สับสนและไม่มั่นใจต่อความรู้และทักษะทางการเงินจะมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นมากขึ้นในกระบวนการเรียนรู้การเงิน

F. Olesen & M. Ove Madsen (2017) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนเน้นปัญหาเป็นฐานว่าเป็นแนวทางที่ไม่ใช่การเรียนการสอนหลักของการสอนเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากพบว่าในหลากหลายห้องเรียนเศรษฐศาสตร์นั้น ครูผู้สอนมุ่งเน้นการสอนเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก โดยปล่อยพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสในการรับมือกับปรากฏการณ์ในชีวิตจริงอย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้หลากหลายมหาวิทยาลัยจึงมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

Financial Service Authority (2005) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยความฉลาดรู้การเงินและนำเสนอว่าปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติทางการเงิน คือ ลักษณะส่วนบุคคล อาทิ ความเชื่อมั่น ความชอบ พฤติกรรมการบริโภค ในขณะที่ความรู้และความเข้าใจทางการเงิน ทักษะทางการเงิน และเจตคติทางการเงินจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556) ได้ดำเนินการสำรวจความฉลาดรู้การเงินของประชากรไทย และได้สรุปผลจากแบบสำรวจพบว่า ความรู้ทางการเงินมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงิน ผู้ที่มีความรู้ทางการเงินที่สูงขึ้นย่อมส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินในทางที่ดีมากขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงินสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่ดีจะต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาและจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะทางการเงิน ความรู้ทางการเงินนั้นอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินนั้นย่อมต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหลาย ๆ อย่าง การส่งเสริมความรู้และทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงินย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินได้ ดังนั้นการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินจึงควรมุ่งพัฒนาองค์ประกอบทางการเงินไปอย่างพร้อมเพรียงกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 10 วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือวิจัย/ การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์	
ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (R1 – D1)					
R1	1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้	เอกสารและงานวิจัย	การวิเคราะห์เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา	นิยาม หลักการองค์ประกอบ และขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้
	1.2 การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง	เอกสารและงานวิจัย	- การวิเคราะห์เอกสาร - การสัมภาษณ์นักเรียน	การวิเคราะห์เนื้อหา	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ฉบับร่าง
	1.3 ตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง	- ผู้ทรงคุณวุฒิ - นักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน	- แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ - การสังเกตการทดสอบประสิทธิภาพการใช้เบื้องต้น	- วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ - วิเคราะห์ผลการศึกษาการสังเกตการทดสอบประสิทธิภาพการใช้เบื้องต้น	1. ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2. ผลจากการสังเกตการทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น จำนวน 3 กิจกรรม

ขั้นตอนการวิจัย		แหล่งข้อมูล	เครื่องมือวิจัย/ การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
D1	1.4 การนำเสนอ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ฉบับร่าง	- ผู้ทรงคุณวุฒิ - นักเรียนที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน	-	การวิเคราะห์ จากการสังเกตการ การทดสอบ ประสิทธิภาพใช้ เบื้องต้น	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้รับการปรับปรุง

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานที่มีต่อ
ความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (R2-D2)

R2	2.1 การออกแบบ งานวิจัย	- เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ผู้ทรงคุณวุฒิ	- วิเคราะห์เอกสาร - วิเคราะห์ กลุ่มเป้าหมาย	การวิเคราะห์เนื้อหา	ข้อมูลการออกแบบ งานวิจัยและ กลุ่มเป้าหมาย
	2.2 การออกแบบและ สร้างเครื่องมือวิจัย	- ผู้ทรงคุณวุฒิ - นักเรียนที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน	- วิเคราะห์เอกสาร - แบบประเมิน ความสอดคล้องของ ข้อคำถามกับประเด็น การประเมิน (IOC) - การทดลองใช้แบบวัด ความฉลาดรู้การเงิน	- วิเคราะห์ค่า IOC - วิเคราะห์สถิติโดยใช้ ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเที่ยง	1. แบบวัดความฉลาดรู้ การเงิน 2. แบบประเมิน ความพึงพอใจของ นักเรียนต่อการเรียน การสอนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
	2.3 ศึกษาผลการใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ แนวคิดการเรียนรู้แบบ ฉกัทัศน์เป็นฐาน	นักเรียน กลุ่มเป้าหมาย	- ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ - แบบวัดความฉลาดรู้ การเงิน - แบบวัดความพึง พอใจของนักเรียนต่อ การเรียนการสอนโดย ใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้	- เปรียบเทียบ คะแนนแบบวัดความ ฉลาดรู้การเงินก่อน และหลัง - วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ของความพึงพอใจต่อ การเรียนการสอนโดย ใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้	ผลการใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้
D2	2.4 การปรับปรุงและ พัฒนาชุดกิจกรรม การเรียนรู้ทาง เศรษฐศาสตร์โดยใช้ แนวคิดแบบฉกัทัศน์ เป็นฐาน	ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล	- การสังเกตการใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และบันทึกหลังการใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ - ผลจากแบบวัด ความฉลาดรู้การเงิน - ผลจากแบบประเมิน ความพึงพอใจของ นักเรียนต่อการเรียน การสอนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	การปรับปรุงและ พัฒนาชุดกิจกรรม การเรียนรู้	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทางเศรษฐศาสตร์โดย ใช้แนวคิดการเรียนรู้ แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาด รู้การเงินของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ จากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (R1 – D1)

การดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบจากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ มุ่งเน้นการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง การประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Package: LAP)

1.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อสังเคราะห์นิยาม หลักการและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 นิยาม หลักการและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	
นิยาม การรวมชุดของกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีความเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในตัวเองนำมาจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนด กิจกรรมเน้นบทบาทของนักเรียนเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดลำดับของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดลำดับกิจกรรม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนานักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด	
หลักการของชุดกิจกรรม <ol style="list-style-type: none"> คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน มุ่งเน้นบทบาทนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนเรียนรู้ผ่านสื่อกับประสบการณ์ที่ครูออกแบบ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อม 	
องค์ประกอบ	รายละเอียด
ส่วนที่ 1 ส่วนนำของชุดกิจกรรมการเรียนรู้	
1.1 หลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้	อธิบายถึงหลักการและเหตุผล เพื่อให้ทั้งครูและนักเรียนได้รับรู้ถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้และแนวทางในการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน
1.2 เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้	ขอบเขตของเนื้อหาที่จะใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นที่จะต้องให้หรือสร้างให้เกิดขึ้นในชุดกิจกรรม รวมไปถึงการระบุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนเกิดขึ้นหลังจากการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรม โดยวัตถุประสงค์การเรียนรู้สมควรมีการกำหนดให้เห็นในเชิงของพฤติกรรมที่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

องค์ประกอบ	รายละเอียด
ส่วนที่ 2 การประเมินผล	
การวัดและประเมินผล	การออกแบบการวัดและประเมินผลนักเรียนก่อน ระหว่างและหลังการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบระดับความสามารถของนักเรียนและประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม
ส่วนที่ 3 กิจกรรม (Learning Activities)	
3.1 ชื่อกิจกรรม	ชื่อกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ
3.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	อธิบายวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
3.3 แนวคิดหลักของกิจกรรม	อธิบายถึงสาระสำคัญของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
3.4 ระยะเวลา	ระยะเวลาที่ใช้ในกิจกรรม
3.5 สถานที่	ลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม
3.6 สื่อและอุปกรณ์	ระบุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกิจกรรม
3.7 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	เป็นส่วนที่อธิบายขั้นตอนของกิจกรรม
3.8 การประเมินตนเอง (Self-Evaluation/ Assessment / Self-Check)	เป็นส่วนที่ให้นักเรียนได้ประเมินสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้หลังการเรียนการสอนแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง โดยรูปแบบอาจเป็นในลักษณะของแบบทดสอบ แบบฝึกหัด หรือเป็นเพียงข้อคำถามสั้นๆ
ส่วนที่ 4 คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	
คำอธิบายแนวทางการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ	

1.1.2 ผู้วิจัยสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการเลือกหัวข้อ 2) ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ 4) ขั้นตอนวางแผนและออกแบบกิจกรรม 5) ขั้นตอนการเลือกสื่อและผลิตสื่อการสอน 6) ขั้นตอนการรวบรวมและจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้และ 7) ขั้นตอนการสร้างแบบวัดและประเมินผล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ

ฉากทัศน์เป็นฐานฉบับร่าง

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับร่าง ตามขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่ละขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 ขั้นตอนการกำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงิน เพื่อกำหนดขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินที่นำมาสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1.2.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับกรอบความฉลาดรู้การเงินในระดับเยาวชนขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2015) พบว่าปัญหาพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของเยาวชนไทยมีความสอดคล้องกับมิติ “การวางแผนและจัดการการเงิน” (Financial Planning and Management) จึงสรุปความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่จะใช้ในงานวิจัยคือ คือ ความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน

1.2.1.2 ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินที่พบในเยาวชนไทย เพื่อนำมากำหนดขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปได้ว่า “ความฉลาดรู้การเงิน หมายถึง ความสามารถในการใช้ทักษะทางการเงิน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การประเมินข้อมูลทางการเงิน เพื่อการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน โดยอาศัยความรู้ในการวางแผนและการจัดการการเงิน เจตคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินที่ดีภายใต้บริบททางการเงินระดับบุคคลที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น”

1.2.1.3 ผู้วิจัยนำขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินที่สังเคราะห์มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ดังนี้

1) นักเรียนสามารถใช้ทักษะทางการเงินในการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนทางการเงิน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ดี

2) นักเรียนสามารถใช้ทักษะทางการเงินในการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเงินตามแผนทางการเงิน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ดี

1.2.2 ขั้นตอนการกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

1.2.2.1 ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ความรู้ทางการเงินและ 2) ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์

1.2.2.2 ด้านประสบการณ์ ได้แก่ การสังเคราะห์นิยาม หลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.2.1 ด้านเนื้อหา :

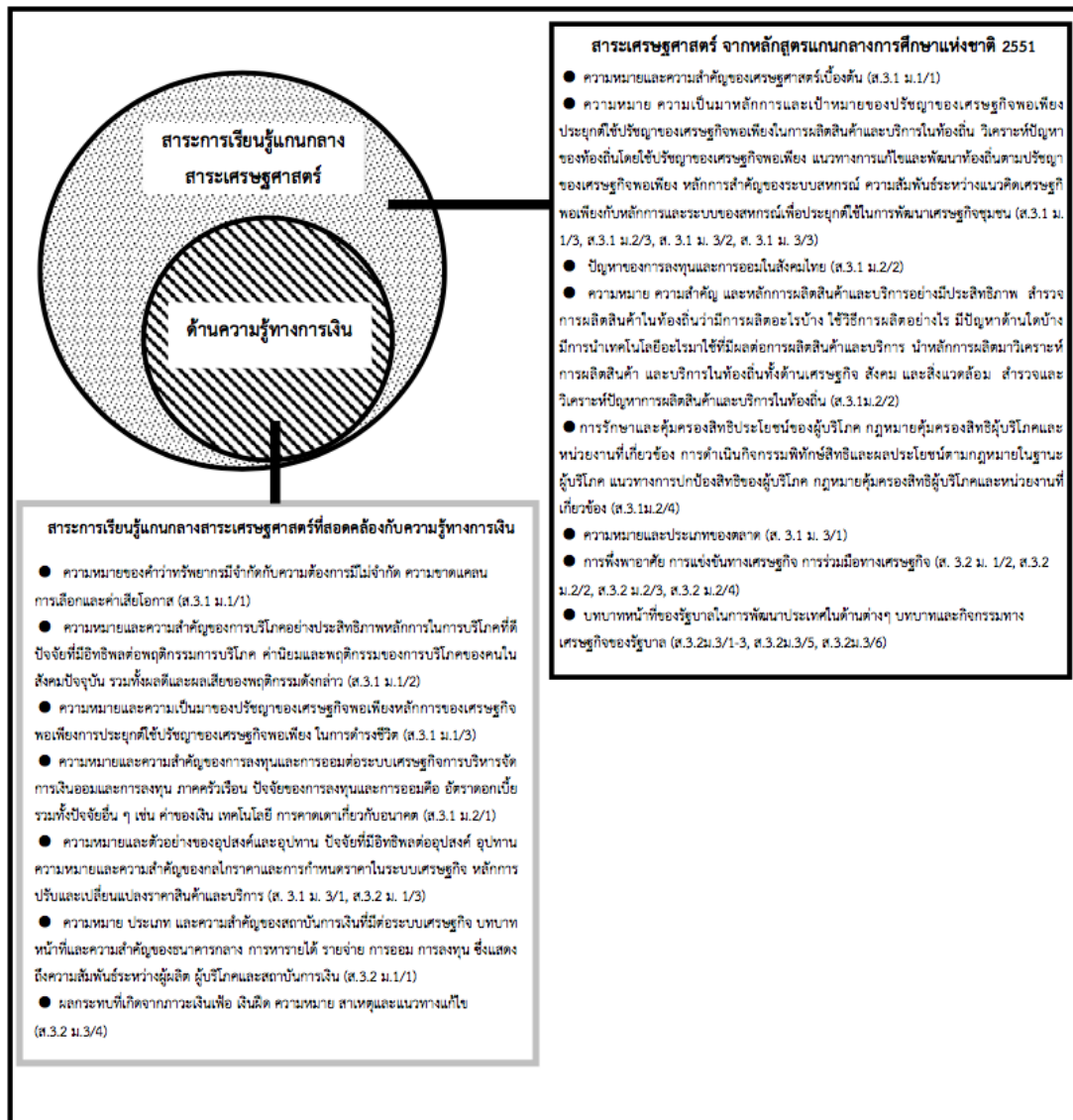
1) ขอบเขตองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1) ความรู้ทางการเงิน ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสอดคล้องของขอบเขตความฉลาดรู้การเงินที่ใช้ในงานวิจัยกับกรอบเนื้อหาความฉลาดรู้การเงินในระดับเยาวชนขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2015) พบว่ามีความสอดคล้องกับด้านการวางแผนและจัดการการเงิน จึงสามารถกำหนดนิยามของด้านความรู้ทางการเงินที่ใช้ในงานวิจัย คือ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน ประกอบด้วย

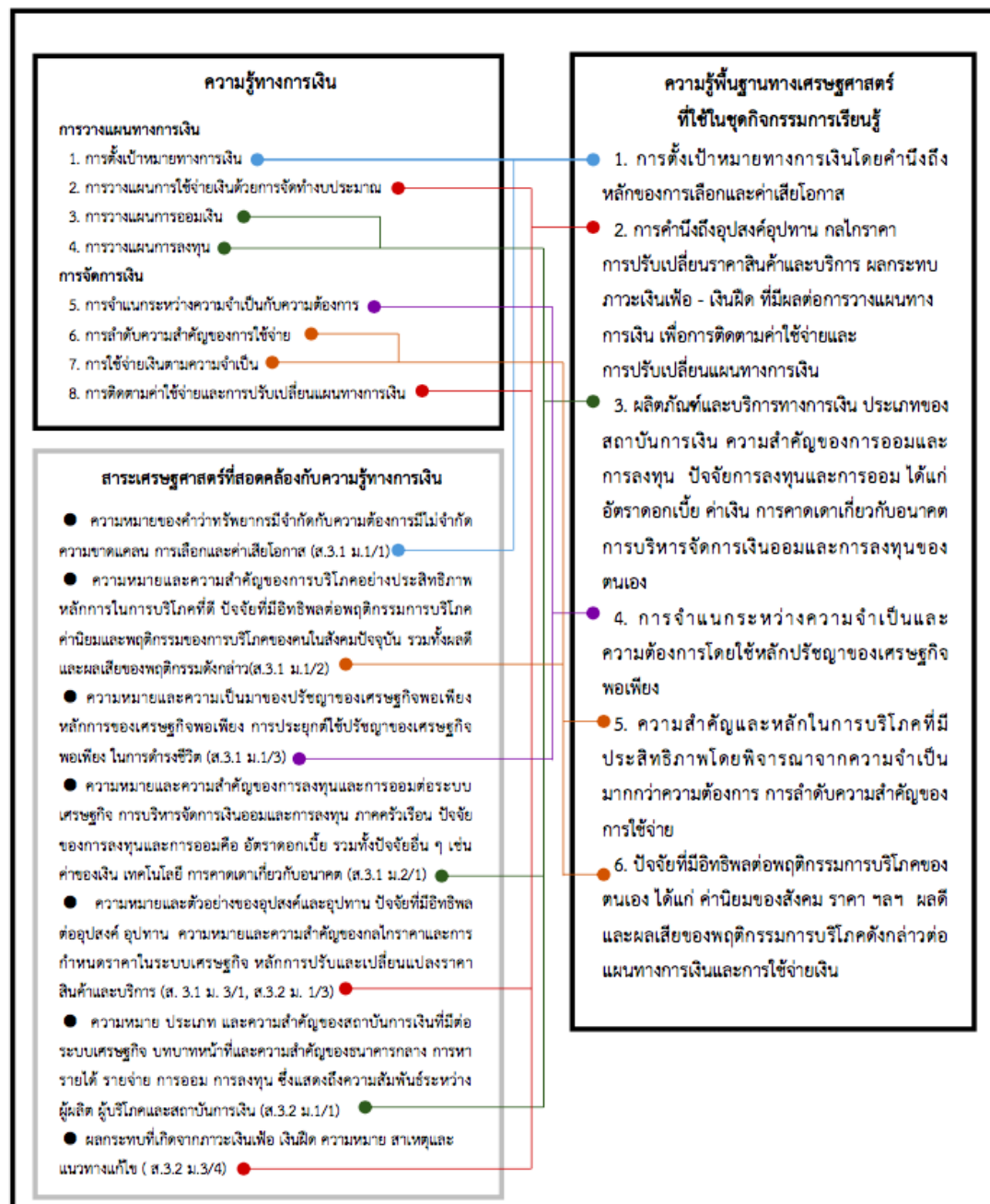
1.1.1) การวางแผนทางการเงิน (Financial Planning) หมายถึง กระบวนการในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน โดยมีขั้นตอนการวางแผนทางการเงิน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายทางการเงิน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การวางแผนการออมเงิน และการวางแผนการลงทุน

1.1.2) การจัดการการเงิน (Financial Management) หมายถึง ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติตามแผนทางการเงินอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสถานะของบุคคล ได้แก่ การจำแนกการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ การลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น การติดตามการใช้จ่ายเงินและการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน

2) ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ผู้วิจัยศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระเศรษฐศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของตัวชี้วัดสาระเศรษฐศาสตร์กับความรู้ทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน เพื่อสังเคราะห์สาระเศรษฐศาสตร์ที่จะนำมากำหนดเป็นความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ภาพที่ 18 การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสอดคล้องกับความรู้ทางการเงินโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 19 การสังเคราะห์สาระการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้วิจัย

จากการสังเคราะห์สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ สาระเศรษฐศาสตร์ที่สอดคล้องกับความรู้ทางการเงินที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด การเลือกและค่าเสียโอกาสเพื่อนำมาสู่การตั้งเป้าหมายทางการเงิน

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของตนเอง พฤติกรรมบริโภคที่มีผลต่อการใช้จ่ายเงิน

3) ความสำคัญและหลักในการบริโภคที่มีประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากความจำเป็นมากกว่าความต้องการ การลำดับความสำคัญของการใช้จ่าย

4) ผลลัพธ์และบริการทางการเงิน ประเภทของสถาบันการเงิน ความสำคัญของการออมและการลงทุน ปัจจัยการออมและการลงทุน ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย ค่าเงิน การคาดเดาเกี่ยวกับอนาคต การบริหารจัดการการเงินออมและการลงทุนของตนเอง

5) การคำนึงถึงอุปสงค์อุปทาน กลไกราคา การปรับเปลี่ยนราคาสินค้าและบริการ ผลกระทบภาวะเงินเฟ้อ - เงินฝืดที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงิน เพื่อการติดตามค่าใช้จ่าย การปรับแผนทางการเงินและการชะลอการใช้จ่าย

6) การจำแนกความจำเป็นและความต้องการโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2.2 ด้านประสบการณ์ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดความฉลาดรู้การเงิน จากนั้นวิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินกับแนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ พบว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทศน์เป็นฐานมีหลักการซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ดังนี้

แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเงิน	หลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทศน์เป็นฐาน (Hursen&Fasli,2017;M.shih,2004;Errington,2013; R.Jimanez,2009; Sorin, 2013)
1. มุ่งเน้นเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยการเชื่อมโยงความรู้ให้เข้ากับบริบทในชีวิตประจำวัน (ASIC,2003; สถาบันคีนันแห่งเอเชีย, 2558; A.Gulati, 2016)	การมุ่งเน้นให้นักเรียนนำความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ
2. การเรียนรู้จัดให้เกิดขึ้นในห้องเรียน เพื่อเป็นสถานที่ในการเรียนรู้ที่ปลอดภัย (PISA, 2015)	การกำหนดฉากที่ประกอบด้วยตัวละคร เหตุการณ์ เรื่องราว โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโลก หรือใกล้เคียงชีวิตจริง ที่ดึงดูดให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิด อาทิ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดตัดสินใจ และการแก้ปัญหา
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการกระบวนการคิด การตัดสินใจทางการเงิน ฝึกฝนความสามารถทางการเงิน (A.Gulati, 2016; ASIC,2003; ปรินทร์ ทองเผือก, 2562)	การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อเลือกแนวทางที่ดีที่สุดด้วยการพิจารณาปัจจัยต่างๆ โดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด
	การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความผิดพลาด

ภาพที่ 20 ความสอดคล้องระหว่างแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินกับหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทศน์เป็นฐาน

จากภาพแสดงให้เห็นว่าแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานมีหลักการที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน มุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่เชื่อมโยงความรู้ให้เข้ากับบริบททางการเงินในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติผ่านฉากทัศน์ที่ออกแบบให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่นักเรียนสามารถจะเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ในชีวิตจริงได้

2. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินควรเริ่มต้นที่ในห้องเรียนซึ่งเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่ออกแบบฉากทัศน์ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์ในชีวิตจริง นักเรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติผ่านฉากทัศน์ที่ออกแบบอย่างอิสระ ทำให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการเรียนรู้เสมือนได้เผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิต แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจในฉากทัศน์นั้นจะไม่กระทบกับชีวิตจริงของนักเรียน

3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน มุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การตัดสินใจทางการเงินและได้ฝึกฝนความสามารถทางการเงิน สอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่มุ่งเน้นการออกแบบฉากทัศน์ที่ดึงดูดให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย มาใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา เพื่อพิจารณาเลือกแนวทางที่ดีที่สุดที่จะบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินกับหลักการของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน พบว่ามีความสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดให้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเป็นประสบการณ์ที่จะใช้เพื่อออกแบบกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้และดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของฉากทัศน์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จากงานวิจัยจนสามารถสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัย สรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ นักเรียนได้รับการนำเสนอฉากทัศน์ ได้แก่ เรื่องเล่า (Story Line) บทบาท (Role) ที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติในฉากทัศน์ผ่านสื่อต่าง ๆ และข้อมูลสนับสนุนที่ช่วยให้ฉากมีความสมจริง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนทำความเข้าใจต่อบทบาทและแสดงบทบาทผ่านฉากทัศน์ โดยฉากทัศน์ประกอบด้วย ฉากที่เป็นจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge) คำถาม (Focus Questions) และตัวเลือก (Choices) ที่กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจตามความสามารถของตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนได้รับการเสนอภาวะวิกฤต ซึ่งเป็นฉากคำถามและตัวเลือกที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากผลการตัดสินใจในฉากทัศน์

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผล นักเรียนนำเสนอผลจากการตัดสินใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน

1.2.3 ขั้นตอนการวางแผนและออกแบบกิจกรรม ผู้วิจัยสังเคราะห์หลักการและขั้นตอนในการออกแบบฉากทัศน์เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดผลการเรียนรู้ในฉากทัศน์ ขั้นที่ 2 กำหนดเหตุการณ์ที่อ้างอิงจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของนักเรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ขั้นที่ 3 พัฒนาฉากทัศน์ โดยนำเหตุการณ์มาสร้างเป็นกระดานเรื่องราว (Story Board) ประกอบด้วยองค์ประกอบของฉากทัศน์ ได้แก่ (1) เรื่องเล่า (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (3) บทบาทและการแสดงบทบาทสมมติ (4) ตัวเลือก (5) คำถาม และ (6) ภาวะวิกฤต และขั้นที่ 4 พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในฉากทัศน์และกำหนดเครื่องมือในการประเมินผล แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.3.1 ขั้นที่ 1 กำหนดผลการเรียนรู้ในฉากทัศน์ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความรู้ทางการเงิน ได้แก่ หลักการและกระบวนการวางแผนและจัดการการเงินเพื่อนำมากำหนดผลการเรียนรู้ซึ่งนำมากำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละกิจกรรม โดยเรียงลำดับจากพื้นฐานในการวางแผนและจัดการการเงินในระดับพื้นฐานไประดับที่สูงขึ้น ดังนี้

1. นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายทางการเงินได้
2. นักเรียนสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้
3. นักเรียนสามารถวางแผนการออมเงินและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้
4. นักเรียนสามารถวางแผนการลงทุนและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการลงทุนได้
5. นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ
6. นักเรียนสามารถลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินและใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น
7. นักเรียนสามารถติดตามการใช้จ่ายเงินและปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินให้เท่าทันต่อภาวะการเงินได้

1.2.3.2 ขั้นที่ 2 กำหนดเหตุการณ์ ผู้วิจัยกำหนดเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ โดยศึกษารวบรวมเหตุการณ์ทางการเงินจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย ข่าว สื่อที่เกี่ยวข้องกับการเงินของเยาวชนไทยหรือเหตุการณ์ทางการเงินของผู้ใหญ่ที่นักเรียนจะเผชิญในอนาคต รวมทั้งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ

ประสบการณ์การใช้จ่ายเงินของนักเรียน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวางโครงร่างเพื่อออกแบบฉากทัศน์ที่สอดคล้องกับบริบททางการเงินของนักเรียน จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีประสบการณ์ในการตัดสินใจทางการเงิน ได้แก่ 1) การตัดสินใจเรื่องการเรียนรู้พิเศษ 2) การตัดสินใจในการซื้อสินค้าส่วนตัว อาทิ อุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า ขนมและอาหาร รองเท้า 3) การตัดสินใจด้านความบันเทิง อาทิ การชมคอนเสิร์ต ภาพยนตร์ การซื้อเกมออนไลน์ การเติมเงินค่าอินเทอร์เน็ตในโทรศัพท์เคลื่อนที่ นอกจากนี้เกี่ยวกับที่มาของรายได้นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับเงินจากผู้ปกครองเป็นรายสัปดาห์และรายเดือน นักเรียนบางส่วนมีบัตรเดบิตและบัญชีธนาคารในรูปแบบออมทรัพย์ มีการโอนเงินค่าใช้จ่ายบางส่วนโดยใช้อินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง (Internet Banking) ในส่วนการศึกษาและรวบรวมเหตุการณ์ทางการเงินของผู้ใหญ่ที่นักเรียนมีโอกาสที่จะเผชิญในอนาคต ได้แก่ 1) เหตุการณ์การเลือกศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ 2) เหตุการณ์การเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการลงทุน 3) การวางแผนการใช้จ่ายเงินจากรายได้ที่ได้รับในการประกอบอาชีพ และ 4) การวางแผนทางการเงินเพื่อรองรับต่ออิสรภาพทางการเงินหลังเกษียณอายุ

1.2.3.3 ขั้นที่ 3 พัฒนาฉากทัศน์ ผู้วิจัยนำเหตุการณ์ทางการเงินที่รวบรวมในขั้นที่ 2 มาสร้างเป็นกระดานเรื่องราว (Story Board) ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบของฉากทัศน์ ได้แก่ (1) เรื่องเล่า (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (3) บทบาทและการแสดงบทบาทสมมติ (4) ตัวเลือก (5) คำถาม และ (6) ภาวะวิกฤต โดยเรียงลำดับฉากทัศน์ตามผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งได้เรียงลำดับตามหลักการวางแผนและจัดการการเงินจากระดับพื้นฐานไปยังระดับที่ยากขึ้น ได้แก่ 1) การประเมินสถานะและตั้งเป้าหมายทางการเงิน 2) การวางแผนการใช้จ่ายเงิน 3) การวางแผนการออมเงิน 4) การวางแผนการลงทุน 5) การแยกแยะระหว่างการใช้จ่าย ความจำเป็นกับความต้องการ 6) การลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น โดยแบ่งออกเป็นการประเมินพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินและการรู้เท่าทันโฆษณา 7) การติดตามการใช้จ่ายเงิน และปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินให้เข้ากับภาวะทางการเงิน ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้การเงินพบว่า การส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินควรเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักต่อความสำคัญของความฉลาดรู้การเงินโดยทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักว่าตนเองนั้นยังไม่มีความรู้และทักษะทางการเงินที่เพียงพอต่อการวางแผนและจัดการการเงิน ความตระหนักดังกล่าวจะช่วยส่งผลต่อความตั้งใจและแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองด้านการวางแผนและจัดการการเงินที่มากขึ้น (Sibley, 2010) ผู้วิจัยจึงนำปัจจัยดังกล่าวมาออกแบบกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 1 กิจกรรมและกำหนดให้เป็นกิจกรรมเริ่มต้นเพื่อสร้างเจตคติทางการเงินให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงินก่อนการเข้าสู่กิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน รวมทั้งสร้างกิจกรรมอีกจำนวน 1 กิจกรรมเป็นกิจกรรมสุดท้ายเพื่อประเมินการวางแผนและจัดการการเงินทั้งกระบวนการ เมื่อสรุปหลักการวางแผนและจัดการการเงินร่วมกับปัญหาพฤติกรรม

ทางการเงิน ประสบการณ์การตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและแนวโน้มเหตุการณ์ทางการเงินที่นักเรียนจะเผชิญในอนาคต จึงสามารถออกแบบฉากทัศน์ออกเป็น 11 ฉากทัศน์ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 12 การพัฒนาฉากทัศน์โดยออกแบบตามองค์ประกอบของฉากทัศน์โดยผู้วิจัย

ที่	เหตุการณ์ทางการเงิน	องค์ประกอบของฉากทัศน์					
		(1) เรื่องเล่า	(2) จุดขัดแย้ง	(3) บทบาทและการแสดง บทบาทสมมติ	(4) ตัวเลือก	(5) คำถามหลัก	(6) ภาวะวิกฤต
การสร้างเจตคติทางการเงินถึงความตระหนักต่อความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน							
1	สถานการณ์การเลือกศึกษาต่อ การลงทุนด้านการศึกษา การประกอบอาชีพการตัดสินใจทางการเงิน การลงทุน และการเตรียมการเพื่อสร้างอิสรภาพทางการเงินภายหลังเกษียณอายุ	ชีวิตของนักเรียนในช่วงอายุ 18 ปี ซึ่งกำลังตัดสินใจศึกษาต่อ	<ul style="list-style-type: none">● การตัดสินใจเพื่อการศึกษาต่อ● การตัดสินใจเพื่อประกอบอาชีพ● การตัดสินใจในการใช้จ่ายเงิน● การตัดสินใจเพื่อการลงทุน	นักเรียนในช่วงอายุต่างๆ จนกระทั่งเกษียณอายุ	<ul style="list-style-type: none">● การศึกษาต่อ● อาชีพ● การใช้เงิน● การออม และการลงทุน	นักเรียนจะตัดสินใจทางการเงินอย่างไร	การเผชิญกับค่าใช้จ่าย/สถานการณ์ที่ไม่คาดคิดจนส่งผลให้ไม่สามารถมีเงินเพียงพอในช่วงเกษียณ
วัตถุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายทางการเงินได้							
2	สถานการณ์สะท้อนความต้องการที่จะหารายได้จากการทำงานเสริมในวัยเด็ก เนื่องจากต้องประสบความยากลำบากที่จะศึกษาจบ ด้วยการตั้งเป้าหมายทางการเงินที่สูงเกินไป	ชีวิตของต๊อบ (วัยรุ่นพันล้าน) อายุ 19 ปี ที่ต้องการพิสูจน์ตนเองว่าบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้ก่อนการศึกษาจบ	<ul style="list-style-type: none">● การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายทางการเงิน● การตัดสินใจการหารายได้เสริมจากอาชีพต่างๆ	ต๊อบ อายุ 19 ปี	<ul style="list-style-type: none">● เป้าหมายทางการเงิน● อาชีพ/แหล่งรายได้เสริม	นักเรียนจะตัดสินใจทางการเงินอย่างไร	<ul style="list-style-type: none">● การเผชิญภาวะหนี้แฝงจากการใช้จ่ายมาก● ครอบครัวล้มละลายทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้
วัตถุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้							
3	การวางแผนทางการเงินในชีวิตประจำวัน และใช้จ่ายเงินจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อาทิ การซื้ออุปกรณ์การเรียน การเดินทางไป-กลับโรงเรียน การซื้อขนม เป็นต้น	นักเรียนพบว่าในเดือนนี้พ่อแม่ของนักเรียนจำกัดค่าขนมลงเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านนั้นจึงทำให้นักเรียนจะต้องวางแผนการใช้จ่ายเงินใน 1 เดือน	<ul style="list-style-type: none">● การตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนทางการเงินที่กำหนด เมื่อต้องเผชิญสถานการณ์การเงินที่ไม่ใช่รายจ่ายประจำ	รับบทบาทเป็นตัวของตัวเองของนักเรียนที่เผชิญกับสถานการณ์ที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none">● แผนทางการเงินด้านการวางแผนการใช้จ่ายเงิน● การเลือกจะใช้จ่ายเงินกู้เงิน หรือไม่ใช้จ่ายเงินเมื่อต้องเผชิญรายการใช้จ่ายที่ไม่ประจำ	<ul style="list-style-type: none">● นักเรียนจะเลือกแผนทางการเงินใด● นักเรียนจะตัดสินใจใช้จ่ายเงินอย่างไร	<ul style="list-style-type: none">● เมื่อวันนี้เป็นวันสุดท้ายของการใช้จ่ายเงิน แต่ต้องเผชิญว่าเมื่อสิ้นเดือนใหม่ นักเรียนยังไม่ได้รับเงินเพิ่มจากผู้ปกครอง

ที่	เหตุการณ์ทางการเงิน	องค์ประกอบของฉลากทัศน					
		(1) เรื่องเล่า	(2) จุดขัดแย้ง	(3) บทบาทและการแสดง บทบาทสมมติ	(4) ตัวเลือก	(5) คำถามหลัก	(6) ภาวะวิกฤต

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถวางแผนการออมเงินและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้

4	การวางแผนการออมเงินและการเลือกผลิตภัณฑ์การออมเงินที่ได้รับข้อเสนอจากธนาคารต่าง ๆ	นักเรียนพบว่ามีการจัดงานมหกรรมทางการเงินขึ้น และเพื่อนได้ชวนนักเรียนไปร่วมงานมหกรรมเพื่อสมัครผลิตภัณฑ์การออมเงินที่น่าสนใจ	● การเผชิญกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินจากธนาคารที่หลากหลาย	รับบทบาทเป็นตัวชื่อนักเรียนที่กำลังมองหาผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อออมเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงินของตนเอง	ข้อเสนอผลิตภัณฑ์บัญชีเงินฝากและบริการทางการเงินจากธนาคารต่าง ๆ	● นักเรียนจะเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินใด	● นักเรียนพบว่าตนเองไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบททางการเงินอาทิความสามารถในการฝากเงินตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นต้น
---	--	--	--	---	--	--	--

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถวางแผนการลงทุนและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการลงทุนได้

5	การลงทุนตามช่วงอายุและการลงทุนโดยไม่คำนึงถึงระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้	นักเรียนในเดือนแรกของการทำงาน ได้รับคำแนะนำให้ศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ให้นักเรียนสนใจที่จะลงทุนเพื่อต่อยอดความมั่งคั่งทางการเงิน	● การเผชิญกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่นำเสนอจากแหล่งการลงทุนต่าง ๆ ในช่วงอายุ กับความมั่นคงทางการเงินที่แตกต่างกัน	นักเรียนในช่วงวัยตั้งแต่อายุ 25 ปี จนกระทั่งเกษียณอายุ	ข้อเสนอผลิตภัณฑ์ทางการลงทุน	● นักเรียนจะเลือกผลิตภัณฑ์ทางการลงทุนใด	● การเผชิญกับสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงวัยใกล้เกษียณอายุ จึงทำให้นักเรียนที่จัดพอร์ตการลงทุนที่มุ่งเน้นความเสี่ยงสูงและไม่กระจายความเสี่ยงได้รับผลกระทบ
---	---	--	---	--	-----------------------------	---	---

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ : นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างการใช้จ่ายตามจำเป็นกับความต้องการได้

6	การซื้ออุปกรณ์และสิ่งของประกอบการเรียน ภายใต้งบประมาณที่ได้รับจากผู้ปกครองที่จำกัด นักเรียนจึงต้องเลือกระหว่างการจัดลำดับการใช้จ่ายตามความจำเป็น หรือการขอเงินเพิ่มขึ้นเพื่อจะสามารถซื้ออุปกรณ์ให้ครบทุกสิ่ง	ในช่วงกำลังเข้าสู่การเปิดการศึกษาใหม่ นักเรียนพบว่าอุปกรณ์การเรียนหลายสิ่งที่เริ่มเก่าลง จึงได้ขอผู้ปกครองที่จะไปซื้ออุปกรณ์การเรียนเพิ่มเติม	● การเผชิญกับราคาสินค้าและคุณภาพที่แตกต่างกัน รวมทั้งพบว่าจำนวนเงินที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอที่จะซื้อสินค้าทั้งหมด	นักเรียนในช่วงอายุปัจจุบัน	รายการสินค้าราคาสินค้าและข้อมูลคุณภาพสินค้าที่แตกต่างกัน	● นักเรียนจะเลือกซื้อสินค้ารายการใด ● นักเรียนจะตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าเพียงบางชิ้นหรือขอเงินจากผู้ปกครองเพิ่มเติม	นักเรียนพบว่าค่าใช้จ่ายนั้นไม่เพียงพอสำหรับอุปกรณ์การเรียนที่ต้องการทั้งหมด
---	--	---	--	----------------------------	--	---	---

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถลำดับความสำคัญและใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น

7	การได้รับข้อเสนอบัตรกำนัลหรือบัตรส่วนลดในการใช้จ่ายเงิน ภายใต้อัตราดอกเบี้ยที่จำกัด	นักเรียนได้ไปยังห้างสรรพสินค้าเปิดใหม่ และพบว่าได้รับบัตร	● การเผชิญกับรายการสินค้าและราคาสินค้าต่าง ๆ พร้อมทั้งโฆษณา	นักเรียนในช่วงอายุปัจจุบัน	รายการสินค้าราคาสินค้าและข้อมูลคุณภาพสินค้า	● นักเรียนจะเลือกซื้อสินค้าตามข้อเสนอ	นักเรียนพบว่าค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่ไม่คาดคิดนอกเหนือจากที่
---	---	---	---	----------------------------	---	---------------------------------------	--

ที่	เหตุการณ์ทางการเงิน	องค์ประกอบของฉลากทัศนีย					
		(1) เรื่องเล่า	(2) จุดขัดแย้ง	(3) บทบาทและการแสดง บทบาทสมมติ	(4) ตัวเลือก	(5) คำถามหลัก	(6) ภาวะวิกฤต
		กำหนดมูลค่า 500 บาท ที่สามารถเลือกซื้อสินค้าในร้านรายการใดก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นมูลค่า 500 บาท	ส่วนลดทางการตลาด		ที่แตกต่างกัน	หรือไม่	บัตรกำนัลที่กำหนดไว้ ที่ทำให้นักเรียนต้องตัดสินใจว่าจะเลือกที่จะตัดบางรายการออกไปหรือชำระเงินเพิ่ม
8	การได้รับข้อเสนอเกี่ยวกับบัตรส่วนลดหรือบัตรสมาชิกจากสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ส่งผลให้ต้องใช้จ่ายเงินอย่างไม่จำเป็น	นักเรียนได้มีโอกาสไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ และพบว่าได้รับข้อเสนอบัตรส่วนลดหรือบัตรสมาชิกและบัตรส่วนลดต่าง ๆ	● การเผชิญกับข้อเสนอแนะการชำระเงินเพิ่มเพื่อได้รับบัตรกำนัลบัตรส่วนลดหรือบัตรสมาชิกเพิ่มเติม	นักเรียนในช่วงอายุปัจจุบัน	บัตรกำนัลบัตรสมาชิกและบัตรส่วนลดต่าง ๆ	● นักเรียนจะเลือกซื้อสินค้าดังกล่าวหรือไม่	นักเรียนพบว่าบัตรกำนัล / บัตรสมาชิกหรือบัตรส่วนลดที่นักเรียนไม่สามารถเลือกใช้ได้อย่างคุ้มค่า
วัตถุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถติดตามค่าใช้จ่ายและปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงินได้							
9	การเผชิญกับราคาสินค้าที่เปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลให้แผนการใช้จ่ายเงินต้องเปลี่ยนแปลงไป	นักเรียนในช่วงอายุของการทำงาน ได้เผชิญว่าค่าใช้จ่ายของตนเองนั้นสูงขึ้นมากกว่าเดือนที่ผ่านมา	● การเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ ส่งผลให้นักเรียนต้องปรับเปลี่ยนแผนการเงินและปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายเงิน	นักเรียนในวัยทำงาน	● การเผชิญกับการใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องคำนึงถึงทิศทางของราคาสินค้าที่แปรผันตามสถานะเศรษฐกิจ	● นักเรียนจะตัดสินใจใช้จ่ายเงินอย่างไร	นักเรียนเผชิญกับผลกระทบจากการตัดสินใจใช้จ่ายเงินที่ไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ
10	การเผชิญกับสถานะเงินเพื่อ-เงินผิด ที่ส่งผลให้แผนการใช้จ่ายเงิน การออมเงิน และการลงทุนต้องเปลี่ยนแปลงไป	นักเรียนในช่วงอายุของการทำงาน ได้เผชิญว่าค่าใช้จ่ายนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามสถานะทางเศรษฐกิจ	● การเผชิญกับสถานะเศรษฐกิจที่ทำให้นักเรียนต้องปรับเปลี่ยนการใช้จ่าย การออมและการลงทุน	บุคคลสมมติในวัยทำงาน	● การเผชิญกับการใช้จ่าย การออมและการลงทุนต่าง ๆ ที่ต้องคำนึงถึงการแปรผันตามสถานะเศรษฐกิจ	● นักเรียนจะตัดสินใจทางการเงินอย่างไร	นักเรียนเผชิญกับผลกระทบจากการตัดสินใจทางการเงินที่ไม่สอดคล้องกับสถานะทางการเงิน
กิจกรรมประเมินความสามารถในการวางแผนและจัดการการเงิน							
11	การตัดสินใจทางการเงินต่าง ๆ ในการวางแผนทางการเงินและจัดการการเงินตามแผนการเงินตั้งแต่วัยทำงานจนกระทั่งถึงเกษียณอายุว่าจะสามารถรักษาอิสรภาพทางการเงินอย่างไร	นักเรียนได้ศึกษาจบระดับอุดมศึกษาและเข้าสู่ชีวิตวัยทำงาน	● การเผชิญกับสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้ตัดสินใจใช้จ่ายเงิน การออมและการลงทุน ● การเผชิญกับสถานะเศรษฐกิจที่ทำให้นักเรียนต้อง	นักเรียนในช่วงอายุของการทำงานจนกระทั่งถึงเกษียณ	สถานการณ์การตัดสินใจทางการเงินต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน	● นักเรียนจะตัดสินใจทางการเงินอย่างไร	นักเรียนกับสถานะเงินเพื่อทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นในช่วงวัยเกษียณอายุ

ที่	เหตุการณ์ ทางการเงิน	องค์ประกอบของฉากทัศน์					
		(1) เรื่องเล่า	(2) จุดขัดแย้ง	(3) บทบาทและ การแสดง บทบาทสมมติ	(4) ตัวเลือก	(5) คำถามหลัก	(6) ภาวะวิกฤต
			ปรับเปลี่ยนการใช้ จ่าย การออมและ การลงทุน				

1.2.3.4 ขั้นที่ 4 พัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยออกแบบสื่อในแต่ละฉากทัศน์ ซึ่งจะช่วยนักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย พร้อมทั้งออกแบบลักษณะข้อคำถามในใบงานเพื่อใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละฉากทัศน์

1.2.4 ขั้นตอนการเลือกสื่อและผลิตสื่อการสอน ขั้นตอนการเลือกสื่อและผลิตสื่อการสอนนี้มีความสอดคล้องกับขั้นตอนการออกแบบฉากทัศน์ “ขั้นที่ 4 การพัฒนาเครื่องมือ” ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ของนักเรียนในฉากทัศน์ต่าง ๆ สื่อการสอนที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีดังนี้

1.2.4.1 สื่อการสอน ผู้วิจัยออกแบบสื่อการสอนที่มีความเหมาะสมกับฉากทัศน์แต่ละกิจกรรม ได้แก่ สื่อโปรแกรมการนำเสนอ Powerpoint การ์ด เว็บไซต์ วิดีทัศน์ บอร์ดเกม ธนบัตรจำลอง เป็นต้น อีกทั้งผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดรู้การเงินในออกแบบเป็นข้อมูลบริบททางการเงินของตัวละครหรือบทบาทในฉากทัศน์ เพื่อให้นักเรียนฝึกฝนตนเองในการตัดสินใจทางการเงินอย่างเหมาะสม คือ การตัดสินใจโดยคำนึงถึงบริบททางการเงินของตัวละครหรือบทบาท

1.2.4.2 แบบบันทึกบริบททางการเงิน ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดรู้การเงินมาออกแบบเครื่องมือในการบันทึกบริบททางการเงินของนักเรียน ได้แก่ 2.1) เป้าหมายทางการเงิน 2.2) พฤติกรรมการบริโภค 2.3) รายได้ 2.4) การสอนการเงินในครอบครัว 2.5) การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการทางการเงิน และ 2.6) ความฉลาดรู้การอ่านและคณิตศาสตร์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลบริบททางการเงินของนักเรียนในการตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรม

1.2.4.3 สมุดบันทึกการเรียนรู้ ผู้วิจัยจัดทำสมุดบันทึกการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนบันทึกผลการตัดสินใจทางการเงินและผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรม ซึ่งช่วยให้เรียนรู้ถึงพัฒนาการการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนในแต่ละกิจกรรมได้

1.2.5 ขั้นตอนการรวบรวมและจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นำโครงร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน สื่อการสอนและเครื่องมือที่ได้ออกแบบไว้มารวบรวมเป็นกิจกรรมได้ทั้งหมด 11 กิจกรรม จากนั้นจัดทำคู่มือคำอธิบายชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2.6 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดและประเมินผล ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและวัดประเมินผล โดยมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลก่อนเรียน-หลังเรียนผ่านแบบวัดความฉลาดรู้การเงินและวัดผลระหว่างเรียนผ่านการประเมินแบบฝึกหัดหลังเรียน การเก็บคะแนนจากการตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรมและการตอบคำถามในบันทึกการเรียนรู้

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบคุณภาพก่อนการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1.3.1 การตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ 1.3.2 การทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น (Try Out) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 การตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3.1.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 3 ระดับ ได้แก่ 3 คะแนน หากแน่ใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้อง เหมาะสมและเป็นไปได้ 2 คะแนน หากไม่แน่ใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้อง เหมาะสมและเป็นไปได้ และ 1 คะแนน หากแน่ใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่มีความสอดคล้อง เหมาะสมและเป็นไปได้ โดยมีประเด็นในการประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม :

ด้านที่ 1 ด้านกิจกรรม ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมต่อจุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านที่ 2 ด้านเนื้อหา ประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้ทางเศรษฐศาสตร์กับความฉลาดรู้การเงิน

ด้านที่ 3 ด้านการวัดและประเมินผล ประเมินความเหมาะสมของแนวทาง
การวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของทั้งชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านที่ 1 ด้านกิจกรรม ประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ต่อจุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านที่ 2 ด้านเนื้อหา ประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

กับเนื้อหาความรู้ทางเศรษฐศาสตร์กับความฉลาดรู้ การเงิน

ด้านที่ 3 ด้านภาษา ประเมินความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในชุดกิจกรรม การเรียนรู้

1.3.1.2 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างที่ให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสาระเศรษฐศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 ท่าน จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความฉลาดรู้การเงิน จำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน ในการประเมินคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.1.3 ผู้วิจัยนำคะแนนรวมในการประเมินคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้ง 3 ท่าน มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยทางเลขคณิต (\bar{X}) โดยเลือกกิจกรรมที่มีคะแนนระหว่าง 2 – 3 คะแนน ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า การประเมิน ส่วนที่ 1 ทุกกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยทางเลขคณิตตามที่กำหนด ในขณะที่ส่วนที่ 2 การประเมินภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 3 ในทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงกิจกรรม โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ในส่วนที่ 3 กิจกรรม ควรมีการแยกแยะระหว่างการเขียนแผนการสอนกับการเขียนให้เห็นถึงกระบวนการของกิจกรรม เนื่องจากมีการลงรายละเอียดมากเกินไปจนทำให้ไม่สามารถเห็นกระบวนการของกิจกรรม บทบาทครู บทบาทของนักเรียนที่ชัดเจน

2) ในแต่ละกิจกรรมควรมีการเพิ่มเติมข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางการเงิน อาทิ ข้อมูลฐานะทางการเงิน แผนทางการเงินหรือเป้าหมายทางการเงิน ในทุก ๆ การเริ่มต้นของกิจกรรม เพื่อให้ในแต่ละกิจกรรมนั้นเป็นไปตามหลักการของการวางแผนและจัดการการเงินและสามารถประเมินได้ว่านักเรียนนั้นสามารถตัดสินใจเลือกข้อมูลทางการเงินที่เหมาะสมหรือไม่

3) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ในบางกิจกรรมนั้นยังขาดความเหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อาทิ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการออมและการลงทุน ควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้การออมเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินในภาวะฉุกเฉินและ

มุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการลงทุนแบบกระจายความเสี่ยงมากกว่าการประเมินเพียงการตีความข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการลงทุนเพียงด้านเดียว

4) ในบางกิจกรรมมีการคาดเดาทิศทางของการบรรลุเป้าหมายของกิจกรรมได้ง่าย อาทิ หากนักเรียนตัดสินใจในทิศทางตัวเลือกที่มุ่งเน้นประหยัดย่อมสามารถบรรลุเป้าหมายในกิจกรรมนั้นได้ เป็นต้น จึงควรเพิ่มข้อมูลที่นักเรียนจะต้องพิจารณาในการตัดสินใจมากขึ้นด้วย อาทิ คะแนนความสุขทางการเงิน คือ หากนักเรียนเลือกที่จะประหยัดแต่ถูกติดลบคะแนนความสุขที่จะได้ใช้จ่ายเงินเพิ่มตอบสนองความต้องการบางอย่าง ย่อมถือว่านักเรียนไม่สามารถบริหารจัดการการเงินได้อย่างพอดีซึ่งจะมีผลต่อการบรรลุเป้าหมายในกิจกรรม

1.3.1.4 ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและมีการออกแบบเทคนิคการสอนในกิจกรรมเพิ่มขึ้น คือ “คะแนนโบนัสทางการเงิน” เพื่อให้เป็นข้อมูลทางการเงินและตัวเลือกในฉากทัศน์ที่นักเรียนจะต้องคำนึงในการตัดสินใจทางการเงินนอกเหนือจากการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน โดยศึกษาถึงหลักการประเมินความสำเร็จตามหลักการวางแผนและจัดการการเงินที่จะสะท้อนถึงการบริหารจัดการการเงินในชีวิตอย่างสมดุล ได้แก่ 1) หลักความสุขทางการเงิน 2) หลักวินัยทางการเงิน 3) หลักความมั่นคงทางการเงิน 4) หลักความอยู่รอดทางการเงิน และ 5) หลักความมั่งคั่งทางการเงิน จากนั้นนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลระหว่างทางของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.2 การทดสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

1.3.2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้และพบว่ามีแนวทางการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่มีกระบวนการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่มุ่งเน้นการประเมินคุณภาพเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเลือกแนวทางการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวมาเป็นกระบวนการหนึ่งในการประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริง โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพ E_1 กับ E_2 อยู่ที่ ± 75 ซึ่งเป็นค่าประสิทธิภาพมาตรฐานสำหรับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะและเจตคติ

1.3.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เบื้องต้น (Try out) โดยคัดเลือกกิจกรรมจำนวน 3 กิจกรรม ไปทดสอบประสิทธิภาพในรูปแบบ 1:1 (นักเรียนจำนวน 1 คน) กับ 1:10 (นักเรียนจำนวน 10 คน) และ 1:100 (นักเรียนจำนวน 30 คน) พร้อมกับดำเนินการบันทึกผลการประเมินกิจกรรมจากแบบบันทึกการเรียนรู้และใบงานเพื่อประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (E_1) และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเรียนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เบื้องต้น (Try Out) ด้วยการคำนวณหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากการประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง/ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (Efficiency of Process : E_1) จากแบบฝึกหัดทั้ง 3 กิจกรรม รวมมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน พบว่าค่าประสิทธิภาพของกระบวนการอยู่ที่ร้อยละ 75 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ความคลาดเคลื่อนของค่าประสิทธิภาพของกระบวนการที่กำหนดไว้ คือ $E_1 = \pm 75$ ผู้วิจัยจึงประเมินว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างมีแนวโน้มประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่การนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.2.4 ผู้วิจัยสรุปผลจากการสังเกตการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง สามารถสรุปผลเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) กิจกรรมในบางกิจกรรม มีสื่อหรือใบงานจำนวนมากเกินไปซึ่งส่งผลต่อความสับสนในการดำเนินกิจกรรมของนักเรียน จึงมีการลดสื่อที่ไม่จำเป็นหรือการออกแบบสื่อให้ลดปริมาณลงแต่สามารถใช้งานได้ครอบคลุมทั้งกระบวนการ
- 2) กิจกรรมบางกิจกรรมมีการกำหนดจำนวนเงินและการคำนวณที่ค่อนข้างมาก ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมมีความซับซ้อนจนส่งผลต่อทัศนคติของนักเรียนที่จะบรรลุกิจกรรม ผู้วิจัยจึงกำหนดให้บางกิจกรรมใช้ค่าเงินสมมติหรือการกำหนดค่าเงินสุทธิลงในสื่อ เพื่อลดทอนความซับซ้อนของกิจกรรมลง
- 3) ชั้นรับประสบการณ์ยังขาดการจูงใจให้นักเรียนมีความรู้สึกที่จะสวมบทบาทสมมติ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการอธิบายเป้าหมายของกิจกรรมก่อนการเริ่มกิจกรรม เป็นการสอดแทรกลงในเรื่องเล่า (Story Line) เพื่อเพิ่มความรู้สึกท้าทายให้กับนักเรียนในการบรรลุกิจกรรม

1.4 การปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

ผู้วิจัยนำผลจากการทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาปรับปรุงจนได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉันทศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 1) กิจกรรมและสื่อ จำนวน 11 กิจกรรม และ 2) คู่มือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนที่จะนำไปเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมในระยะต่อไป ทั้งนี้ ในส่วนของรายละเอียดข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลจากการสังเกตการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างและแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างโดยผู้วิจัย สามารถศึกษาได้ในภาคผนวก ค

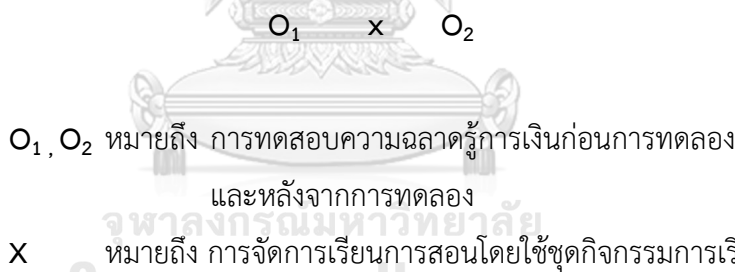
ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (R2 – D2)

ในระยะที่ 2 ของการดำเนินงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและนำผลไปสู่การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1 การออกแบบงานวิจัย 2.2 การออกแบบและสร้างเครื่องมือวิจัย 2.3 การทดลองและศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 2.4 การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1 การออกแบบงานวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัย ดังนี้

2.1.2 ระเบียบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยและพัฒนาโดยใช้กลุ่มเป้าหมายเพียงกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) รูปแบบการวิจัยแสดงดังภาพต่อไปนี้

2.1.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยกำหนดโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1.2.1 โรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย การเลือกโรงเรียนเป็นไปในลักษณะการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกโรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) กรุงเทพมหานคร เพื่อดำเนินการทดลอง โดยมีเหตุผลในการเลือก คือ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของย่านเศรษฐกิจ การค้า ห้างสรรพสินค้าและธุรกิจทางการเงิน ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่มีโอกาสเข้าถึงบริบททางการเงินที่หลากหลาย รวมถึงมีโอกาสได้ตัดสินใจทางการเงินในสถานการณ์ที่ครอบคลุมกับหลักการวางแผนและจัดการการเงิน จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ดีในการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนรายวิชาเพิ่มเติม ส23203 วิชาพารวย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งเป็นรายวิชาที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนสามารถวางแผนและจัดการการเงินในชีวิตประจำวันได้

การเลือกกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ส23203 วิชาพารวย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 29 คน ผู้วิจัยมีเหตุผลสำคัญในการเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นระดับที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างครอบคลุมทุกกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในขณะที่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 จะต้องมีการคัดเลือกบางกิจกรรมและจัดลำดับของกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่แตกต่างกันไป การเลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถทดลองกิจกรรมได้ครบทุกกิจกรรมที่กำหนด

2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นระดับชั้นที่มีการจัดการเรียนการสอนครอบคลุมในทุกสาระสำคัญของเศรษฐศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การออกแบบการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินได้ครอบคลุมทุกสาระสำคัญของเศรษฐศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ย่อมสามารถเป็นแนวทางที่ดีให้กับครูหรือผู้ที่สนใจนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.2 การออกแบบและสร้างเครื่องมือวิจัย

2.2.1 การออกแบบเครื่องมือวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน แต่เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมอีก 1 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสู่การปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับจริง ดังนั้นขั้นตอนและรายละเอียดของเครื่องมือดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 เครื่องมือในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวทาง การเก็บข้อมูล	แผนการดำเนินงานวิจัย	ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล			เครื่องมือที่ใช้
		ก่อน	ระหว่าง	หลัง	
1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น					
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล					
การเก็บ รวบรวมข้อมูล เชิงปริมาณ	การทดสอบความฉลาดรู้การเงิน	FL ₁	-	FL ₂	แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน
	การประเมินความพึงพอใจของ นักเรียนต่อการเรียนการสอนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (A)	-	-	A	แบบประเมินความพึงพอใจของ นักเรียนต่อการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ที่ใช้มีความหมาย ดังนี้

FL₁ และ FL₂

แทน

การทดสอบความฉลาดรู้การเงินก่อน และหลังการทดลอง

A

แทน

การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอน
โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้หลังจากการทดลอง

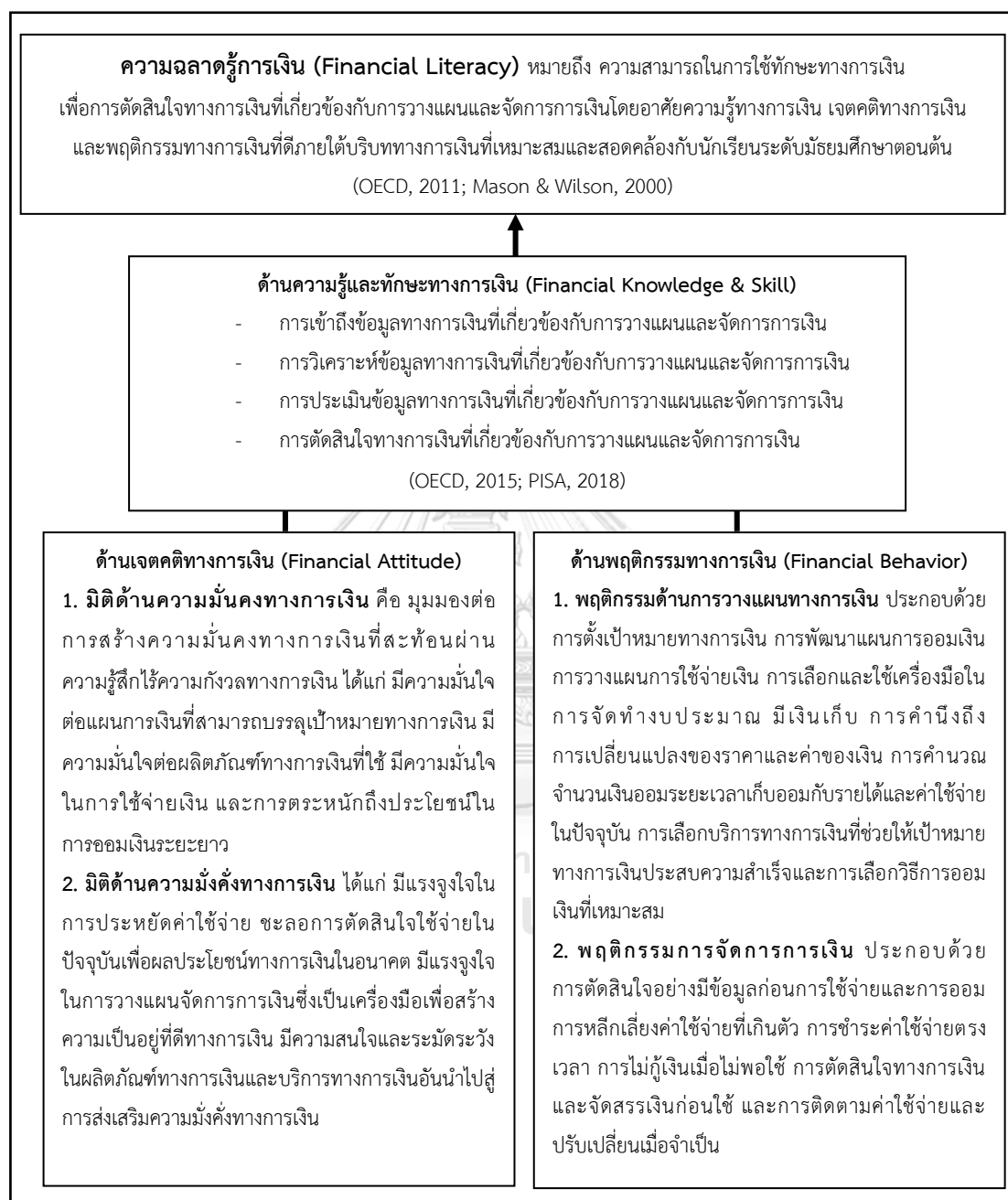
2.2.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 2.2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความฉลาดรู้การเงิน ได้แก่ แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน กับ 2.2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

2.2.2.1 การร่างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ผู้วิจัยศึกษาโครงสร้างและแนวทางการออกแบบแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน โดยแบ่งออกเป็น ส่วนที่ 1 ด้านความรู้และทักษะทางการเงินของโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) (2016) กับส่วนที่ 2 ด้านเจตคติทางการเงินจากโครงสร้างการวัดด้านเจตคติทางการเงินของ Rajna กับ Anthony (2011) Yamaushi กับ Templer (1982) และ Hayes (2006) ซึ่งมีการจัดรวมการวัดพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในองค์ประกอบของด้าน เจตคติทางการเงินในหัวข้อ “แนวโน้มพฤติกรรมทางการเงิน” ด้วย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษานิยาม มโนทัศน์และองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทย เพื่อกำหนดขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ในการออกแบบเครื่องมือ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีการออกแบบโครงสร้างของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินโดยมุ่งเน้นการวัดด้านความรู้และทักษะทางการเงินในการตัดสินใจทางการเงินภายใต้สถานการณ์ทางการเงินที่กำหนด ร่วมกับเจตคติทางการเงินกับพฤติกรรมทางการเงินที่

สัมพันธ์กับการตัดสินใจทางการเงินในสถานการณ์ทางการเงินนั้น จึงสามารถสรุปโครงสร้างขององค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 21 องค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินที่ใช้ในการออกแบบโครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน

2) ผู้วิจัยออกแบบโครงสร้างของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ส่วนที่ 1

ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน โดยอ้างอิงจากสัดส่วนโครงสร้างของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินจากโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกันนานาชาติ (PISA, 2016) กำหนดรูปแบบข้อคำถามแบบอัตนัยตามแนวคิด “การตัดสินใจตามหลักฐาน” (Evidence-based Learning) ซึ่งอ้างอิงสถานการณ์ทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายทางการเงิน 2) การวางแผนทางการเงิน 3) การวางแผนการออมเงิน 4) การวางแผนการลงทุน 5) การจำแนกระหว่างการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ 6) การลำดับความสำคัญของการใช้จ่าย 7) การใช้จ่ายตามความจำเป็น 8) การติดตามค่าใช้จ่ายและปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน และ 9) การมีอิสรภาพทางการเงิน โดยให้นักเรียนสร้างคำตอบด้วยการอธิบายถึงกระบวนการคิดในการนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงิน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1) ด้านเนื้อหา กำหนดสัดส่วน 100 % ประกอบด้วยเนื้อหา คือ ด้านที่ 1 การวางแผนทางการเงิน กับด้านที่ 2 การจัดการการเงิน แบ่งสัดส่วนข้อคำถามและคะแนนด้านละ 50%

2.2) ด้านกระบวนการ กำหนดสัดส่วน 100% ประกอบด้วยทักษะทางการเงิน 4 ทักษะ ทั้งนี้ ผู้วิจัยยึดสัดส่วนข้อคำถามและคะแนนของโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกันนานาชาติ (PISA, 2016) ที่มุ่งเน้นการตัดสินใจทางการเงินสัดส่วน 40% การประเมินข้อมูลทางการเงินสัดส่วน 30% การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินสัดส่วน 20% และการเข้าถึงทางการเงินสัดส่วน 10% ตามลำดับ

2.3) ด้านบริบท ตามโครงสร้างสัดส่วนข้อคำถามของโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกันนานาชาติ (PISA, 2016) ได้กำหนดให้ข้อคำถามครอบคลุมกับบริบททางการเงินทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาและการทำงาน ด้านบ้านและครอบครัว ด้านบุคคลและด้านสังคม รวมสัดส่วน 100% แต่เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นบริบททางการเงินส่วนบุคคล ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตบริบทของการออกแบบข้อคำถามในแบบวัดเฉพาะบริบทบุคคลเท่านั้น คิดเป็นสัดส่วน 100%

ทั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการกำหนดระดับการประเมินแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกันนานาชาติ (PISA, 2016) เพื่อนำมากำหนดระดับเกณฑ์การประเมินด้านความรู้และทักษะทางการเงิน โดยแต่ละข้อใช้ระดับการประเมินแบบ Rubric Score จำนวน 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล ประเมินข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินโดยอ้างอิงความรู้ทางการเงินได้ตรงกับเป้าหมายตามสถานการณ์ที่กำหนด หรือในกรณีต้องการวัดเฉพาะทักษะทางการเงินนั้น ๆ นักเรียน

สามารถเข้าถึงข้อมูล หรือ เปรียบเทียบข้อมูล หรือ ประเมินข้อมูล โดยอ้างอิงความรู้ทางการเงินได้เหมาะสม ถูกต้อง ครอบคลุมกับสถานการณ์ที่กำหนด

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินโดยอ้างอิงความรู้ทางการเงินได้ตรงกับเป้าหมายตามสถานการณ์ที่กำหนด หรือในกรณีต้องการวัดเฉพาะทักษะทางการเงินนั้น ๆ นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูล หรือ เปรียบเทียบข้อมูล หรือ ประเมินข้อมูล โดยอ้างอิงความรู้ทางการเงินได้เหมาะสม ถูกต้อง แต่ข้อมูลที่น่ามาอ้างอิงอาจไม่ครอบคลุมต่อการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล

ระดับที่ 1 คะแนน หมายถึง นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน หรือ เปรียบเทียบข้อมูล หรือ ประเมินข้อมูล เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งในการนำไปสู่การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ได้ถูกต้อง และในกรณีที่สถานการณ์ต้องการวัดเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน และการประเมินข้อมูลทางการเงิน นักเรียนสามารถตอบเข้าถึงข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลและประเมินข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุม และเหมาะสม

3) ผู้วิจัยศึกษาแบบวัดเจตคติทางการเงิน Rajna and ANTHONY (2011) Yamaushi กับTempler (1982) (Yamaushi & Templer, 1982)และ Hayes (2006) ได้นำเสนอแบบวัดที่มีชื่อว่า Money Attitude Scale หรือ MAS และจัดรวมพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในแบบวัดเจตคติทางการเงินในด้าน “แนวโน้มพฤติกรรมทางการเงิน” ผู้วิจัยได้นำแนวทางการออกเครื่องมือมากำหนดสัดส่วนในแบบวัดเจตคติทางการเงินให้มีจำนวน 45 ข้อ แบ่งจำนวนข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามของเจตคติทางการเงิน ได้แก่ 1) มิติความมั่งคั่งทางการเงิน จำนวน 30 ข้อ และ 2) มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน จำนวน 15 ข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นการกำหนดข้อคำถามทางด้านมิติความมั่งคั่งทางการเงินมากกว่ามิติด้านความมั่นคงทางการเงิน เนื่องจากมิติความมั่งคั่งทางการเงินคือการวัดแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกและแนวโน้มพฤติกรรม ซึ่งการวัดผลจะสามารถวัดได้ชัดเจนมากกว่ามิติด้านมั่นคงทางการเงินที่มุ่งเน้นการวัดเจตคติด้านความคิด ความรู้สึกจากการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมด้านการวางแผนและจัดการการเงินในชีวิตประจำวันแล้ว แบบวัดความฉลาดรู้การเงินด้านเจตคติทางการเงินใช้ระดับการประเมินคะแนนแบบ Rating Scale จำนวน 4 ระดับ ซึ่งกำหนดข้อคำถามให้มีทั้งด้านลบและด้านบวก

ร่างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน มีโครงสร้างสัดส่วนของข้อคำถามและคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 14 สัดส่วนของข้อคำถามและสัดส่วนคะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง
ส่วนที่ 1 ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน

โครงสร้างสัดส่วนคะแนนและข้อคำถามแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน			
ส่วนที่ 1 ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน (70 %)			
เนื้อหา (Content)	กระบวนการ (Process)		บริบท (Context)
การวางแผนทางการเงิน 50 %	1. การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน 5%	50%	สถานการณ์ทางการเงิน ที่เกี่ยวกับการวางแผน และจัดการการเงิน ส่วนบุคคล 100%
	2. การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน 10%		
	3. การประเมินข้อมูลทางการเงิน 15%		
	4. การตัดสินใจทางการเงิน 20%		
การจัดการการเงิน 50 %	1. การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน 5%	50%	
	2. การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน 10%		
	3. การประเมินข้อมูลทางการเงิน 15%		
	4. การตัดสินใจทางการเงิน 20%		
100%	100%	100%	

ตารางที่ 15 สัดส่วนของข้อคำถามและสัดส่วนคะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง
ส่วนที่ 2 ด้านเจตคติทางการเงิน

โครงสร้างสัดส่วนคะแนนและข้อคำถามแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน											
ส่วนที่ 2 ด้านเจตคติทางการเงิน (30 %)											
มิติที่ 1 ด้านความมั่งคั่งทางการเงิน						มิติที่ 2 ด้านความมั่นคงทางการเงิน					
ด้านบวก ความคิด ความเชื่อและ ความรู้สึกรต่อการวางแผนและ จัดการการเงิน			ด้านลบ การขาดความคิด ความเชื่อและความรู้สึกต่อ การวางแผนและจัดการการเงิน			ด้านบวก ความเชื่อมั่น การไร้ความ กังวลต่อการวางแผนและจัดการ การเงินของตนเอง			ด้านลบ การขาดความเชื่อมั่น การเกิดความกังวลต่อการวางแผน และจัดการการเงินของตนเอง		
ด้าน ปัญญา	ด้าน ความรู้สึก	ด้าน แนวโน้ม พฤติกรรม	ด้าน ปัญญา	ด้าน ความรู้สึก	ด้าน แนวโน้ม พฤติกรรม	ด้าน ปัญญา	ด้าน ความรู้สึก	ด้าน แนวโน้ม พฤติกรรม	ด้าน ปัญญา	ด้าน ความรู้สึก	ด้าน แนวโน้ม พฤติกรรม
20	5	10	20	5	10	10	5	-	10	5	-
70%						30%					
100 %											

4) ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง จากนั้นดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้วยการนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านความฉลาดรู้การเงิน จำนวน 1 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผู้วิจัยกำหนดค่าเฉลี่ยความสอดคล้องของแต่ละข้อ $\geq .50$ ดังนี้

- + 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการประเมิน
- 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นของการประเมิน
- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการประเมินผล

5) ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด

ความฉลาดรู้การเงินด้านความรู้และทักษะทางการเงินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 ข้อ พบว่าส่วนที่ 1 ด้านความรู้และทักษะทางการเงินมีจำนวนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องมากกว่า .50 จำนวน 17 ข้อ และมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องน้อยกว่า .50 จำนวน 3 ข้อ ในขณะที่ส่วนที่ 2 ด้านเจตคติทางการเงิน จำนวน 45 ข้อ พบว่ามีจำนวนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องมากกว่า .50 จำนวน 44 ข้อ และมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องน้อยกว่า .50 จำนวน 1 ข้อ

6) ผู้วิจัยดำเนินการให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของแบบวัด

ความฉลาดรู้การเงินฉบับร่างทั้งฉบับ โดยใช้ระดับการประเมินคะแนนแบบ Rating Scale จำนวน 5 ระดับ เพื่อประเมินความเหมาะสมโดยมีประเด็นพิจารณา ดังนี้

ด้านที่ 1 ข้อคำถามมีความตรงกับความรู้และทักษะทางการเงิน/

เจตคติทางการเงินที่กำหนดไว้ในงานวิจัย

ด้านที่ 2 ข้อคำถามมีความเหมาะสมกับเวลาในการทำแบบวัด

ด้านที่ 3 จำนวนข้อคำถามเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น

ด้านที่ 4 ข้อคำถามเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น

ด้านที่ 5 การกำหนดน้ำหนักและเกณฑ์การให้คะแนนมีความเหมาะสม

ระดับการประเมินคะแนน (Rating Scale)

- ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก
- ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ไม่เหมาะสม

7) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินทั้งฉบับ พิจารณาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในแต่ละด้านอยู่ที่ ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป โดยคำนวณเปรียบเทียบตามเกณฑ์ ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง ไม่มีความเหมาะสม

ทั้งนี้ ในส่วนของการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินโดยคำนวณด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และเปรียบเทียบตามเกณฑ์ประเมิน พบว่าในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 4.00 ขึ้นไปอยู่ในระดับ “มีความเหมาะสมมาก” จึงสามารถสรุปได้ว่าแบบวัดความฉลาดรู้การเงินทั้งฉบับมีความเหมาะสมที่จะสามารถนำไปทดลองใช้ได้

9) ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องมากกว่า .50 ขึ้นไป และดำเนินการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

9.1) ข้อคำถามรูปแบบอัตนัยที่เปิดโอกาสให้นักเรียนตอบคำถามตามบริบททางการเงินของตนเองจะส่งผลต่อการประเมินผลได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงควรเพิ่มเติมข้อมูลฐานะทางการเงินในบริบทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในแต่ละข้อคำถาม เพื่อใช้ในการประเมินว่านักเรียนสามารถตัดสินใจทางการเงินโดยเข้าถึงและประเมินข้อมูลฐานะทางการเงินได้หรือไม่

9.2) ปรับข้อคำถามและเกณฑ์การประเมินผลของข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์ให้แยกออกจากกัน เนื่องจากจะส่งผลให้การตอบคำถามในข้อก่อนหน้ามีผลต่อการตอบคำถามในข้อต่อไป ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถวัดผลได้ตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

9.3) ข้อคำถามและเกณฑ์การประเมินผลในบางข้อคำถามยากและไม่เหมาะสมกับบริบททางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จึงควรมีการปรับลดข้อคำถามหรือเกณฑ์การประเมินโดยคัดเลือกที่มีความเหมาะสมกับบริบทนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างแท้จริง

9.4) ระยะเวลาในการวัดที่ใช้เวลามากจนเกินไป ควรมีการลดจำนวนข้อคำถามและปรับลดเวลาในการวัดให้ลดลงเหลือ 50-60 นาที

9.5) ข้อความในส่วนที่ 2 ด้านเจตคติทางการเงิน บางข้อคำถามนักเรียนสามารถคาดเดาการตอบได้ง่าย จึงควรปรับลักษณะคำถามในเชิงของข้อความที่สะท้อนสถานการณ์ในชีวิตหรือข้อคิดเห็น

- ในการตอบคำถามรูปแบบอัตนัย หากนักเรียนไม่เลือกที่จะตอบคำถามหรือตอบคำถามไม่ถูกต้องจะมีผลคะแนนเป็นศูนย์ ซึ่งจะทำให้แยกแยะไม่ได้ว่านักเรียนนั้นมีคะแนนดังกล่าวเนื่องจากเหตุผลข้อใด จึงควรมีตัวเลือก “ไม่รู้” ให้เป็นตัวเลือกหนึ่งในคำตอบ เพื่อรองรับกับนักเรียนที่ไม่สามารถตอบคำถามนั้นได้

10) ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่างตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่างที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 30 คนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย ทดสอบแบบการแบ่งครึ่งแบบทดสอบ ใช้ระยะเวลาในการทดสอบ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที นำมาตรวจให้คะแนนและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน

11) ผู้วิจัยตรวจคะแนนแบบวัดความฉลาดรู้การเงินมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) กำหนดค่าความเที่ยงมากกว่า .7 กำหนดค่าความยาก (p) มีค่าอยู่ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) มากกว่า .20 โดยวิเคราะห์ทั้งภาพรวมและรายข้อคำถามเพื่อเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพ ผลการวิเคราะห์แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง

ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน		
ค่าความยาก	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง
.19 – .90	.20 – .87	.91
ด้านเจตคติทางการเงิน		
ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง	
-.31 – .59	.741	

จากตารางแสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง แสดงให้เห็นว่าแบบวัดความฉลาดรู้การเงินด้านความรู้และทักษะทางการเงินมีคุณภาพตามเกณฑ์ของความเที่ยงและค่าอำนาจจำแนกที่ดี แต่ในขณะเดียวกันข้อคำถามส่วนใหญ่มีค่าความยาก (p) สูงกว่า .80 ขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถาม ตัวเลือก และเกณฑ์การให้คะแนนนั้นมีความง่ายเกินไป

ในขณะที่แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ด้านเจตคติทางการเงิน มีความเที่ยงในระดับที่ดี แต่ข้อคำถามบางข้อขาดอำนาจในการจำแนกที่ดี คือ มีค่าต่ำกว่า .20 จำนวน 20 ข้อ ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามมีแนวโน้มที่นักเรียนทั้งกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนสามารถคาดเดาทิศทางของการเลือกตอบแบบวัดได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ จากการสังเกตการตอบแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน ผู้วิจัยพบข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการใช้แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ดังนี้

- 1) เมื่อนักเรียนพบว่าแบบวัดมีข้อความจำนวนมากและมีตัวเลือกที่จะเลือกตอบ นักเรียนจะละเลยการอ่านข้อมูลให้ครบถ้วนและเลือกตอบตัวเลือกในทันทีโดยไม่พิจารณาให้ถี่ถ้วนว่ามีคำตอบอื่น ๆ ที่ถูกต้องด้วยหรือไม่
- 2) ในกรณีที่ข้อคำถามมีตัวเลือกให้นักเรียนสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ นักเรียนจะสุ่มเลือกตอบหลายข้อ ซึ่งคำตอบนั้นจะสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินให้คะแนนในระดับพื้นฐาน คือ คะแนนที่ 1 – 3 จากคะแนนเต็ม 4 คะแนน จึงทำให้ไม่สามารถวัดผลได้ว่านักเรียนเลือกคำตอบได้ถูกต้องเนื่องจากความสามารถหรือการสุ่มคำตอบ
- 3) แม้ว่าในบางข้อคำถามนั้นจะกระชับข้อคำถามเพื่อให้สามารถเขียนตอบคำถามในลักษณะการอธิบายสั้น ๆ แต่นักเรียนจะเขียนคำตอบที่กระชับจนเกินไปและไม่ขยายความ จึงไม่สามารถตรวจประเมินคะแนนได้ตามความจริง
- 4) เมื่อนักเรียนพบว่าแบบวัดมีข้อสอบถามลักษณะอัตนัย นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเขียนคำตอบให้ครบถ้วนทุกข้อตามความจริง
- 5) นักเรียนวิจารณ์ว่าแบบวัดมีจำนวนข้อและข้อมูลที่ต้องอ่านมากเกินไป

จากการทดสอบแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง ตามโครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงินซึ่งยึดตามโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกันนานาชาติ (PISA, 2016) พบข้อจำกัดซึ่งส่งผลต่อการวัดและประเมินความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน คือ จำนวนข้อคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่มีจำนวนมากจนเกินไป ข้อคำถามสามารถเลือกสุ่มเพื่อให้ได้คำตอบถูกต้องได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดความฉลาดรู้การเงินเพิ่มเติม และนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการปรับปรุงแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่างเพื่อแก้ไขข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในแบบวัดจากการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิและการทดลองใช้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบวัดความฉลาดรู้การเงินตามตาราง ดังนี้

- 12) ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบโครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วยด้านความรู้และทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และแยกด้านพฤติกรรมทางการเงินออกจากเจตคติทางการเงินโดยยังคงยึดลักษณะของรูปแบบข้อคำถามแบบอัตนัยตามแนวคิด “การตัดสินใจตามหลักฐาน” (Evidence-based Decision) อ้างอิงสถานการณ์ทางการเงินในบริบทการเงินระดับบุคคล แต่ปรับโครงสร้างและการประเมินคะแนนตามแบบวัดความฉลาดรู้การเงินโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (2018) และธนาคารแห่งประเทศไทย

(2559) กำหนดสัดส่วนของข้อคำถามและการประเมินคะแนนเต็มที 100 % แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน วัดการใช้ความรู้และทักษะในการตัดสินใจทางการเงินในการวางแผนและจัดการการเงิน โดยมุ่งเน้นที่ทักษะการประเมินข้อมูลทางการเงินและการตัดสินใจทางการเงิน (ร้อยละ 60) กับการเข้าถึงข้อมูลทางการเงินและวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน (ร้อยละ 40) ซึ่งสัดส่วนคะแนนของทักษะทางการเงินดังกล่าวยังคงยึดตามโครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงินโดยโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกันนานาชาติ (PISA, 2016) ที่เน้นการวัดทักษะทางการเงินซึ่งเป็นมโนทัศน์สำคัญของความฉลาดรู้การเงิน กำหนดสัดส่วนของข้อคำถามและคะแนนคิดเป็น ร้อยละ 40 จากสัดส่วนคะแนนความฉลาดรู้การเงินทั้งฉบับ

ส่วนที่ 2 ด้านเจตคติทางการเงิน วัดเจตคติทางการเงินที่สะท้อนผ่านการใช้ความรู้และทักษะในการตัดสินใจทางการเงินและการตอบคำถาม ประกอบด้วยการวัดเจตคติทางการเงินออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติความมั่นคงทางการเงิน (ร้อยละ 50) กับมิติด้านความมั่งคั่งทางการเงิน (ร้อยละ 50) กำหนดสัดส่วนของข้อคำถามและคะแนนคิดเป็นร้อยละ 25 จากสัดส่วนคะแนนความฉลาดรู้การเงินทั้งฉบับ

ส่วนที่ 3 ด้านพฤติกรรมทางการเงิน วัดพฤติกรรมทางการเงินที่สะท้อนผ่านการใช้ความรู้และทักษะในการตัดสินใจทางการเงินและการตอบคำถาม ประกอบด้วยพฤติกรรมวางแผนทางการเงิน (ร้อยละ 70) กับพฤติกรรมจัดการการเงิน (ร้อยละ 30) กำหนดสัดส่วนของข้อคำถามและคะแนนคิดเป็นร้อยละ 35 จากสัดส่วนคะแนนความฉลาดรู้การเงินทั้งฉบับ

โครงสร้างสัดส่วนข้อคำถามและคะแนนของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับสมบูรณ์มีสัดส่วนดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 โครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน
เจตคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินฉบับสมบูรณ์

โครงสร้างและสัดส่วนคะแนนกับข้อคำถามของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับสมบูรณ์ (100%)											
ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน (40%)								ด้านเจตคติทางการเงิน (25%)		ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (35%)	
การวางแผนทางการเงิน (50%)				การจัดการการเงิน (50%)				มิติด้าน ความมั่นคง ทางการเงิน	มิติด้าน ความมั่งคั่ง ทางการเงิน	ด้าน การวางแผน ทางการเงิน	ด้าน การจัดการ การเงิน
A	B	C	D	A	B	C	D				
10%	10%	15%	15%	10%	10%	15%	15%	50%	50%	70%	30%

* ทักษะทางการเงิน ได้แก่ A – การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน B – การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน C – การประเมินข้อมูลทางการเงิน
D – การตัดสินใจทางการเงิน

13) ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินตามโครงสร้างที่กำหนด โดยคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและการทดลองกับนักเรียนที่ใกล้เคียงกับกลุ่มทดลอง และมีความครอบคลุมกับองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมกับออกแบบเกณฑ์การประเมินโดยปรับจากเกณฑ์การประเมินของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับเดิมที่ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาเป็นรูปแบบของเกณฑ์การประเมินแบบวัดความฉลาดรู้การเงินโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2018) ในรูปแบบประเมิน “1 คะแนน” เมื่อพบว่านักเรียนสามารถตอบคำถามที่แสดงออกถึงความรู้และทักษะทางการเงินเพื่อการตัดสินใจทางการเงินได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบททางการเงิน รวมถึงการแสดงออกถึงเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องผ่านการตอบคำถาม และประเมิน “0” คะแนน เมื่อพบว่านักเรียนไม่สามารถแสดงออกถึงความรู้และทักษะทางการเงินเพื่อการตัดสินใจทางการเงินได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบททางการเงิน รวมถึงการไม่แสดงออกถึงเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน

14) ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดรู้การเงิน โดยอ้างอิงจากเกณฑ์สูง-ต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย (2556, 2559) และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (2018) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เทียบคะแนนจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนและประเมินการเปลี่ยนแปลงความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 18 ตารางเกณฑ์คะแนนความฉลาดรู้การเงินที่ใช้ในงานวิจัย

เกณฑ์(คะแนนเต็ม)	คะแนนต่ำ	คะแนนปานกลาง	คะแนนสูง
ความฉลาดรู้การเงิน (30 คะแนน)	< 9	9 – 20	> 20
ความรู้และทักษะทางการเงิน (12 คะแนน)	≤ 4	5 - 7	≥ 8
เจตคติทางการเงิน (8 คะแนน)	< 3	3 - 5	> 5
พฤติกรรมทางการเงิน (10 คะแนน)	≤ 2	3 - 5	≥ 6

15) ผู้วิจัยนำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับปรับปรุง ไปทดลองใช้กับนักเรียน จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายและไม่ใช้กลุ่มเดียวกับการทดลอง ใช้แบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับเดิม ใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ด้วยโปรแกรม SPSS ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน มีดังนี้

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน

ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน

ค่าความยาก	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง
0.10 – 0.74	0.26 – 0.53	0.63

ด้านเจตคติทางการเงิน

ค่าความยาก	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง
0.19 – 0.77	0.18 – 0.52	0.62

ด้านพฤติกรรมทางการเงิน

ค่าความยาก	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง
0.16 – 0.77	0.44 – 0.48	0.56

เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินทั้งฉบับ พบว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ที่ .83 ดังนั้น จึงถือว่าแบบวัดความฉลาดรู้การเงินมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบวัดความฉลาดรู้การเงินจากการสังเกตระหว่างทดลองใช้กับนักเรียน ดังนี้

ตารางที่ 20 ปัญหาและแนวทางปรับปรุงแก้ไขแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับใหม่

ที่	ข้อจำกัดจากการประเมินคุณภาพแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน	แนวทางการปรับปรุง
1	ข้อคำถามในส่วนของพฤติกรรมการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินนั้นยากเกินศักยภาพของนักเรียน และยากเกินที่จะวัดผลนักเรียนได้ตามที่กำหนด	ผู้วิจัยดำเนินการปรับข้อคำถาม และเพิ่มเติมตัวเลือกในการเลือกตอบให้กับนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน
2	นักเรียนสับสนกับลักษณะการตอบคำถามในบางข้อ	ผู้วิจัยดำเนินการปรับข้อคำถามเพื่อลดความสับสนในการตอบคำถาม
3	นักเรียนสะท้อนว่าข้อมูลในแบบวัดมีมากจนเกินไป	ผู้วิจัยดำเนินการปรับบางข้อคำถามให้เป็นลักษณะของรูปภาพ หรือ แผนผัง เพื่อลดปริมาณของข้อมูลในลักษณะตัวอักษร แต่ยังคงลักษณะของข้อคำถามเช่นเดิม

16) ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแบบวัดความฉลาดรู้การเงินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จนกระทั่งได้แบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับสมบูรณ์ในการเก็บข้อมูล 1 ฉบับ จำนวน 7 ข้อ ข้อละ 1 สถานการณ์ทางการเงินรวมเป็น 7 สถานการณ์ทางการเงินที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเงินในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ข้อที่ 1 การตั้งเป้าหมายทางการเงิน ข้อที่ 2 การวางแผนทางการเงิน ข้อที่ 3 การวางแผนการออมเงิน ข้อที่ 4 การวางแผนการลงทุน ข้อที่ 5 การใช้จ่ายและลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายตามความจำเป็น ข้อที่ 6 การรู้เท่าทันโฆษณา และ ข้อที่ 7 การติดตามและปรับแผนทางการเงินให้เหมาะสมกับสภาวะทางการเงิน แต่ละสถานการณ์จะครอบคลุมการประเมินองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ด้าน แบบวัดความฉลาดรู้การเงินมีคะแนนเต็ม 30 คะแนน แบ่งออกเป็น 1) ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน จำนวน 12 ข้อ 12 คะแนน 2) ด้านเจตคติทางการเงิน จำนวน 8 ข้อ 8 คะแนน และ 3) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน มีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 21 โครงสร้างการออกแบบข้อคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน และเกณฑ์การประเมิน โดยยึดองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินที่ได้จากการสังเคราะห์ผลการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อที่	ความฉลาดรู้การเงินที่วัด			สัดส่วนคะแนน (30 คะแนน)		
	ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน	เจตคติทางการเงิน	พฤติกรรมทางการเงิน	FKS*	FA**	FB***
1	ความรู้ทางการเงิน ● การวางแผนทางการเงิน - การตั้งเป้าหมายทางการเงิน ทักษะทางการเงิน ● การประเมินข้อมูลทางการเงิน ● การตัดสินใจทางการเงิน	-	พฤติกรรมด้าน การวางแผนทางการเงิน ● การตั้งเป้าหมายทางการเงิน	1	-	1
2	ความรู้ทางการเงิน ● การวางแผนทางการเงิน - การวางแผนการใช้จ่ายเงิน ทักษะทางการเงิน ● การประเมินข้อมูลทางการเงิน ● การตัดสินใจทางการเงิน	มิติด้านความมั่นคง ทางการเงิน ● มีความมั่นใจ ต่อแผนการเงินที่ สามารถบรรลุ เป้าหมายทางการเงิน มิติด้านความมั่งคั่ง ทางการเงิน ● มีแรงจูงใจใน การวางแผนทาง การเงิน	พฤติกรรมด้าน การวางแผนทางการเงิน ● การพัฒนาแผน การออมเงิน ● วางแผนการใช้จ่ายเงิน ● เลือกและใช้เครื่องมือ ในการทำงานประมาณ	1	2	2

ข้อที่	ความฉลาดรู้การเงินที่วัด			สัดส่วนคะแนน (30 คะแนน)		
	ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน	เจตคติทางการเงิน	พฤติกรรมทางการเงิน	FKS*	FA**	FB***
3	ความรู้ทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การวางแผนทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนการออมเงิน ทักษะทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน ● การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ● การประเมินข้อมูลทางการเงิน ● การตัดสินใจทางการเงิน 	มิติต้านความมั่นคงทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● ความมั่นใจต่อผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ใช้ ● ตระหนักถึงประโยชน์ในการออมเงินระยะยาว 	พฤติกรรมด้าน การวางแผนทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● เลือกวิธีการออมเงินที่เหมาะสม ● มีเงินเก็บ ● คำนวณจำนวนเงินออมระยะเวลาเก็บออมกับรายได้และค่าใช้จ่ายปัจจุบัน 	2	2	2
4	ความรู้ทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การวางแผนทางการเงินลงทุน <ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนการลงทุน ทักษะทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน ● การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ● การประเมินข้อมูลทางการเงิน ● การตัดสินใจทางการเงิน 	มิติต้านความมั่งคั่งทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● มีความสนใจและระมัดระวังในผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการลงทุนอื่นนำไปสู่ความมั่งคั่งทางการเงิน 	พฤติกรรมด้าน การวางแผนทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การเลือกบริการทางการเงินที่ช่วยให้เป้าหมายทางการเงินประสบความสำเร็จ 	2	1	1
5	ความรู้ทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การจัดการการเงิน <ul style="list-style-type: none"> - การจำแนกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ - การลำดับความสำคัญของการใช้จ่าย ทักษะทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การประเมินข้อมูลทางการเงิน ● การตัดสินใจทางการเงิน 	มิติต้านความมั่นคงทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● มีความมั่นใจในการใช้จ่ายเงิน มิติต้านความมั่งคั่งทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● มีแรงจูงใจในการประหยัดค่าใช้จ่าย 	พฤติกรรมด้าน การจัดการการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว ● ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา ● ไม่กู้เงินเมื่อไม่พอใช้ 	2	2	1
6	ความรู้ทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การจัดการการเงิน <ul style="list-style-type: none"> - การใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น ทักษะทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน ● การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ● การประเมินข้อมูลทางการเงิน ● การตัดสินใจทางการเงิน 	-	พฤติกรรมด้าน การจัดการการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การตัดสินใจอย่างมีข้อมูลก่อนการใช้จ่ายเงินและออม 	2	-	1
7	ความรู้ทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การจัดการการเงิน <ul style="list-style-type: none"> - การติดตามค่าใช้จ่ายและ 	มิติต้านความมั่งคั่งทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● ชะลอการตัดสินใจ 	พฤติกรรมด้าน การวางแผนทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● คำนึงถึง 	2	1	2

ข้อที่	ความฉลาดรู้การเงินที่วัด			สัดส่วนคะแนน (30 คะแนน)		
	ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน	เจตคติทางการเงิน	พฤติกรรมทางการเงิน	FKS*	FA**	FB***
	ปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน ทักษะทางการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน ● การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ● การประเมินข้อมูลทางการเงิน ● การตัดสินใจทางการเงิน 	ใช้จ่ายในปัจจุบันเพื่อ ผลประโยชน์ทาง การเงินในอนาคต	การเปลี่ยนแปลงของ ราคาและค่าของเงิน พฤติกรรมด้าน การจัดการการเงิน <ul style="list-style-type: none"> ● ติดตามค่าใช้จ่ายและ เปลี่ยนเมื่อจำเป็น 			
รวมสัดส่วนคะแนนในการประเมินความฉลาดรู้การเงิน				12	8	10

หมายเหตุ : * FKS คือ ความรู้และทักษะทางการเงิน **FA คือ เจตคติทางการเงิน ** FB คือ พฤติกรรมทางการเงิน

ตารางที่ 22 ตัวอย่างข้อคำถามและองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน

ข้อที่	ข้อคำถาม	ความฉลาดรู้การเงิน			คะแนน		
		FKS *	FA**	FB***	FKS	FA	FB
4	การวางแผนการลงทุน 4.2 หากนักเรียนจะลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงิน การลงทุนในข้อที่ 4.1 นักเรียนจะเลือกผลิตภัณฑ์ การลงทุนข้อใด (FKS) ☐ เลือกตัวเลือกที่ เพราะ..... (FA / FB) ☐ ไม่เลือก เพราะ..... (FA / FB) ☐ ไม่รู้	-การประเมิน ข้อมูลทาง การเงิน - การตัดสินใจ ทางการเงิน	- มีความสนใจ และระมัดระวัง ในผลิตภัณฑ์ ทางการเงิน	- การเลือก บริการทาง การเงินที่ช่วย ให้เป้าหมาย ทางการเงิน ประสบ ความสำเร็จ	1	1	1

* FKS: ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน, **FA: ด้านเจตคติทางการเงิน, *** FB: ด้านพฤติกรรมทางการเงิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2.2.2 การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดความฉลาดรู้การเงินเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษานิยามและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ (Satisfaction) และสามารถสรุปนิยามที่ใช้ในงานวิจัยได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทางบวกของนักเรียนที่เกิดจากการได้รับผลสำเร็จและตอบสนองตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งสะท้อนผ่านประสบการณ์จากการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2) ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ จากนั้นกำหนดองค์ประกอบของการออกแบบข้อคำถามของแบบประเมินความพึงพอใจตาม องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม การเรียนรู้ 2.2) ด้านหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2.3) ด้านกิจกรรม และ 2.4) ด้าน การประเมินผล ทั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบข้อคำถามให้ครอบคลุมกับนิยามของความพึงพอใจที่กำหนดถึง ความรู้สึกทางบวกใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความพอใจต่อการตอบสนองตามความมุ่งหมาย (Goal) ใน การเรียน 2) ความพอใจต่อการตอบสนองความต้องการ (Need) ในการเรียน และ 3) ความพอใจที่ สะท้อนผ่านแรงจูงใจต่อการเรียน ประเมินผ่านการใช้มาตราวัดประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 4 ระดับ ได้แก่

- ระดับ 4 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ/สอดคล้องกับความคิดเห็น
ระดับมากที่สุด
- ระดับ 3 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ/สอดคล้องกับความคิดเห็น
ระดับมาก
- ระดับ 2 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ/สอดคล้องกับความคิดเห็น
ระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ/สอดคล้องกับความคิดเห็น
ระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 23 สัดส่วนข้อคำถามและคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจที่ใช้ในงานวิจัย

องค์ประกอบของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	สัดส่วน ข้อคำถาม (100 %)	จำนวนข้อคำถามครอบคลุมนิยามความพึงพอใจ (ข้อ)		
		ความมุ่งหมาย ในการเรียน	ความต้องการ ในการเรียน	แรงจูงใจ ในการเรียน
1.ด้านวัตถุประสงค์ของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	20	2	-	-
2. ด้านหลักการของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	20	-	2	-
3. ด้านกิจกรรม	40	-	2	2
4. ด้านการประเมินผล	20	-	2	-

รวมข้อคำถามที่ใช้ในแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ

3) ผู้วิจัยกำหนดอันตรภาคชั้นของคะแนนการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และกำหนดเกณฑ์ความพึงพอใจของนักเรียนไว้ที่ระดับ “ดีมาก” ดังนี้

ระดับ “ดีมาก” เมื่อค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ที่ร้อยละ 3.45 – 4.00

ระดับ “ดี” เมื่อค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ที่ร้อยละ 2.50 – 3.24

ระดับ “น้อย” เมื่อค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ที่ร้อยละ 1.75 – 2.49

ระดับ “น้อยที่สุด” เมื่อค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ที่ร้อยละ
1.00 – 1.74

4) ผู้วิจัยนำแบบประเมินความพึงพอใจที่ได้สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสาระเศรษฐศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน พบว่าแบบประเมินความพึงพอใจแต่ละข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ค่า IOC $\geq .5$ จึงแสดงว่าแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบมีคุณภาพที่จะนำไปใช้ได้

2.3 การทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

ผู้วิจัยนำเครื่องมือในการวิจัยมาทดลองและศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเป็นระยะเวลา 13 สัปดาห์ มีขั้นตอนดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยทดสอบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 29 คน ก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบวัดความฉลาดรู้การเงินในช่วงปลายเดือนตุลาคม 2562 ซึ่งเป็นสัปดาห์ที่ 1 ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาในการทดสอบ 50 นาที

2.3.2 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองในรายวิชาเพิ่มเติม ส23203 วิชาพารวย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 29 คน ในสัปดาห์ที่ 2 – 12 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 – เดือนกุมภาพันธ์ 2563 รวมเป็นระยะเวลา 11 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที ในลักษณะของคาบคู่ รายวิชาเพิ่มเติม ส23203 วิชาพารวยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ถึงความสำคัญและสามารถวางแผนและ

จัดการการเงินส่วนบุคคลได้ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของการวางแผนและจัดการการเงินและความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสนใจสามารถลงทะเบียนเรียนตามอัธยาศัย ลักษณะของนักเรียนในรายวิชาจึงมีความหลากหลายทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะ บริบททางการเงินและความสนใจในเรื่องของการเงินที่แตกต่างกัน ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้การสังเกต การตรวจสอบบันทึกการเรียนรู้และใบงานเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3.3 ผู้วิจัยทดสอบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบวัดความฉลาดรู้การเงินในสัปดาห์ที่ 13 ใช้ระยะเวลาในการทดสอบ 50 นาที

2.3.4 ภายหลังจากการทดลองและศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของแบบประเมินออนไลน์ เนื่องจากการสิ้นสุดของระยะเวลาภาคการศึกษาของโรงเรียนและการปิดสถานศึกษาเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

2.3.5 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจและประเมินคะแนนความฉลาดรู้การเงินจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดียว (Pared sample t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

2.3.6 ผู้วิจัยนำคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนความฉลาดรู้การเงินและวิเคราะห์ผลสรุปโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

2.3.7 ผู้วิจัยสรุปผลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้หลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลจากการสังเกตการระหว่างจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้และการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนการสอน นำมาสรุปและวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.4.1 ผู้วิจัยสรุปและวิเคราะห์ผลคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน การสังเกตนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอนและแบบบันทึกการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

2.4.1.1 ผลจากการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำผลคะแนนจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินนำมาเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแต่ละวัตถุประสงค์จะครอบคลุมคะแนนองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่านักเรียนเกิดการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินในแต่ละวัตถุประสงค์หรือไม่และมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะทำได้ข้อมูลว่าผู้วิจัยควรปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมใดและอย่างไร แสดงผลดังตารางที่ 24 ดังนี้

ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ความฉลาดรู้การเงินที่วัด	\bar{x}		SD		t	p
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง		
1. การวางแผนทางการเงิน	4.28	9.66	1.79	3.14	9.88	.00
1.1 การตั้งเป้าหมายทางการเงิน	0.52	1.45	0.51	0.57	7.70	.00
1.2 การวางแผนการใช้จ่ายเงิน	1.56	3.10	1.09	1.11	6.44	.00
1.3 การวางแผนการออมเงิน	2.17	3.14	1.00	1.13	4.20	.00
1.4 การวางแผนการลงทุน	0.03	1.97	0.19	1.40	7.23	.00
2. การจัดการการเงิน	3.72	9.66	2.86	2.50	12.08	.00
2.1 การใช้จ่ายเงินและลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่ การแยกแยะการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็นกับความต้องการ และการจัดลำดับการใช้จ่ายเงินและใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น)	2.28	4.45	1.51	0.69	8.41	.00
2.2 การรู้เท่าทันโฆษณา (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่ การจัดลำดับการใช้จ่ายเงินและใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น)	0.69	1.83	1.10	1.28	4.71	.00
2.3 การติดตามและปรับแผนทางการเงินให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงิน	0.76	3.38	1.12	1.42	8.52	.00

* $p < .05$ ผลการทดสอบทีของฉลาดรู้การเงินวัดในแต่ละวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ผลแสดงความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดรู้การเงินเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

(M**)

1. การวางแผนทางการเงิน ($M = 5.38$, $SD = 0.54$), $t(28) = 9.88$, $p = .00$ ประกอบด้วย 1.1 การตั้งเป้าหมายทางการเงิน ($M = 0.93$, $SD = 0.66$), $t(28) = 7.70$, $p = .00$ / 1.2 การวางแผนการใช้จ่ายเงิน ($M = 1.55$, $SD = 1.30$), $t(28) = 6.44$, $p = .00$ / 1.3 การวางแผนการออมเงิน ($M = 0.97$, $SD = 1.24$), $t(28) = 6.44$, $p = .00$ / การวางแผนการลงทุน ($M = 1.93$, $SD = 1.44$), $t(28) = 7.23$, $p = .00$

2. การจัดการการเงิน ($M = 5.93$, $SD = 0.49$), $t(28) = 12.08$, $p = .00$ ประกอบด้วย 2.1 การใช้จ่ายเงินและลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น ($M = 2.17$, $SD = 1.39$), $t(28) = 8.41$, $p = .00$ / 2.2 การรู้เท่าทันโฆษณา ($M = 1.14$, $SD = 1.30$), $t(28) = 4.70$, $p = .00$ / 2.3 การติดตามและปรับแผนทางการเงินให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงิน ($M = 2.62$, $SD = 1.66$), $t(28) = 8.52$, $p = .00$

(** M = ค่าเฉลี่ยความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการทดสอบที)

จากตารางที่ 24 พบว่า นักเรียนมีการคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านการจัดการการเงินมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.93 กับ 0.49 ตามลำดับ และการเปลี่ยนแปลงของคะแนนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านการวางแผนทางการเงินที่ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.38 กับ 0.54

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความฉลาดรู้การเงินก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความฉลาดรู้การเงินตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่ 2.1) การใช้จ่ายเงินและลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็นมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.28 กับ 1.51 ตามลำดับ ในขณะที่มีความฉลาดรู้การเงินตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1.4) การวางแผนการลงทุนน้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ 0.03 กับ 0.19 ตามลำดับ

ในขณะที่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความฉลาดรู้การเงินในตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2.3) การติดตามและปรับแผนทางการเงินให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงินมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.62 กับ 1.66 ตามลำดับ รองลงมาคือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่ 2.1) การใช้จ่ายเงินและลำดับความสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ เท่ากับ 2.17 กับ 1.39 ตามลำดับ ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความฉลาดรู้การเงินน้อยที่สุดในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่ 1.1) การตั้งเป้าหมายทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.93 กับ 0.66 ตามลำดับ และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ข้อที่ 1.3) การวางแผนการออมเงินมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.97 กับ 1.24 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ผลของคะแนนความฉลาดรู้การเงิน เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีพัฒนาการของความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมายทางการเงินและการวางแผนการออมเงินน้อยที่สุด ซึ่งเกิดจากนักเรียนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน ได้แก่ การทำความเข้าใจถึงดอกเบี้ยและผลตอบแทน รวมถึงการคำนวณผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ทางการเงิน การขาดซึ่งทักษะการเข้าถึงข้อมูลผลิตภัณฑ์การออมเงินนั้นส่งผลให้นักเรียนขาดการวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินผลิตภัณฑ์ทางการเงินถึงความเหมาะสมของผลตอบแทนที่ได้รับ แต่เบื้องต้นนักเรียนสามารถที่จะประเมินข้อมูลทางการเงิน ได้แก่

การประเมินความเหมาะสมของประเภทบัญชีเงินฝากต่อพฤติกรรมการออมเงินของตนเองได้ แต่ยังคงขาดการประเมินถึงความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์เงินฝากต่อการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน

2.4.1.2 ผู้วิจัยสรุปผลจากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ได้ข้อมูลจากการประเมิน ดังนี้

1) ผลจากการประเมินความพึงพอใจต่อภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่ามีเกณฑ์การประเมินในระดับ “ดีมาก” ดังมีรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 25 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	ข้อความ	\bar{x}	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้				
1.1	ฉันได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการเงินในกิจกรรม	3.59	0.49	มากที่สุด
1.2	สิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการเงินสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้	3.62	0.49	มากที่สุด
2. ด้านหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้				
2.1	ฉันชอบที่ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกการคิดและการตัดสินใจทางการเงินในสถานการณ์ต่าง ๆ	3.59	0.49	มากที่สุด
2.2	ฉันชอบฉากและสถานการณ์ทางการเงินที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางการเงินในชีวิตจริง	3.52	0.50	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรม				
3.1	ฉันชอบการได้สวมบทบาทเป็นตัวละครที่ต้องเผชิญสถานการณ์และมีโอกาสฝึกฝนการตัดสินใจทางการเงิน	3.41	0.62	มากที่สุด
3.2	ฉันสนุกและท้าทายเมื่อได้เผชิญสถานการณ์ทางการเงินที่คาดไม่ถึง แม้ฉันจะได้ตัดสินใจพลาดก็ตาม	3.59	0.49	มากที่สุด
3.3	ฉันยินดีเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้หากผู้สอนนำมาใช้สอนการวางแผนและจัดการการเงินอีก	3.69	0.46	มากที่สุด
3.4	ฉันอยากจะเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้อีกหากผู้สอนนำมาจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาอื่นๆ	3.52	0.50	มากที่สุด

ที่	ข้อความถาม	\bar{x}	SD	ระดับ ความพึงพอใจ
4. ด้านการประเมินผล				
4.1	ฉันพอใจกับรูปแบบการประเมินผลในแต่ละกิจกรรม (การสะสมคะแนนโบนัส และการตอบคำถามจากแบบ บันทึกและใบงาน)	3.38	0.55	มากที่สุด
4.2	ฉันชอบที่ได้สรุปการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดใน การตัดสินใจทางการเงินของตนเอง	3.62	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในข้อที่ 3.3) ฉันยินดีเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้หากผู้สอนนำมาใช้สอน การวางแผนและจัดการการเงินอีก มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ 3.69 รองลงมาคือข้อที่ 1.2) สิ่งที่ได้เรียนรู้ เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการเงินสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้กับข้อที่ 4.2) ฉันชอบที่ได้ สรุปการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดในการตัดสินใจทางการเงินของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ 3.62 และ มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.1) ฉันพอใจกับรูปแบบการประเมินผลในแต่ละกิจกรรม (การสะสมคะแนนโบนัส และการตอบคำถามจากแบบบันทึกและใบงาน) มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ 3.38

2) ผลจากการประเมินความพึงพอใจต่อความสนุกและความท้าทายในการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับ “มาก” จากเกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด, ระดับ 2 หมายถึง น้อย, ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง, ระดับ 4 หมายถึง มาก และระดับ 5 หมายถึงมากที่สุด ซึ่งนักเรียนสะท้อนความคิดเห็นต่อการประเมินในระดับประเมินดังกล่าว สรุปได้ ดังนี้

2.2) ด้านความพึงพอใจ พบว่ากิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความแปลกใหม่ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ มีความสนุกท้าทาย นักเรียนได้รับข้อคิดและความรู้ทางการเงินเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

2.3) ด้านสิ่งที่ต้องปรับปรุงในกิจกรรม กิจกรรมมีความสนุกและท้าทายไม่เท่ากัน บางกิจกรรมมีความซับซ้อนและส่งเสริมการคิดมากเกินไป อีกทั้งบางกิจกรรมสามารถคาดเดาจุดจบได้ง่ายหรือง่ายจนเกินไปจนส่งผลให้กิจกรรมนั้นไม่มีความรู้สึกรู้สึกสนุกและท้าทาย

3) ผลจากการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินกิจกรรมที่พึงพอใจมากที่สุดและน้อยที่สุด เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และปรับปรุงกิจกรรมตามความคิดเห็นของนักเรียน พบว่ากิจกรรมที่นักเรียนพึงพอใจ “มากที่สุด” ได้แก่ อันดับ 1) กิจกรรมที่ 6 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องขอลอง : การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งทาง

การเงินและการกระจายความเสี่ยง (ร้อยละ 27.6) อันดับ 2) กิจกรรมที่ 3 วิทยุ 4,500 บาท : การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน (ร้อยละ 20.7) และอันดับ 3) กิจกรรมที่ 2 วิทยุ 4,500 บาท : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน (ร้อยละ 17.2) ในขณะที่กิจกรรมที่นักเรียนพึงพอใจ “น้อยที่สุด” ได้แก่ อันดับ 1) กิจกรรมที่ 5 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (ร้อยละ 24.14) อันดับ 2) กิจกรรมที่ 2 วิทยุ 4,500 บาท : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน (ร้อยละ 20.7) และอันดับที่ 3) กิจกรรมที่ 7 500 บาท Fun for All : การบริโภคที่ไม่เกินตัว (ร้อยละ 17.2) โดยนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อการประเมินความพึงพอใจในกิจกรรม ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

3.1) ความคิดเห็นต่อการประเมินความพึงพอใจ “มากที่สุด” ต่อกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมมีความท้าทาย สนุก ไม่ยากจนเกินไป ได้รับประสบการณ์ทางการเงินที่สามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต และคาดเดาจุดจบของกิจกรรมไม่ได้

3.2) ความคิดเห็นต่อการประเมินความพึงพอใจ “น้อยที่สุด” ต่อกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมมีความยากและซับซ้อน กิจกรรมสามารถคาดเดาได้ง่าย อุปสรรคและตัวเลือกทางการเงินมีน้อยจึงทำให้ขาดความน่าสนใจ

3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

4.1) ด้านความพึงพอใจ กิจกรรมมีความหลากหลาย แปลกใหม่ ท้าทาย ย่อเนื้อหาที่เยอะและยากให้เข้าใจได้ง่าย

4.2) ด้านสิ่งที่ต้องปรับปรุง กิจกรรมควรเพิ่มเติมหัวข้อทางการเงิน เช่น การลงทุนในระดับที่ยากขึ้น กิจกรรมควรดำเนินการให้จบภายในสัปดาห์และควรปรับกิจกรรมบางกิจกรรมที่สามารถคาดเดาความสำเร็จของกิจกรรมได้ง่ายจนเกินไป

2.4.1.3 ผลจากการสังเกตและการบันทึกการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากการสังเกตนักเรียนในระหว่างการจัดการเรียนการสอน การตอบคำถามในสมุดบันทึกการเรียนรู้และบันทึกผลหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากกิจกรรมได้ ดังนี้

1) บางกิจกรรมมีความซับซ้อน จึงทำให้ใช้เวลาในการอธิบายกิจกรรมมากจนเกินไป ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมไม่สามารถดำเนินได้ตามระยะเวลาที่กำหนด อีกทั้งส่งผลให้ในระหว่างกิจกรรมมีนักเรียนจำนวนหนึ่งละทิ้งการบรรลุเป้าหมายของกิจกรรมเนื่องจากข้อมูลทางการเงินในสื่อนั้นยากเกินกว่าที่จะเข้าใจ

2) บางกิจกรรมออกแบบองค์ประกอบของฉากทัศน์ที่เปิดกว้างจนเกินไป เช่น กำหนดให้มีฉาก ตัวเลือกในการตัดสินใจเพียง จำนวน 1 ฉาก เป็นต้น ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจที่จะบรรลุกิจกรรม

3) กิจกรรมมีความยากง่ายต่อการบรรลุไม่เท่ากัน ส่งผลให้เมื่อนักเรียนเผชิญกับกิจกรรมที่จำเป็นต้องใช้ทักษะที่ยากในการตัดสินใจมาแล้ว เมื่อมาเผชิญกับกิจกรรมที่ใช้ทักษะในการตัดสินใจที่ง่าย จึงทำให้นักเรียนสามารถคาดเดาความสำเร็จในกิจกรรมได้ง่าย

จากการสรุปการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากผลการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การสังเกตระหว่างการจัดการเรียนการสอนและการตอบคำถามของนักเรียนในแบบบันทึกการเรียนรู้ รวมถึงการบันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่จะต้องนำมาปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยังขาดการส่งเสริมทั้งความฉลาดรู้การเงินในด้านการเข้าถึงข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ซึ่งมีความสำคัญต่อการออกแบบกิจกรรมที่ยังไม่ส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้ อีกทั้งยังขาดการกระทำซ้ำของกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนและได้ใช้ความรู้และทักษะทางการเงินในฉากทัศน์

2. กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับความซับซ้อน ความยากง่ายและความท้าทายขององค์ประกอบในฉากทัศน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งส่งผลต่อความสนใจที่จะเรียนรู้ในกิจกรรมของนักเรียน โดยมีปัจจัยสำคัญจากการออกแบบองค์ประกอบของฉากทัศน์ที่ยังไม่เอื้อต่อกิจกรรมและการลำดับกิจกรรมที่ไม่ได้คำนึงถึงระดับความยากง่ายของการใช้ความรู้และทักษะทางการเงิน

3. กิจกรรมบางกิจกรรมไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ภายในระยะเวลา 2 คาบเรียน ซึ่งเกิดจากการออกแบบขั้นตอนและสื่อของกิจกรรมที่ไม่กระชับและเกินความจำเป็น

4. กิจกรรมบางกิจกรรมมีลักษณะฉากทัศน์ที่ใกล้เคียงจนเกินไป ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถคาดเดาทิศทางการบรรลุผลของกิจกรรมได้ง่าย

2.4.2 ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากข้อสรุปประเด็นสำคัญที่จะนำมาใช้เพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้	แนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้
1	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยังขาดการส่งเสริมทั้งความฉลาดรู้การเงินในด้านการเข้าถึงข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน	1.1 ปรับรูปแบบของกิจกรรมที่ 5 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน โดยเพิ่มองค์ประกอบของกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้ความรู้และทักษะทางการเงินให้มากยิ่งขึ้น 1.2 เพิ่มจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง คำถามและตัวเลือกที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้และทักษะทางการเงิน ด้านการวางแผนการออมเงินและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินในกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกฝนลักษณะซ้ำ ๆ ในฉากที่แตกต่างกันออกไป
2	กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับความซับซ้อน ความยากง่ายและความท้าทายขององค์ประกอบในฉากทัศน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน	2.1 ปรับองค์ประกอบของฉากทัศน์ในกิจกรรมที่พบว่ามีความซับซ้อน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันล้าน: การตั้งเป้าหมายทางการเงิน ให้องค์ประกอบมีความซับซ้อนที่ลดลงและออกแบบเรื่องราวให้มีความใกล้เคียงกับบริบทของนักเรียนมากยิ่งขึ้น 2.2 ปรับองค์ประกอบของฉากทัศน์ในกิจกรรมที่พบว่าสามารถคาดเดาได้ง่ายให้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ได้แก่ กิจกรรมที่ 7 500 บาท : Fun for All, กิจกรรมที่ 8 โปรโมชันงาม ๆ ที่ล่อตัว: รู้เท่าทันโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม โดยเพิ่มเติมตัวเลือกทางการเงินมากขึ้น 2.3 ปรับการลำดับของกิจกรรม เนื่องจากการกำหนดลำดับตามหลักการของการวางแผนและจัดการการเงินเพียงอย่างเดียวนั้นส่งผลให้กิจกรรมไม่ถูกจัดลำดับจากกิจกรรมที่มีการตัดสินใจทางการเงินในระดับที่ง่ายไปยังระดับที่ยากยิ่งขึ้น โดยนำกิจกรรมที่มุ่งเน้นการจัดการการเงิน ได้แก่ กิจกรรมที่ 7 500 บาท : Fun for All ,กิจกรรมที่ 4 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจำแนกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ และกิจกรรมที่ 8 โปรโมชันงาม ๆ ที่ล่อตัว: รู้เท่าทันโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายที่เหมาะสม ไปจัดก่อนกิจกรรมการวางแผนการออมเงินและ การลงทุน ซึ่งต้องอาศัยการใช้ทักษะทางการเงินในระดับที่ยากขึ้น
3	กิจกรรมบางกิจกรรมไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ภายในระยะเวลา 2 คาบเรียน	ปรับลดองค์ประกอบของฉากทัศน์ที่ไม่จำเป็น ปรับรูปแบบของสื่อและแบบบันทึกกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย เพื่อลดระยะเวลาในการทำความเข้าใจของขั้นตอนกิจกรรมและรูปแบบของสื่อ
4	กิจกรรมบางกิจกรรมมีลักษณะฉากทัศน์ที่ใกล้เคียงจนเกินไป	ปรับรูปแบบของกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์กับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่ใกล้เคียงกันให้มีความแตกต่างกัน ได้แก่

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	แนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้
		<p>4.1 กิจกรรมที่ 6 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องลอง : การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งทางการเงิน-การกระจายความเสี่ยง ให้มุ่งเน้นการตัดสินใจเฉพาะการลงทุนเพียงประเด็นเดียว โดยไม่นำการใช้จ่ายเงินในชีวิตวันมาเป็นจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง คำถามและตัวเลือกในกิจกรรม เพื่อให้ลักษณะ การตัดสินใจทางการเงินนั้นไม่ใกล้เคียงกับกิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการการเงิน อีกทั้งช่วยลดความซับซ้อนและระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมให้พอดีกับเวลาที่กำหนด</p> <p>4.2 ปรับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และองค์ประกอบของฉากทัศน์ในกิจกรรมที่ 9 ซื้อมือถือ – ไม่ซื้อ: เมื่อกลไกการมีผลต่อการใช้จ่ายเงิน ให้มุ่งเน้นประเด็นการติดตามการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวัน และกำหนดให้กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม : การปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเมื่อเผชิญสภาวะเงินเฟ้อ-เงินฝืด มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน เพื่อให้กิจกรรมทั้งสองกิจกรรมไม่มีความซ้ำซ้อนกัน จนทำให้กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งนั้นมีรูปแบบจนคาดเดาได้ง่ายจนขาดความท้าทายในการตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรม</p>

2.4.3 ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ตามแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ดังมีรายละเอียดในผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ มีการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ (1) หลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ (3) เนื้อหา ประกอบด้วยความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และการวางแผนและจัดการการเงิน ส่วนที่ 2 การประเมินผล ส่วนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีการกำหนดวัตถุประสงค์และลำดับของกิจกรรมตามหลักการวางแผนและจัดการการเงิน และส่วนที่ 4 คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ แนวทางการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ แต่ละส่วนมีสาระสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนนำของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 หลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ออกแบบกิจกรรมตามแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ตามบริบท (Situated Learning Theory) มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เปรียบเสมือนกับฉากเหตุการณ์ทางการเงินที่นักเรียนจะต้องเผชิญทั้งในปัจจุบันหรือแนวโน้มในอนาคต โดยนักเรียนรับบทบาทเป็นตัวละครในการเผชิญกับฉากทัศน์ที่ออกแบบ ในขณะที่ครูมี

บทบาทเป็นผู้นำเสนอฉากทัศน์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ฉากทัศน์มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) เรื่องราว (Story Line) ที่แสดงถึงเหตุการณ์ความเป็นมา สถานที่ ช่วงเวลาและเป้าหมายทางการเงินของตัวละครที่ต้องการบรรลุ 2) บทบาท (Role Play) ที่นักเรียนจะได้รับและแสดงออก 3) จุดทำทนายหรือจุดขัดแย้ง (Climax Scene) คือเหตุการณ์ทางการเงินให้นักเรียนเผชิญ คิดและตัดสินใจภายใต้ 4) คำถาม (Focus Questions) กับ 5) ตัวเลือก (Choices) ทางการเงิน เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงินของบทบาทที่ได้รับให้สำเร็จ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดมาประยุกต์ใช้ผ่านการตัดสินใจในฉากทัศน์
- 2) การกำหนดฉากทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริง ที่จูงใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย ได้แก่ 1) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อการพิจารณาถึงความเหมาะสมของข้อมูลทางการเงิน ตัวเลือกที่ดีที่สุดที่จะนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงิน 2) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การเปรียบเทียบข้อมูลและตัวเลือกทางการเงินในฉากทัศน์ 3) ทักษะการแก้ปัญหาจากการเผชิญปัญหาทางการเงินที่สอดแทรกในฉากทัศน์ และ 4) ทักษะการตัดสินใจในการเลือกตัวเลือกทางการเงินในการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในฉากทัศน์
- 3) การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด องค์ประกอบของฉากทัศน์ถูกออกแบบให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและตัดสินใจ โดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตั้งคำถามเพื่อสะท้อนคิดและนักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการตัดสินใจด้วยตนเอง
- 4) การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความผิดพลาดในการตัดสินใจของตนเองในฉากทัศน์ โดยในระหว่างการดำเนินกิจกรรมครูมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจเลือกแนวทางตามความสามารถและความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ นักเรียนจะเรียนรู้ผลของการตัดสินใจเมื่อจบกิจกรรมซึ่งครูจะมีหน้าที่ในการตั้งคำถามเพื่อให้มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลจากการตัดสินใจของตนเองและเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมตามความสามารถของตนเอง

1.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินตามความสามารถของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ดังนี้

1. นักเรียนสามารถใช้ทักษะทางการเงินในการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับ *การวางแผนทางการเงิน* โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ดี ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม ได้แก่

1.1 นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายทางการเงินได้

1.2 นักเรียนสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้

1.3 นักเรียนสามารถวางแผนการออมเงินและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้

1.4 นักเรียนสามารถวางแผนการลงทุนและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการลงทุนได้

2. นักเรียนสามารถใช้ทักษะทางการเงินในการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับ *การจัดการเงินตามแผนทางการเงิน* โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ดี ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม ได้แก่

2.1 นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ

2.2 นักเรียนสามารถลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินและใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น

2.3 นักเรียนสามารถติดตามการใช้จ่ายเงินและปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินให้เท่าทันต่อภาวะทางการเงินได้

1.3 เนื้อหาการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ และความรู้ทางการเงิน ดังนี้

1.3.1 สาระการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในกิจกรรม ประกอบด้วย

1) ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ มีเนื้อหาอ้างอิงจากสาระการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของสาระเศรษฐศาสตร์ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 ได้แก่ 1.1) การเลือกและค่าเสียโอกาส 1.2) กลไกราคา 1.3) ภาวะเงินเฟ้อ-เงินฝืด 1.4) สถาบันทางการเงิน 1.5) การออมและการลงทุน 1.6) ความสำคัญ ปัจจัยและหลักในการบริโภค และ 1.7) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ครอบคลุมความรู้ตามหลักการของการวางแผนและจัดการการเงิน ประกอบด้วย

2.1) การวางแผนทางการเงิน (Financial Planning) หมายถึง กระบวนการในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายทางการเงิน การวางแผนในการใช้จ่ายเงิน การวางแผนการออมเงิน และการวางแผนการลงทุน

2.2) การจัดการการเงิน (Financial Management) หมายถึง ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติตามแผนทางการเงินอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสถานะของบุคคล ได้แก่ การจำแนกการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ การลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น การติดตามการใช้จ่ายเงินและการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน

ส่วนที่ 2 การประเมินผล มีรายละเอียด ดังนี้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลใน 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การประเมินผลสรุป วัดผ่านแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ก่อนและหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 การประเมินผลระหว่างเรียน วัดความรู้และทักษะ เจตคติและพฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย

1) สมุดบันทึกการเรียนรู้ ประเมินผ่านการบันทึกผลการเรียนรู้ในระหว่างกิจกรรมแบบฝึกหัด การสังเกตการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนและประเมินคะแนนผ่านเกณฑ์รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

2) การสะสมคะแนนโบนัส เป็นการสะสมคะแนนที่เกิดจากการตัดสินใจทางการเงินหรือการแสดงพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนในกิจกรรม แต่ละด้านถูกออกแบบมาจากเกณฑ์การประเมินผลความสำเร็จทางการเงินตามหลักของการวางแผนและจัดการการเงินส่วนบุคคล การสะสมคะแนนโบนัสนี้ นักเรียนจะได้รับการประเมิน “ผ่าน” ในกรณีที่นักเรียนสามารถสะสมคะแนนโบนัสทั้ง 5 ส่วน โดยมีคะแนนแต่ละส่วนอย่างน้อยร้อยละ 50 จากร้อยละ 100 ขึ้นไปเพื่อสะท้อนว่านอกจากการตัดสินใจทางการเงินจากข้อมูลทางการเงินแล้ว นักเรียนควรมีการวางแผนและจัดการการเงินโดยรักษาสมดุลของการใช้ชีวิตได้ ซึ่งจะใช้เป็นหลักในการประเมินว่าการวางแผนและจัดการการเงินของตนเองนั้นมีความเหมาะสมหรือสำเร็จหรือไม่ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 2.1) คะแนนความสุขทางการเงิน 2.2) ความมีวินัยทางการเงิน 2.3) คะแนนความอยู่รอดทางการเงิน 2.4)

คะแนนความมั่นคงทางการเงิน และ 2.5) คะแนนความมั่งคั่งทางการเงิน ซึ่งรายละเอียดอธิบายในส่วนที่ 3 กิจกรรม

ส่วนที่ 3 กิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันและมีการจัดลำดับกิจกรรมตามหลักการวางแผนและจัดการการเงิน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 11 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้ระยะเวลา 100 นาที แต่ละกิจกรรมได้ออกแบบตามขั้นตอนออกแบบฉากทัศน์และจัดเรียงลำดับกิจกรรมตามหลักการของการวางแผนและจัดการการเงินและการเรียงลำดับโดยยึดจากกิจกรรมที่ใช้ความรู้และทักษะทางการเงินในระดับง่ายไปยังระดับที่ยากยิ่งขึ้น โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านฉากทัศน์ในกิจกรรมที่ออกแบบไว้ ได้แก่ 1) ฉากการสร้างความตระหนักถึงการวางแผนและจัดการการเงินด้วยการออกแบบเรื่องราวที่ส่งผลให้นักเรียนตระหนักรู้ว่าตนเองขาดความฉลาดรู้การเงิน : กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดถ้าอายุ 30 ปี 2) ฉากเหตุการณ์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งเป้าหมายทางการเงิน : กิจกรรมที่ 2 วันรุ่นพันล้าน 3) ฉากเหตุการณ์วางแผนการใช้จ่ายเงิน : กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท 4) ฉากเหตุการณ์เรียนรู้พฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน ได้แก่ กิจกรรมที่ 4 500 บาท Fun for All 5) ฉากเหตุการณ์การแยกแยะความจำเป็นกับความต้องการ การลำดับและการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น : กิจกรรมที่ 5 Need or Want 6) ฉากการใช้จ่ายเงินโดยรู้เท่าทันการโฆษณา : กิจกรรมที่ 6 โปรโมชันงาม ๆ ที่ลวงตัว 7) ฉากเหตุการณ์การวางแผนการออมเงินและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน : กิจกรรมที่ 7 Money Expo 8) ฉากการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินลงทุน : กิจกรรมที่ 8 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องทดลอง 9) ฉากการติดตามการใช้จ่ายเงินโดยคำนึงถึงกลไกราคา : กิจกรรมที่ 9 ซื้อ-ไม่ซื้อ 10) ฉากการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินและการปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสมกับสถานะทางการเงินและเศรษฐกิจ : กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม และ 11) ฉากการวางแผนและจัดการการเงินเพื่อมุ่งสู่การมีความมั่นคงและความมั่งคั่งทางการเงิน : กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการการเงิน ซึ่งแต่ละกิจกรรมใช้เวลา ดังนี้

กิจกรรม	เวลาเรียน/ คาบ
	(1 คาบ : 50 นาที)
กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดถ้ามีอายุ 30 ปี :	
การตระหนักต่อความสำคัญของทรัพยากรที่เรียกว่าเงิน	2
กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน	2
กิจกรรมที่ 3 Need or Want :	
หลักคิดเพื่อการจำแนกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ	2
กิจกรรมที่ 4 วัยรุ่น 2,500 บาท : การรู้จักวางแผนทางการเงิน	2
กิจกรรมที่ 5 500 บาท Fun for All : การบริโภคที่ไม่เกินตัว	2
กิจกรรมที่ 6 Money Expo :	
การวางแผนการออมและการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน	2
กิจกรรมที่ 7 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องลอง :	
การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางการเงิน	2
กิจกรรมที่ 8 โปรโมชันงาม ๆ ที่ล่อตัว :	
รู้เท่าทันการโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม	2
กิจกรรมที่ 9 ชื้อ - ไม่ซื้อ : เมื่อกลไกราคามีผลต่อการใช้จ่าย	2
กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม :	
การปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเมื่อเผชิญสภาวะเงินเฟ้อ - เงินฝืด	2
กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการการเงิน	2
รวมทั้งหมด จำนวน 22 คาบ	

แต่ละกิจกรรมมีรายละเอียด ดังนี้

จากทัศน์	กิจกรรม/วัตถุประสงค์ การเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรม	องค์ประกอบของ จากทัศน์	ความรู้พื้นฐานทาง เศรษฐศาสตร์	การวิเคราะห์ความสอดคล้องกับความต้องการด้านการเงิน		
					ความรู้และทักษะ ทางการเงิน	เจตคติทาง การเงิน	พฤติกรรมทาง การเงิน
1 จากการสร้าง ความตระหนักถึง การวางแผนและ จัดการเงินด้วย การออกแบบเรื่องราวที่ ส่งผลให้นักเรียนตระหนัก รู้ว่าตนเองขาด ความฉลาดรู้การเงินที่ดี	กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอด ถ้ามีอายุ 30 ปี : การตระหนักและมีความ แรงจูงใจต่อการวางแผน และจัดการการเงิน	นักเรียนรับบทบาทเป็น ตัวของนักเรียนที่ศึกษา ในระดับมหาวิทยาลัย และต้องตัดสินใจทางการเงิน โดยสามารถอยู่ รอดทาง การเงิน ท่ามกลางสภาวะทาง การเงินจนถึงอายุ 30 ปี	(1) เรื่องเล่า ชีวิตของนักเรียนในช่วงอายุ 18 ปี ซึ่งกำลังตัดสินใจศึกษาต่อ (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจเพื่อ การศึกษาต่อ, การประกอบอาชีพ, การใช้ จ่ายเงินและการลงทุน (3) บทบาทและบทบาทสมมติ นักเรียนในช่วง อายุตั้งแต่ 18 – 30 ปี (4) ตัวเลือก การศึกษา, อาชีพ, เงินเดือน, การใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวัน, ผลิตภัณฑ์ การออมและการลงทุน (5) คำถามหลัก นักเรียนจะตัดสินใจทาง การเงินอย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญกับภาวะ เศรษฐกิจชะงักงัน	การเลือกและ คำเสียโอกาส	-การเข้าถึงข้อมูล แผนทางการเงิน -การวิเคราะห์ แผนทางการเงิน -การประเมิน แผนทางการเงิน -การตัดสินใจเลือก แผนทางการเงิน	มีแรงจูงใจ การวางแผนและ จัดการการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือ เพื่อสร้าง ความเป็นอยู่ที่ดี ทางการเงิน	-
	กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์ พื้นฐาน : การตั้งเป้าหมาย ทางการเงิน 1.1 นักเรียนสามารถ ตั้งเป้าหมายทาง การเงินได้	นักเรียนรับบทบาทเป็น ตัวซึ่งมีความสนใจที่จะ หารายได้เสริมโดย ประกอบอาชีพ นักเรียน จึงต้องเลือกเป้าหมาย ทางการเงินและตัดสินใจ ทางการเงินที่จะบรรลุ เป้าหมายทางการเงินให้ สำเร็จ	(1) เรื่องเล่า ชีวิตของนักเรียนอายุ 19 ปี ที่จะต้อง หารายได้เสริมเพื่อการบรรลุเป้าหมายทาง การเงิน (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจเพื่อ เลือกเป้าหมายทางการเงิน, การศึกษาต่อ, การประกอบอาชีพเสริม, การจ่ายเงิน (3) บทบาทและบทบาทสมมติ ตัวอายุ 19 ปี (4) ตัวเลือก การศึกษา, อาชีพ, เงินเดือน, การใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวัน, การชำระหนี้ (5) คำถามหลัก นักเรียนจะตัดสินใจทาง การเงินอย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญกับหนี้ที่ไม่ คาดคิดและต้องตัดสินใจที่จะบรรลุหรือชะลอ เป้าหมายทางการเงิน	การเลือกและ คำเสียโอกาส	-การเข้าถึงข้อมูล เป้าหมายทางการเงิน -การวิเคราะห์ เป้าหมายทางการเงิน -การประเมิน เป้าหมายทางการเงิน -การตัดสินใจเลือก เป้าหมายทางการเงิน	มีแรงจูงใจ การวางแผนและ จัดการการเงิน เป็นเครื่องมือ เพื่อสร้างความเป็นอยู่ ที่ดีทางการเงิน	การตั้งเป้าหมาย ทางการเงิน
จากเหตุการณ์ที่ส่งเสริม ให้นักเรียนตั้ง เป้าหมายทางการเงิน							

ฉากทัศน์	กิจกรรม/วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรม	องค์ประกอบของฉากทัศน์	ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์	การวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อองค์ความรู้ทางการเงิน		
					ความรู้และทักษะทางการเงิน	เจตคติทางการเงิน	พฤติกรรมทางการเงิน
3 ฉากเหตุการณ์ วางแผนการใช้จ่ายเงิน	กิจกรรมที่ 3 วิจัยรุ่น 4,500 บาท : การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน	นักเรียนรับบทบาทเป็นตนเองซึ่งพบว่าถูกจำกัดค่าขนมลดลงเหลือ 4,500 บาท นักเรียนจะต้องเลือกแผนการใช้จ่ายเงินและเครื่องมือนำไปใช้ทางการเงิน และตัดสินใจทางการเงินเพื่ออยู่รอดใน 1 เดือน	(1) เรื่องเล่า นักเรียนพบว่าตนเองถูกจำกัดค่าขนมลง (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจเลือกแผนทางการเงิน, การใช้จ่ายเงินและการเผชิญค่าใช้จ่ายไม่ประจำ (3) บทบาทและบทบาทสมมติ รับบทบาทเป็นตนเอง (4) ตัวเลือก แผนทางการเงิน, ค่าใช้จ่ายประจำ, ค่าใช้จ่ายไม่ประจำ, การกู้เงิน, การชำระหนี้ (5) คำถามหลัก นักเรียนจะเลือกแผนทางการเงินอย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญเหตุการณ์ที่ต้องใช้ระยะเวลาของแผนการใช้จ่ายเงินออกไป	การเลือกและค่าเสียโอกาส	-การเข้าถึงข้อมูลแผนทางการเงิน -การวิเคราะห์แผนทางการเงิน -การประเมินแผนทางการเงิน -การตัดสินใจเลือกทางการเงิน -การตัดสินใจเลือกแผนทางการเงิน	มีความมั่นใจต่อแผนการเงินที่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงิน -หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว -ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา	-วางแผนสำหรับค่าใช้จ่ายล่วงหน้า - เลือกและใช้เครื่องมือในการทางการเงิน -หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว -ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา
	กิจกรรมที่ 4 500 บาท Fun for All : การบริโภคที่ไม่เกินตัว	นักเรียนได้รับบทบาทเป็นตนเองซึ่งได้ข้อเสนอเป็นคู่บอกรับซื้อสินค้าภายใน 500 บาท นักเรียนจะต้องเผชิญกับการเลือกสินค้าที่ชอบและสินค้าที่อยากได้ซึ่งจำกัด และเมื่อเสร็จสิ้นการซื้อสินค้า นักเรียนพบว่ามีความสนใจและมีข้อมูลที่ไม่ดีคุณภาพ และประเมินพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของตนเอง	(1) เรื่องเล่า นักเรียนที่ได้รับข้อเสนอคู่บอกรับซื้อสินค้าภายใน 500 บาท (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจใช้จ่ายเงิน (3) บทบาทและบทบาทสมมติ รับบทบาทเป็นตนเอง (4) ตัวเลือก สินค้าและบริการ (5) คำถามหลัก นักเรียนจะตัดสินใจทางการเงินอย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญกับสินค้าและบริการที่ไม่ได้คุณภาพ และการคิดราคาค่าบริการเพิ่มเติม	-หลักและปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคสินค้าและบริการ -พฤติกรรมของผู้บริโภค	-การเข้าถึงข้อมูลรายการสินค้า -การวิเคราะห์ข้อมูลรายการสินค้า -การประเมินข้อมูลรายการสินค้า -การตัดสินใจเลือกสินค้า	-มีความมั่นใจในการใช้จ่ายเงิน -หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว	-หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว
4 ฉากเหตุการณ์เรียนรู้ พฤติกรรมในการใช้จ่ายเงิน	2.2 นักเรียนสามารถลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายเงินและใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น : การประเมินพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของตนเอง	นักเรียนสามารถลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายเงินและใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น : การประเมินพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของตนเอง					

จากไฟล์	กิจกรรม/วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรม	องค์ประกอบของฉากทัศน์	ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์	การวิเคราะห์ความสอดคล้องกับความฉลาดรู้การเงิน		
					ความรู้และทักษะทางการเงิน	เจตคติทางการเงิน	พฤติกรรมการเงิน
5 ฉากเหตุการณ์การแยกแยะความต้องการ การลำดับ และการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น	กิจกรรมที่ 5 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจำแนกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ	นักเรียนได้รับบทบาทเป็นตนเองซึ่งจะต้องเลือกซื้ออุปกรณ์การเรียนภายใต้งบประมาณ 3,000 บาท	(1) เรื่องเล่า นักเรียนพบว่าตนเองจำเป็นต้องซื้ออุปกรณ์การเรียนใหม่ ด้วยงบประมาณ 3,000 บาท (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจเลือกการควมรู้ทางการเงินและคุณธรรมทางการเงิน การเลือกใช้ยาสีฟันและบริการ (3) บทบาทและบทบาทสมมติ รับบทบาทเป็นตนเอง (4) ตัวเลือก การวางแผนการเดินทาง, สินค้าและบริการ (5) คำถามหลัก นักเรียนจะเลือกแผนทางการเงินอย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญเหตุการณ์ที่งบประมาณไม่เพียงพอและการเลือกการตัดสินใจ	-หลักการบริโภค -ประโยชน์ของเศรษฐกิจเพียง	-การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการใช้จ่ายเงินกับการใช้เงิน -การประเมินมูลค่าทางการเงินที่จะใช้เพื่อพิจารณาการใช้ -การตัดสินใจใช้เงินตามความจำเป็น	-มีแรงจูงใจในการประหยัด -ค่าใช้จ่าย	-หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น -ไม่กู้ยืมเงินโดยไม่พอใช้
	2.1 นักเรียนสามารถจำแนกความแตกต่างของการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ	นักเรียนจะได้อ่านและทำความเข้าใจกับบทเรียนเกี่ยวกับเงินออม และเงินออมที่จำเป็นกับค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม	(1) เรื่องเล่า นักเรียนได้มีโอกาสไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ใน 1 วัน (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจใช้เงิน, การรับข้อเสนอของสินค้าและบริการ (3) บทบาทและบทบาทสมมติ รับบทบาทเป็นตนเอง (4) ตัวเลือก ข้อเสนอของสินค้าและบริการที่ได้แก่ภัตตาคาร, บัตรส่วนลดอาหาร, บัตรส่วนลดค่าบริการ (5) คำถามหลัก นักเรียนจะตัดสินใจทางการเงินอย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญกับสินค้าและบริการที่ไม่ได้คุณภาพ, นักเรียนเผชิญกับเหตุการณ์ที่ส่งผลให้ไม่สามารถกลับไปใช้บัตรส่วนลดที่ซื้อไว้	-ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภค -สิทธิของผู้บริโภค	-การเข้าถึงข้อมูลสินค้าและบริการ -การวิเคราะห์ข้อมูลสินค้าและบริการ -การประเมินมูลค่าสินค้าและบริการ -การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการตามความจำเป็น	-	-หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น -ตัดสินใจอย่างมีข้อมูลก่อน -การใช้จ่ายและการออม
6 ฉากการใช้จ่ายเงินโดยรู้เท่าทันการโฆษณา	กิจกรรมที่ 6 โปรโมชันงาน ๆ ที่ล่อตัว : รู้เท่าทันโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม	นักเรียนได้รับบทบาทเป็นตนเองที่ไปเที่ยวกับเพื่อนและเผชิญกับข้อเสนอทางการขายของสินค้าและบริการต่าง ๆ และนักเรียนจะต้องเผชิญเหตุการณ์ที่พบว่าไม่สามารถใช้ข้อเสนอได้อย่างคุ้มค่า	(1) เรื่องเล่า นักเรียนได้มีโอกาสไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ใน 1 วัน (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจใช้เงิน, การรับข้อเสนอของสินค้าและบริการ (3) บทบาทและบทบาทสมมติ รับบทบาทเป็นตนเอง (4) ตัวเลือก ข้อเสนอของสินค้าและบริการที่ได้แก่ภัตตาคาร, บัตรส่วนลดอาหาร, บัตรส่วนลดค่าบริการ (5) คำถามหลัก นักเรียนจะตัดสินใจทางการเงินอย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญกับสินค้าและบริการที่ไม่ได้คุณภาพ, นักเรียนเผชิญกับเหตุการณ์ที่ส่งผลให้ไม่สามารถกลับไปใช้บัตรส่วนลดที่ซื้อไว้	-ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภค -สิทธิของผู้บริโภค	-การเข้าถึงข้อมูลสินค้าและบริการ -การวิเคราะห์ข้อมูลสินค้าและบริการ -การประเมินมูลค่าสินค้าและบริการ -การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการตามความจำเป็น	-	-หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น -ตัดสินใจอย่างมีข้อมูลก่อน -การใช้จ่ายและการออม
	2.2 นักเรียนสามารถลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายเงินและใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น	นักเรียนจะได้อ่านและทำความเข้าใจกับบทเรียนเกี่ยวกับเงินออม และเงินออมที่จำเป็นกับค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม	(1) เรื่องเล่า นักเรียนได้มีโอกาสไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ใน 1 วัน (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจใช้เงิน, การรับข้อเสนอของสินค้าและบริการ (3) บทบาทและบทบาทสมมติ รับบทบาทเป็นตนเอง (4) ตัวเลือก ข้อเสนอของสินค้าและบริการที่ได้แก่ภัตตาคาร, บัตรส่วนลดอาหาร, บัตรส่วนลดค่าบริการ (5) คำถามหลัก นักเรียนจะตัดสินใจทางการเงินอย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญกับสินค้าและบริการที่ไม่ได้คุณภาพ, นักเรียนเผชิญกับเหตุการณ์ที่ส่งผลให้ไม่สามารถกลับไปใช้บัตรส่วนลดที่ซื้อไว้	-ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภค -สิทธิของผู้บริโภค	-การเข้าถึงข้อมูลสินค้าและบริการ -การวิเคราะห์ข้อมูลสินค้าและบริการ -การประเมินมูลค่าสินค้าและบริการ -การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการตามความจำเป็น	-	-หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น -ตัดสินใจอย่างมีข้อมูลก่อน -การใช้จ่ายและการออม

จากที่ค้น	กิจกรรม/วัตถุประสงค์ การเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรม	องค์ประกอบของ จากที่ค้น	ความรู้พื้นฐานทาง เศรษฐศาสตร์	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับความฉลาดรู้การเงิน		
					ความรู้และทักษะ ทางการเงิน	เจตคติทาง การเงิน	พฤติกรรมทาง การเงิน
9 จากการติดตาม การใช้จ่ายเงินโดย คำนึงถึงกลไกราคา	กิจกรรมที่ 9 ชื่อ – ไม่ ชื่อ: เมื่อใดก็ตามที่มีผลต่อ การใช้จ่ายเงิน	นักเรียนรับบทเป็นตนเอง ในวัยทำงาน ที่จะต้อง เผชิญกับสถานการณ์ การใช้จ่ายเงิน แต่กลับ พบว่าราคาสินค้านั้นมี การเปลี่ยนแปลงจนส่งผล กระทบต่อค่าใช้จ่ายโดย ไม่รู้ตัว	(1) เรื่องเล่า นักเรียนในวัยทำงานที่ต้องการ บรรลุเป้าหมายทางการเงิน (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจใช้ จ่ายเงินในชีวิตรประจำวัน ซึ่งเกิดการ เปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า (3) บทบาทและบทบาทสมมติ รับบทบาท เป็นตนเองในวัยทำงาน (4) ตัวเลือก ราคาสินค้าอุปโภคและบริโภค (5) คำถามหลัก นักเรียนจะเลือกใช้จ่ายเงิน อย่างไร (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนที่ไม่ได้ติดตามการใช้ จ่ายเงินพบว่าเมื่อถึงสิ้นเดือนนั้นไม่มีเงินเพียงพอ ที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเงิน	- กลไกราคา	- การเข้าถึงข้อมูล สถานะทางเศรษฐกิจ - การวิเคราะห์ข้อมูล สถานะทางเศรษฐกิจ - การประเมินข้อมูล แผนทางการเงินเพื่อ ปรับเปลี่ยนแผน ทางการเงิน - การตัดสินใจปรับเปลี่ยน ทางการเงิน การใช้จ่ายเงิน ได้เหมาะสมกับบริบท ทางการเงิน	- คำนึงถึง การเปลี่ยนแปลงของ ราคาและค่าของเงิน - ติดตามค่าใช้จ่าย และปรับเปลี่ยนเมื่อ จำเป็น	
	กิจกรรมที่ 10 เมื่อ เงินเดือนของยังไม่ เหมือนเดิม : การปรับพฤติกรรม การใช้จ่ายเงินเมื่อเผชิญ สถานะเงินฟืด-เงินฝืด	นักเรียนรับบทบาทเป็น ตัวละครที่จะต้องตัดสินใจ ใช้จ่ายและลงทุนเพื่อ ตอบสนองเป้าหมาย ทางการเงิน และต้อง คำนึงถึงสถานะทาง เศรษฐกิจ ได้แก่ ภาวะเงิน เฟ้อ-เงินฝืด โดยตัดสินใจ ว่านักเรียนจะบรรล เป้าหมายทางการเงิน ในทันทีหรือจะรอการ บรรลุเป้าหมายทาง การเงิน หรือเลือก ความมั่นคงทางการเงิน	(1) เรื่องเล่า นักเรียนที่ได้รับบทบาทเป็นตัว ละครที่มีอาชีพหาได้ไม่ประจำ (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจใช้ จ่ายเงิน, การเผชิญภาวะเงินเฟ้อ (3) บทบาทและบทบาทสมมติ ตัวละครที่มี อาชีพหาได้ไม่ประจำ (4) ตัวเลือก การเลือกใช้จ่ายเงินเพื่อ ตอบสนองเป้าหมายทางการเงิน (5) คำถามหลัก นักเรียนจะตัดสินใจทาง การเงินอย่างไรให้ทันต่อภาวะทางการเงิน (6) ภาวะวิกฤต นักเรียนเผชิญกับวิกฤต เศรษฐกิจภาวะเงินเฟ้อที่รุนแรง จนส่งผล กระทบให้ผู้ที่ปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินได้ไม่ เหมาะสม	- ภาวะทางการเงิน เงินเฟ้อ-เงินฝืด	- การเข้าถึงข้อมูล สถานะทางเศรษฐกิจ - การวิเคราะห์ข้อมูล สถานะทางเศรษฐกิจ - การประเมินข้อมูล แผนทางการเงินเพื่อ ปรับเปลี่ยนแผน ทางการเงิน - การตัดสินใจปรับเปลี่ยน ทางการเงิน การใช้จ่ายเงิน การออม การลงทุนได้ เหมาะสมกับบริบท ทางการเงิน	- คำนึงถึง การเปลี่ยนแปลงของ ราคาและค่าของเงิน - ติดตามค่าใช้จ่าย และปรับเปลี่ยนเมื่อ จำเป็น	

จากการปรับเปลี่ยน
แผนทางการเงินและ
การปรับพฤติกรรม
การใช้จ่ายเงินอย่าง
เหมาะสมกับสถานะทาง
การเงินและเศรษฐกิจ

จากทัศน์	กิจกรรม/วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรม	องค์ประกอบของฉากทัศน์	ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์	การวิเคราะห์ความสอดคล้องกับความสามารถรู้การเงิน		
					ความรู้และทักษะทางการเงิน	เจตคติทางการเงิน	พฤติกรรมการทางการเงิน
11 ฉากการวางแผน และจัดการเงิน เพื่อมุ่งสู่การมี ความมั่นคงและ ความมั่งคั่งทางการเงิน	กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการการเงิน นักเรียนสามารถวางแผนและจัดการเงินได้	นักเรียนได้รับบทบาทเป็นตัวเองที่เริ่มต้นทำงานและต้องเผชิญกับเหตุการณ์ทางการเงินที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงอายุของชีวิต และจะต้องวางแผนทางการเงินที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเงินที่มีอิสรภาพทางการเงินหลังเกษียณ	(1) เรื่องเล่า นักเรียนมีเป้าหมายทางการเงินที่จะบรรลุอิสรภาพทางการเงินหลังเกษียณอายุ (2) จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง การตัดสินใจกำหนดแผนทางการเงิน, การใช้จ่ายเงิน, การออมและการลงทุน (3) บทบาทและบทบาทสมมติ รับบทบาทเป็นตนเองในช่วงอายุต่าง ๆ (4) ตัวเลือก แผนทางการเงิน, การใช้จ่ายเงิน, ผลลัพธ์การออมและการลงทุน (5) คำถามหลัก นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร (6) ภาพวาดถนัด นักเรียนเผชิญกับภาวะวิกฤตทางการเงินและเงินฝืด เมื่อเข้าสู่ช่วงอายุใกล้เกษียณ	การประยุกต์ใช้ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ และสอดคล้องกับความสามารถรู้การเงินในทุกองค์ประกอบ			

ภาพที่ 22 ลำดับและโครงสร้างกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์กับความสอดคล้องกับความสามารถรู้การเงิน

ทั้งนี้ ผู้สนใจสามารถศึกษาตัวอย่างกิจกรรมได้ในภาคผนวก

3.2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมแต่ละกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ (Experiencing) นักเรียนได้รับการนำเสนอเรื่องเล่าและบทบาทที่จะได้รับผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนให้ฉากทัศน์มีความสมจริงยิ่งขึ้น ในขั้นตอนนี้ครูจึงมีบทบาทในการนำเสนอเรื่องเล่า บทบาทและข้อมูลที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนทำความเข้าใจต่อบทบาทที่ตนเองจะต้องได้รับและเป้าหมายที่ตนเองจะต้องบรรลุในกิจกรรม

ในขั้นรับประสบการณ์จึงเป็นขั้นตอนที่ครูจัดกิจกรรมเพื่อให้ข้อมูลสำคัญที่นักเรียนจะนำมาใช้ในการตัดสินใจในฉากทัศน์ โดยส่งผ่านเรื่องเล่าความเป็นมาของตัวละคร บทบาท พฤติกรรมบทบาท รวมไปถึงเป้าหมายของตัวละครซึ่งก็คือผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม ข้อมูลที่นักเรียนได้รับในขั้นตอนนี้จึงเปรียบเสมือนการสร้างประสบการณ์ที่จะให้นักเรียนใช้ในการตัดสินใจภายใต้ชุดข้อมูลที่กำหนดหรือแม้แต่การใช้ชุดข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินในขั้นตอนต่อ ๆ ไป

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ (Role-Playing) นักเรียนแสดงบทบาทตามที่ได้รับและตัดสินใจทางการเงินผ่านองค์ประกอบของฉากทัศน์ ประกอบด้วย จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง คำถามและตัวเลือก โดยคำนึงถึงข้อมูลทางการเงิน เป้าหมายทางการเงินของบทบาทและการสะสมคะแนนโบนัสเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงินในกิจกรรม ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้นำเสนอองค์ประกอบของฉากทัศน์ กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดเพื่อตัดสินใจในตัวเลือกที่กำหนด ยอมรับการตัดสินใจของนักเรียนโดยไม่ขึ้นว่าตัวเลือกใดที่นักเรียนควรหรือไม่ควรที่จะเลือก

ในขั้นแสดงบทบาทสมมตินี้ จึงเป็นขั้นตอนที่สนับสนุนให้นักเรียนได้ประยุกต์ความรู้ ทักษะ และกระบวนการคิดที่หลากหลายจากฉากเหตุการณ์ทางการเงินที่หลากหลาย เพื่อตัดสินใจเลือกตัวเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต (Facing on a Climax Scene) นักเรียนได้รับการเสนอเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากผลกระทบของการตัดสินใจตลอดฉากทัศน์และจะต้องตัดสินใจทางการเงินครั้งสุดท้ายเพื่อที่จะสามารถบรรลุหรือเข้าใกล้การบรรลุเป้าหมายทางการเงินในกิจกรรม

ในขั้นเผชิญภาวะวิกฤตนี้ ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้นำเสนอองค์ประกอบของฉากทัศน์ ได้แก่ ฉากภาวะวิกฤติ คำถามและตัวเลือกที่ไม่คาดคิด ซึ่งส่งผลให้นักเรียนรู้ถึงผลจากการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ตลอดฉากทัศน์และนักเรียนจะต้องใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่จะตัดสินใจเลือกตัวเลือกที่ครูได้นำเสนอนั้น ให้นำไปสู่การใกล้เคียงหรือบรรลุเป้าหมายของกิจกรรมที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผล (Reflecting) นักเรียนนำเสนอผลการตัดสินใจทางการเงินผ่านการแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน โดยครูมีบทบาทตั้งประเด็นคำถามและกระตุ้นให้นักเรียนสะท้อนการเรียนรู้ผ่านผลการตัดสินใจหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง รวมทั้งให้นักเรียนนำเสนอถึงแนวทางเพื่อแก้ไขความผิดพลาดจากการตัดสินใจในกิจกรรม

นอกจากนี้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีการใช้เทคนิค “การสะสมคะแนนโบนัส” มาช่วยในการจูงใจนักเรียนให้ใช้ทักษะและกระบวนการคิดในการตัดสินใจ โดยทุก ๆ ตัวเลือกและผลการตัดสินใจของนักเรียนในแต่ละฉากทัศน์จะมีผลต่อคะแนนโบนัสในแต่ละด้าน อีกทั้งยังสามารถใช้ในการประเมินพัฒนาการความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนได้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1) คะแนนความสุขทางการเงิน คือ คะแนนการใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เปรียบเสมือนการใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองต่อความต้องการหรือพฤติกรรมการบริโภคในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบาย ความบันเทิง เป็นต้น ในกรณีที่นักเรียนตัดสินใจทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง นักเรียนจะได้รับคะแนนความสุขทางการเงินเพิ่มขึ้น และอาจถูกหักลบคะแนนเมื่อพบว่านักเรียนไม่สามารถใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองความต้องการได้

2) คะแนนความมีวินัยทางการเงิน คือ นักเรียนจะได้รับคะแนนวินัยทางการเงิน เมื่อนักเรียนตัดสินใจหรือมีแนวโน้มพฤติกรรมที่สะท้อนการตัดสินใจใช้จ่ายเงินหรือออมเงินตามแผนทางการเงินที่นักเรียนกำหนดไว้ หรือการมีวินัยที่จะไม่กู้ยืมเงินในการใช้จ่ายเงินที่ไม่จำเป็น หรือการชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดและจะถูกหักลบคะแนนในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินตามแผนทางการเงินได้

3) คะแนนความอยู่รอดทางการเงิน คือ คะแนนความสามารถในการบริหารการใช้จ่ายเงินในกิจกรรม นักเรียนจะได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นในกรณีที่สามารถบริหารรายจ่ายไม่ให้เกินกว่ารายรับที่กำหนดได้ และจะถูกหักลบคะแนนเมื่อพบว่ามียาจ่ายเกินงบประมาณที่กำหนด

4) คะแนนความมั่นคงทางการเงิน คือ คะแนนแนวโน้มการตัดสินใจและพฤติกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน นักเรียนจะได้รับคะแนนความมั่นคงทางการเงินในกรณีที่ในกิจกรรมนั้นนักเรียนสามารถมีเงินออมตามเกณฑ์ที่กำหนด และจะต้องถูกหักลบคะแนนหากนักเรียนมีเงินออมไม่เพียงพอต่อความเสี่ยงในการขาดสภาพคล่องเมื่อเผชิญกับภาวะฉุกเฉิน

5) คะแนนความมั่งคั่งทางการเงิน คือ คะแนนการวางแผนและจัดการการเงินที่มีแนวโน้มสู่การมีอิสรภาพทางการเงินที่ดีในอนาคต นักเรียนจะได้รับคะแนนความมั่งคั่งทางการเงินในกรณีที่นักเรียนมีภาวะเงินออมที่มั่นคงและมีเงินเหลือที่จะนำไปลงทุนเพื่อสร้างความมั่งคั่งในอนาคต อาทิ

การเลือกผลิตภัณฑ์ทางการลงทุนที่เหมาะสม การวางแผนการลงทุนในแผนทางการเงิน หรือ การเลือกประกอบอาชีพเสริมเพื่อสร้างความมั่งคั่ง เป็นต้น

ส่วนที่ 4 คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ แนวทางการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ ผู้วิจัยออกแบบเพื่อให้ผู้สอนหรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริม ความฉลาดรู้การเงินแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งในรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาแห่งชาติ รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรืออื่น ๆ สามารถนำไปใช้ได้ มีแนวทางดังนี้

4.1 แนวทางและข้อปฏิบัติในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการนำกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรนำกิจกรรมทั้ง 11 กิจกรรมไปใช้ตามลำดับและ ครบทั้ง 11 กิจกรรม ดังนี้

4.1.1 ขั้นตอนการเตรียมการเพื่อนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ขั้นที่ 1 ศึกษาตารางการหลักการและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของชุดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงเกิดขึ้นหลังจากกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ศึกษาเนื้อหาการเรียนรู้ที่ใช้ในกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ศึกษาวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และสื่อในการจัดกิจกรรมและสื่อที่ใช้ เพื่อทำ ความเข้าใจและสามารถจัดเตรียมสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติตามขั้นตอนในกิจกรรมตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด การเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐาน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ ขั้นที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต และขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผล

ขั้นที่ 5 ครูให้ผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้ในสมุดบันทึกกิจกรรมทุก ๆ กิจกรรม

4.1.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐาน มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านจากการตัดสินใจในกิจกรรม ดังนั้น สื่อและข้อมูลในกิจกรรมจะมีบทบาทสำคัญที่จะ นำไปสู่การปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ แม้ว่าในระหว่าง การดำเนินกิจกรรมนักเรียนจะไม่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างสำเร็จ แต่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากผล การตัดสินใจและความผิดพลาดจากการตัดสินใจของตนเอง ผู้สอนจึงควรปล่อยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตาม ความสามารถ โดยไม่ไปขัดขวางหรือชี้แนะแนวทางมากเกินไป

4.1.3 ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการจัดกิจกรรม คือ ขั้นตอนก่อนผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นำมาสู่การสรุปข้อเรียนรู้ที่เพิ่งเกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรม ดังนั้น ในแต่ละกิจกรรมผู้เรียนควรจัดการเวลาในแต่ละกิจกรรมอย่างน้อย 30 นาที เพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลาทบทวนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่การบรรลุซึ่งจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนในกิจกรรมนั้น ๆ

4.1.4 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ การสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมนั้น ในบางกิจกรรมผู้สอนจะต้องรับบทบาทหนึ่งเพื่อให้เกิดความสมจริงในกิจกรรม ผู้สอนจึงควรแสดงบทบาทสมมติที่สมจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

4.2 การเตรียมการเพื่อนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

หากผู้สอนมีความสนใจที่จะนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐานสาระเศรษฐศาสตร์ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 ผู้สอนสามารถคัดเลือกกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อไปใช้ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับชั้น โดยมีลำดับของกิจกรรมดังนี้

4.2.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มุ่งเน้นการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในด้านการวางแผนการออมเงินและการบริโภคตามความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร ได้แก่ 1) หลักในการเลือกและค่าเสียโอกาส (ส.3.1 ม.1/1) 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค ค่านิยมและพฤติกรรมบริโภคของตนเอง (ส.3.1 ม.1/2) 3) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจำแนกระหว่างค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ (ส.3.1 ม.1/3) และ 4) ศึกษาบทบาทและความแตกต่างของสถาบันทางการเงินแต่ละประเภทเพื่อนำมาสู่การพิจารณาเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างเหมาะสม (ส.3.2 ม.1/1) กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาจัดการเรียนรู้โดยมีลำดับกิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดเมื่ออายุ 30 ปี : การตระหนักถึงทรัพยากรที่เรียกว่าเงิน 2) กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน 3) กิจกรรมที่ 4 Fun for All : การบริโภคที่ไม่เกินตัว 4) กิจกรรมที่ 5 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจำแนกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ 5) กิจกรรมที่ 6 โปรโมชันงาม ๆ ที่ลงตัว : รู้เท่าทันการโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมและ 6) กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

4.2.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มุ่งเน้นการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในด้านการออมและการลงทุนการรักษาสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภคซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร ได้แก่ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมและการลงทุน เพื่อการบริหารการออมและการลงทุนอย่างเหมาะสม (ส.3.1 ม.2/1) และ 2) ศึกษาสิทธิของผู้บริโภค เพื่อนำมาสู่การรักษาสิทธิเมื่อได้รับผลกระทบการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภค (ส.3.1 ม.2/4) กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาจัดการเรียนรู้ โดยมีลำดับกิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมที่ 6 โปรโมชันงามๆ ที่ลงตัว : รู้เท่าทันการโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม 2) กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน และ 3) กิจกรรมที่ 8 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องทดลอง : การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งทางการเงินและการกระจายความเสี่ยง

4.2.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นระดับชั้นที่สามารถนำกิจกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ครบทุกกิจกรรม เนื่องจากผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมกับสาระเศรษฐศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 แต่ทั้งนี้หากยึดตามตัวชี้วัดนั้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มุ่งเน้นความฉลาดรู้การเงินในการวางแผนและจัดการการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร ได้แก่ 1) ศึกษาหลักการปรับและเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการวางแผนและจัดการการเงินอย่างเหมาะสม (ส.3.1 ม.3/1) 2) วิเคราะห์สถานะทางการเงินของประเทศจากนโยบายของรัฐบาล เพื่อนำมาสู่การวางแผนและจัดการการเงินส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม (ส.3.2 ม.3/1) และ 3) ศึกษาสาเหตุ ผลกระทบของสถานะเงินเฟ้อ – เงินฝืด เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการวางแผนและจัดการการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม (ส.3/2 ม.3/4)) กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดอย่างชัดเจน โดยมีลำดับกิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท : การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน 2) กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 3) กิจกรรมที่ 9 ชื้อ-ไม่ซื้อ : เมื่อกลไกราคามีผลต่อการใช้จ่ายเงิน 4) กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม : การปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเมื่อเผชิญสถานะเงินเฟ้อ-เงินฝืด และ 5) กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการการเงิน

<p>คุณภาพผู้เรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม</p>		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
<p>จุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องการเงิน :</p> <p>การเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินและตัดสินใจในการวางแผนการออมเงิน และการบริโภคตามความจำเป็นอย่างเหมาะสม</p> <p>ตัวชี้วัดตามหลักสูตร :</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักการเลือกและค่าเสียโอกาส (ส.3.1 ม.1/1) - ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภค คำนวณและพฤติกรรมบริโภคของตนเอง เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินเพื่อบริโภคอย่างเหมาะสม (ส.3.1 ม.1/2) - การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจําแนกแหว่งการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ (ส.3.1 ม.1/3) - ศึกษาบทบาทและความแตกต่างของสถาบันทางการเงินแต่ละประเภท เพื่อนำมาสู่การเลือกใช้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างเหมาะสม(ส.3.2 ม.1/1) <p>กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ●กิจกรรมที่ 1 อนุรักษ์ออมทรัพย์ 30 ปี : การตระหนักถึงทรัพยากรที่เรียกว่าเงิน ●กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันธุ์เงิน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน ●กิจกรรมที่ 4 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจําแนกแหว่งความจำเป็นกับความต้องการ ●กิจกรรมที่ 5 500 บาท Fun for All : การบริโภคที่ไม่เกินตัว ●กิจกรรมที่ 6 โปรโมชันงาม ๆ ที่ต้องรู้ : การรู้เท่าทันโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสม ●กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 	<p>จุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องการเงิน :</p> <p>การเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินและตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์การเงินและการลงทุน เพื่อวางแผนสร้างความมั่งคั่งอย่างเหมาะสม</p> <p>ตัวชี้วัดตามหลักสูตร :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมและการลงทุน เพื่อการบริหารการออมและการลงทุนได้อย่างเหมาะสม (ส.3.1 ม.2/1) - ศึกษาสิทธิของผู้บริโภค เพื่อนำมาสู่การรักษาสิทธิเมื่อได้รับผลกระทบในการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภค (ส.3.1 ม.2/4) <p>กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ●กิจกรรมที่ 6 โปรโมชันงาม ๆ ที่ต้องรู้ : การรู้เท่าทันโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสม ●กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ●กิจกรรมที่ 8 รู้ว่าเสี่ยงแต่ต้องชั่งชั่ง : การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งทางการเงิน – การวางแผนการลงทุนแบบกระจายความเสี่ยง 	<p>จุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องการเงิน :</p> <p>การเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินและตัดสินใจวางแผนและจัดการเงินได้อย่างเหมาะสมกับสภาวะทางการเงินอย่างเหมาะสม</p> <p>ตัวชี้วัดตามหลักสูตร :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาหลักการปรับเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการวางแผนและจัดการเงินอย่างเหมาะสม (ส.3.1 ม.3/1) - วิเคราะห์สภาวะทางการเงินของประเทศจากนโยบายของรัฐบาล เพื่อนำมาสู่การวางแผนและจัดการเงินส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม (ส.3.2 ม.3/1) - ศึกษาสาเหตุ ผลกระทบของสภาวะเงินเฟ้อ – เงินฝืด เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการวางแผนและจัดการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม (ส.3/2 ม.3/4) <p>กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ●กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท : การวางแผนทางการเงิน โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงิน และบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ●กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ●กิจกรรมที่ 9 ชื่อ-ไม่ ชื่อ : เมื่อกลไกการตลาดต่อการใช้จ่ายเงินการวางแผนและจัดการเงินให้เหมาะสมเท่าทันต่อสภาวะการเงิน ●กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของขึ้นไม่เหมือนเดิม : การปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเมื่อเผชิญสภาวะเงินเฟ้อ-เงินฝืด ●กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการเงิน

ภาพที่ 23 แนวทางการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยศึกษาผล ได้แก่ 2.1) ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2.2) ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละองค์ประกอบ และ 2.3) ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมาจากการประเมินคะแนนความฉลาดรู้การเงินจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินก่อนและหลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระยะเวลาในการวัดห่างกัน จำนวน 13 สัปดาห์ แสดงผลดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และค่าการทดสอบที (t-test) ของคะแนนความฉลาดรู้การเงินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	SD	t	p
ก่อนเรียน	30	8.0	3.70	14.15	.00
หลังเรียน	30	19.31	4.65		

* n = 29, p < 0.5

จากตารางที่ 27 พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดรู้การเงินก่อนเรียน เท่ากับ 8.0 และ 3.70 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดรู้การเงินหลังเรียน เท่ากับ 19.31 และ 4.65 ตามลำดับ จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพบว่านักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p = .00, t = 14.15)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละองค์ประกอบ

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน 2) ด้านเจตคติทางการเงิน และ 3) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบว่านักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การเงินในแต่ละองค์ประกอบก่อนและหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไร แสดงผลดังตารางที่

ตารางที่ 28 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าการทดสอบที (t-test) ของคะแนนความฉลาดรู้การเงินในแต่ละองค์ประกอบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	SD	t	p
ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน					
ก่อนเรียน	12	2.03	1.82	15.55	.00
หลังเรียน	12	7.93	2.15		
ด้านเจตคติทางการเงิน					
ก่อนเรียน	8	3.79	1.39	6.93	.00
หลังเรียน	8	5.89	1.31		
ด้านพฤติกรรมทางการเงิน					
ก่อนเรียน	10	2.17	1.46	9.42	.00
หลังเรียน	10	5.48	2.01		

* n = 29, p < 0.05

ผลความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้และทักษะทางการเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 5.89$, $SD = 2.04$), $t(28) = 14.16$, $p = .00$

ผลความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนด้านเจตคติทางการเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 2.10$, $SD = 1.63$), $t(28) = 6.94$, $p = .00$

ผลความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 3.31$, $SD = 1.89$), $t(28) = 9.42$, $P = .00$

(M = ค่าเฉลี่ยความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการทดสอบที่)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่า จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพบว่านักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุก ๆ องค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .05 มีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียนเท่ากับ 2.03 และ 1.82 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ 7.93 และ 2.15 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ผลค่าเฉลี่ยความแตกต่างของคะแนนองค์ประกอบด้านความรู้และทักษะทางการเงินระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยพบว่า มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เท่ากับ 5.89 และ 2.04 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของด้านความรู้และทักษะทางการเงินในระดับที่สูงขึ้นและมีการกระจายของคะแนนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันมากกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ด้านเจตคติทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียน เท่ากับ 3.79 และ 1.39 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียน เท่ากับ 5.89 และ 1.31 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ผลค่าเฉลี่ยความแตกต่างขององค์ประกอบด้านเจตคติทางการเงินระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยพบว่า มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เท่ากับ 2.10 และ 1.63 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบด้านเจตคติทางการเงินในระดับที่สูงขึ้นและนักเรียนมีการกระจายของคะแนนด้านเจตคติทางการเงินหลังเรียนไม่แตกต่างกันเมื่อเทียบกับก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ด้านพฤติกรรมทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียน เท่ากับ 2.17 และ 1.46 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียน เท่ากับ 5.48 และ 2.01 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ผลค่าเฉลี่ยความแตกต่างขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมทางการเงินระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยพบว่า มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เท่ากับ 3.31 และ 1.89 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมทางการเงินในระดับที่สูงขึ้น และมีการกระจายของคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

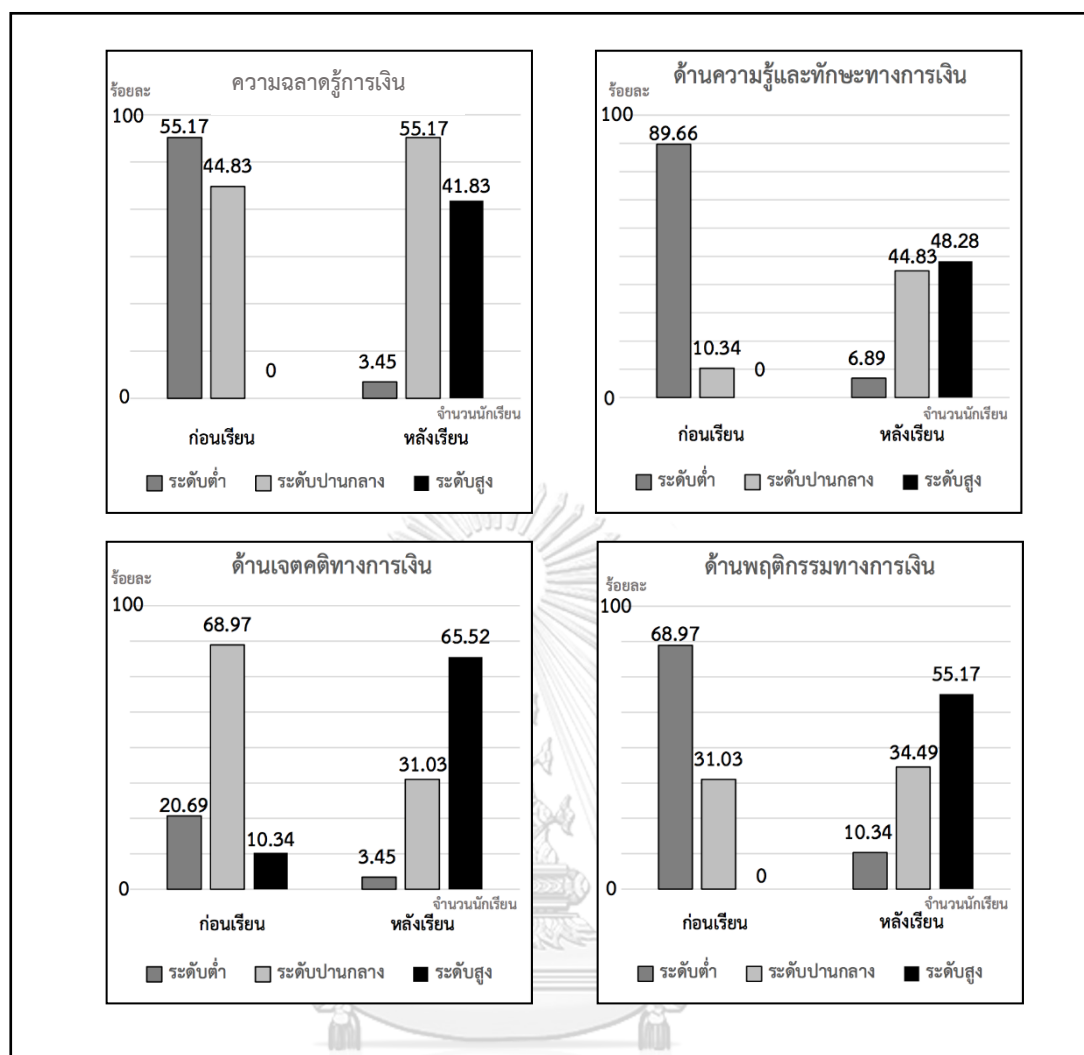
เมื่อพิจารณาผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินแยกตามองค์ประกอบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ด้านความรู้และทักษะทางการเงินมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด รองลงมาคือด้านพฤติกรรมทางการเงินและด้านเจตคติทางการเงินตามลำดับ

2.3 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินนี้ เป็นการนำคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนรายบุคคลเปรียบเทียบตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินที่กำหนดในงานวิจัย เพื่อประเมินว่าหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของระดับความฉลาดรู้การเงินอย่างไร แสดงผลดังตารางที่ 29 และภาพที่ 24

ตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเทียบตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน

ความฉลาดรู้การเงินแต่ละองค์ประกอบ	จำนวนนักเรียนที่ได้ตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน (คน) (จำนวนนักเรียนทั้งหมด 29 คน)		
1. คะแนนรวมความฉลาดรู้การเงิน คะแนนเต็ม 30 คะแนน	ระดับต่ำ < 9	ระดับปานกลาง 9 – 20	ระดับสูง > 20
ก่อนเรียน	16 (55.17 %)	13 (44.83 %)	0 (0 %)
หลังเรียน	1 (3.45 %)	16 (55.17 %)	12 (41.38 %)
2. คะแนนตามองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงิน			
2.1 ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน คะแนนเต็ม 12 คะแนน	ระดับต่ำ ≤ 4	ระดับปานกลาง 5 - 7	ระดับสูง ≥ 8
ก่อนเรียน	26 (89.66 %)	3 (10.34 %)	0 (0 %)
หลังเรียน	2 (6.89 %)	13 (44.83 %)	14 (48.28 %)
2.2 ด้านเจตคติทางการเงิน คะแนนเต็ม 8 คะแนน	ระดับต่ำ < 3	ระดับปานกลาง 3 - 5	ระดับสูง > 5
ก่อนเรียน	6 (20.69 %)	20 (68.97 %)	3 (10.34 %)
หลังเรียน	1 (3.45 %)	9 (31.03 %)	19 (65.52 %)
2.3 ด้านพฤติกรรมทางการเงิน คะแนนเต็ม 10 คะแนน	ระดับต่ำ ≤ 2	ระดับปานกลาง 3 - 5	ระดับสูง ≥ 6
ก่อนเรียน	20 (68.97 %)	9 (31.03 %)	0 (0 %)
หลังเรียน	3 (10.34 %)	10 (34.49 %)	16 (55.17 %)

ภาพที่ 24 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทียบตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินทั้งภาพรวมและแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน

จากตารางที่ 29 และภาพที่ 24 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินที่กำหนด นักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การเงินในทุกองค์ประกอบหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งพบว่า มีนักเรียนจำนวน 22 คน จากนักเรียนทั้งหมด 29 คนที่มีระดับสูงขึ้นหลังจากการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้และมึนักเรียนจำนวน 7 คน ที่มีคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่อยู่ในเกณฑ์ระดับเดิม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉันทศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉันทศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉันทศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน โดยเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉันทศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1. กลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความฉลาดรู้การเงิน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาหรือเศรษฐศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน

2 กลุ่มทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) ซึ่งไม่ได้ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ส23203 วิชาพารวย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉันทศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินฉบับร่าง

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสังเคราะห์หลักการและขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานฉบับร่าง ดำเนินการตั้งแต่การกำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสังเคราะห์ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และการสังเคราะห์ความฉลาดรู้การเงิน การกำหนดประสบการณ์ที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรม ได้แก่ การศึกษาและสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน การกำหนดแนวทางการประเมินผลและการออกแบบกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นปรับปรุงกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วคัดเลือกกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม เข้าสู่กระบวนการทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยทดลองกิจกรรมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายแบบ 1:1, 1:10 และ 1:100 จากนั้นคำนวณค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1 เพื่อประเมินประสิทธิภาพเบื้องต้นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ $E_1 = 75$

4. การปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อสังเกตที่ค้นพบระหว่างการทดลองจัดกิจกรรมกับนักเรียนมาปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

ระยะที่ 2 การศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1. กลุ่มทดลองเพื่อทดสอบแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จำนวน 29 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ส23203 วิชาพารวย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

3. กลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินคุณภาพของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินและประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความฉลาดรู้การเงิน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ มีทั้งหมด 3 ชนิด มีรายละเอียด ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน

2. แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ใช้รูปแบบข้อคำถามเชิงสถานการณ์ทางการเงินจำนวน 7 ข้อ ข้อละ 1 สถานการณ์ รวมเป็น 7 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์ครอบคลุมการประเมินองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงินทั้ง 3 ด้าน มีคะแนนเต็ม 30 คะแนน กำหนดสัดส่วนคะแนนที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ 2.1) ด้านความรู้และทักษะทางการเงิน ร้อยละ 40 (จำนวน 12 ข้อ รวม 12 คะแนน) 2.2) ด้านเจตคติทางการเงิน ร้อยละ 25 (จำนวน 8 ข้อ รวม 8 คะแนน) และ 2.3) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ร้อยละ 35 (จำนวน 10 ข้อ รวม 10 คะแนน) ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดลองใช้กับนักเรียนและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน พบว่า ค่าความยากง่าย (p) 0.1 – 0.77 มีค่าอำนาจจำแนก (r) -0.44 – 0.49 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับที่ .83 แสดงให้เห็นว่าแบบวัดมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การประเมินภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ และส่วนที่ 2 การประเมินความคิดเห็นของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้ในการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การออกแบบงานวิจัย กำหนดงานวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา โดยใช้กลุ่มเป้าหมายเพียงกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) จากนั้นดำเนินการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย การเลือกกลุ่มเป้าหมายและสถิติที่ใช้ในงานวิจัย

2. การออกแบบและสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยออกแบบและสร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ดำเนินการศึกษาและออกแบบโครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปทดลองกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแล้วจึงดำเนินการปรับปรุงแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน 2) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาและออกแบบแบบประเมินจากนั้นตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐาน ดำเนินการทดสอบด้วยแบบวัดความฉลาดรู้การเงินแก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นจัดการเรียนการสอน

ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นระยะเวลา 11 สัปดาห์ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 – เดือนกุมภาพันธ์ 2563 และทดสอบความฉลาดรู้การเงินด้วยแบบวัดความฉลาดรู้การเงินหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และวัดความพึงพอใจของนักเรียนด้วยแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์นี้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ผ่านการสร้างห้องเรียนให้เปรียบเสมือนฉากเหตุการณ์ในชีวิตจริงที่นักเรียนจะต้องเผชิญทั้งในปัจจุบันหรือแนวโน้มในอนาคต ประกอบด้วยเรื่องราวเหตุการณ์ สถานที่ ตัวละครหรือบทบาทที่นักเรียนจะต้องแสดง ข้อคำถามและตัวเลือกที่นักเรียนจะต้องตัดสินใจ เพื่อนำมาสู่การเรียนรู้จากผลกระทบจากการตัดสินใจของนักเรียนที่เกิดขึ้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีหลักการที่สำคัญ 1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ 2) การกำหนดฉากทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริงที่จูงใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย 3) การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด และ 4) การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความผิดพลาดในการตัดสินใจ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเข้าถึงข้อมูลทางการเงินการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การประเมินข้อมูลทางการเงิน ที่จะนำมาสู่ความสามารถในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงินได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 11 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้ระยะเวลา 100 นาที เรียงลำดับกิจกรรมตามแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินโดยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน หลักการของการวางแผนและจัดการการเงินโดย การเรียงลำดับจากความรู้และทักษะในระดับพื้นฐานไปยังระดับที่ยากขึ้น

ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดถ้ามีอายุ 30 ปี : การตระหนักและมีแรงจูงใจต่อการวางแผน และจัดการการเงิน กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท: การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน กิจกรรมที่ 4 500 บาท Fun for All: การบริโภคที่ไม่เกินตัว กิจกรรมที่ 5 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจำแนกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ กิจกรรมที่ 6 โปรโมชันงาม ๆ ที่ลงตัว : รู้เท่าทันโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม กิจกรรมที่ 7 Money Expo: การวางแผนการออมและการเลือกผลิตภัณฑ์การออมเงิน กิจกรรมที่ 8 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องขอลอง : การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งทางการเงิน กิจกรรมที่ 9 ซื้อ-ไม่ซื้อ : เมื่อกลไกราคามีผลต่อการใช้จ่ายเงิน กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม : การปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ นักเรียนได้รับการนำเสนอเรื่องเล่า บทบาท

ข้อมูลพฤติกรรมทางการเงินของบทบาท และข้อมูลเป้าหมายทางการเงินที่นักเรียนจะต้องบรรลุ จากนั้นนักเรียนจะได้รับการนำเสนอและให้ตัดสินใจเลือกข้อมูลทางการเงินซึ่งมีผลต่อการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในตอนจบของฉากทัศน์ อาทิ ข้อมูลสถานะทางการเงิน แผนทางการเงิน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนแสดงบทบาทและตัดสินใจทาง

การเงินผ่านจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง คำถามและตัวเลือก โดยคำนึงถึงข้อมูลทางการเงิน เป้าหมายทางการเงินของบทบาท และการสะสมคะแนนโบนัสเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนได้รับการเสนอเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่

ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากผลกระทบของการตัดสินใจตลอดฉากทัศน์ และจะต้องตัดสินใจทางการเงินครั้งสุดท้ายเพื่อที่จะสามารถบรรลุหรือเข้าใกล้ที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเงินในกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผล นักเรียนนำเสนอผลจากการตัดสินใจผ่านการแลกเปลี่ยน

ในชั้นเรียน โดยครูมีบทบาทตั้งประเด็นคำถามและกระตุ้นให้นักเรียนสะท้อนการเรียนรู้ผ่านผลการตัดสินใจหรือข้อผิดพลาดในการตัดสินใจของตนเอง รวมทั้งให้นักเรียนนำเสนอถึงแนวทางเพื่อแก้ไขความผิดพลาดจากการตัดสินใจในกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถวัดประเมินผลผ่าน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การประเมินผลสรุป คือ การวัดผ่านแบบทดสอบความฉลาดรู้การเงินก่อนและหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 2) การประเมินผลระหว่างเรียน คือ การวัดความรู้และทักษะ เจตคติและพฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย 2.1) สมุดบันทึกการเรียนรู้ ในรูปแบบการบันทึกผลการเรียนรู้ในระหว่างกิจกรรม แบบฝึกหัด และประเมินคะแนนผ่านการใช้อุปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 2.2) การสะสมคะแนนโบนัส ประกอบด้วย 2.2.1) คะแนนความสุขทางการเงิน 2.2.2) คะแนน

ความมีวินัยทางการเงิน 2.2.3) คะแนนความอยู่รอดทางการเงิน 2.2.4) คะแนนความมั่นคงทางการเงิน และ 2.2.5) คะแนนความมั่งคั่งทางการเงิน

ผู้วิจัยออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้สอนหรือผู้ที่สนใจสามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้เพื่อส่งเสริมความความฉลาดรู้การเงินแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งในรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินทุกองค์ประกอบของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 นักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การเงินเทียบตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินในทุกองค์ประกอบหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพบว่า มีนักเรียนจำนวน 22 คน จากนักเรียนทั้งหมด 29 คน ที่มีระดับเกณฑ์ที่สูงขึ้นหลังจากการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีนักเรียนจำนวน 7 คน ที่มีคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่อยู่ในเกณฑ์ความฉลาดรู้การเงินระดับเดิม

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลการวิจัย คือ การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ที่สามารถส่งเสริมให้เกิดความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น

1.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่พัฒนาขึ้นนี้ มีหลักการที่สอดคล้องกับแนวทางของการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำความรู้และทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินมาสู่การลงมือปฏิบัติผ่านฉากทัศน์ที่ประกอบด้วย เหตุการณ์ ตัวละคร ตัวเล็งการตัดสินใจที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงที่หลากหลาย โดยการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนตลอดกระบวนการนั้นจะไม่มีการตัดสินใจว่าถูกหรือผิด จึงส่งผลให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยเมื่อได้ลองผิดลองถูกจากการได้ฝึกการตัดสินใจทางการเงินอย่างซ้ำ ๆ และรู้สึกสนุกในการเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์ และตัวเลือกทางการเงินที่ท้าทาย การออกแบบสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตและบริบททางการเงินของนักเรียนส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะทางการเงินไปสู่การวางแผนและจัดการการเงินในชีวิต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sorin (2013) กับ Mariappan et al. (2004) ซึ่งได้นำแนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานมาใช้เพื่อเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติในการเผชิญสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้นั้นได้รับการพัฒนาในการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดแบบฉากทัศน์เป็นฐาน นอกจากจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านทักษะทางการเงินแล้วยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินในชีวิตประจำวันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Som Naidu et al. (2007) ที่ว่าฉากทัศน์จะเป็นเปรียบเสมือนกับกระจกสะท้อนความจริง (Mirrors Reality) ที่จะสะท้อนทั้งสถานการณ์จริงและแนวโน้มของพฤติกรรมแท้จริงของนักเรียนที่จะแสดงออกเมื่อเผชิญกับสถานการณ์นั้น ดังนั้น การตัดสินใจและการแสดงออกของนักเรียนที่ส่งผลกระทบต่อตนเองในช่วงเสร็จสิ้นกิจกรรมจะช่วยส่งเสริมการปรับพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนักเรียนเรียนรู้ว่าการตัดสินใจที่ผิดพลาดในตัวเลือกก่อนหน้ามีผลมาจากเจตคติและพฤติกรรมที่มุ่งหวังการบริโภคตามความต้องการมากเกินไป นักเรียนจะเกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมหรือแนวทางในการตัดสินใจครั้งถัดไปเพื่อลดผลกระทบที่ไม่ดีต่อตัวนักเรียนเอง

การวิเคราะห์การสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนจากกิจกรรมวัยรุ่นนพณธ์นที่แสดงว่านักเรียนมี การเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินจากการค้นพบข้อผิดพลาดที่เกิดจากการตัดสินใจในฉกทศน

การสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนคนที่ 3 ที่แสดงให้เห็นว่าในกิจกรรมที่ 2 นักเรียนประเมิน เป้าหมายทางการเงินไม่เหมาะสมกับบริบททางการเงิน อีกทั้งมีพฤติกรรมทางการเงินที่มุ่งเน้นการบริโภค จนเกินตัว แต่เมื่อเข้าสู่กิจกรรมที่ 3 – 4 นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยประเมินเป้าหมายทางการเงิน โดยคำนึงถึงบริบททางการเงิน อีกทั้งมีพฤติกรรมทางการเงินที่ลดการบริโภคจนเกินตัวมากขึ้น

กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นนพณธ์น : “จากกิจกรรมไม่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้ เพราะตั้งเป้าหมายทางการเงินสูงเกินไป อยากหาเงินให้ได้มากๆ จนเกินไป ดังนั้นจึงควรตั้งเป้าหมาย ทางการเงินที่ชัดเจน รอบคอบ ไม่เวอร์จนเกินไป และคิดให้ดีกว่าจะซื้ออะไร” (พฤศจิกายน 2562)

กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท : “กิจกรรมครั้งนี้เลือกแผนทางการเงินและเป้าหมาย ทางการเงิน B เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือยหรือประหยัดจนเกินไป ทำให้สามารถใช้เงินได้ อย่างเพียงพอ มีเงินเหลือเก็บในบัญชี” (พฤศจิกายน 2562)

กิจกรรมที่ 4 Need or Want : “หากต้องให้เลือกอีกครั้งก็จะเลือกเหมือนเดิม เพราะ ตัดสินใจเลือกการดแผนทางการเงิน การวินัยทางการเงิน และการลดความอดทนทางการเงินดีแล้ว ทำให้ สามารถตัดสินใจได้มีแบบแผน เลือกซื้อเฉพาะของที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย ” (พฤศจิกายน 2562)

1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกทศนเป็นฐาน ซึ่งมีหลักการใน การออกแบบฉกทศนที่มุ่งใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดอันหลากหลาย ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการตัดสินใจและทักษะการแก้ไขปัญหา ซึ่ง หลักการข้อดังกล่าวช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินองค์ประกอบในด้านทักษะทางการเงิน กล่าวคือ ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับทักษะทางการเงินด้าน “การวิเคราะห์ข้อมูลทาง การเงิน” ในขณะที่ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์นั้นมีความสอดคล้องกับทักษะทางการเงินในด้าน “การประเมินข้อมูลทางการเงิน” และทักษะการตัดสินใจสอดคล้องกับทักษะทางการเงินในด้าน “การตัดสินใจทางการเงิน” องค์ประกอบของฉกทศน ได้แก่ เรื่องราว จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง คำถาม ตัวเลือกและภาวะวิกฤต จึงเป็นองค์ประกอบที่ดึงดูดให้นักเรียนได้ฝึกฝนการใช้ทักษะ ทางการเงินอย่างหลากหลายและถูกกระทำอย่างซ้ำ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการนำเสนอแนวทาง การส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของ Australian Securities and Investments Commission (2003) กับสถาบันคินันแห่งเอเชีย (2558) ที่ว่าการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินนั้นควรส่งเสริมให้ นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติที่จะใช้ความรู้ ทักษะและเจตคติที่จะสามารถเชื่อมโยงกับบริบท ทางการเงินในชีวิตจริงได้

1.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีการออกแบบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐาน ซึ่งแต่ละขั้นตอนการเรียนรู้มีการออกแบบฉกทักษ์ที่มุ่งใจให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางการเงินโดยเชื่อมโยงความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ดังนี้

1.2.1 ขั้นรับประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้รับการนำเสนอเรื่องราวของตัวละคร เป้าหมายทางการเงินที่จะต้องบรรลุในกิจกรรม และบทบาทที่นักเรียนจะต้องแสดง รวมทั้งได้รับการนำเสนอตัวเลือกข้อมูลทางการเงินต่าง ๆ อาทิ ความรู้ทางการเงินและความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ข้อมูลพฤติกรรมทางการเงิน ข้อมูลสถานะทางการเงิน ข้อมูลแผนทางการเงิน ข้อมูลเป้าหมายทางการเงิน ฯลฯ ซึ่งนักเรียนจะต้องตัดสินใจเลือกข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้องและสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินในกิจกรรมได้ ในขั้นรับประสบการณ์จึงมีความสำคัญที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางการเงิน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางการเงินและวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินจากตัวเลือกชุดข้อมูลทางการเงินที่ครูกำหนดให้ และจะต้องประเมินข้อมูลทางการเงินให้เหมาะสมกับพฤติกรรมทางการเงินของตัวละครหรือบทบาทที่นักเรียนได้รับ และคาดคะเนถึงเหตุการณ์ทางการเงินในกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องเผชิญต่อไปในอนาคตเพื่อที่จะมั่นใจได้ว่า ตัวเลือกข้อมูลทางการเงินที่เลือกนั้นมีความมั่นคงมากเพียงพอที่จะช่วยให้บรรลุความสำเร็จของกิจกรรมได้

นอกจากนี้ในบางกิจกรรมจะมีการปลูกฝังเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ดีผ่านชุดตัวเลือกข้อมูลทางการเงินที่มีส่วนสำคัญในการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในกิจกรรมนั้น ๆ อาทิ ในกิจกรรมที่ 4 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจำแนกแหว่ความจำเป็นกับความต้องการ นักเรียนจะต้องเลือกการ์ดความรู้ทางการเงินและการ์ดคุณธรรมทางการเงิน ได้แก่ การ์ดความอดทนกับการตัดสินใจที่มีส่วนช่วยให้บรรลุเป้าหมายทางการเงิน คือ สามารถใช้จ่ายเงินซื้ออุปกรณ์การเรียนภายใต้งบประมาณที่จำกัดได้อย่างสำเร็จ ในการดำเนินกิจกรรมนี้พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะเลือกการ์ดความรู้ทางการเงินและมีส่วนน้อยที่จะเลือกการ์ดคุณธรรมทางการเงิน อันเนื่องมาจากกิจกรรมที่ผ่านมา นักเรียนเรียนรู้เฉพาะว่าการมีข้อมูลทางการเงินที่มากย่อมช่วยให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างสำเร็จ ด้วยเหตุนี้เมื่อต้องเผชิญกับการตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรมและพบว่านักเรียนเลือกการ์ดความรู้ทางการเงินที่ไม่จำเป็นและไม่มีการ์ดคุณธรรมที่ช่วยยับยั้งความอดทนอดกลั้นในการบริโภคตามความต้องการ หรือขาดการตัดสินใจทางการเงินที่จะช่วยยับยั้งให้พวกเขาไม่ใช้เงินออมหรือขยืมเงินจากผู้ปกครองมาใช้จ่ายเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่จำเป็นดังกล่าว จึงส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ว่าการตัดสินใจทางการเงินจำเป็นต้องใช้ทั้งความรู้ทางการเงินและเจตคติทางการเงินที่ดีควบคู่กัน เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้อย่างเหมาะสม”

1.2.2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะแสดงบทบาทที่ได้รับ และตัดสินใจทางการเงินผ่านการเผชิญกับสถานการณ์ทางการเงินที่เป็นจุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง (Challenge) มีคำถามและตัวเลือกการเงินที่หลากหลาย จึงเป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมทักษะทางการเงิน

ที่จะต้องดำเนินการเข้าถึงข้อมูลของตัวเลือกทางการเงินในเหตุการณ์ วิเคราะห์และประเมินความเหมาะสมของตัวเลือกต่อสถานะทางการเงินและข้อมูลทางการเงินของตัวละคร/บทบาทที่นักเรียนได้เลือกจากชั้นรับประสบการณ์เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงิน อีกทั้ง การจัดทำตัวเลือกและเหตุการณ์ทางการเงินที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะนักเรียนเรียนรู้ว่าแม้จะเป็นการดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียนแต่การตัดสินใจนั้นจะมีผลต่อชีวิตทางการเงินของตัวละคร/บทบาทที่ตนเองได้รับ

1.2.3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้รับการนำเสนอเหตุการณ์ทางการเงินที่ไม่คาดคิดและเป็นตัวกำหนดว่า การตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนตลอดทั้งกิจกรรมที่ผ่านมา มีความเหมาะสมและสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินในกิจกรรมหรือไม่ อีกทั้งเป็นฉากสุดท้ายในการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียน นักเรียนจะต้องใช้ทักษะทางการเงินที่จะตัดสินใจเลือกทางออกที่ดีที่สุดแม้ว่า นักเรียนจะสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินของตนเองได้หรือไม่ก็ตาม

1.2.4 ขั้นสะท้อนผล เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนจะร่วมกันสรุปผลการตัดสินใจทางการเงิน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ วิเคราะห์ถึงข้อผิดพลาดในการตัดสินใจทางการเงินของตนเอง และให้นักเรียนได้มีโอกาสกลับไปแก้ไขการตัดสินใจทางการเงินผ่านรูปแบบของบันทึกการเรียนรู้ผ่านข้อผิดพลาด การที่นักเรียนได้มีโอกาสทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาดจากการตัดสินใจทางการเงิน จึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินตามบริบทของตนเองขั้นสะท้อนผลนี้จึงเป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพของบุคคล เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนต่างมีประสบการณ์และการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การที่นักเรียนได้สะท้อนข้อผิดพลาดของตนเองจึงช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการหรือแนวทางในการตัดสินใจที่ดีและเหมาะสมกับบริบทของตนเองมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีความรู้ทางการเงินที่ดีแต่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของกิจกรรมได้นั้น อาจเกิดจากการประเมินทางการเงินที่ผิดพลาด แต่นักเรียนบางส่วนไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของกิจกรรมได้เนื่องจากการขาดเจตคติทางการเงินที่ดี เป็นต้น

การวิเคราะห์การสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนจากกิจกรรมรู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องทดลอง ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนแต่ละคนนั้นเกิดการเรียนรู้จากผลของการตัดสินใจในกิจกรรมที่ต่างกันไป

การสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนคนที่ 1 ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนสะท้อนความผิดพลาดของการตัดสินใจในฉากทัศน์ซึ่งเกิดจากเจตคติทางการเงินที่ไม่เหมาะสม คือ การมุ่งบริหารจัดการการเงินที่เน้นความมั่นคงทางการเงินจนล้มสร้างความมั่นคงทางการเงิน

“ได้ตัวละครที่รวย เลยอยากได้เงินเยอะซื้อหมดทุกผลิตภัณฑ์ เลยบรรลุความมั่งคั่ง (คะแนนสูงมาก) แต่ความมั่นคงติดลบ เพราะโลภอยากได้เงินมากๆ เลยมีเงินออมไม่พอจนติดลบคะแนนความมั่นคง ถ้าให้เลือกอีกครั้งจะไปเพิ่มเงินออมให้มากขึ้น” (มกราคม 2563)

การสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนคนที่ 10 ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนสะท้อนความผิดพลาดของการตัดสินใจในฉากทัศน์ ซึ่งมีเกิดจากขาดการระมัดระวังในการประเมินทางการเงินในการเลือกลงทุนที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง

“ล้มละลายในตอนสุดท้าย เพราะว่าเลือกลงทุนแต่ความเสี่ยงสูง ๆ ถ้าจะให้กลับไปแก้ไข จะลดลงทุนความเสี่ยงสูง ๆ ลง และไปเพิ่มการฝากเงินในธนาคารเพื่อความมั่นคงมากขึ้น” (มกราคม 2563)

การสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนคนที่ 14 ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนสะท้อนความผิดพลาดของการตัดสินใจในฉากทัศน์ ซึ่งเกิดจากการขาดการประเมินข้อมูลทางการเงินที่เหมาะสมกับบริบททางการเงินของตนเอง

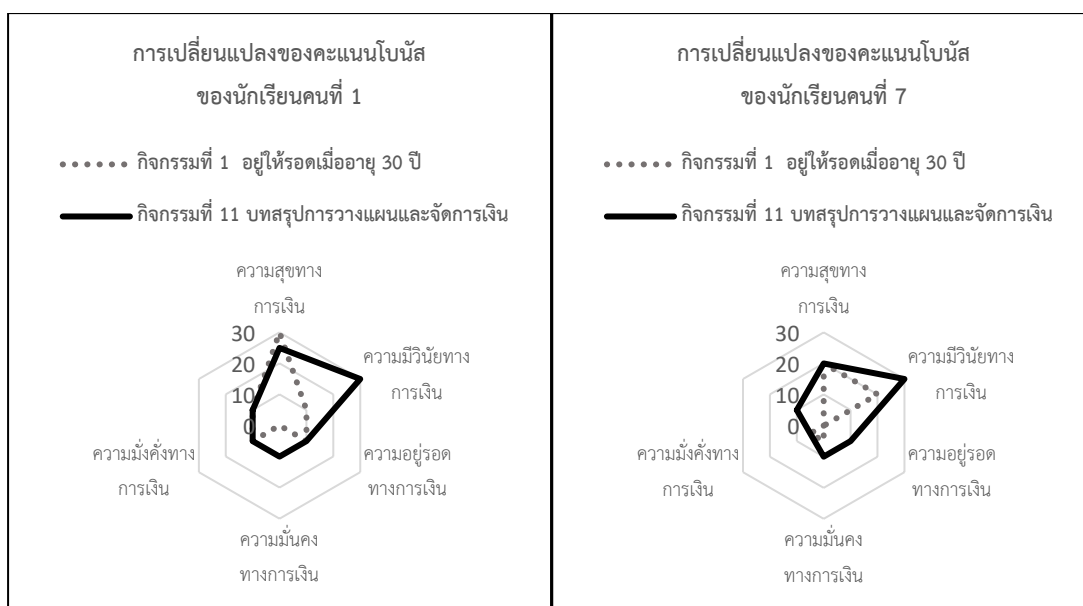
“ไม่สำเร็จเพราะเลือกระดับความเสี่ยงของตัวละครผิด ไปเลือกการ์ดความเสี่ยงสูงเกินตัว เลยทำให้ทั้งขาดทุนและไม่มีเงินออมพอกับความมั่นคง จะกลับไปแก้ไขคือจะเลือกการ์ดความเสี่ยงต่ำให้เหมาะกับตัวละคร หรือไม่ก็เปลี่ยนตัวละคร” (มกราคม 2563)

1.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบมีการเพิ่มเติมเทคนิคการสอนระหว่างกิจกรรมด้วยการสะสมคะแนนโบนัส ได้แก่ 1.3.1) คะแนนความสุขทางการเงิน 1.3.2) คะแนนวินัยทางการเงิน 1.3.3) คะแนนการอยู่รอดทางการเงิน 1.3.4) คะแนนความมั่นคงทางการเงิน และ 1.3.5) คะแนนความมั่งคั่งทางการเงิน ซึ่งมีแนวคิดมาจากหลักเป้าหมายของการวางแผนและจัดการการเงินส่วนบุคคลในชีวิตจริง โดยคะแนนโบนัสนี้จะถูกสอดแทรกลงในตัวเลือกการตัดสินใจในทุก ๆ ขั้นตอนของกิจกรรม ซึ่งจะช่วยสร้างความท้าทายในการตัดสินใจทางการเงินมากขึ้น เพราะนอกจากที่นักเรียนจะต้องตัดสินใจโดยคำนึงถึงความรู้เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินแล้วนั้น จะต้องคำนึงถึงการรักษาสกุลของการใช้ชีวิตอันเป็นหลักการสำคัญของการวางแผนทางการเงินอีกด้วย

ตัวอย่างจากกิจกรรมที่ 11 บทสรุปการวางแผนจัดการการเงิน เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนรับบทบาทเป็นตนเองโดยจะได้รับการัดข้อมูลบริบททางการเงินซึ่งนักเรียนจะต้องเขียนเกี่ยวกับพฤติกรรมความชอบในการบริโภค พร้อมทั้งเลือกการ์ดข้อมูลอาชีพ รายได้ ค่าใช้จ่ายประจำเป้าหมายทางการเงินและแผนทางการเงิน นักเรียนจะได้รับการนำเสนอสถานการณ์ทางการเงินคำถามและตัวเลือกทางการเงินที่หลากหลาย ทั้งนี้แต่ละตัวเลือกจะมีการระบุค่าคะแนนของโบนัสทางการเงินไว้ด้วย เช่น นักเรียนที่มีค่านิยมในการบริโภคเพื่อการท่องเที่ยวได้รับข้อเสนอการซื้อขาย

เกี่ยวกับการท่องเที่ยว หากนักเรียนเลือกใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนจะได้รับคะแนนความสุขทางการเงิน แต่หากปฏิเสธ นักเรียนจะถูกติดลบคะแนนความสุขทางการเงิน หรือในกรณีที่นักเรียนเลือกผลิตภัณฑ์เงินฝากและสามารถออมเงินได้ตามระยะเวลาที่กำหนดแต่ละครั้งนักเรียนจะได้รับคะแนนความมีวินัยทางการเงิน และเมื่อจบเกม หากนักเรียนมีเงินออมมากกว่า 3-6 % จากรายจ่าย นักเรียนจะได้รับคะแนนความมั่นคงทางการเงินเพิ่มขึ้น เป็นต้น คะแนนโบนัสทางการเงินจะช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในด้านเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน เช่น หากคะแนนโบนัสด้านวินัยทางการเงินที่นักเรียนสะสมระหว่างทำกิจกรรมนั้นมีคะแนนน้อยกว่าที่กำหนด แสดงว่านักเรียนเกิดพฤติกรรมการบริโภคที่เกินกว่าความจำเป็นจนส่งผลให้นักเรียนไม่มีเงินออมเพียงพอต่อการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน หรือการที่นักเรียนมุ่งเพียงการสร้าง ความมั่นคงทางการเงินแต่ไม่มีความสุขทางการเงิน ก็จะทำให้นักเรียนนั้นมัวแต่จมอยู่กับความพอดี้ เป็นต้น

จากข้อเสนอแนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ให้ ข้อเสนอแนะว่าความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมุ่งเน้น นักเรียนให้เกิดความตระหนักต่อการมีวินัยทางการเงินและการสร้างความมั่นคงทางการเงิน เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการต่อยอดสู่การมีความมั่งคั่งทางการเงินในอนาคต ด้วยเหตุนี้ ในกิจกรรมจึงมุ่งเน้น การสะสมคะแนนโบนัสในส่วน of คะแนนวินัยทางการเงินและคะแนนความมั่นคงทางการเงินเป็นหลักสำคัญในทุก ๆ กิจกรรม และเมื่อสังเกตถึงการเปลี่ยนแปลงของคะแนนโบนัสของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการในการตัดสินใจทางการเงินโดยคำนึงถึงวินัยทางการเงินและความมั่นคงทางการเงินมากยิ่งขึ้น คะแนนโบนัสจึงเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น ผลการเปลี่ยนแปลงของคะแนนโบนัสทางการเงินของนักเรียนที่พบว่าในกิจกรรมแรกนักเรียนมีการตัดสินใจทางการเงินโดยมุ่งเน้นความสุขทางการเงิน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมสุดท้าย พบว่า นักเรียนมีความยับยั้งชั่งใจและเปลี่ยนแปลงเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ที่จะชะลอการตอบสนองความสุขทางการเงินเพื่อเพิ่มคะแนนในส่วน of ความมีวินัยทางการเงินและความมั่นคงทางการเงินมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 25 ตัวอย่างการแสดงผลการสะสมคะแนนโบนัสจากการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียน

จากภาพที่ 25 แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนที่เกิดขึ้น เปรียบเทียบระหว่างการตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรมที่ 1 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนคนที่ 1 มีเจตคติและพฤติกรรมทางการเงินที่มุ่งตอบสนองความสุขทางการเงินมากกว่าการสร้าง ความมั่นคงทางการเงินด้วยการออมเงินอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่กิจกรรมที่ 11 ซึ่งเป็นกิจกรรมสุดท้าย นักเรียนคนที่ 1 เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งตัดสินใจทางการเงินโดยคำนึงถึงการออมเงินเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน การวินัยทางการเงินในการเก็บออมเงินและรับผิดชอบต่อการใช้เงินไม่เกินงบประมาณที่กำหนด

ในขณะที่นักเรียนคนที่ 7 การตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรมที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมุ่งใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองความต้องการโดยสังเกตได้จากคะแนนความสุขทางการเงินที่สูง แต่ขาดคะแนนความอยู่รอดทางการเงินซึ่งหมายถึงการใช้จ่ายเงินเกินกว่างบประมาณที่กำหนดและขาดการออมเงินที่ดีโดยสังเกตได้จากการมีคะแนนความมั่นคงทางการเงินที่ต่ำ ในขณะที่เมื่อถึงกิจกรรมสุดท้ายนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมทางการเงินผ่านการตัดสินใจทางการเงินคือ นักเรียนยังคงรักษาคะแนนความสุขทางการเงินของตนเองไว้ แต่มีพฤติกรรมการตัดสินใจใช้จ่ายเงินที่เกินตัวน้อยลงสังเกตจากคะแนนความอยู่รอดทางการเงินที่เพิ่มขึ้น และมีคะแนนพฤติกรรมการออมเงินเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางการเงินมากยิ่งขึ้น

1.4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีการออกแบบลำดับการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับขั้นตอนของการวางแผนและจัดการการเงิน ประกอบด้วย 1) การประเมินสถานะทางการเงิน 2) การตั้งเป้าหมายทางการเงิน 3) การวางแผนการใช้จ่ายเงิน 4) การวางแผนการออมเงิน 5)

การวางแผนการลงทุน 6) การจัดการการเงินภายใต้แผนทางการเงิน และ 7) การติดตามและปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน โดยเริ่มต้นจากกิจกรรมที่ 1 “อยู่รอดเมื่อมีอายุ 30 ปี” ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักรู้ต่อการวางแผนและจัดการการเงิน เพราะหากนักเรียนได้เกิดความตระหนักว่า ตนเองยังขาดหรือมีความรู้ทางการเงินที่ไม่เพียงพอจะส่งผลต่อความตั้งใจในการศึกษาความรู้ทางการเงินให้มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในช่วงกิจกรรมอยู่ให้รอดเมื่อมีอายุ 30 ปี จึงพบว่า นักเรียนส่วนมากไม่สามารถที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเงินจากกิจกรรมได้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่ดีต่อการเรียนในกิจกรรมต่อ ๆ ไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sibley (2010) ที่ว่า เจตคติของบุคคลที่ว่า ตนเองยังขาดความรู้และความเข้าใจทางการเงินย่อมแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการลำดับกิจกรรมตามกระบวนการวางแผนและจัดการการเงิน โดยมุ่งเน้นจากกิจกรรมที่ปูพื้นฐานความฉลาดรู้การเงินอย่างเป็นลำดับและมีการจัดกระทำซ้ำโดยสอดแทรกให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่เคยเผชิญในกิจกรรมก่อนหน้าลงในฉากทัศน์ในกิจกรรมต่อ ๆ มา จึงช่วยทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนว่าความฉลาดรู้การเงินไม่ใช่เรื่องที่ยากเกินความสามารถ และนักเรียนจะได้มีโอกาสที่จะแก้ไขวิธีการตัดสินใจหรือพฤติกรรมทางการเงินที่ผิดพลาดในกิจกรรมอื่น ๆ แม้ว่าจะเคยตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรมก่อนหน้า จึงทำให้นักเรียนเรียนรู้ว่าตนเองยังสามารถที่จะพัฒนาความฉลาดรู้การเงินในกิจกรรมต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Golden (2018) และ Som Naidu et al. (2007) ที่ได้นำเสนอถึงแนวทางการลำดับฉากทัศน์ที่ควรมีการลำดับจากทักษะในระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่ยากขึ้น เพื่อให้ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้

ตัวอย่างเช่น ตามหลักการของการวางแผนและจัดการการเงินจะต้องเริ่มต้นจากการประเมินสถานะทางการเงินก่อนที่จะมาสู่การตั้งเป้าหมายทางการเงินและการวางแผนทางการเงินที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเงิน โดยความสำเร็จของการวางแผนทางการเงินนั้นจะต้องเริ่มจาก 1) การบรรลุความอยู่รอดทางการเงิน คือ การใช้จ่ายไม่เกินงบที่กำหนด จากนั้นจึงจะบรรลุ 2) ความมั่นคงทางการเงิน คือการวางแผนออมเงิน ให้มีเงินออมอย่างน้อย 3 – 6 % จากรายจ่าย และ 3) ความมั่งคั่งทางการเงิน คือ การวางแผนการลงทุนเพื่อต่อยอดให้เกิดรายได้นอกเหนือจากรายได้อาชีพหลักดังกล่าว ในกิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน ผู้วิจัยจึงให้นักเรียนเริ่มต้นด้วยการประเมินข้อมูลสถานะทางการเงินของแต่ละคนในชั้นรับประสบการณ์ ด้วยการตัดสินใจเลือกว่า ข้อมูลพื้นฐานทางการเงินใดบ้างที่จำเป็นต่อการตั้งเป้าหมายทางการเงิน และเมื่อนักเรียนได้รับข้อมูลทางการเงินของแต่ละคนจึงจะนำมาสู่การตัดสินใจเลือกเป้าหมายทางการเงินที่นักเรียนคาดว่าจะสามารถบรรลุในกิจกรรมได้ เมื่อนักเรียนมีพื้นฐานของการประเมินสถานะทางการเงินและการตั้งเป้าหมายทางการเงินแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงพานักเรียนเข้าสู่กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท :

การวางแผนการใช้จ่ายเงิน ซึ่งครั้งนี้นักเรียนจะต้องตัดสินใจเลือกข้อมูลทางการเงินทั้งข้อมูลสถานะทางการเงิน เป้าหมายทางการเงิน และแผนการใช้จ่ายเงิน โดยตั้งเป้าหมายของกิจกรรมไว้นักเรียนจะต้องไม่ใช้จ่ายเงินเกินงบประมาณที่กำหนดและเป็นไปตามแผนทางการเงินที่เลือกไว้ หากนักเรียนคนใดสามารถดำเนินการได้สำเร็จจะบรรลุคะแนนความอยู่รอดทางการเงิน จากนั้นเมื่อนักเรียนสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินและรักษาคะแนนความอยู่รอดทางการเงินได้ จึงนำมาสู่กิจกรรมที่ 5 Money Expo : การวางแผนการออมเงินและการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน กับกิจกรรมที่ 6 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องขอลอง : การวางแผนการลงทุน ซึ่งจะมุ่งเน้นที่การวางแผนทางการเงินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความมั่งคั่งทางการเงินตามลำดับ เป็นต้น

1.5 กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ มีการออกแบบสถานการณ์ทางการเงินหลากหลายที่ทำให้นักเรียนรู้สึกท้าทายและกล้าที่จะตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในฉากทัศน์ที่ถูกออกแบบไว้ จากการสังเกตโดยผู้วิจัยพบว่าแม้หลังจากจบกิจกรรมนี้นักเรียนรู้ว่าจะต้องพบกับความผิดพลาดทางการเงินของตนเองหรืออาจไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่สิ่งเหล่านั้นกลับไม่มีผลต่อทัศนคติทางการเรียนของนักเรียนในทางลบ แต่กลับยิ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะใช้กระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาเพื่อตัดสินใจทางการเงินให้สำเร็จตามเป้าหมายของกิจกรรมมากขึ้น จึงทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ M.Seren Smith (2018) กับ Sorin (2013) ที่ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานย่อมสร้างนักเรียนเกิดแรงจูงใจภายในถึงความรู้สึกคุณค่าที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าการคาดหวังต่อรางวัลหรือคะแนนที่ดี ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์

1.6 ผลของคะแนนความฉลาดรู้การเงินในแต่ละวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีพัฒนาการความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและปรับแผนทางการเงินให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงินมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้จ่ายเงินและลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น การวางแผนการลงทุน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การรู้เท่าทันโฆษณา การวางแผนการออมเงิน และการตั้งเป้าหมายทางการเงินตามลำดับ สาเหตุที่ส่งผลให้ความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและปรับแผนทางการเงินให้เหมาะสมและการวางแผนการลงทุนมีค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สูงอาจเกิดจากปัจจัยที่นักเรียนมีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับความฉลาดรู้การเงินในด้านดังกล่าวในระดับน้อย เมื่อผ่านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงส่งผลต่อพัฒนาการที่ชัดเจนมากกว่าด้านอื่น ๆ ในขณะที่การใช้จ่ายและลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็นนั้น มีการค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้นเนื่องมาจากกิจกรรมในชุดกิจกรรมมีการออกแบบให้นักเรียนตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็นอย่างซ้ำ ๆ จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงของคะแนนที่เห็นได้อย่างชัดเจน

ในส่วนของการฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการออมเงินซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่น้อย พบว่า นักเรียนยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน เรื่อง การคำนวณและเปรียบเทียบผลตอบแทนของอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ในขณะที่ข้อคำถามที่วัดการประเมินความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่อบริบทของนักเรียนนั้น นักเรียนสามารถประเมินความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่อพฤติกรรมกรรมการออมเงินของตนเองได้ แต่ยังขาดการตระหนักถึงการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ด้วยเหตุนี้หากพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงข้างต้นสามารถสรุปได้ 2 ปัจจัย คือ 1) กิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องการเข้าถึงข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์การออมเงินนั้นยังขาดการกระทำซ้ำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการบรรลุตามวัตถุประสงค์ 2) กิจกรรมที่ส่งเสริมการวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินยังไม่สามารถที่จะส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้เท่าที่ควร อีกทั้ง เมื่อพิจารณากิจกรรมกับหลักการออกแบบฉากทัศน์ พบว่าการออกแบบจุดท้าทายและจุดขัดแย้งเปิดกว้างให้นักเรียนมีอิสระมากจนเกินไป โดยในกิจกรรมมีการกำหนดจุดท้าทายและจุดขัดแย้งเพียง 1 ฉาก จึงส่งผลให้นักเรียนไม่ได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และส่งผลต่อทัศนคติในการร่วมกิจกรรม คือ กิจกรรมขาดความท้าทายที่จะจูงใจให้นักเรียนต้องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ Som Naidu et al. (2007) ที่นำเสนอหลักการออกแบบของฉากทัศน์ว่า ฉากทัศน์ควรมีลักษณะยืดหยุ่น และหากฉากทัศน์ถูกออกแบบให้มีความเปิดกว้างมากจนเกินไปจะส่งผลให้ นักเรียนไม่สามารถบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้ ด้วยเหตุนี้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยจึงต้องได้รับการปรับปรุงรูปแบบของกิจกรรมให้มีการเพิ่มเติมการส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลของผลิตภัณฑ์การออมเงินให้มากยิ่งขึ้น

ในส่วนของการตั้งเป้าหมายทางการเงิน พบว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนน้อยที่สุด ซึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในการตั้งเป้าหมายทางการเงินที่ยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน เนื่องจากบริบทการเงินของนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีแรงจูงใจในการตั้งเป้าหมายทางการเงิน แต่จะมีมุมมองว่าเป้าหมายทางการเงินคือการออมเงินให้ได้อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนดไว้ เพียงแต่ขาดการระบุจำนวนที่ชัดเจนตามหลักการของการตั้งเป้าหมายทางการเงิน

2. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สามารถอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ผลของการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ ไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนต้องมีความฉลาดรู้การเงินในระดับเกณฑ์ที่สูง แต่มุ่งเน้นที่จะพัฒนาความฉลาดรู้การเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้จากผลการเปรียบเทียบคะแนนพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของความฉลาดรู้การเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และทักษะทางการเงินสูงสุดที่สูงสุดรองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมทางการเงินและด้านเจตคติทางการเงิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรินท์ ทองเผือก (2562) ที่พบว่าการเปลี่ยนแปลงความฉลาดรู้การเงินนั้นจะเปลี่ยนแปลงที่ความรู้และทักษะทางการเงินสูงสุด รองลงมาคือ พฤติกรรมทางการเงิน กับเจตคติทางการเงินตามลำดับ

หากพิจารณาถึงสาเหตุที่นักเรียนมีการพัฒนาด้านความรู้และทักษะทางการเงินสูงสุดนั้น มาจากการได้รับการฝึกฝนการใช้ความรู้และทักษะทางการเงินในการตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และเพราะการมีความรู้และทักษะทางการเงินที่สูงขึ้น จึงจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงินตามมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนากร แห่งประเทศไทย (2556) ที่ว่า บุคคลที่มีความรู้ทางการเงินที่ดีย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของด้านพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงินนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงได้น้อยกว่าด้านความรู้และทักษะทางการเงิน นั้นมีผลจากการที่ระยะเวลาในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น อาจไม่มากเพียงพอที่จะสามารถเห็นผลการเปลี่ยนแปลงของเจตคติและพฤติกรรมทางการเงินที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Marlowe (2014) ซึ่งนำเสนอว่า การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและเจตคติทางการเงินย่อมต้องอาศัยการกระทำซ้ำซึ่งกระบวนการเรียนรู้ทางการเงินในระยะเวลาที่มากเพียงพอกับผลการวิจัยของปรินท์ ทองเผือก (2562) ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์และพบว่าการเปลี่ยนแปลงเจตคติกับพฤติกรรมทางการเงินต้องใช้ระยะเวลายาวนานกว่านั้น ด้วยเหตุนี้ ในงานวิจัยฉบับนี้ใช้ระยะเวลาในการวิจัย 11 สัปดาห์ จึงสะท้อนให้เห็นว่าระยะเวลาเพียง 8 – 11 สัปดาห์นั้นอาจยังไม่เพียงพอต่อการแสดงผลการเปลี่ยนแปลงของเจตคติกับพฤติกรรมทางการเงินได้เทียบเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และทักษะทางการเงิน

2.2 ในส่วนของคะแนนทักษะทางการเงิน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการของทักษะทางการเงินในด้านประเมินข้อมูลทางการเงินและการตัดสินใจทางการเงินอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีปัจจัยจากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการให้นักเรียนได้ฝึกการประเมินข้อมูลทางการเงินเพื่อการตัดสินใจทางการเงินโดยคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานทางการเงินของบทบาทที่ได้รับในทุก ๆ ดังมีตัวอย่างจากการตอบคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ดังนี้

การวิเคราะห์การตอบคำถามของนักเรียนในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำตอบซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนมีพัฒนาการในการประเมินความเหมาะสมของการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมกับบริบทพฤติกรรมกรรมการออมเงินของตนเองมากกว่าการคำนึงเพียงดอกเบี้ยและผลตอบแทน

การตอบคำถามของนักเรียนคนที่ 14 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนนักเรียนประเมินและตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เงินฝากเฉพาะปัจจัยผลตอบแทน แต่หลังการเรียนรู้ นักเรียนมีพัฒนาการประเมินและตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เงินฝากโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบททางการเงินของตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมการออมเงินของตนเองได้

ก่อนเรียน : เลือกผลิตภัณฑ์เงินฝาก ตัวเลือก A เพราะดอกเบี้ยสูง (ตุลาคม 2562)

หลังเรียน : เลือกผลิตภัณฑ์เงินฝากตัวเลือก A เพราะออมเงินเป็นประจำและไม่มีเหตุจำเป็นต้องถอนเงินก่อน จึงทำให้ได้ผลตอบแทนสูงเมื่อเทียบกับตัวเลือกอื่นๆ (กุมภาพันธ์ 2563)”

การตอบคำถามของนักเรียนคนที่ 14 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนนักเรียนประเมินและตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เงินฝากเฉพาะปัจจัยผลตอบแทน แต่หลังการเรียนรู้ นักเรียนมีพัฒนาการประเมินและตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เงินฝากถึงความเหมาะสมของบริบททางการเงินของตนเอง ได้แก่ ความเหมาะสมของพฤติกรรมการออมเงินของตนเองได้

ก่อนเรียน : เลือกผลิตภัณฑ์ A เพราะดอกเบี้ยสูง(ตุลาคม 2562)

หลังเรียน : เลือกผลิตภัณฑ์ D เพราะตนเองยังมีเงินฝากแค่บัญชีเดียวและต้องถอนเงินบ่อย ถ้าฝากบัญชีนี้รักษาดอกเบี้ยได้ดีกว่า (กุมภาพันธ์ 2563)

2.3 เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบองค์ประกอบย่อยของความฉลาดรู้การเงินด้านเจตคติทางการเงิน พบว่านักเรียนมีคะแนนด้านเจตคติทางการเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งองค์ประกอบด้านความมั่นคงทางการเงินซึ่งมุ่งเน้นเจตคติด้านความมั่นใจต่อผลของการวางแผนและจัดการการเงินในปัจจุบันกับความมั่งคั่งทางการเงินซึ่งมุ่งเน้นเจตคติด้านการตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน แสดงผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 30 เปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินองค์ประกอบย่อย ในองค์ประกอบด้านเจตคติทางการเงิน

ความฉลาดรู้การเงิน ด้านเจตคติทางการเงิน	\bar{X}		SD		t	p
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง		
1. มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน	2.24	2.86	0.99	0.92	2.53	.02
2. มิติด้านความมั่งคั่งทางการเงิน	1.55	3.03	0.78	0.73	8.41	.00

* $p < .05$ ผลการทดสอบทีของฉลาดรู้การเงินวัดด้านเจตคติทางการเงิน

1. มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน ($M=0.62$, $SD=1.32$) , $t(28)=2.53$, $p= .02$

2. มิติด้านความมั่งคั่งทางการเงิน ($M=1.48$, $SD=0.95$) , $t(28)=8.41$, $p= .00$

(** M = ค่าเฉลี่ยความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการทดสอบที)

จากตารางที่ 30 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การเงิน องค์ประกอบย่อยของเจตคติทางการเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนในด้านมิติความมั่งคั่งทางการเงินมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.48 กับ 0.95 และด้านมิติความมั่นคงทางการเงินพบว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 กับ 1.32

จากข้อค้นพบที่ว่าเจตคติทางการเงินด้านความมั่งคั่งทางการเงินนั้นมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นนั้นแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงินในชีวิตมากขึ้น โดยเมื่อสังเกตจากการตอบคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้การเงินด้านเจตคติทางการเงินก่อนการจัดการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เลือกประเมินตัวเลือกที่ว่าวางแผนและจัดการการเงินนั้นมีความสำคัญแต่เป็นเรื่องของอนาคต ในขณะที่หลังการจัดการเรียนการสอนนักเรียนเลือกตัวเลือกคำตอบที่ว่าวางแผนและจัดการการเงินมีความสำคัญทั้งในปัจจุบันและอนาคต ปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินด้านความมั่งคั่งทางการเงิน คือ การเรียนรู้ผ่านผลกระทบจากฉากขึ้นภาวะวิกฤตในแต่ละกิจกรรม ที่จะสะท้อนให้เห็นว่า ผลกระทบที่เกิดจากการไม่วางแผนทางการเงินอย่างเหมาะสมจะเป็นอย่างไร ทั้งนี้ ในกิจกรรมได้ออกแบบฉากภาวะวิกฤตที่สะท้อนถึงเหตุการณ์การเงินในปัจจุบันซึ่งมุ่งเน้นผลกระทบในชีวิตประจำวันของบริบทนักเรียน บริบทของผู้ใหญ่จนกระทั่งวัยเกษียณในอนาคต

ในขณะที่มีมิติด้านความมั่นคงทางการเงิน ที่มุ่งเน้นความมั่นใจต่อการวางแผนและจัดการการเงินในปัจจุบันนั้น จากการสังเกตการตอบคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนนั้น พบว่ามีนักเรียนบางส่วนได้ประเมินคะแนนความมั่นใจต่อการวางแผนและการจัดการการเงินก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียน เนื่องมาจากเมื่อนักเรียนผ่านการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว นักเรียนมีความมั่นใจต่อแผนทางการเงินและการออมเงินของตนเองลดน้อยลง เนื่องมาจากเมื่อนักเรียนมีความรู้ในเรื่องหลักการวางแผนทางการเงินที่มากยิ่งขึ้น หลังเรียนนักเรียนจึงสามารถประเมินได้ว่าพฤติกรรมทางการเงินของตนเองนั้นไม่ได้เป็นไปตามหลักการที่ถูกต้อง นักเรียนจึงมีการประเมินคะแนนความมั่นคงทางการเงินในด้านการวางแผนทางการเงินที่ลดลง

2.4 เมื่อวิเคราะห์คะแนนความฉลาดรู้การเงินในด้านพฤติกรรมทางการเงินพบว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินที่สูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนหนึ่งนั้นมียปัจจัยทั้งจากการปลูกฝังแนวโน้มพฤติกรรมทางการเงินที่ดีผ่านทางขั้นตอนของกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐาน ที่เมื่อนักเรียนได้รับบทบาทในการตัดสินใจทางการเงินผ่านตัวเลือกต่าง ๆ นั้นไม่ใช่เพียงการสะท้อนในเชิงของความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงินและเจตคติทางการเงินเท่านั้น แต่เป็นการสะท้อนถึงพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในกิจกรรม 500 บาท Fun for All : การใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น หากนักเรียนไม่มีเจตคติทางการเงินที่จะตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจสอบข้อมูลสินค้าและบริการให้รอบคอบก็จะนำมาสู่การไม่แสดงถึงพฤติกรรมทางการเงินในการศึกษาข้อมูลสินค้าและบริการก่อนการใช้จ่ายเงิน และผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนไม่ได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ หรืออาจเลือกที่จะกั๊กเงินเพื่อซื้อสินค้าที่ต้องการซึ่งเป็นสะท้อนว่า นักเรียนมีพฤติกรรมทางการเงินที่บริโภคเกินความจำเป็น พฤติกรรมทางการเงินต่าง ๆ ที่นักเรียนได้แสดงออกผ่านกิจกรรมและได้สะท้อนผลการเรียนรู้ในตอนท้ายของกิจกรรม จะช่วยให้นักเรียนสามารถตระหนักถึงพฤติกรรมทางการเงินของตนเองที่ไม่เหมาะสมในขณะเดียวกันนักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านพฤติกรรมทางการเงินทั้งที่ดีและไม่ดีจากตัวละครและบทบาทที่นักเรียนได้รับอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียน ในกิจกรรมวัยรุ่นพินล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน ซึ่งนักเรียนจะต้องรับบทบาทเป็นวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมทางการเงินที่ใช้จ่ายเกินกว่าความจำเป็น

การวิเคราะห์การตอบคำถามของนักเรียนในสมุดบันทึกการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำตอบซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบทบาทที่ถูกออกแบบในฉกฉวยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินที่ดีได้

การสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนจากกิจกรรมวัยรุ่นพันธุ์พันธุ์ ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนได้เรียนรู้ถึงพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่เหมาะสมจากตัวละคร/บทบาท

นักเรียนคนที่ 2 : “ต๊อบมีใช้จ่ายเงินตามความต้องการ ส่วนใหญ่เงินของต๊อบจะหมดไปกับสิ่งของเพื่อผ่อนคลายมากกว่าสิ่งที่จำเป็นจริง ๆ มีเป้าหมายสูงเกินไป ไม่ได้คำนวณละเอียด จึงเป็นหนี้” (พฤศจิกายน 2562)

นักเรียนคนที่ 17 : “ต๊อบมีพฤติกรรมชอบซื้อของที่มีราคาแพง ใช้เงินจนเกินตัวและไม่ลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินให้ดี ใช้จ่ายเงินตามความต้องการ ทำให้สุดท้ายไม่มีเงินเก็บและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้” (พฤศจิกายน 2562)

การสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนจากกิจกรรมโปรแกรมชั้นงาม ๆ ที่ลงตัว ที่แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถสะท้อนพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ถึงการปรับพฤติกรรมทางการเงินของตนเองที่ยังไม่เหมาะสมได้

นักเรียนคนที่ 21 : “ตอนเลือกซื้อเลือกตามสิ่งที่อยากได้ และตามงบที่ตั้งไว้เพราะตั้งงบไปเที่ยวไว้สูง ทั้งเป็นคนชอบกินชอบเที่ยว ส่วนตัวคิดว่าเลือกซื้อบัตรส่วนลดภาพยนตร์เพราะไปเป็นประจำ จึงคุ้มแค่ว่า ผลสุดท้ายยังคงมีเงินเหลืออยู่แต่ก็เกินงบที่ตั้งไว้ แต่ในกิจกรรมเห็นว่าไม่มีความจำเป็นเลยที่ต้องซื้อ” (มกราคม 2563)

นักเรียนคนที่ 28 : “เลือกซื้อส่วนลดพิซซ่าแต่สุดท้ายไม่คุ้มค่าเสียเงินไปฟรี ๆ เพราะตัวละครไม่ได้ไปเป็นประจำ ถ้าเล่นอีกครั้งก็จะไม่ซื้อ และคงต้องดูก่อนว่าได้ใช้จริง ๆ หรือไม่” (มกราคม 2563)

นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์จากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินพบว่าคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนบางส่วนที่สูงขึ้นนั้นเกิดจากการที่มีความรู้และทักษะทางการเงินที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Financial Service Authority (2005) ที่ว่า ความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงินและเจตคติทางการเงินที่มากยิ่งขึ้นย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงิน ยกตัวอย่างเช่นการตอบคำถามของนักเรียนในแบบวัดความฉลาดรู้การเงินในข้อการรู้เท่าทันภาวะทางการเงินและการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน เมื่อนักเรียนสามารถเข้าถึงและวิเคราะห์ภาวะทางการเงินที่มีต่อค่าใช้จ่ายของตนเองได้ จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเงินผ่านการที่นักเรียนเลือกพฤติกรรมที่ดีจากตัวเลือกในแบบวัดที่กำหนดไว้ได้

การวิเคราะห์การตอบคำถามของนักเรียนในแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน

การตอบคำถามของนักเรียนคนที่ 27 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนแม้นักเรียนมีความรู้ภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะอย่างไร แต่ไม่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่แนวทางการปฏิบัติได้ เปรียบเทียบกับหลังเรียนเมื่อนักเรียนมีความรู้ทางการเงินถึงแนวทางการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินเมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนของภาวะทางการเงิน นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่แนวทางในเชิงพฤติกรรมทางการเงินได้มากขึ้น

ก่อนเรียน : ภาวะเงินเฟ้อ ของจะมีราคาแพงขึ้น แต่ไม่รู้ว่าจะต้องทำอย่างไร (ตุลาคม 2562)

หลังเรียน : ภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าต่าง ๆ จะสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายจะสูงขึ้น ดังนั้น สิ่งที่จะทำคือลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพิ่มเงินออมเพราะธนาคารจะขึ้นดอกเบี้ย และยึดการบรรลุเป้าหมายทางการเงินไปก่อน เพราะเป้าหมายทางการเงินที่ตั้งใจไว้คือซื้ออสังหาริมทรัพย์ซึ่งยังไม่จำเป็นที่จะต้องมีในตอนนี้อย่างแน่นอน (กุมภาพันธ์ 2563)

การตอบคำถามของนักเรียนคนที่ 7 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนนักเรียนมีความเข้าใจว่าเป้าหมายทางการเงินนั้นหมายถึงเฉพาะการใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองความต้องการเท่านั้น และการออมเงินไม่ใช่เป้าหมายทางการเงิน แต่ภายหลังเรียนนักเรียนเกิดความรู้ที่ถูกต้องว่าการออมเงินก็สามารถจัดเป็นเป้าหมายทางการเงินได้เช่นกัน เพราะฉะนั้นนักเรียนจึงสามารถประเมินได้ว่าตนเองมีพฤติกรรมทางการเงินในด้านการตั้งเป้าหมายทางการเงิน

ก่อนเรียน : ฉันไม่มีเป้าหมายทางการเงิน ฉันคิดว่าถ้าเก็บเงินไปเรื่อย ๆ แบบไม่มีเป้าหมายชัดเจนว่าจะเก็บไปเพื่อซื้ออะไร ง่ายอะไรจะทำให้เราเก็บเงินอยู่ขึ้น และมีเงินเก็บอยู่ดี (ตุลาคม 2562)

หลังเรียน : ฉันมีเป้าหมายทางการเงิน คือ เก็บเงินทุกอาทิตย์ อาทิตย์ละ 300 บาท เป็นระยะเวลา 1 ปีเพื่อให้มีเงินออมครบ 15,000 บาท (กุมภาพันธ์ 2563)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

1.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัย มีการออกแบบสื่อและเครื่องมือในการเรียนรู้ที่ต้องการความร่วมมือจากนักเรียนในการคำนวณ การบันทึกการใช้จ่าย ฯลฯ ซึ่งหากมีครูผู้สอนเพียง จำนวน 1 คน ต่อนักเรียน 30 คน นักเรียนควรจะมีพื้นฐานการคำนวณหรือการอ่านเขียนที่ดีเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกครูผู้สอนสามารถดำเนินกิจกรรมในภาพรวมได้ แต่หากนักเรียนไม่มีพื้นฐานการคำนวณและการอ่านเขียนที่มากเพียงพอ ครูผู้สอนควรลดจำนวนนักเรียนให้น้อยลงในลักษณะการจัดการเรียนการสอนกลุ่มเล็ก หรืออาจสอนในลักษณะของทีม (Team Teaching) หรือการใช้เทคนิค

แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อเป็นการลดความสามารถของนักเรียนโดยให้เพื่อนที่มีพื้นฐานการคำนวณหรือการอ่านเขียนที่ดีได้ช่วยเหลือเพื่อนคนอื่น ๆ ในกลุ่มแทนครูได้

1.2 การออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐาน ผู้สอนควรทำการศึกษาวิเคราะห์บริบททางการเงินของนักเรียน ได้แก่ (1) ฐานะทางการเงินของนักเรียน และ (2) การตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนในชีวิตประจำวัน เพื่อออกแบบฉกฉวยให้เหมาะสมกับบริบททางการเงินของนักเรียน รวมทั้งครูผู้สอนควรมีความมั่นใจว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่มีแนวโน้มที่นักเรียนจะต้องเผชิญกับการตัดสินใจทางการเงินในอนาคต เพื่อให้ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างแท้จริง

1.3 ในกรณีที่ผู้สอนต้องการที่จะนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนในบริบทที่มีความแตกต่างจากกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย ผู้สอนสามารถประยุกต์รูปแบบของกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบททางการเงินของนักเรียน ด้วยการ ยึดโครงเรื่องหลักและภาวะวิกฤตในองค์ประกอบของฉกฉวยในกิจกรรมนั้น ๆ ไว้ และปรับเปลี่ยน องค์ประกอบ ได้แก่ ฉก ฉก คำถาม ตัวเลือกทางการเงิน ให้เหมาะสมกับบริบททางการเงินของนักเรียน ยกตัวอย่างเช่น ในกิจกรรมที่ 6 โปรมะขันทาม ๆ ที่ลงตัว ซึ่งกำหนดให้นักเรียนเรียนรู้การรู้เท่าทันต่อ การโฆษณาซึ่งจะมีผลต่อการใช้จ่ายเงิน โดยกำหนดฉกฉวยให้เป็นการตัดสินใจใช้จ่ายเงินใน ห้างสรรพสินค้า กำหนดตัวเลือกในการตัดสินใจเป็นโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับการชมภาพยนตร์ในโรง ภาพยนตร์ การซื้อเสื้อผ้าที่มียี่ห้อราคาแพง ซึ่งหากผู้สอนพิจารณาบริบทของนักเรียนพบว่านักเรียน ตัดสินใจทางการเงินมากที่สุดเพียงเรื่องเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียน การโฆษณาการขายใน สภาพแวดล้อมของร้านค้าขนาดเล็กหรือในตลาด ผู้สอนอาจปรับเปลี่ยนกิจกรรมโดยคงไว้ซึ่งโครงเรื่อง ของฉกฉวย เช่น การนัดหมายรวมตัวเพื่อน ๆ การเผชิญกับการตัดสินใจโดยได้รับการนำเสนอ ข้อเสนอทางการค้าต่าง ๆ การคงไว้ซึ่งเหตุการณ์ภาวะวิกฤตที่พบว่าข้อเสนอที่ได้ซื้อมานั้นไม่เป็นไป ตามความเหมาะสมของพฤติกรรมทางการเงิน แต่ปรับเปลี่ยนฉก ได้แก่ สถานที่จากห้างสรรพสินค้า เป็นในร้านค้าใกล้บ้าน และเปลี่ยนตัวเลือกการตัดสินใจจากบัตรส่วนลดชมภาพยนตร์ เป็นบัตรสะสม แต่งการซื้ออุปกรณ์การเรียนในร้านค้าใกล้บ้าน เป็นต้น

1.4 ในการออกแบบภาวะวิกฤต ควรออกแบบฉกตัวเลือกในภาวะวิกฤตที่มีความท้าทาย และเป็นเหตุการณ์ทางการเงินที่นักเรียนไม่คาดคิดซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ โดยผู้สอนอาจนำปัญหา เหตุการณ์ทางการเงินในชีวิตจริงซึ่งอาจสังเกตจากปัญหาทางการเงินของนักเรียนในชีวิตประจำวัน หรือปัญหาทางการเงินที่ผู้ใหญ่มักเผชิญมาใช้ในการออกแบบฉกภาวะวิกฤตดังกล่าว เช่น ปัญหา การขาดสภาพคล่องทางการเงินจากภาวะทางเศรษฐกิจ ปัญหาการตัดสินใจใช้จ่ายเงินที่รวดเร็วเกินไป อาทิ การตัดสินใจซื้อเพราะเห็นส่วนลดร้านค้าหนึ่งและเมื่อเดินเที่ยวชมต่อไปกลับพบข้อเสนอในราคา ที่ถูกกว่า เป็นต้น

1.5 ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกฉวยเป็นฐานในชั้นรับประสบการณ์ ควรมีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสมจริงยิ่งขึ้น เนื่องจากในชั้นรับประสบการณ์เป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยกระตุ้นความรู้สึกรู้สึกทำทายนักเรียนให้ต้องการที่จะทำกิจกรรม และสร้างความรู้สึกรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งกับบทบาทและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น หากมีการนำเสนอเรื่องราวในชั้นรับประสบการณ์ที่สมจริงด้วยสื่อที่ครบถ้วนทั้งแสง สี เสียงมากเท่าใด นักเรียนจะสามารถเข้าถึงบทบาท และมีทัศนคติว่าการตัดสินใจในกิจกรรมนั้นมีผลกระทบที่เกิดขึ้นได้จริงกับชีวิตมากยิ่งขึ้น ไม่ใช่เพียงตัดสินใจตามสนุกสนานของกิจกรรม

1.6 การออกแบบฉากทัศน์ไม่ควรมีความซับซ้อนและมีลักษณะเปิดกว้างมากเกินไป ผู้สอน ควรคัดเลือกเนื้อหาและทักษะที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน เนื่องจากหากออกแบบฉากทัศน์ให้มีความซับซ้อนและยากจนเกินไปจะส่งผลต่อเจตคติในการเรียนของนักเรียนได้

1.7 กิจกรรมในแต่ละกิจกรรมถูกออกแบบให้ใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ เป็นเวลา 100 นาที ในกรณีที่ผู้สอนประสงค์ที่จะนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในคาบเรียนซึ่งมีระยะเวลาไม่ถึง 100 นาทีต่อครั้ง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องแบ่งกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมออกเป็นจำนวน 2 คาบเรียน ผู้สอนไม่ควรจัดให้คาบเรียนต่อกิจกรรมนั้นมีระยะเวลาห่างกันจนเกินไป ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนขาดความต่อเนื่องและอาจลืมเหตุผลในการตัดสินใจในฉากก่อนหน้า

1.8 ขั้นสะท้อนผลเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้สอนควรตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการสังเกตถึงพฤติกรรมทางการเงินของตนเองในฉากทัศน์ การสังเกตจากการตอบคำถามในผลบันทึกการตัดสินใจทางการเงิน การสะสมคะแนนโบนัสทางการเงิน เพื่อให้นักเรียนสามารถประเมินถึงพัฒนาการในความฉลาดรู้การเงินที่เกิดขึ้นกับตนเองในแต่ละคาบเรียนได้

1.9 สื่อการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน หากโรงเรียนที่มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีผู้สอนสามารถออกแบบสื่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีประกอบที่มีความหลากหลาย ในขณะที่หากสถานศึกษาใดที่ไม่มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีอาจมีการปรับเปลี่ยนสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของสื่อประดิษฐ์ หรือการหยิบนำเอาวัสดุอุปกรณ์ที่มีรอบตัวมาใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมในฉากทัศน์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนยังไม่เห็นผลที่ชัดเจนเนื่องจากระยะเวลาของการวิจัยเพียง 11 สัปดาห์ จึงควรเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย เพราะปัจจัยสำคัญของการส่งเสริมเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน คือ ระยะเวลาที่นานเพียงพอกับความสม่ำเสมอในการจัดกระทำ จึงจะเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งนี้มุ่งเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาถึงพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินในแต่ละระยะของแต่ละองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงิน แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินแต่ละองค์ประกอบอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสู่การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีโอกาสนำเสนอความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ อาจมีการศึกษาและนำเสนอความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับในระดับอื่น ๆ อาทิ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา เป็นต้น โดยใช้เป้าหมายทางการเงินเป็นขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสม เช่น ความฉลาดรู้การเงินในด้านการวางแผนทางการเงินเพื่อความอยู่รอดทางการเงินในระดับประถมศึกษา ความฉลาดรู้การเงินในด้านการวางแผนทางการเงินเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และความฉลาดรู้การเงินในด้านการวางแผนทางการเงินเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางการเงินในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น

2.4 ควรศึกษาวิจัยผลการเปลี่ยนแปลงความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนแบบกรณีศึกษา ด้วยการสังเกตและวิเคราะห์พัฒนาการความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนเป็นรายบุคคลร่วมกับปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความฉลาดรู้การเงินเพื่อค้นหาจุดร่วม ความแตกต่าง และข้อจำกัดของการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนแต่ละบุคคล และนำสู่การวิเคราะห์หาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินแก่นักเรียนต่อไป

2.5 ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการจัดทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในรูปแบบของออนไลน์ เพื่อที่จะลดข้อจำกัดของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินซึ่งจะต้องมีข้อมูลทางการเงินที่มากและการเขียนตอบคำถามที่ส่งผลต่อเจตคติในการตอบคำถามในแบบวัดของนักเรียนได้

2.6 ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในรูปแบบของเกมฉากทัศน์ออนไลน์ (Scenario-based e-Learning) เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจทางการเงินใน

สถานการณ์ทางการเงินต่าง ๆ อย่างอิสระโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด และส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง อีกทั้งยังช่วยในการบันทึกคะแนนจากผลการตัดสินใจทางการเงิน ที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์พัฒนาการความฉลาดรู้การเงินและศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินในแต่ละองค์ประกอบของนักเรียนรายบุคคลได้

บรรณานุกรม

- A.Hilger & M.Holgart. (2003). Household Financial Management: The Connection between knowledge and behavior. *Federal Reserve Bullctin.*, 309-322.
- Al-Rafai Adnan. (2016). Measuring Student Satisfaction with Performance Enhancement Activities: Evidence from Business Education. . *Journal of Information and Education Technology.*, 6, 741-753.
- Aldridge, S. R., J., . (1988). Measuring customer satisfaction in higher education. *Quality Assurance in Education*, 6, 197-204.
- Atkinson et al. (2016). *OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies*. Retrieved from
- Ayers, C. A. (2017). A first step toward a practice-based theory of pedagogical content knowledge in secondary economics. *The Journal of Social Studies Research*.
- Christina Bain & Joana Hyatt. (2011). Playing for The Worst Case Scenario Art Game and Wow! What an intense game! It kind of scares the snot out of me. . *Art Eduaction at The University of Texas*.
- Dew, J., Xiao, J. J. J. o. F. C., & Planning. (2011). The financial management behavior scale: Development and validation. 22(1), 43.
- Duke, C. R. (1973). A Learning Activity Package: Discovering Dialects. *The English Journal*, 62(3), 432-440.
- Duke, C. R. (1975). Learning Activity Package: Construction and Implementation. *The High School Journal*, 58: 7, 312-321.
- Durbach, I., & Stewart, T. J. J. o. M. C. D. A. (2003). Integrating scenario planning and goal programming. 12(4-5), 261-271.
- Ellickson & Logsdon. (2001). Determinants of Job Satisfaction of Municipal Government Employees. *State and Local Government Review.*, 33, 173-184.
- Elliott and Healy. (2001). Key Factors Influencing Student Satisfaction Related to Recruitment and Retention. *Journal of Marketing Management.*, 10.
- Errington, E. P. (2008). Exploring Real-world Scenarios as Vehicles for Authentic Learning. *The international journal of interdisciplinary social sciences.*, 3.

- Errington, E. P. (2010a). Getting there: Choosing scenarios to meet specific professional needs. In: Post Pressed.
- Errington, E. P. (2010b). Preparing graduates for the professions: achieving employability through the exploration of near-world scenarios. *International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 5, 1-10.
- Errington, E. P. (2011). Mission possible: Using near-world scenarios to prepare graduates for the professions. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 23, 84-91.
- Financial Service Authority. (2005). *Measuring Financial Capability: an exploratory study*. Retrieved from United Kingdom:
- Golden, P. (2018). Contextualized Writing: Promoting Audience-Centered Writing through Scenario-Based Learning. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 12(1).
- Hayes, J. V. (2006). *Money attitudes, economic locus of control, and financial strain among college students*.
- Human Resources Development Working Group. (2014). *APEC Guidebook on Financial and Economic Literacy in Basic Education*. Retrieved from Asia-Pacific Economic Cooperation Secretariat.:
- Hursen, C., & Fasli, F. G. (2017). Investigating the Efficiency of Scenario Based Learning and Reflective Learning Approaches in Teacher Education. *European Journal of Contemporary Education*(6), 264-279.
- J. Michael , S. (2007). *Finding Your Online Voice Stories told by experienced online educators*. USA: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers
- James E. Smith, J. (1972). The Learning Activity Package (LAP). *Educational Technology*, 12(9), 15-17.
- John, B. e. a. (2001). *Economics: a student's guide*. British: Prentice Hall.
- Julian Barling. (1977). A critical review of the application of Maslow's motivation theory in industry. *Journal of Industrial Psychology*., 3, 1-17.
- Kapfer, P. G., & Kapfer, M. B. (1972). *Learning packages in American education: Educational Technology*.
- Kathryn Nixon. (2018). Why you should be creating branching scenarios in gomo. .

- Retrieved from <https://www.gomolearning.com/blog/creating-branching-scenarios-gomo/>
- Krugman, W. G. (2014). *Essentials of Economics*. USA: Worth Publisher.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*: Cambridge university press.
- Lisa Evan (Producer). (2017). Scenario-based Learning. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=LyYqMOSF77M>
- M. Seren Smith, S. W. a. A. V. (2018). Scenario-based learning. In *Teaching and Learning in Higher Education: Perspectives From UCL*. (pp. 144-156). London the UCL Institute of Education Press. .
- Marc Lieberman & Robert E.Hall. (2005). *Introduction to Economics*. USA: Thomson South-Western.
- Mariappan, J., Shih, A., & Schrader, P. G. (2004). *Use of scenario-based learning approach in teaching statics*. Paper presented at the Proceedings of the 2004 American Society for Engineering Education Annual Conference and Exposition.
- Marlowe, J. (2014). *Governing Guide to Financial Literacy Connecting Money, Policy and Priorities*. USA: The Governing Institute.
- Mason & R. Wilson. (2000). *Conceptualising financial literacy*: © Loughborough University.
- Meehan, M. L. (1981). *Learning Activity Packages: A Guidebook of Definitions, Components, Organization, Critiria, and Aidsfor Their Development and Evaluation.*, Wachington DC.
- Michailidou, I. (2017). *Design the Experience First: A Scenario-based Methodology for the Design of Complex, Tangible Consumer Products*. Universitätsbibliothek der TU München,
- Neill, A., Berg, M., & Stevens, L. (2014). Financial Literacy of Secondary Students, and Its Place within Secondary Schools. *New Zealand Council for Educational Research*.
- Nelson, A. G., & Harris, T. D. (1978). Designing an instructional package: the use of probabilities in farm decision making. *American Journal of Agricultural Economics*, 60(5), 993-997.

- Norman, A. (2010). Importance of financial education in making informed decision on spending. *Journal of economics and International Finance*, 2(10), 199-207.
- Peter Fieger. (2012). *Measuring student satisfaction from the Student Outcomes Survey*. Retrieved from Australia,:
- Rajna, A., & ANTHONY, P. (2011). *Knowledge, Attitude, Practice and Satisfaction on Personal Financial Management among the Medical Practitioners in the Public and Private Medical Services in Malaysia*. Phd Thesis, Universiti Kebangsaan Malaysia,
- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *Journal of consumer affairs*, 44(2), 276-295.
- Securities, A., & Commission, I. (2003). *Financial literacy in schools*: Australian Securities and Investments Commission.
- Sevcík, K. (2015). PISA 2012 results: Students and money: Financial literacy skills for the 21st century (Volume VI). *Pedagogická Orientace*, 25(4), 632.
- Sibley, J. (2007). Financial competence as a tool for poverty reduction: Financial literacy and rural banking in the Pacific. *Development Bulletin*, 72, 23-29.
- Sibley, J. (2010). Financial capability, financial competence and wellbeing in rural Fijian households.
- Som Naidu et al. (2007). How Scenario-Based Learning Can Engender Reflective Practice in Distance Education. In *Finding Your Online Voice Stories Told by Experienced Online Educators*. (pp. 53-72). USA: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Sorin, R. (2013a). Exploring Partnerships in Early Childhood Teacher Education through Scenario-Based Learning. *World Journal of Education*, 3(1), 39-45.
- Sorin, R. (2013b). *Scenario-based learning: Transforming tertiary teaching and learning*. Paper presented at the Proceedings of the 8th QS-APPLE Conference, Bali.
- Sue Thomson, L. D. B. (2015). *PISA 2015: Financial Literacy in Australia*. Retrieved from Australia:
- The Australia Securities and Investments Commission. (2017). *Managing your Money Budgeting saving and spending*. Australia: ASIC.
- Walstad, W. B. (1992). Economics instruction in high schools. *Journal of Economic Literature*, 30(4), 2019-2051.

- Whitehead, D. J. (1992). Effective Economic Education in the Schools, William B. Walstad and John C. Soper, eds. *The Journal of Economic Education*, 23(3), 285-287. doi:10.1080/00220485.1992.10844763
- Yamaushi & Templer. (1982). Money Attitude Scale. *Journal of Personality Assessment*, 46: 5, 522-528.
- Yusoff et al. (2013). HERZBERG'S TWO FACTORS THEORY ON WORK MOTIVATION: DOES ITS WORK FOR TODAY'S ENVIRONMENT. *Global Institute for Research and Education*, 2, 18-22.
- Zottel, S., Perotti, V., & Bolaji-Adio, A. (2013). Financial capability surveys around the World: why financial capability is important and how surveys can help. In: The World Bank, <http://documents.worldbank.org/curated/en/693871468340173654/Financial-capability-surveys-around-the-World-why-financial-capability-is-important-and-how-surveys-can-help> (access 25.07. 2017).
- เชษฐภูมิ วรณไพศาล. (2559). หลักเศรษฐศาสตร์สำหรับครูมัธยมศึกษา. เชียงใหม่: สาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมธิกา ตรรกาทกการ และ ยศวีร์ สายฟ้า. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา.
- กรองกาญจน์ อรุณรัตน์. (2536). ชุดการเรียนการสอน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรุณา อักษรารุช. (2547). เงินทองของมีค่า. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน. Retrieved from กรุงเทพฯ: ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การ ทดสอบ ประสิทธิภาพ สื่อ หรือ ชุด การ สอน. วารสาร ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย (*Silpakorn Educational Research Journal*), 5(1), 7-20.
- ทิวต์ มณีโชติ. (2554). เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. <http://www.rlc.nrct.go.th>
- ทิตนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ: กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560. พิมพ์ครั้งที่ 21.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี2556. Retrieved from กรุงเทพฯ:
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). รายงานการสำรวจทักษะการเงินของไทย ปี2559. Retrieved from

กรุงเทพมหานคร:

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรินทร์ ทองเผือก. (2562). ผลการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์.

วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 11, 348-365.

ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559. Retrieved from กรุงเทพฯ

ราตรี สิทธิพงษ์และชาลี ตระกูล. (2552). เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

วิเชียร อารังโสติสกุล. (2560). บทสะท้อนแนวคิดว่าด้วยชุดการสอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ ชุดการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19: 3, 356-369.

สถาบันคีนันแห่งเอเชีย. (2558). โครงการคนไทยก้าวไกลใส่ใจการเงิน. . Retrieved from สถาบันคีนันแห่งเอเชีย:

สมลักษณ์ สันติโรจนกุล. (2555). หลักเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมศักดิ์ ดันดีแพทยากร, &, & ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (1988). อิทธิพลตะวันตกต่อหลักสูตรและการสอนเศรษฐศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาไทย: 2531.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยชุดความรู้(literacy). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

สุคนธ์ สิทธิพานนท์. (2556). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรีย์ อรรถพร. (2551). รายงานการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยสื่อหลากหลาย. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.

องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ. (2018). *OECD/INFE Toolkit for Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion*. Retrieved from France:

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่าง

แบบวัดความฉลาดรู้การเงินและเกณฑ์การประเมิน

แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy)

ชื่อ..... ชั้น เลขที่.....

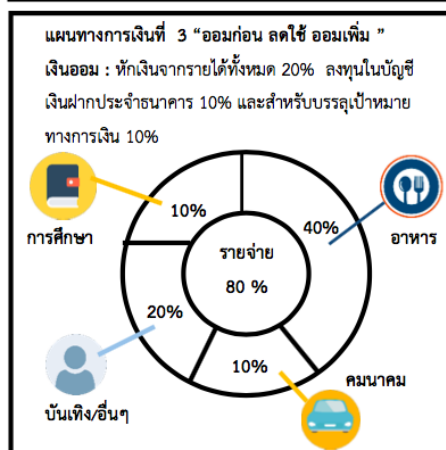
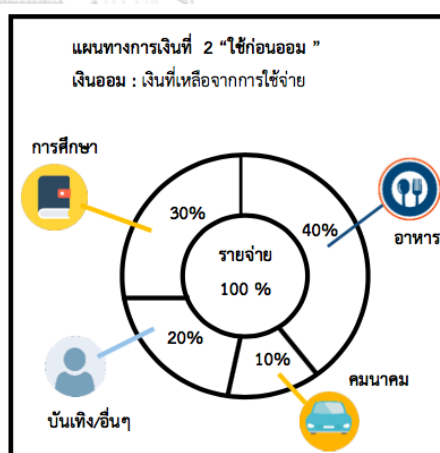
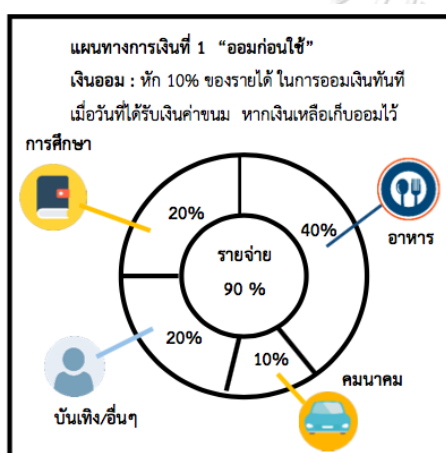
คำชี้แจง : แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน มีทั้งหมด 7 ข้อ ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที

ข้อที่ 2

ข้อที่ 2.1 จากแผนทางการเงินทั้ง 3 รูปแบบข้างต้น ระหว่าง (1) ออมก่อนใช้ (2) ใช้ก่อนออม และ (3) ลดใช้ออมมาก แผนทางการเงินใดที่เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด (FKS3)

สำหรับครู :

FKS 3

คำตอบ : แผนทางการเงิน ที่เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด คือ ตัวเลือก (เลือกเพียง 1 ตัวเลือก)

เพราะ

.....
.....
.....

ข้อที่ 2.2 สำหรับความคิดของนักเรียนแล้ว การวางแผนทางการเงินเป็นเครื่องมือหนึ่งในการนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้หรือไม่ จงทำเครื่องหมาย ○ ในข้อตัวเลือกที่สอดคล้องกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด (FA1)

สำหรับครู :

(เลือกเพียง 1 ตัวเลือก)

FA 1

ตัวเลือก	ข้อความ
(1)	การวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญและตัวฉันเองก็ได้เริ่มที่จะวางแผนทางการเงินแล้ว
(2)	การวางแผนทางการเงินเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ แต่ฉันก็เริ่มที่จะวางแผนทางการเงินเพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำเพื่อความสำเร็จในอนาคต
(3)	ฉันรู้ว่าการวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ แต่ฉันก็ยังไม่ได้เริ่มที่จะวางแผนทางการเงิน หรือเริ่มต้นวางแผนทางการเงินเพียงเบื้องต้น
(4)	ฉันคิดว่าการวางแผนทางการเงินไม่ใช่เรื่องที่น่าเบื่อ ในตอนนี้ เพราะเรายังไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเอง แต่การวางแผนทางการเงินนั้นจำเป็นกับในอนาคตแน่นอน
(5)	ฉันคิดว่าการวางแผนทางการเงินนั้นไม่มีความจำเป็นกับชีวิต และเป็นเรื่องที่ทำไ้ยาก

ข้อที่ 2.3 ในปัจจุบันนักเรียนวางแผนทางการเงินอย่างไร จงทำเครื่องหมาย ✓ ในตัวเลือกที่สอดคล้องกับนักเรียน และเขียนแผนทางการเงินของนักเรียนในรูปแบบกราฟวงกลม (FKS4)(FB2)

สำหรับครู :

ให้นักเรียนเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ระหว่าง....

- ☐ ฉันมีแผนทางการเงินในชีวิตของฉันที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
(โปรดเขียนระบุแผนทางการเงินข้างล่าง)
- ☐ ฉันไม่มีแผนทางการเงินในชีวิตตอนนี้
(แต่ถึงฉันไม่มีแผนการเงิน ฉันคิดว่าแผนทางการเงินของฉัน คือ)
(โปรดเขียนระบุแผนทางการเงินข้างล่าง)

FKS 4

FB 2

แผนทางการเงินในชีวิตของฉัน : ☐ เดือน ☐ สัปดาห์ ☐ วัน (โปรดระบุให้ละเอียดที่สุด)

รายรับ/เดือน :บาท

ปัจจุบัน นักเรียนใช้เครื่องมือใดในการวางแผนทางการเงิน หรือ บันทึกค่าใช้จ่าย ระหว่าง

- ☐ สมุดบันทึกงบประมาณและรายรับ – รายจ่าย
- ☐ Application คือ (โปรดระบุ)
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- ☐ ไม่ได้วางแผนทางการเงินหรือบันทึกค่าใช้จ่ายใด ๆ

สำหรับครู :

FA 2

ข้อที่ 2.4 หากให้นักเรียนประเมินแผนการใช้จ่ายเงินของนักเรียนในข้อที่ 2.3 นักเรียนจะให้คะแนนความสำเร็จของแผนทางการเงินที่เท่าใด (คะแนนเต็ม 3 คะแนน) เพราะเหตุใด (FA2)

คะแนนความสำเร็จของแผนทางการเงินของฉันคือ/ 3 คะแนน

เพราะ _____

เกณฑ์การประเมินแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ข้อที่ 2

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	เกณฑ์	ความรู้และทักษะทางการเงิน (FKS#)*		เจตคติ ทางการเงิน (FA#)**	พฤติกรรม ทางการเงิน (FB#)**
			ความรู้ ทางการเงิน	ทักษะ ทางการเงิน		
2	2.1 จากแผนทางการเงินทั้ง 3 รูปแบบ ข้างต้น ระหว่าง (1) ออมก่อนใช้ (2) ใช้ ก่อนออม และ (3) ออมก่อน – อดใช้ – ออมเพิ่ม แผนทางการเงินใดที่เหมาะสม กับนักเรียนมากที่สุด เพราะเหตุใด (เลือก เพียง 1 ตัวเลือก) (FKS3)	FKS3 : การประเมินแผนทางการเงิน 1. คะแนน นักเรียนสามารถประเมินแผนทางการเงินที่เหมาะสมกับ นักเรียน โดยสามารถเขียนระบุเหตุผลในการเลือกแผนการเงินที่ สอดคล้องและคำนึงถึงบริบททางการเงิน ได้แก่ (1) รายได้ (2) ค่าใช้จ่าย ในแต่ละเดือน (3) เงินคงเหลือ ครบถ้วนทั้ง 3 ด้าน 0. คะแนน ในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถเลือกแผนทางการเงิน หรือไม่ สามารถระบุเหตุผลที่สอดคล้องกับบริบททางการเงินได้อย่างครบถ้วน	การวางแผน การใช้จ่ายเงิน	C. การประเมิน เป้าหมายทาง การเงิน (FKS3)	-	-
	2.2 สำหรับความคิดของนักเรียนแล้ว การ วางแผนทางการเงินเป็นเครื่องมือหนึ่งใน การนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้หรือไม่ จง ทำเครื่องหมาย ○ ในข้อใดเลือกที่ สอดคล้องกับความคิดของนักเรียนมาก ที่สุด (เลือกเพียง 1 ตัวเลือก) (FA1) (1) การวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ และตัวฉันเองก็ได้เริ่มที่จะวางแผนทาง การเงินแล้ว (2) การวางแผนทางการเงินเป็นเรื่องที่น่า เบื่อ แต่ฉันก็เริ่มที่จะวางแผนทางการเงิน เพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำเพื่อ ความสำเร็จในอนาคต	FA1 : มีแรงจูงใจในการวางแผนทางการเงิน 1. คะแนน เมื่อนักเรียนเลือกข้อ (1) - (3) ข้อใดข้อหนึ่ง อันสะท้อนถึง การตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน ซึ่งเป็นแรงจูงใจ ที่จะนำไปสู่การวางแผนทางการเงินทั้งในปัจจุบันและอนาคต 0. คะแนน นักเรียนเลือกข้อ (4) - (5)	-	-	(ข) มีแรงจูงใจใน การวางแผนทาง การเงิน (FA1)	-

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	เกณฑ์	ความรู้และทักษะทางการเงิน (FKS#)*		เจตคติ ทางการเงิน (FA#)**	พฤติกรรม ทางการเงิน (FB#)**
			ความรู้ ทางการเงิน	ทักษะ ทางการเงิน		
	<p>(3) ฉันรู้ว่าการวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ แต่มันก็ยังไม่ได้เริ่มที่จะวางแผนทางการเงิน หรือเริ่มต้นวางแผนทางการเงินเพียงเบื้องต้น</p> <p>(4) ฉันคิดว่าการวางแผนทางการเงินไม่ใช่เรื่องที่จำเป็นในตอนนี้อย่างไรก็ตาม เราเองก็สามารถหารายได้ด้วยตนเอง แต่การวางแผนทางการเงินนั้นจำเป็นกับในอนาคตแน่นอน</p> <p>(5) ฉันคิดว่าการวางแผนทางการเงินนั้นไม่มีความจำเป็นกับชีวิต และเป็นเรื่องที่ทำไม่ได้ยาก</p>					
	<p>2.3 ในปัจจุบันนักเรียนวางแผนทางการเงินอย่างไร จงทำเครื่องหมาย ✓ ในตัวเลือกที่สอดคล้องกับนักเรียนและเขียนแผนทางการเงินของนักเรียนในรูปแบบกราฟวงกลม (FKS4)(FB2)</p> <p>ให้นักเรียนเลือกเพียง 1 ตัวเลือกระหว่าง</p> <p>☐ ฉันมีแผนทางการเงินในชีวิตของฉันที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (โปรดระบุแผนทางการเงินข้างล่าง)</p>	<p>FKS4 : การตัดสินใจเลือกแผนทางการเงิน</p> <p>1.คะแนน นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกแผนทางการเงิน โดยระบุเหตุผลที่สอดคล้องกับคุณตามหลักการในการพิจารณา ได้แก่ 1) ความสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายประจำ 2) รายได้ และ 3) การบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ทั้งนี้ นักเรียนควรเขียนอธิบายถึงวิธีการตัดสินใจทางการเงินให้ละเอียดที่สุด อาทิ การระบุรายละเอียดงบประมาณในค่าใช้จ่ายแต่ละด้าน หรือจำนวนเงินออม ทั้งในรูปแบบเปอร์เซ็นต์ สัดส่วน หรือจำนวนเงินโดยประมาณ</p> <p>0.คะแนน ในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถออกแบบแผนทางการเงินได้ หรือการระบุแผนทางการเงินไม่สอดคล้องกับหลักการของการวางแผนทางการเงิน</p>	การวางแผนทางการเงิน	D.การตัดสินใจเลือกเป้าหมายทางการเงิน (FKS4)	-	<p>(II) การพัฒนาแผนการเงินที่ช่วยในการออมเงิน</p> <p>(III) วางแผนสำหรับการใช้จ่ายเงิน</p> <p>(IV) เลือกและใช้เครื่องมือทางการเงิน</p> <p>การทำงบประมาณ (FB2)</p>

ข้อ ที่	ข้อความ	เกณฑ์	ความรู้และทักษะทางการเงิน (FKS#)*		เจตคติ ทางการเงิน (FA#)**	พฤติกรรม ทางการเงิน (FB#)**
			ความรู้ ทางการเงิน	ทักษะ ทางการเงิน		
	☐ ฉันไม่มีแผนทางการเงินในชีวิตตอนนี้ (แต่ถึงฉันไม่มีแผนทางการเงิน ฉันคิดว่าแผนทางการเงินของฉัน คือ) ปัจจุบัน นักเรียนใช้เครื่องมือใดในการวางแผนทางการเงิน หรือบันทึกค่าใช้จ่ายระหว่าง ☐ สมุดบันทึกงบประมาณและรายรับ – รายจ่าย ☐ Application ☐ อื่น ๆ ☐ ไม่ได้วางแผนทางการเงินหรือบันทึกค่าใช้จ่ายใดๆ	<p>FB2 : การพัฒนาแผนการออมเงิน / การวางแผนการใช้เงิน / การเลือกเครื่องมือในการทำงบประมาณ</p> <p>1. คะแนน นักเรียนจะได้รับคะแนนในกรณีที่มีนักเรียนเลือกตัวเลือก “แผนทางการเงินในชีวิตของฉัน” รวมทั้งสามารถระบุได้ว่าตนเองเลือกเครื่องมือใดในการวางแผนทางการเงิน</p> <p>0. คะแนน ในกรณีที่นักเรียนไม่ได้เลือก “แผนทางการเงินในชีวิตของฉัน” หรือ ไม่ได้ระบุรายละเอียดของแผนทางการเงิน หรือ ไม่ได้ระบุเครื่องมือในการวางแผนทางการเงิน</p>				
	<p>2.4 หากให้นักเรียนประเมินแผนการใช้เงินของตนเองนักเรียนในข้อที่ 2.3 นักเรียนจะให้คะแนนความสำเร็จของแผนทางการเงินเท่าใด (คะแนนเต็ม 3 คะแนน) เพราะเหตุใด (FA2)</p>	<p>1. คะแนน เมื่อนักเรียนให้คะแนนแผนทางการเงินในระดับ 2-3 พร้อมระบุเหตุผลที่สอดคล้องระหว่างแผนทางการเงินที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้ถูกต้อง ชัดเจน</p> <p>0. คะแนน ในกรณีที่นักเรียนเลือกประเมินแผนทางการเงินในระดับ 0-1 คะแนน หรือไม่สามารถระบุเหตุผลที่สอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้</p>	-	-	(ก.) มีความมั่นใจต่อแผนการเงินที่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงิน (FA2)	-

ข้อที่ 7

ข่าวเศรษฐกิจเดือนธันวาคม 2562 แจ้งถึงข่าวการประกาศขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของ
ธนาคารพาณิชย์และราคาของน้ำมันเชื้อเพลิง ผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะ เนื้อหมู มีราคา
ที่ขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว และจะมีแนวโน้มเช่นนี้ไปจนถึงกลางปี 2563

ข้อมูลการใช้จ่ายเงินของนักเรียนของนักเรียนในช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2562 :

เป้าหมายทางการเงิน : มีเงินเก็บจำนวนรวม 15,000 บาท ในบัญชี ในอีก 1 ปีข้างหน้า โดยมักจะ
เก็บออมเงิน เดือนละ 500 บาท เพื่อซื้อคอมพิวเตอร์เครื่องใหม่

จำนวนเงินในบัญชีเงินฝากปัจจุบัน (ประเภทออมทรัพย์ ดอกเบี้ย 0.5 ต่อปี) : 9,000 บาท

รายได้ :	รายได้จากผู้ปกครอง	จำนวน	6,000	บาท	/ เดือน
รายจ่าย :	ค่าเดินทางไป – กลับ โรงเรียน (MRT/ TAXI)	จำนวน	1,500	บาท	/ เดือน
	ค่าอาหาร – ขนม	จำนวน	2,000	บาท	/ เดือน
	ค่าอุปกรณ์การเรียน	จำนวน	1,000	บาท	/ เดือน
	ค่าโทรศัพท์ – อินเทอร์เน็ต	จำนวน	800	บาท	/ เดือน
	ค่าเช่าหนังสือการ์ตูน	จำนวน	500	บาท	/ เดือน
	รวม		5,800	บาท	

7.1 จากข่าวเศรษฐกิจที่กำหนดให้ สะท้อนว่าปัจจุบันเศรษฐกิจไทยกำลัง
เผชิญกับภาวะทางการเงินใด (FKS21)

สำหรับครู :

FKS 21

คำตอบ : ส่งเกตจาก

7.2 จากสถานะทางการเงินในข่าวเศรษฐกิจ นักเรียนจะพบว่าสภาวะ
ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในข้อมูลทางการเงินที่กำหนดให้ อย่างไร
(FKS22)

สำหรับครู :

FKS 22

คำตอบ :

7.3 หากในชีวิตจริงของนักเรียน นักเรียนจะต้องเผชิญกับสภาวะทางเศรษฐกิจตามโจทย์ที่
กำหนดข้างต้น นักเรียนจะดำเนินการอย่างไร จงทำเครื่องหมาย ○ ในตัวเลือกที่สอดคล้องกับ
คำตอบของนักเรียน (FKS23-24) (FA6) (FB9-10)

(นักเรียนสามารถเลือกตอบได้เพียง 2 ข้อ โดย ☐ ตัวเลือก A-F พร้อมเขียนอธิบายเหตุผล)

ตัวเลือก	สิ่งที่นักเรียนจะดำเนินการ
A	การขอเงินค่าขนมจากผู้ปกครองเพื่อเพิ่มรายรับ เป็นจำนวนเงินอีก.....บาท / เดือน (โปรดระบุจำนวนเงิน)
B	การปรับเปลี่ยนค่าใช้จ่าย ได้แก่ (โปรดเขียนอธิบายแนวทางการปรับเปลี่ยนค่าใช้จ่ายให้ชัดเจน)
C	การลดจำนวนเงินออมในแต่ละเดือน
D	การยืดระยะเวลาในการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน (โปรดเขียนอธิบายแนวทางปรับเปลี่ยน พร้อมอธิบายเหตุผล)
E	ไม่ปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินใดๆ เนื่องจาก...
F	ไม่รู้

สำหรับครู :

FKS	FKS	FA	FB	FB
23	24	8	9	10

โครงสร้างการออกแบบและเกณฑ์การประเมินแบบความฉลาดรู้การเงิน

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	เกณฑ์	ความรู้และทักษะทางการเงิน (FKS#)*		เจตคติ ทางการเงิน (FA#)**	พฤติกรรม ทางการเงิน (FB#)**
			ความรู้ ทางการเงิน	ทักษะ ทางการเงิน		
7	<p>ชาวเศรษฐกิจตั้งแต่ช่วงต้นปี 2562 ที่ผ่าน มา แจ้งถึงข่าวการประกาศขึ้นอัตรา ดอกเบี้ยเงินฝากของทุก ธนาคารพาณิชย์ และราคาของน้ำมัน เชื้อเพลิง ผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะ เนื้อหมู มีราคาที่สูงอย่างรวดเร็ว นักเรียนจึงพบว่าในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา มี รายการค่าใช้จ่ายสรุปได้ดังนี้ (ตารางข้อมูล การใช้จ่ายเงิน และการเปลี่ยนแปลงของ ราคาสินค้าและบริการในช่วง 2 เดือน)</p> <p>7.1 จากข่าวเศรษฐกิจที่กำหนดให้ สะท้อน ว่าปัจจุบันเศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญกับ ภาวะทาง การเงินใด (เลือกตอบ เพียง 1 ข้อ) (FKS21)</p>	<p>FKS21: การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน</p> <p>0.5 คะแนน ในกรณีที่นักเรียนเลือกตอบคำถามในตัวเลือก ข้อ “ภาวะ เงินเฟ้อ”</p> <p>0. คะแนน ในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง</p>	-	A: การเข้าถึงข้อมูล ทางการเงิน (FKS21)	-	-
	<p>7.2 จากสถานะทางการเงินในข่าวเศรษฐกิจ นักเรียนจะพบว่าสภาวะดังกล่าวจะส่งผล กระทบต่อค่าใช้จ่ายในข้อมูลทางการเงินที่ กำหนดให้ อย่างไร (FKS22)</p>	<p>FKS22: การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน</p> <p>0.5 คะแนน ในกรณีที่นักเรียนสามารถตอบคำถามโดยเขียนอธิบายถึง ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อค่าใช้จ่ายในด้านการคมนาคมกับด้านอาหารได้</p> <p>0. คะแนน ในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามหรือตอบคำถามถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ไม่ถูกต้อง</p>	-	B: การวิเคราะห์ ข้อมูลทาง การเงิน (FKS22)	-	-

ข้อ ที่	ข้อความ	เกณฑ์	ความรู้และทักษะทางการเงิน (FKS#)*		เจตคติ ทางการเงิน (FA#)**	พฤติกรรม ทางการเงิน (FB#)**
			ความรู้ ทางการเงิน	ทักษะ ทางการเงิน		
	<p>7.3 หากในชีวิตจริงของนักเรียน นักเรียน จะต้องเผชิญกับสภาวะทางเศรษฐกิจตาม โจทย์ที่กำหนดข้างต้น นักเรียนจะ ดำเนินการอย่างไร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) (FKS23-24) (FA6) (FB9-10)</p> <p>A) การขอเงินค่าขนมจากผู้ปกครองเพื่อเพิ่มรายรับ เป็นจำนวนเงินอีก....บาท / เดือน</p> <p>B) การปรับเปลี่ยนค่าใช้จ่าย ได้แก่ (โปรดเขียนอธิบายแนวทางการปรับเปลี่ยน ค่าใช้จ่ายให้ชัดเจน)</p> <p>C) การลดจำนวนเงินออมในแต่ละเดือน</p> <p>D) การยืดระยะเวลาในการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน (โปรดเขียนอธิบายแนวทางการปรับเปลี่ยนพร้อมอธิบายเหตุผล)</p> <p>E) ไม่ปรับเปลี่ยนแนวทางการเงินใดๆ เนื่องจาก...</p> <p>F) ไม่รู้</p>	<p>FKS23: การประเมินข้อมูลทางการเงิน</p> <p>0.5 คะแนน นักเรียนเลือกแนวทางการดำเนินการในข้อที่ A-E พร้อมเขียนอธิบายแนวทางการหรือเหตุผลที่สอดคล้องกับบริบททางการเงิน อาทิ การระบุถึงความจำเป็นของการคงค่าใช้จ่าย, งบประมาณที่มี, เป้าหมายทางการเงินที่กำหนด เป็นต้น</p> <p>0.5 คะแนน ในกรณีที่นักเรียนเลือกข้อที่ F หรือ การเลือกตัวเลือกอื่น ๆ แต่ไม่สามารถเขียนอธิบายแนวทางการปรับเปลี่ยนได้</p> <p>FKS24: การตัดสินใจทางการเงิน</p> <p>0.5 คะแนน นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการปรับเปลี่ยนแนวทางการเงิน พร้อมเขียนเหตุผลที่สะท้อนการมีความรู้ทางการเงิน และทักษะทางการเงินเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินสภาวะทางเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้อง ความเหมาะสมของการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินที่คำนึงถึงบริบททางการเงิน</p> <p>0.5 คะแนน ในกรณีที่นักเรียนเลือกข้อที่ F หรือ ไม่สามารถเขียนอธิบายถึงเหตุผลที่สะท้อนการมีความรู้ทางการเงินและทักษะทางการเงินเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินสภาวะทางเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้อง ความเหมาะสมของการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินที่คำนึงถึงบริบททางการเงิน</p> <p>FA6: ชะลอการตัดสินใจใช้จ่ายเงิน</p> <p>1 คะแนน หากนักเรียนเลือกตัวเลือกที่ B พร้อมเขียนอธิบายแนวทางในการปรับการใช้เงินในด้านที่ไม่จำเป็น</p> <p>0.5 คะแนน ในกรณีที่นักเรียนเลือกตัวเลือก A, C-F หรือไม่สามารถเขียนอธิบายแนวทางที่สะท้อนถึงการปรับลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น</p> <p>FB9: คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาและค่าของเงิน</p> <p>1 คะแนน นักเรียนเลือกตัวเลือกในการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน พร้อมระบุถึงการคำนึงถึงราคาของสินค้าและบริการที่มีแนวโน้มอาจสูงขึ้นในอนาคต หรืออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการสะท้อนถึงการคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาและค่าของเงิน</p>	-	<p>C: การประเมินข้อมูลทางการเงิน (FKS23)</p> <p>B: การตัดสินใจทางการเงิน(FKS24)</p>	<p>(a) ะลอการตัดสินใจใช้จ่ายในปัจจุบันเพื่อผลประโยชน์ทางการเงินในอนาคต (FA8)</p>	<p>(VI) คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาและค่าของเงิน (FB9)</p> <p>(XIII) ติดตามค่าใช้จ่ายและปรับเปลี่ยนเมื่อจำเป็น (FB10)</p>

ข้อ ที่	ข้อความ	เกณฑ์	ความรู้และทักษะทางการเงิน (FKS#)*		เจตคติ ทางการเงิน (FA#)**	พฤติกรรม ทางการเงิน (FB#)**
			ความรู้ ทางการเงิน	ทักษะ ทางการเงิน		
		<p>0. คะแนน ในกรณีนี้ให้นักเรียนเลือกตัวเลือกข้อที่ E หรือไม่สามารถเขียนสะท้อนที่ให้เหตุผลถึงการคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงและค่าของเงิน</p> <p>FB10: คิดตามคำใช้จ่ายและปรับเปลี่ยนเมื่อจำเป็น</p> <p>1. คะแนน นักเรียนเลือกตัวเลือกข้อที่ B และอธิบายถึงแนวทางการปรับเปลี่ยนและเหตุผลที่สะท้อนว่านักเรียนไม่ได้ติดตามค่าใช้จ่ายของนักเรียน หรือ นักเรียนเลือกตัวเลือกข้อที่ A, C-E พร้อมเขียนถึงเหตุผลที่สะท้อนว่านักเรียนได้ติดตามค่าใช้จ่ายของนักเรียน</p> <p>0. คะแนน ในกรณีนี้ให้นักเรียนเลือกตัวเลือกข้อที่ F หรือตัวเลือกอื่นๆ แต่ไม่สามารถเขียนสะท้อนที่ถึงเหตุผลที่สะท้อนว่านักเรียนติดตามค่าใช้จ่ายของนักเรียนไม่จริงใจได้</p>				

โครงสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ :	สัดส่วน 100% (10 ข้อ)	ข้อคำถามครอบคลุมตามนิยามความพึงพอใจ : ความรู้สึทางบวกที่เกิดจากการได้รับผลสำเร็จและตอบสนองตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจต่อการเรียน จากประสบการณ์ในการเรียน ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้		
		ความมุ่งหมาย (Goal) ความพอใจที่สะท้อนผ่าน การตอบสนองตาม ความมุ่งหมายในการ เรียน	ความต้องการ (Need) ความพอใจที่สะท้อนผ่านการ ตอบสนอง ตามความต้องการในการเรียน	แรงจูงใจ (Motivation) ความพอใจที่สะท้อนผ่าน แรงจูงใจ ที่มีในการเรียน
1. วัตถุประสงค์ ของชุดกิจกรรม การเรียนรู้	20 % (2 ข้อ)	1. ฉันได้เรียนรู้เกี่ยวกับ การวางแผนและจัดการ การเงินในชุดกิจกรรม การเรียนรู้ 2. สิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ การวางแผนและจัดการ การเงินสามารถนำไปปรับ ใช้ในชีวิตจริงได้	-	-
2. หลักการของ ชุดกิจกรรม การเรียนรู้	20% (2 ข้อ)	-	1. ฉันชอบที่ชุดกิจกรรมนี้เน้นให้ ลงมือปฏิบัติได้ฝึกการคิดและการ ตัดสินใจทางการเงินใน สถานการณ์ต่าง ๆ 2. ฉันชอบฉากและสถานการณ์ ทางการเงินในชุดกิจกรรมนี้ เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทาง การเงินในชีวิตจริง	-
3. กิจกรรม	40% (4 ข้อ)	-	1. ฉันชอบการได้สวมบทบาทเป็น ตัวละครที่ต้องเผชิญสถานการณ์ และมีโอกาสฝึกฝนการตัดสินใจ ทางการเงิน 2. ฉันสนุกและท้าทายเมื่อได้ เผชิญสถานการณ์ทางการเงินที่ คาดไม่ถึง แม้ฉันจะได้ตัดสินใจ พลาดก็ตาม	1. ฉันยินดีเข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะนี้หากผู้สอนนำมาใช้ สอนการวางแผนและจัดการ การเงินอีก 2. ฉันอยากจะเข้าร่วม กิจกรรมลักษณะนี้อีกหาก ผู้สอนนำมาจัดการเรียน การสอนในเนื้อหาอื่นๆ

องค์ประกอบ ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ :	สัดส่วน 100% (10 ข้อ)	<p>ข้อคำถามครอบคลุมตามนิยามความพึงพอใจ :</p> <p>ความรู้สึทางบวกที่เกิดจากการได้รับผลสำเร็จและตอบสนองตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจต่อการเรียน จากประสบการณ์ในการเรียน ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้</p>		
		<p>ความมุ่งหมาย (Goal)</p> <p>ความพอใจที่สะท้อนผ่าน การตอบสนองตาม ความมุ่งหมายในการ เรียน</p>	<p>ความต้องการ (Need)</p> <p>ความพอใจที่สะท้อนผ่าน การตอบสนอง ตามความต้องการในการเรียน</p>	<p>แรงจูงใจ (Motivation)</p> <p>ความพอใจที่สะท้อนผ่าน แรงจูงใจ ที่มีในการเรียน</p>
4. การประเมินผล	20% (2 ข้อ)	-	<p>1. ฉัน พ อ ใจ กั บ ร ู ป แ บ บ การประเมินผลในแต่ละกิจกรรม (การสะสมคะแนนโบนัส และการ ตอบคำถามจากแบบบันทึกและใบ งาน)</p> <p>2. ฉันชอบที่ได้สรุปการเรียนรู้จาก ข้อผิดพลาดในการตัดสินใจทาง การเงินของตนเอง</p>	-

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ขอให้นักเรียนตอบคำถามตามความจริง เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ๖ ให้มีประสิทธิภาพ (คำตอบของนักเรียนไม่มีผลต่อการประเมินคะแนน)

ส่วนที่ 1 ภาพรวมของกิจกรรม

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับที่สอดคล้องกับระดับความพึงพอใจหรือความคิดเห็นของนักเรียน

ระดับ 1	หมายถึง	นักเรียนมีความพึงพอใจ/สอดคล้องกับความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด
ระดับ 2	หมายถึง	นักเรียนมีความพึงพอใจ/สอดคล้องกับความคิดเห็นระดับน้อย
ระดับ 3	หมายถึง	นักเรียนมีความพึงพอใจ/สอดคล้องกับความคิดเห็นระดับมาก
ระดับ 4	หมายถึง	นักเรียนมีความพึงพอใจ/สอดคล้องกับความคิดเห็นระดับมากที่สุด

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน			
		1	2	3	4
1	ฉันได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการเงินในกิจกรรมนี้				
2	สิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการเงินสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้				
3	ฉันชอบที่ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกการคิดและการตัดสินใจทางการเงินในสถานการณ์ต่าง ๆ				
4	ฉันชอบฉากและสถานการณ์ทางการเงินที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางการเงินในชีวิตจริง				
5	ฉันชอบการได้สวมบทบาทเป็นตัวละครที่ต้องเผชิญสถานการณ์และมีโอกาสฝึกฝนการตัดสินใจทางการเงิน				
6	ฉันสนุกและท้าทายเมื่อได้เผชิญสถานการณ์ทางการเงินที่คาดไม่ถึง แม้ฉันจะได้ตัดสินใจพลาดก็ตาม				
7	ฉันยินดีเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้หากผู้สอนนำมาใช้สอนการวางแผนและจัดการการเงินอีก				
8	ฉันอยากจะเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้อีกหากผู้สอนนำมาจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาอื่นๆ				
9	ฉันพอใจกับรูปแบบการประเมินผลในแต่ละกิจกรรม (การสะสมคะแนนโบนัส และการตอบคำถามจากแบบบันทึกและใบงาน)				
10.	ฉันชอบที่ได้สรุปการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดในการตัดสินใจทางการเงินของตนเอง				

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อกิจกรรม :

ให้นักเรียนตอบคำถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อไปนี้

1. หากให้ประเมินคะแนนความสนุกและความท้าทายโดยภาพรวมของกิจกรรมที่จัดขึ้นเต็ม 5 คะแนน นักเรียนจะประเมินคะแนนอยู่ในระดับใด (จ ☐ ระดับคะแนน พร้อมเขียนอธิบายเหตุผลสั้น ๆ)

คะแนน จากน้อย ไป มาก [1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5]

เพราะ _____

กิจกรรม
กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดถ้ามีอายุ 30 ปี : การตระหนักต่อความสำคัญของทรัพยากรที่เรียกว่าเงิน
กิจกรรมที่ 2 วิจัยพันธุ์ล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน
กิจกรรมที่ 3 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจำแนกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ
กิจกรรมที่ 4 วิจัย 2,500 บาท : การรู้จักวางแผนทางการเงิน
กิจกรรมที่ 5 500 บาท Fun for All : การบริโภคที่ไม่เกินตัว
กิจกรรมที่ 6 Money Expo : การวางแผนการออมและการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน
กิจกรรมที่ 7 รู้ว่าเสียแต่คงต้องชดเชย : การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางการเงิน
กิจกรรมที่ 8 ไปไหนชวนใคร ๆ ชั่งตัว : รู้เท่าในการโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม
กิจกรรมที่ 9 ชื้อ - ไม่ซื้อ : เมื่อใดที่เราควรมีผลต่อการใช้จ่ายเงิน
กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม : การปรับพฤติกรรมค่าใช้จ่ายเมื่อเผชิญสภาวะเงินเฟ้อ - เงินฝืด
กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการเงิน

จากภาพหัวข้อของชื่อกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จงตอบคำถามข้อที่ 2-3

2. กิจกรรม / หัวข้อที่นักเรียนประทับใจมากที่สุด คือ _____ เพราะ _____

3. กิจกรรม / หัวข้อที่นักเรียนประทับใจน้อยที่สุด คือ _____ เพราะ _____

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ต้องการให้มีในกิจกรรม _____

**แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น**

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม

ระดับความเหมาะสม :

- 3 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมนั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้
- 2 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมนั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้
 แต่อาจแก้ไขบางส่วน
- 1 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมนั้นไม่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

กิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดถ้าอายุ 30 ปี	3	3	2.86	2.95
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	2	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันล้าน	3	3	3	3
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	

กิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
กิจกรรมที่ 3 วิทยุ 4,500 บาท	3	3	3	3
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3
กิจกรรมที่ 4 Money Expo	3	3	3	
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3
กิจกรรมที่ 5 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องทดลอง	3	3	3	
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	

กิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
การเรียนรู้				
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
กิจกรรมที่ 6 Need or Want	3	3	3	3
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
กิจกรรมที่ 7 500 บาท Fun for All	3	3	3	3
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	

กิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
กิจกรรมที่ 8 โปรโมชันงาม ๆ ที่ลงตัว	3	3	3	3
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3
กิจกรรมที่ 9 ซื่อ – ไม่ซื่อ	3	3	3	
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3
กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม	3	3	3	
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	

กิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการการเงิน	3	3	3	3
1.1 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้กับความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	
1.2 สารการเรียนรู้/ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.3 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	
1.4 กิจกรรมที่ออกแบบเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทชีวิตของนักเรียน	3	3	3	
1.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.6 ทรัพยากรและสื่อมีความเหมาะสม	3	3	3	
1.7 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	

ตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมของทั้งชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ระดับความเหมาะสม :

- 3 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมนั้นมีความสอดคล้อง เหมาะสม
- 2 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมนั้นมีความสอดคล้อง เหมาะสม แต่อาจแก้ไขบางส่วน
- 1 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมนั้นไม่มีความสอดคล้อง เหมาะสม

กิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ประเมิน
ด้านที่ 1 กิจกรรม : ประเมินความสอดคล้องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อจุดประสงค์การเรียนรู้				
1.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับ ผลการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	3	3	3	3
1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย น่าสนใจ	3	3	3	3
1.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับ วัยของนักเรียน	3	3	3	3
1.4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมความฉลาดรู้ การเงินแก่นักเรียนได้	3	3	3	3
ด้านที่ 2 เนื้อหา : ประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับเนื้อหาความรู้ทางเศรษฐศาสตร์กับ ความรู้ทางการเงิน				
2.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำความรู้ทาง เศรษฐศาสตร์กับความรู้ทางการเงินมาประยุกต์ใน กิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	3	3	3	3
2.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาความรู้ ทางเศรษฐศาสตร์ที่สอดคล้องกับความฉลาดรู้ การเงิน	3	3	3	3
ด้านที่ 3 ภาษา : การประเมินความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้				
3.1 ภาษาที่ใช้ในการเขียนอธิบายขั้นตอนกิจกรรมมี ความเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย	3	3	3	3
3.2 การระบุขั้นตอนในกิจกรรมมีความชัดเจน	3	3	3	3

ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index –of Consistency: IOC)
ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน (ฉบับร่าง)

ตอนที่ 1 แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ด้านความรู้ทางการเงินและทักษะทางการเงิน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	1.00	0.25	0.87
2	0	+1	+1	0.67	0.19	0.38
3	0	+1	+1	0.67	0.9	0.2
4	0	+1	+1	0.67	0.32	0.53
5	0	+1	+1	0.67	0.44	0.62
6	0	+1	+1	0.67	0.39	0.52
7	0	+1	+1	0.67	0.38	0.55
8	0	+1	+1	0.67	0.53	0.76
9	+1	+1	+1	1.00	0.57	0.51
10	0	+1	+1	0.67	0.53	0.58
11	0	+1	+1	0.67	0.25	0.37
12	0	+1	+1	0.67	0.38	0.6
13	0	+1	0	0.33	0.6	0.68
14	+1	+1	+1	1.00	0.34	0.55
15	0	+1	+1	0.67	0.52	0.78

ตอนที่ 2 แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ด้านเจตคติทางการเงิน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	1.00
4	0	+1	+1	0.67
5	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	1.00
7	0	+1	+1	0.67
8	0	+1	+1	0.67
9	0	+1	+1	0.67
10	+1	+1	+1	1.00
11	0	+1	+1	0.67
12	+1	+1	+1	1.00
13	+1	+1	+1	1.00
14	0	+1	+1	0.67
15	0	+1	+1	0.67
16	0	+1	+1	0.67
17	0	+1	+1	0.67
18	0	+1	+1	0.67
19	+1	+1	+1	1.00
20	+1	+1	+1	1.00
21	0	+1	0	0.33
22	0	+1	+1	0.67
23	0	+1	+1	0.67
24	0	+1	+1	0.67
25	+1	+1	+1	1.00
26	+1	+1	+1	1.00

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
27	0	+1	+1	0.67
28	0	+1	+1	0.67
29	0	+1	+1	0.67
30	0	+1	+1	0.67
31	+1	+1	+1	1.00
32	+1	+1	+1	1.00
33	+1	+1	+1	1.00
34	-1	+1	+1	0.67
35	+1	+1	+1	1.00
36	-1	+1	+1	0.67
37	0	+1	+1	0.67
38	+1	+1	+1	1.00
39	+1	+1	+1	1.00
40	+1	+1	+1	1.00
41	+1	+1	+1	1.00
42	0	+1	+1	0.67
43	+1	+1	+1	1.00
44	+1	+1	+1	1.00
45	+1	+1	+1	1.00

การวิเคราะห์ความเหมาะสมของแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน (ฉบับร่าง)ทั้งฉบับ
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ระดับการประเมินคะแนน (Rating Scale)

ระดับ 5	หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง เหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง เหมาะสมน้อย
ระดับ 1	หมายถึง ไม่เหมาะสม

เกณฑ์การประเมินความเหมาะสมของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินทั้งฉบับ

พิจารณาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในแต่ละด้านอยู่ที่ ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป โดยคำนวณเปรียบเทียบตามเกณฑ์ ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
2.51 – 3.00	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง ไม่มีความเหมาะสม

ประเด็นการพิจารณา	ความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. ข้อคำถามมีความตรงกับ ความฉลาดรู้ การเงินที่กำหนดในงานวิจัย	5	4	4	4.3
2. ข้อคำถามมีความตรงกับทักษะทางการเงินที่ กำหนดในงานวิจัย	5	4	4	4.3
3. จำนวนข้อคำถามมีความเหมาะสมกับเวลา ในการทำแบบวัด	3	5	4	4
4. จำนวนข้อคำถามเหมาะสมกับศักยภาพของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	5	4	4	4.3
5. ข้อคำถามมีความเหมาะสมกับศักยภาพของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	5	5	4	4.7
6. การกำหนดน้ำหนักคะแนนและเกณฑ์การ ให้คะแนนมีความเหมาะสม	5	4	4	4.3

การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน (IOC)
ต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่าดัชนี
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ความสอดคล้อง
ส่วนที่ 1 ภาพรวมของกิจกรรม				
1.1	+1	+1	+1	1.00
1.2	+1	+1	+1	1.00
2.1	+1	+1	+1	1.00
2.2	+1	+1	+1	1.00
3.1	+1	+1	+1	1.00
3.2	+1	+1	+1	1.00
3.3	+1	+1	+1	1.00
3.4	+1	+1	+1	1.00
4.1	+1	+1	+1	1.00
4.2	+1	+1	+1	1.00
ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรม				
1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	1.00
4	+1	+1	+1	1.00

ภาคผนวก ค

ตารางข้อเสนอแนะ ข้อมูลจากการสังเกตและแนวทางการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ ค1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง และแนวทางในการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัย

ที่	ข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการปรับปรุง
1	ควรเขียนคู่มือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เห็นถึงกระบวนการมากกว่าการลงรายละเอียดเป็นแผนการสอน เนื่องจากจะทำให้ผู้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้เห็นถึงกระบวนการที่ชัดเจนของกิจกรรม และเขียนให้เห็นถึงบทบาทครูและนักเรียนให้ชัดเจน	ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำคู่มือชุดกิจกรรมการเรียนรู้แยกจากการเขียนอธิบายกิจกรรมในรูปแบบแผนการสอน
2	ควรนำกิจกรรมที่ 6 - 7 ซึ่งมุ่งเน้นการใช้จ่ายตามความจำเป็น ขึ้นมาจัดก่อนกิจกรรมที่ 4 ที่เน้นการออมเงิน เพื่อที่นักเรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเงินตามความจำเป็นก่อนที่จะเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการลงทุนที่เหมาะสม	ผู้วิจัยดำเนินการลำดับกิจกรรมใหม่ ตาม คำแนะ นำ ของผู้ทรงคุณวุฒิ
3	ในแต่ละกิจกรรมควรเริ่มต้นให้นักเรียนเลือกการ์ดสถานะทางการเงินกับการ์ดแผนทางการเงิน เพื่อประเมินว่านักเรียนเกิดทักษะการประเมินข้อมูลทางการเงินได้อย่างเหมาะสมหรือไม่	ผู้วิจัยดำเนินการปรับกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
4	ควรเพิ่มเติมขั้นตอนการประเมินสถานะทางการเงิน ก่อนที่จะให้นักเรียนเริ่มวางแผนการเงินในกิจกรรมที่ 3 เพื่อให้ถูกต้องตามหลักการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล	ผู้วิจัยดำเนินการเพิ่มเติมสื่อข้อมูลสถานะทางการเงินก่อนการดำเนินกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5	กิจกรรมที่ 4 ที่เน้นการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ควรปรับรูปแบบของกิจกรรมให้มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น โดยเปิดให้นักเรียนต้องเลือกการ์ดเป้าหมายทางการเงิน การ์ดสถานะทางการเงินและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ซึ่งแต่ละการ์ดจะมีแต้มความสุขทางการเงินที่แตกต่างไป ซึ่งจะสอนให้นักเรียนจะต้องพิจารณาเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างมีสติ และสร้างฉากท้าทายในชั้นเผชิญภาวะวิกฤตให้นักเรียนต้องเผชิญกับการขาดสภาพคล่อง เพื่อสอนให้นักเรียนตระหนักถึงการวางแผนการออมเพื่อรองรับต่อภาวะฉุกเฉินด้วย	ผู้วิจัยดำเนินการปรับกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
6	ควรปรับจุดประสงค์ของกิจกรรมที่ 5 การวางแผนการลงทุน ให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการกระจายความเสี่ยงมากกว่าการลงทุนเพื่อเสริมสร้างความมั่งคั่งทางการเงินเพียงด้านเดียว	ผู้วิจัยปรับกิจกรรมและสื่อให้สอดคล้องกับ คำแนะ นำ ของผู้ทรงคุณวุฒิ
7	กิจกรรมที่ 7 รมัควังรายละเอียดที่อาจสะท้อนการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคจากการที่กิจกรรมไม่ได้ระบุว่าผู้บริโภคจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มเติมจากโปรโมชั่น ควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามหลักความเป็นจริง	ผู้วิจัยปรับรูปแบบสื่อโปรม์ขึ้นสินค้าในกิจกรรมที่ 7 ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	ข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการปรับปรุง
8	<p>กิจกรรมมีความคาดเดาได้ง่าย ด้วยนักเรียนจะคาดเดาได้ว่าจะต้องตัดสินใจทางการเงินที่เน้นประหยัดก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายของกิจกรรมได้ ซึ่งดังกล่าวจะส่งผลให้นักเรียนไม่รู้สึกรู้สึการทำกิจกรรมและไม่เชื่อมโยงกับหลักความเป็นจริง จึงอาจมีการเพิ่มเติมหลักการหรือข้อมูลบางอย่างเข้าไปในกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องคำนึงในการตัดสินใจมากยิ่งขึ้น อาทิ ความสุขทางการเงิน เป็นต้น คือ หากนักเรียนมุ่งเน้นการประหยัดแต่ไม่มีความสุขในการใช้ชีวิต นั้นสามารถสะท้อนได้ว่านักเรียนขาดการบริหารจัดการการเงินได้อย่างพอดี</p>	<p>ผู้วิจัยศึกษาถึงเป้าหมายทางการเงินอันสะท้อนถึงการใช้ชีวิตทางการเงินอย่างสมดุลได้แก่ 1) หลักความสุขทางการเงิน 2) หลักวินัยทางการเงิน 3) หลักความมั่นคงทางการเงิน 4) หลักความอยู่รอดทางการเงิน และ 5) หลักความมั่งคั่งทางการเงิน ตามหลักการวางแผนและจัดการการเงิน จากนั้นนำมาออกแบบเป็นสื่อข้อมูลเพิ่มเติมในกิจกรรมและการประเมินผลของกิจกรรม</p>

ตารางที่ ค2 ผลจากการสังเกตการทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่าง และแนวทางปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่	ผลจากการสังเกตการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (รอบการทดสอบประสิทธิภาพ)	แนวทางการปรับปรุง
กิจกรรมที่ 1. การตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน	1. แบบบันทึกกิจกรรมมีหลายชุดจนเกินไป (1:1)	1. ตัดลดหัวข้อที่ไม่จำเป็น และลดแบบบันทึกกิจกรรมให้เหลือเพียง 1 ใบ
	2. กิจกรรมที่วางไว้มีการให้คำแนะนำวินัยทางการเงินน้อยจนเกินไป (1:10)	2. ปรับให้ครูมีบทบาทเป็นสถาบันทางการเงิน เพิ่มการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินก่อนเริ่มกิจกรรม และทุกๆ ดัชนีรอบหากนักเรียนกลุ่มใดเลือกฝากเงินตามที่กำหนดไว้ จะได้รับทั้งดอกเบี้ยและคำแนะนำวินัยทางการเงิน
	3. การกำหนดจำนวนเงินที่มากเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรม ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสับสนในระหว่างดำเนินกิจกรรมมากกว่าการสนใจกระบวนการในกิจกรรม (1: 100)	3. ผู้วิจัยใช้วิธีการตั้ง “ค่าเงินสมมติ” ขึ้น โดยกำหนดให้ค่าเงินมีมูลค่าไม่เกินหลัก 100 เพื่อลดความสับสนของนักเรียนที่จะต้องคิดเลขจำนวนมาก
	4. นักเรียนตัดสินใจทางการเงินในฉากต่าง ๆ ด้วยคาตเตาชัยชนะของกิจกรรมได้ง่าย ไม่เป็นไปตามหลักการตัดสินใจทางการเงินที่ใกล้เคียงกับชีวิต (1:100)	4. ผู้วิจัยเพิ่มเติมข้อมูล “พฤติกรรมการบริโภค” ของตัวละครเพื่อให้นักเรียนมีข้อจำกัดต่อการตัดสินใจทางการเงิน และเพิ่มข้อมูลเป้าหมายทางการเงิน เพื่อเพิ่มความท้าทายในการดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จในแต่ละรอบ
กิจกรรมที่ 2. การตั้งเป้าหมายทางการเงิน	1. ตัวเลขการเงินจำนวนมาก ทำให้นักเรียนพะวงกับการต้องคำนวณเงิน (1:1)	1. คำนวณจำนวนเงินอย่างเบ็ดเสร็จลงในการ์ดตัวเลือกในกิจกรรม
	2. นักเรียนสับสนกับการบันทึกผลการตัดสินใจในใบงาน (1:10)	2. เพิ่มเติมรายละเอียดในการ์ดและแบบบันทึกกิจกรรมให้มีรหัสชุดให้ตรงกัน เพื่อช่วยลดความสับสนในการบันทึกผล
	3. การจัดส่งต่อการ์ดเหตุการณ์ให้นักเรียนไม่ลำดับไปตาม ผลการตัดสินใจที่กำหนดในแผนผังฉากทัศน์ และฉากในช่วงสุดท้ายของกิจกรรมส่งผลต่อความสับสนของนักเรียน (1:10)	3. ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงสื่อการ์ดฉากทัศน์โดยลงเลขรหัสเพื่อให้การส่งต่อการ์ดแก่นักเรียนเป็นไปตามลำดับ และตัดฉากที่สับสนออกไป ได้แก่ ฉากการคำนวณจำนวนเงินทั้งหมดของดีออบ
	4. นักเรียนไม่เข้าใจการ์ดฉากที่ 6 ซึ่งต้องกู้ยืมเงินโดยใช้บัตรเครดิต (1:100)	4. เพิ่มเติมข้อความในการ์ดฉากทัศน์นั้น ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
	5. กิจกรรมวัดความเข้าใจรายกลุ่ม แต่ไม่เห็นรายบุคคล (1:100)	5. เพิ่มเติมใบงานส่วนท้ายของกิจกรรม โดยให้นักเรียนรายบุคคลวิเคราะห์การเงินของตัวละคร และเขียนเป้าหมายทางการเงินให้ตรงกับหลัก SMART เพื่อฝึกนักเรียนก่อนการวิเคราะห์เป้าหมายทางการเงินของตนเอง

กิจกรรมที่	ผลจากการสังเกตการทดสอบ ประสิทธิภาพ ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (รอบการทดสอบประสิทธิภาพ)	แนวทางการปรับปรุง
กิจกรรมที่ 3. การวางแผน การออมเงิน	เนื่องจากผู้วิจัยใช้วิธีการใช้สื่อ QR Code ให้นักเรียนได้สแกนเข้าไปศึกษาข้อมูลทางเว็บไซต์ผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ โดยตรง ส่งผลให้มีข้อมูลที่ไม่จำเป็น สร้างความสับสนกับนักเรียนมากจนเกินไป (1:100)	ผู้วิจัยปรับสื่อกิจกรรม โดยลดทอนข้อมูลที่ไม่จำเป็นออกไป และให้นักเรียนศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นโดยตรงแทน
ภาพรวม	1. ชั้นรับประสบการณ์ยังไม่ดึงดูดนักเรียนให้รู้สึกต่อบทบาทสมมติหรือตัวละครในฉากทัศน์ได้มากเพียงพอ	1. ปรับเปลี่ยนจากการอธิบายเป้าหมายหรือความสำเร็จในกิจกรรมก่อนการนำเสนอฉากทัศน์ สอดแทรกลงไปในเรื่อง (Story Line) ในชั้นรับประสบการณ์ด้วย เพื่อเพิ่มความรู้สึกท้าทายในบทบาทของตัวละครมากยิ่งขึ้น
	2. จำนวนเงินที่มากและการคำนวณเงินที่มาก ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน	2. ผู้วิจัยใช้ “ค่าเงินสมมติ” แทนในบางกิจกรรมที่มีการคำนวณค่าเงินที่สูง หรือใช้วิธีการสอดแทรกการคำนวณมูลค่าสุทธิลงไปในตัวเลือกของฉากต่าง ๆ

ตารางที่ ๓3 ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและแนวทางการปรับปรุงข้อคำถามในแบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงินฉบับร่าง ด้านความรู้และทักษะทางการเงินโดยผู้วิจัย

ที่	ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการปรับปรุง
1	ข้อคำถามรูปแบบอัตนัยและเปิดโอกาสให้นักเรียนตอบคำถามตามบริบททางการเงินของตนเองนั้น ส่งผลต่อการประเมินผลที่ยาก ด้วยเหตุนี้ควรมีการเพิ่มเติมข้อมูลของบริบททางการเงินในแต่ละข้อคำถาม เพื่อวัดว่านักเรียนจะสามารถตัดสินใจทางการเงินโดยประเมินจากข้อมูลบริบททางการเงินที่กำหนดให้ได้หรือไม่	ผู้วิจัยเพิ่มเติมข้อมูลบริบททางการเงินในแต่ละข้อคำถาม โดยยังคงอิงข้อมูลบริบททางการเงินส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามที่กำหนดในขอบเขตของเครื่องมือวิจัย
2	ผู้วิจัยควรปรับข้อคำถามซึ่งได้ออกแบบให้การตอบคำถามระหว่างข้อมีความสัมพันธ์กัน เป็นการแยกข้อคำถามและเกณฑ์ออกจากกัน เนื่องจากอาจส่งผลต่อการวัดผล	ผู้วิจัยดำเนินการแยกข้อคำถามในแต่ละข้อออกจากกัน
3	การออกแบบข้อคำถามโดยมุ่งเน้นการเขียนตอบอาจส่งผลต่อการวัดผลความฉลาดรู้การเงิน เนื่องจากหากแบบวัดมีรูปแบบการเขียนที่มาก จะส่งผลต่อเจตคติในการทำข้อสอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งยังไม่สามารถที่จะเรียบเรียงเขียนอธิบายได้ดีและชัดเจนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด	ผู้วิจัยออกแบบข้อคำถามมุ่งการตอบคำถามแบบการเขียนอธิบายสั้น ๆ หรือบางข้อมีตัวเลือกเพื่อให้ นักเรียนเลือกตอบสลับกับการเขียนอธิบายเหตุผลสั้น ๆ
4	ควรปรับเกณฑ์การประเมินบางข้อซึ่งยากเกินไป โดยเฉพาะเกณฑ์ประเมินความรู้ทางการเงิน เนื่องจากความรู้ทางการเงินบางส่วนยังไม่สอดคล้องกับบริบททางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และจะทำให้ นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามตามเกณฑ์ได้ ผู้วิจัยจึงควรปรับเกณฑ์โดยพิจารณาตัดหลักการด้านความรู้ทางการเงินลงให้เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และประเมินตามเกณฑ์นั้น	ผู้วิจัยปรับเกณฑ์การประเมินรายข้อตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ ค4 ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและแนวทางการปรับปรุงแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ฉบับร่างทั้งฉบับโดยผู้วิจัย

ข้อ ที่	ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ	การดำเนินการปรับปรุงโดยผู้วิจัย
1	ความไม่เหมาะสมของแบบวัดกับระยะเวลาที่กำหนด ควรมีการลดข้อคำถามหรือการแบ่งช่วงการทดสอบเป็นรอบ ๆ	ผู้วิจัยมีการตัดลดข้อคำถามที่มีความซ้ำซ้อน และไม่ผ่านการประเมินดัชนีความสอดคล้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเฉพาะแบบวัดความฉลาดรู้การเงินด้านความรู้และทักษะทางการเงิน จาก 20 ข้อ เหลือเพียง 15 ข้อ ตัดข้อที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพและใช้ระยะเวลาจำนวนมากออกไป เพื่อลดเหลือเวลาที่สามารถใช้ในการตอบแบบทดสอบ 60 นาที
2	วิธีการตอบคำถามแบบปลายเปิดอาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะข้อที่ 18 -20 ที่วัดด้านอิสรภาพทางการเงินซึ่งยังห่างไกลจากบริบทของนักเรียน	ผู้วิจัยดำเนินการปรับเปลี่ยนข้อคำถามบางข้อที่เป็นลักษณะของคำถามปลายเปิดมากเกินไป ให้มีลักษณะของการตอบคำถามโดยอธิบายเป็นประโยคสั้น ๆ หรือมีตัวเลือกในการเลือกตอบมากขึ้น ตัดทอนข้อที่ 18 – 20 ซึ่งไม่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ
3	หลายคำถามเป็นคำถามต่อเนื่องมาจากข้อความก่อนหน้า แต่คำถามไม่เรียงต่อกัน และใช้เกณฑ์การประเมินคะแนนต่อเนื่องกัน ซึ่งอาจทำให้นักเรียนสับสน และส่งผลให้ผลจากการตอบคำถามในข้อก่อนหน้ามีผลต่อการประเมินคะแนนในข้อถัดไป	ผู้วิจัยดำเนินการปรับข้อคำถามบางข้อที่ใช้โจทย์ต่อเนื่องจากข้อคำถามก่อนหน้าออก และปรับเพิ่มเติมข้อคำถามบางข้อเพื่อให้แยกออกจากอย่างสิ้นเชิง และใช้เกณฑ์การประเมินคะแนนที่ไม่อ้างอิงกับคำตอบของนักเรียนก่อนหน้า
4	ข้อคำถามในแบบวัดเจตคติทางการเงินบางหัวข้อ เป็นข้อคำถามที่นักเรียนสามารถคาดเดาคำตอบได้ง่าย จึงควรมีการปรับปรุงข้อคำถามบางข้อให้เป็น ประโยคสะท้อนรูปแบบสถานการณ์ในชีวิตหรือข้อคิดเห็น	ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงข้อคำถามบางข้อที่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ
5	ควรเพิ่มตัวเลือก “ไม่รู้” ในแต่ละข้อ เพื่อที่จะสามารถประเมินคะแนนได้ว่านักเรียนได้คะแนน 0 เกิดจากการที่ไม่สามารถตอบคำถามได้หรือไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น	ผู้วิจัยดำเนินการเพิ่มเติมตัวเลือก “ไม่รู้” ในบางข้อตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ ค5 การปรับปรุงแบบวัดความฉลาดรู้การเงินฉบับร่างโดยผู้วิจัย

ที่	ข้อจำกัดจากการประเมิน คุณภาพ แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน	แนวทางการปรับปรุง
1	ข้อคำถาม ข้อมูลและรูปแบบการเขียนตอบคำถามมากเกินไป จนส่งผลต่อความตั้งใจที่ดีของนักเรียนในการตอบแบบวัด	จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดความฉลาดรู้การเงินเพิ่มเติม พบว่าแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน โดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2018) และธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ได้มีการวัดความฉลาดรู้การเงินโดยพัฒนาแบบวัดในรูปแบบ 1 ข้อคำถาม สามารถวัดทั้งความรู้และทักษะทางการเงินเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ผู้วิจัยจึงนำแนวทางดังกล่าวดำเนินการคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพที่ดี และนำมาบูรณาการเพื่อลดจำนวนข้อ เวลาในการตอบแบบวัดให้น้อยลง ปรับปรุงนิยามด้านเจตคติให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพื่อออกแบบข้อคำถามได้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมทั้งแยกการวัดด้านพฤติกรรมออกจากแบบวัดด้านเจตคติ เพื่อให้การวัดพฤติกรรมมีความชัดเจนยิ่งขึ้น
2	ตัวเลือกการตอบคำถามนักเรียนสามารถเดาสุ่มได้ง่ายเกินไป และเกณฑ์การประเมินรองรับต่อการสุ่มคำตอบนั้น ทำให้ไม่สามารถประเมินความฉลาดรู้การเงินได้แท้จริง	ดำเนินการลดข้อคำถามที่เป็นลักษณะตัวเลือก ลดข้อคำถามที่มีการวัดซ้ำซ้อน และปรับเกณฑ์การประเมินตามแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของ OECD (2018) จากการประเมินคะแนน “0 – 4” เป็นคะแนน “0 – 1” เพื่อป้องกันการสุ่มตอบของนักเรียน

ตารางที่ ค6 ผลจากการสังเกตและบันทึกหลักการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาสู่การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์

ที่	กิจกรรม	ผลจากการจัดกิจกรรม/ สิ่งที่ต้องปรับปรุง
1	อยู่ให้รอดถ้ามีอายุ 30 ปี : ตระหนักต่อความสำคัญของทรัพยากรที่เรียกว่าเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - กิจกรรมมีความซับซ้อน จึงใช้เวลาในการอธิบายทำความเข้าใจต่อกิจกรรมมากเกินไป - เวลาไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมได้ครบทั้งกระบวนการที่วางแผนไว้
2	วัยรุ่นพันล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - กิจกรรมมีความซับซ้อนและหลายขั้นตอนจนเกินไป อีกทั้งเนื้อหากิจกรรมที่ออกแบบนั้นห่างไกลกว่าประสบการณ์ของนักเรียน แต่มีความท้าทายสำหรับนักเรียนที่มีความสนใจและชื่นชอบในการประกอบธุรกิจ - ข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจตัดสินใจ ยังมีบางจุดที่ทำให้นักเรียนสับสนจนเกิดอุปสรรคระหว่างการจัดกิจกรรม - แบบบันทึกกิจกรรมยังไม่ดึงดูดให้นักเรียนสามารถบันทึกผลในระหว่างทำกิจกรรมได้ดีมากพอ
3	วัยรุ่น 4,500 บาท : การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - สื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม จึงทำให้เสียเวลาในการดำเนินกิจกรรมไปช่วงหนึ่ง
4	Need or Want : หลักคิดเพื่อการจำแนกแหว่างความจำเป็นกับความต้องการ	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - กิจกรรมมีการกำหนดรายละเอียดที่ต้องอาศัยการกำกับตนเองของนักเรียน และนักเรียนจำนวนมากจึงส่งผลให้ไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง
5	Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ด้านทักษะทางการเงิน คือ การเข้าถึงข้อมูลทางการเงินในการคำนวณถึงผลตอบแทนที่จะได้รับจากผลิตภัณฑ์การออมเงิน และตีความข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทางการเงิน - รูปแบบของกิจกรรมที่ออกแบบไม่เอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากมุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านสื่อในกิจกรรม และข้อมูลทางการเงินที่คัดเลือกมามีมากเกินไปที่จะดึงดูดนักเรียนให้สนใจต่อการเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน - จุดท้าทาย/จุดขัดแย้งมีเพียงฉากเดียว และภาวะวิกฤตยังไม่ดึงดูดให้นักเรียนรู้สึกท้าทายในการเผชิญและตัดสินใจ

ที่	กิจกรรม	ผลจากการจัดกิจกรรม/ สิ่งที่ต้องปรับปรุง
		- กิจกรรมดึงดูดเฉพาะนักเรียนบางกลุ่มที่มีความสนใจ ในขณะเดียวกันนักเรียนที่รู้สึกว่าการเข้าถึงข้อมูลทางการเงินนั้นยากเกินกว่าที่เข้าใจจะละทิ้งการบรรลุเป้าหมายในระหว่างกิจกรรม
6	รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องขอ ลอง : การวางแผน การลงทุนเพื่อส่งเสริม ความมั่งคั่งทาง การเงิน- การกระจาย ความเสี่ยง	- นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - กิจกรรมไม่เพียงพอต่อระยะเวลาใน 2 คาบเรียน เนื่องจากจำนวนกลุ่มของนักเรียนที่มากเกินไป และระยะเวลาในชั้นรับประสบการณ์ใช้เวลานานเกินไปที่จะให้นักเรียนทำความเข้าใจในข้อมูลทางการเงิน
7	500 บาท Fun for All : การบริโภคที่ไม่ เกินตัว	- นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - กิจกรรมเร็วกว่าที่กำหนดไว้ และสื่อที่จัดเตรียมไว้ไม่เพียงพอ - ฉากทัศน์ยังไม่เอื้อให้เกิดความสนุกและท้าทายในกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมมีลักษณะคล้ายคลึงกับกิจกรรมที่ 4 Need or Want ทำให้นักเรียนคาดเดาจุดจบของกิจกรรมได้
8	โปรมือชั้นงาม ๆ ที่ลง ตัว : รู้เท่าทัน การโฆษณาเพื่อการใช้ จ่ายอย่างเหมาะสม	- นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - ตัวเลือกในฉากทัศน์ยังมีความง่ายที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในกิจกรรม จึงควรเพิ่มเติมตัวเลือกและปัญหาข้อจำกัดทางการเงินในฉากทัศน์มากขึ้น - ภาพวีดิทัศน์ยังไม่ส่งเสริมให้เกิดความท้าทายในการตัดสินใจทางการเงิน โดยสังเกตว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินในกิจกรรมได้ง่ายจนเกินไป
9	ซื้อ – ไม่ซื้อ: เมื่อกลไก ราคามีผลต่อการใช้ จ่ายเงิน	- นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - จุดท้าทายหรือจุดขัดแย้ง คำถามและตัวเลือกในกิจกรรมยังไม่มีหลากหลาย และมีระดับความง่ายในการตัดสินใจทางการเงินที่เท่า ๆ กัน ทำให้ช่วงแรกนักเรียนสนุกที่จะเผชิญ การตัดสินใจแต่เริ่มขาดความสนใจในช่วงหลัง
10	เมื่อเงินเดือนของฉัน ไม่เหมือนเดิม : การปรับพฤติกรรม การใช้จ่ายเงินเมื่อ เผชิญสถานะเงินพอ- เงินฟืด	- นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - ลักษณะกิจกรรมมีความคล้ายคลึงกับกิจกรรมที่ 9 ซื้อ-ไม่ซื้อ เนื่องจาก การออกแบบวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นมีความคล้ายคลึงกัน คือ มุ่งให้เกิด การติดตามและปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินให้เหมาะสม โดยพิจารณาข้อมูลทาง การเงินที่แตกต่างกัน คือ กลไกราคากับสถานะเงินพอ-เงินฟืด

ที่	กิจกรรม	ผลจากการจัดกิจกรรม/ สิ่งที่ต้องปรับปรุง
11	บทสรุปของ การวางแผนและ จัดการการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม - กิจกรรมมีความคล้ายคลึงกับกิจกรรมที่ 6 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องลอง จึงทำให้แม้ข้อมูลทางการเงินกับเหตุการณ์จะไม่เหมือนกันแต่มีลักษณะใกล้เคียงกัน - นักเรียนทำความเข้าใจต่อการดำเนินกิจกรรมได้เร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากเคยผ่านการดำเนินกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวมาแล้ว - กิจกรรมดำเนินไปได้ช้า เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่มากและมีผู้สอนเพียง 1 คนในการเป็นผู้ดำเนินฉากทัศน์ที่จะต้องรับหน้าที่ในการแจ้งผลการตัดสินใจทางการเงินจากตัวเลือกทางการเงินระหว่างกิจกรรมเพียงผู้เดียว จึงทำให้เกิดการหยุดชะงักระหว่างกิจกรรมและเกิดการรอกการดำเนินกิจกรรมของนักเรียนแต่ละกลุ่ม - ฉากในฉากทัศน์มีมากเกินไป ผู้สอนจึงต้องตัดตอนหรือรอบการดำเนินกิจกรรมให้ลดลงจากแผนที่กำหนดไว้เพื่อให้ทันต่อเวลาที่กำหนด

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัด บูรณาการเนื้อหาความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 และความรู้ทางการเงิน ที่จะส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินแก่นักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้น

หลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อ ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ออกแบบกิจกรรมตามแนวทางการเรียนรู้ แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี การเรียนรู้ตามบริบท (Situated Learning) มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เปรียบเสมือน กับฉากเหตุการณ์ทางการเงินที่นักเรียนจะต้องเผชิญทั้งในปัจจุบันหรือแนวโน้มในอนาคต โดยนักเรียน รับผิดชอบเป็นตัวละครในการเผชิญกับฉากทัศน์ที่ออกแบบ ในขณะที่ครูมีบทบาทเป็นผู้นำเสนอ ฉากทัศน์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ฉากทัศน์มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) เรื่องราว (Story Line) ที่แสดงถึงเหตุการณ์ความเป็นมา สถานที่ ช่วงเวลาและเป้าหมายทางการเงินของ ตัวละครที่ต้องการบรรลุ 2) บทบาท (Role Play) ที่นักเรียนจะได้รับและแสดงออก 3) จุดท้าทายหรือ จุดขัดแย้ง (Climax Scene) คือเหตุการณ์ทางการเงินให้นักเรียนเผชิญ คิดและตัดสินใจภายใต้ 4) คำถาม (Focus Questions) กับ 5) ตัวเลือก (Choices) ทางการเงิน เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ของบทบาทที่ได้รับให้สำเร็จ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมส่งเสริมให้ นักเรียนนำความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดมาประยุกต์ใช้ผ่านการตัดสินใจในฉากทัศน์
2. การกำหนดฉากทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริงที่สนใจให้ นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย ได้แก่ 1) การคิดเชิงวิพากษ์เพื่อ การพิจารณาถึงความเหมาะสมของข้อมูลทางการเงิน ตัวเลือกที่ดีที่สุดที่จะนำมาสู่การตัดสินใจทาง การเงิน 2) การคิดวิเคราะห์ การเปรียบเทียบข้อมูลและตัวเลือกทางการเงินในฉากทัศน์ 3)

ทักษะการแก้ปัญหาจากการเผชิญปัญหาทางการเงินที่สอดคล้องในฉากทัศน์ และ 4) ทักษะการตัดสินใจในการเลือกตัวเลือกทางการเงินในการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในฉากทัศน์

2. การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด องค์ประกอบของฉากทัศน์ถูกออกแบบให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและตัดสินใจ โดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ตั้งคำถามเพื่อสะท้อนคิด และนักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการตัดสินใจด้วยตนเอง

3. การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความผิดพลาดในการตัดสินใจของตนเองในฉากทัศน์ โดยในระหว่างการดำเนินกิจกรรมครูมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจเลือกแนวทางตามความสามารถและความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ นักเรียนจะเรียนรู้ผลของการตัดสินใจเมื่อจบกิจกรรมซึ่งครูจะมีหน้าที่ในการตั้งคำถามเพื่อให้มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลจากการตัดสินใจของตนเองและเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมตามความสามารถของตนเอง

จุดมุ่งหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์นี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ต้องการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้เป็นผู้ “ฉลาดรู้การเงิน” (Financial Literacy) ภายใต้เนื้อหาสาระเศรษฐศาสตร์ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 โดยผู้สอนสามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ไปใช้ภายในห้องเรียนวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา ฯ รายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ และความฉลาดรู้การเงินไปสู่การปฏิบัติภายใต้ฉากทัศน์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง นำไปสู่ความสามารถที่จะเชื่อมโยงความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

“ความฉลาดรู้การเงิน” (Financial Literacy) คือ การผสมผสานระหว่างความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และแนวโน้มของพฤติกรรมทางการเงิน เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้บริบททางการเงินที่เหมาะสมกับตนเอง นำไปสู่การมีชีวิตที่ดี (Well-being) ทั้งนี้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ฉบับนี้ จะมุ่งเน้นส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการเงิน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเงินส่วนบุคคลและเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถระบุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. นักเรียนสามารถใช้ทักษะทางการเงินในการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับ
การวางแผนทางการเงิน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทาง
การเงินที่ดี ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม ได้แก่

- 1.1 นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายทางการเงินได้
- 1.2 นักเรียนสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้
- 1.3 นักเรียนสามารถวางแผนการออมเงินและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้
- 1.4 นักเรียนสามารถวางแผนการลงทุนและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการลงทุนได้

2. นักเรียนสามารถใช้ทักษะทางการเงินในการตัดสินใจทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ
การเงินตามแผนทางการเงิน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และพฤติกรรมทาง
การเงินที่ดี ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม ได้แก่

- 2.1 นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ
- 2.2 นักเรียนสามารถลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินและใช้จ่ายเงินตาม

ความจำเป็น

2.3 นักเรียนสามารถติดตามการใช้จ่ายเงินและปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินให้
เท่าทันต่อภาวะทางการเงินได้

เนื้อหาที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์
และความรู้ทางการเงิน ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ มีเนื้อหาอ้างอิงจากสาระการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของ
สาระเศรษฐศาสตร์ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 ได้แก่ 1.1) การเลือกและค่าเสียโอกาส
1.2) กลไกราคา 1.3) ภาวะเงินเฟ้อ-เงินฝืด 1.4) สถาบันทางการเงิน 1.5) การออมและการลงทุน 1.6)
ความสำคัญ ปัจจัยและหลักในการบริโภค และ 1.7) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ครอบคลุมความรู้ตามหลักการของ
การวางแผนและจัดการการเงิน ประกอบด้วย

2.1 การวางแผนทางการเงิน (Financial Planning) หมายถึง กระบวนการในการจัดสรร
ทรัพยากรทางการเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายทางการเงินการวางแผน
ในการใช้จ่ายเงิน การวางแผนการออมเงิน และการวางแผนการลงทุน

2.2 การจัดการการเงิน (Financial Management) หมายถึง ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติตามแผนทางการเงินอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสถานะของบุคคล ได้แก่ การจำแนกการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ การลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น การติดตามการใช้จ่ายเงินและการปรับเปลี่ยนแผนทางการเงิน

แนวทางการนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉกัทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินนี้ ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 11 กิจกรรม ซึ่งมีการจัดเรียงลำดับของกิจกรรมตามลำดับหลักการวางแผนและจัดการการเงินส่วนบุคคล กิจกรรมประกอบด้วย

กิจกรรม	เวลาเรียน/ คาบ (1 คาบ : 50 นาที)
กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดถ้ามีอายุ 30 ปี : การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรที่เรียกว่าเงิน	2
กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน	2
กิจกรรมที่ 3 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจำแนกระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ	2
กิจกรรมที่ 4 วัยรุ่น 2,500 บาท : การรู้จักวางแผนทางการเงิน	2
กิจกรรมที่ 5 500 บาท Fun for All : การบริโภคที่ไม่เกินตัว	2
กิจกรรมที่ 6 Money Expo : การวางแผนการออมและการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน	2
กิจกรรมที่ 7 รู้ว่าเสี่ยงแต่คงต้องขอลอง : การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางการเงิน	2
กิจกรรมที่ 8 โปรมอชั่นงาม ๆ ที่ลงตัว : รู้เท่าทันการโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม	2

กิจกรรม	เวลาเรียน/ คาบ
	(1 คาบ : 50 นาที)
กิจกรรมที่ 9 ชื่อ - ไม่ชื่อ : เมื่อกลไกราคามีผลต่อการใช้จ่ายเจีย	2
กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม :	
การปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเมื่อเผชิญสภาวะเงินเฟ้อ – เงินฝืด	2
กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการการเงิน	2
รวมทั้งหมด จำนวน	22 คาบ

ในการนำกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนภายในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชาเพิ่มเติม รายวิชาเลือกเสรี หรือนำไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้การเงินผ่านการบูรณาการความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จากหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรนำกิจกรรมทั้ง 11 กิจกรรมไปใช้ตามลำดับและครบทั้ง 11 กิจกรรม โดยมีขั้นตอนในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไปใช้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาตารางการวิเคราะห์องค์ประกอบความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงเกิดขึ้นหลังจากกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวความคิดและสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ศึกษาขั้นตอนในการจัดกิจกรรมและสื่อที่ใช้ เพื่อทำความเข้าใจและสามารถจัดเตรียมสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 4 ก่อนการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ครูควรศึกษาว่าแต่ละกิจกรรมกำหนดให้ผู้เรียนจะต้องมีข้อมูลทางการเงินใดมาก่อนที่จะดำเนินกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมุ่งเน้นการตัดสินใจทางการเงินผ่านบริบททางการเงินของผู้เรียนแต่ละบุคคล ดังนั้นครูควรมีการกำหนดให้ผู้เรียนได้จัดเตรียมข้อมูลทางการเงินให้เรียบร้อย ก่อนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 5 ปฏิบัติตามขั้นตอนในกิจกรรม ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการเรียนรู้แบบฉกทักษ์เป็นฐาน ดังนี้

5.1 ขั้นรับประสบการณ์

5.2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ

5.3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต

5.4 ขั้นสะท้อนผล

ขั้นที่ 6 ครูให้ผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้ในสมุดบันทึกกิจกรรมทุก ๆ กิจกรรม

แนวทางการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในรายวิชาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2551

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉันทวิธีเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูหรือผู้ที่สนใจพัฒนาความฉลาดรู้การเงินแก่นักเรียนนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้ หากครูหรือผู้ที่สนใจมีความต้องการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในรายวิชาพื้นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ ครูหรือผู้ที่สนใจอาจคัดเลือกกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำมาสร้างเสริมให้เกิดความฉลาดรู้การเงินได้ตามระดับ ดังนี้

คุณภาพผู้เรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
<p>จุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องการเงิน : การเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินและตัดสินใจในการวางแผนการออมเงิน และการบริโภคตามความจำเป็นอย่างเหมาะสม</p> <p>ตัวชี้วัดตามหลักสูตร :</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักการเลือกและค่าเสียโอกาส (ส.3.1 ม.1/1) - ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภค ค่านิยมและพฤติกรรมการบริโภคของตนเอง เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินเพื่อบริโภคอย่างเหมาะสม (ส.3.1 ม.1/2) - การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจําแนกแหว่งการใช้จ่ายตามความจำเป็นกับความต้องการ (ส.3.1 ม.1/3) - ศึกษาบทบาทและความแตกต่างของสถาบันทางการเงินแต่ละประเภท เพื่อนำมาสู่การเลือกใช้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างเหมาะสม(ส.3.2 ม.1/1) <p>กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดถ้ามีอายุ 30 ปี : การตระหนักถึงทรัพยากรที่เรียกว่าเงิน ● กิจกรรมที่ 2 วัยรุ่นพันล้าน : การตั้งเป้าหมายทางการเงิน ● กิจกรรมที่ 4 Need or Want : หลักคิดเพื่อการจําแนกแหว่งความจำเป็นกับความต้อง ● กิจกรรมที่ 5 500 บาท Fun for All : การบริโภคที่ไม่เกินตัว ● กิจกรรมที่ 6 โปรมั่นใจ : การรู้เท่าทันโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสม ● กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 	<p>จุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องการเงิน : การเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินและตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์การเงินและการลงทุน เพื่อวางแผนสร้างความมั่งคั่งอย่างเหมาะสม</p> <p>ตัวชี้วัดตามหลักสูตร :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมและการลงทุน เพื่อการบริหารการออมและการลงทุนได้อย่างเหมาะสม (ส.3.1 ม.2/1) - ศึกษาสิทธิของผู้บริโภค เพื่อนำมาสู่การรักษาสิทธิเมื่อได้รับผลกระทบในการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภค (ส.3.1 ม.2/4) <p>กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมที่ 6 โปรมั่นใจ : การรู้เท่าทันโฆษณาเพื่อการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสม ● กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ● กิจกรรมที่ 8 รู้ว่าเสี่ยงต้องต้องของ : การวางแผนการลงทุนเพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งทางการเงิน – การวางแผนการลงทุนแบบกระจายความเสี่ยง 	<p>จุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องการเงิน : การเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินและตัดสินใจวางแผนและจัดการเงินได้อย่างเหมาะสมกับสภาวะทางการเงินอย่างเหมาะสม</p> <p>ตัวชี้วัดตามหลักสูตร :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาหลักการปรับและเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการวางแผนและจัดการเงินอย่างเหมาะสม (ส.3.1 ม.3/1) - วิเคราะห์สภาวะทางการเงินของประเทศจากนโยบายของรัฐบาล เพื่อนำมาสู่การวางแผนและจัดการเงินส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม (ส.3.2 ม.3/1) - ศึกษาสาเหตุ ผลกระทบของสภาวะเงินเฟ้อ – เงินฝืด เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการวางแผนและจัดการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม (ส.3/2 ม.3/4) <p>กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท : การวางแผนทางการเงิน โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงิน และบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ● กิจกรรมที่ 7 Money Expo : การวางแผนการออมและเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ● กิจกรรมที่ 9 ชื่อ-ไม่ ชื่อ : เมื่อกลไกการเงินมีผลต่อการใช้จ่ายเงินการวางแผนและจัดการเงินให้เหมาะสมเท่าทันต่อสภาวะการเงิน ● กิจกรรมที่ 10 เมื่อเงินเดือนของฉันไม่เหมือนเดิม : การปรับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเมื่อเผชิญสภาวะเงินเฟ้อ-เงินฝืด ● กิจกรรมที่ 11 บทสรุปของการวางแผนและจัดการเงิน

ข้อสำคัญที่ควรปฏิบัติในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ มีข้อสำคัญที่ผู้สอนควรรู้ ดังนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉกทศน์เป็นฐาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านจากการตัดสินใจในกิจกรรม ดังนั้น สื่อและข้อมูลในกิจกรรมจะมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่การปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางการเงิน ผ่านการเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การประเมินข้อมูลทางการเงิน และการตัดสินใจทางการเงิน ดังนั้น แม้ว่าในระหว่างการดำเนินกิจกรรม ผู้เรียนอาจไม่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างสำเร็จ แต่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากความผิดพลาด และได้แก้ตัวในกิจกรรมต่อ ๆ ไป ผู้สอนจึงควรปล่อยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ โดยไม่ไปขัดขวางหรือชี้แนะแนวทางมากเกินไป
2. ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการจัดกิจกรรม คือ ขั้นตอนตอนผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นำมาสู่การสรุปข้อเรียนรู้ที่พึงเกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรม ดังนั้น ในแต่ละกิจกรรมผู้เรียนควรจัดการเวลาในแต่ละกิจกรรมอย่างน้อย 30 นาที เพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลาทบทวนก่อนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่การบรรลุซึ่งจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนในกิจกรรมนั้น ๆ
3. ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ การสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมนั้น ในบางกิจกรรมผู้สอนจะต้องรับบทบาทหนึ่งเพื่อให้เกิดความสมจริงในกิจกรรม ผู้สอนจึงควรแสดงบทบาทสมมติที่สมจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

แนวทางการวัดและประเมินผลกิจกรรม

การวัดและประเมินผลกิจกรรมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์นี้ มุ่งเน้นการวัดประเมินผลผ่าน 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การประเมินผลสรุป การวัดผ่านแบบทดสอบความฉลาดรู้การเงินก่อนและหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบที่ 2 การประเมินผลระหว่างเรียน การวัดความเข้าใจ เจตคติและพฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย

2.1 สมุดบันทึกการเรียนรู้ ในรูปแบบการตอบคำถาม / การทำแบบฝึกหัด / แบบประเมินผ่านการให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์ Rubric-Score

2.2 การสะสมคะแนนโบนัส ซึ่งมาจากการสะสมคะแนนที่เกิดจากการตัดสินใจทางการเงิน หรือการแสดงพฤติกรรมทางการเงิน ประกอบด้วย

2.1) คะแนนความสุขทางการเงิน คือ คะแนนการใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนอง

ความต้องการของตนเอง เปรียบเสมือนการใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองต่อความต้องการหรือพฤติกรรม การบริโภคในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบาย ความบันเทิง เป็นต้น ในกรณีที่นักเรียนตัดสินใจทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง นักเรียนจะได้รับคะแนนความสุขทางการเงินเพิ่มขึ้น และอาจถูกหักลบคะแนนเมื่อพบว่านักเรียนไม่สามารถใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองความต้องการได้

2.2) ความมีวินัยทางการเงิน คือ นักเรียนจะได้รับคะแนนวินัยทางการเงิน เมื่อ

นักเรียนตัดสินใจหรือมีแนวโน้มพฤติกรรมที่สะท้อนการตัดสินใจใช้จ่ายเงินหรือออมเงินตามแผนทางการเงินที่นักเรียนกำหนดไว้ หรือการมีวินัยที่จะไม่กู้ยืมเงินในการใช้จ่ายเงินที่ไม่จำเป็น หรือการชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด และจะถูกหักลบคะแนนในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนทางการเงินได้

2.3) คะแนนความอยู่รอดทางการเงิน คือ คะแนนความสามารถในการบริหารการใช้จ่ายเงินในกิจกรรม นักเรียนจะได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นในกรณีที่สามารถบริหารรายจ่ายไม่ให้เกินกว่า

รายรับที่กำหนดได้ และจะถูกหักลบคะแนนเมื่อพบว่าบริหารจัดการเงินให้รายจ่ายเกินงบประมาณที่กำหนด

2.4) คะแนนความมั่นคงทางการเงิน คือ คะแนนแนวโน้มการตัดสินใจและ

พฤติกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการออมเงิน นักเรียนจะได้รับคะแนนความมั่นคงทางการเงินในกรณีที่ในกิจกรรมนั้นนักเรียนสามารถมีเงินออมตามเกณฑ์ที่กำหนด และจะต้องถูกหักลบคะแนนหากนักเรียนมีเงินออมไม่เพียงพอต่อความเสี่ยงในการขาดสภาพคล่องเมื่อเผชิญกับภาวะฉุกเฉิน

2.5) คะแนนความมั่งคั่งทางการเงิน คือ คะแนนการวางแผนและจัดการการเงินที่มี

แนวโน้มสู่การมีอิสรภาพทางการเงินที่ดีในอนาคต นักเรียนจะได้รับคะแนนความมั่งคั่งทางการเงินในกรณีที่นักเรียนมีภาวะเงินออมที่มั่นคงและมีเงินเหลือที่จะนำไปลงทุนเพื่อสร้างความมั่งคั่งในอนาคต อาทิ การเลือกผลิตภัณฑ์ทางการลงทุนที่เหมาะสม การวางแผนการลงทุนในแผนทางการเงิน หรือการเลือกประกอบอาชีพเสริมเพื่อสร้างความมั่งคั่ง เป็นต้น

การสะสมคะแนนโบนัสนี้ นักเรียนจะได้รับการประเมิน “ผ่าน” ในกรณีที่นักเรียนสามารถสะสมคะแนนโบนัสทั้ง 5 ส่วน โดยมีคะแนนแต่ละส่วนอย่างน้อยร้อยละ 50 จากร้อยละ 100 ขึ้นไป เพื่อสะท้อนว่า นอกจากการตัดสินใจทางการเงินจากข้อมูลทางการเงินแล้ว นักเรียนควรมีการวางแผนและจัดการการเงินโดยรักษาสสมดุลของการใช้ชีวิตได้

ตัวอย่างกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดเมื่ออายุ 30 ปี : ตระหนักต่อความสำคัญของทรัพยากรที่เรียกว่าเงิน

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของเศรษฐศาสตร์ การเลือกและค่าเสียโอกาส
2. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน
3. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ค่าเสียโอกาสจากการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียน
4. นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงินระหว่างก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมมากขึ้น และสามารถแสดงเหตุผลเพื่อสนับสนุนได้

2. แนวคิดหลักของกิจกรรม

เงินจัดเป็นทรัพยากรหนึ่งทางเศรษฐศาสตร์ที่มีอยู่อย่างจำกัด และเป็นทรัพยากรที่อยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้จึงควรรู้จักบริหารจัดการเงินให้มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงค่าเสียโอกาส เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่มีอย่างไม่จำกัด เพื่อให้มีความมั่นคงทางการเงินในชีวิตที่ดี

3. สารการเรียนรู้

3.1 ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ :

- 1) ความหมายของเศรษฐศาสตร์ : เศรษฐศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด
- 2) ความหมายของการเลือกและค่าเสียโอกาส : ค่าเสียโอกาส (Opportunity cost) หมายถึง มูลค่าที่สูงที่สุดของสิ่งที่ต้องเสียไปจากการเลือก ค่าเสียโอกาสสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. ต้นทุนเสียโอกาสที่เป็นตัวเงิน กับ 2. ต้นทุนเสียโอกาสที่ไม่สามารถวัดค่าเป็นเงินได้ เช่น สุขภาพที่ต้องเสียไปจากการเลือกทำงานหาเงิน เป็นต้น ค่าเสียโอกาสจึงเป็นสิ่งที่ควรนำมาประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจทางการเงิน เพื่อเลือกทางเลือกที่นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทางการเงินได้อย่างคุ้มค่า

3.2 ความรู้ทางการเงิน :

ความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน

- 1) ช่วยสร้างความมั่นคงทางการเงิน สามารถจัดการเงินเพื่อรองรับต่อการขาดสภาพคล่อง
- 2) สามารถจัดการเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงินในชีวิตได้
- 3) สามารถจัดการงบประมาณการเงินในชีวิต มีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่ไม่จำเป็น
- 4) ช่วยให้มีมารอบคอบและระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินมากยิ่งขึ้น

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบความรู้ทางเศรษฐศาสตร์และความฉลาดรู้การเงินที่ปรากฏในกิจกรรม

สาระการเรียนรู้	ความฉลาดรู้การเงิน					
	ความรู้ ทางการเงิน	ทักษะทางการเงิน*				พฤติกรรม ทางการเงิน
		A	B	C	D	
- ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด การเลือกและ ค่าเสียโอกาสเพื่อนำมาสู่การวางแผนและ จัดการการเงิน	-	/	/	/	/	- มีแรงจูงใจในการวางแผนการเงิน และจัดการเงินซึ่งเป็นเครื่องมือเพื่อ สร้างความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน

* ทักษะทางการเงิน ประกอบด้วย A: การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน / B: การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน / C: การประเมินข้อมูลทางการเงิน / D: การตัดสินใจทางการเงิน

5. ระยะเวลา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลาประมาณ 2 คาบ จำนวน 100 นาที (1 คาบ : 50 นาที)

6. สื่อ

6.1 สื่อสำหรับการจัดสภาพแวดล้อมฉากทัศน์

- การ์ดแสดงข้อมูลชีวิต และการเงินของนักเรียน จำนวน 9 ชุด
- โปรแกรม Power Point แสดงฉากทัศน์ และชุดตัวเลขสถานการณ์ทางการเงิน
- เอกสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ได้แก่ ประกันภัย / บัตรเครดิต / บัญชีเงินฝาก

6.2 สื่อสำหรับการดำเนินกิจกรรม

- ใบงานประกอบการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ แบบบันทึกการตัดสินใจ / แบบบันทึกคะแนนโบนัส / แบบบันทึกการเงินและสถาบันการเงิน
- สมุดบันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดเมื่ออายุ 30 ปี

7. สถานที่

ภายในห้องเรียน/พื้นที่ที่สามารถจัดโต๊ะรูปแบบกลุ่ม มีสื่อเทคโนโลยี ได้แก่ ทีวี / โปรเจคเตอร์ และคอมพิวเตอร์

8. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

การเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม

1. นักเรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน จากนั้นกำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครตามใบงานที่แต่ละกลุ่มได้รับ โดยใบงานจะประกอบด้วย 1) ตัวละคร 2) เป้าหมายทางการเงิน และ 3) พฤติกรรมทางการเงิน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับชุดข้อมูลทางการเงิน ได้แก่ 1) การ์ดชุดตัวละคร 2) การ์ดข้อมูลพื้นฐานครอบครัว
3. นักเรียนจะบรรลุความสำเร็จในกิจกรรม ได้แก่
 - 3.1 นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินครบทั้ง 3 ระยะ
 - 3.2 นักเรียนสามารถอยู่รอดทางการเงินเมื่ออายุ 30 ปี

3.3 นักเรียนมีคะแนนโบนัสทางการเงิน ได้แก่ 1) คะแนนความสุขทางการเงิน 2) คะแนนวินัยทางการเงิน และ 3) คะแนนความมั่นคงทางการเงิน ด้านละมากกว่า 20 คะแนนขึ้นไป

8.1 ชั้นรับประสบการณ์ (10 นาที)

ครูใช้โปรแกรม Power Point เพื่อนำเสนอเรื่องราวของนักเรียนที่กำลังจะจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีความคาดหวังที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในสาขาที่คาดหวัง แต่นักเรียนก็ต้องเสียใจไปกับการสอบระบบ TCAS 3 รอบที่ผ่านมา

8.2 ชั้นนำเสนอบทบาทสมมติ (50 นาที)

8.2.1 กิจกรรม “อยู่ให้รอดเมื่ออายุ 30 ปี” นำเสนอฉากต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรม Power Point แต่ละฉากประกอบด้วยตัวเลขเหตุการณ์ทางการเงิน และตัวเลือกการตัดสินใจทางการเงิน นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้เวียนเพื่อสุ่มเลือกตัวเลขเหตุการณ์ในการตัดสินใจทางการเงิน การสุ่มเลือกเปิดตัวเลขเหตุการณ์จะมีผลต่อทุก ๆ กลุ่ม ซึ่งจะต้องตัดสินใจทางการเงินด้วย กิจกรรมประกอบด้วย 5 ฉาก ดังนี้

- ฉากที่ 1 การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย
- ฉากที่ 2 การดำเนินชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย
- ฉากที่ 3 การตัดสินใจสมัครงาน
- ฉากที่ 4 การตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (เงินฝาก)
- ฉากที่ 5 เริ่มต้นชีวิตในการทำงาน (อายุ 25 – 26 ปี)
- ฉากที่ 6 การทำงาน (อายุ 27 – 30 ปี)

↑ โปรแกรมนำเสนอ Power Point ที่ใช้ในการนำเสนอจาก เหตุการณ์ และตัวเลือกการตัดสินใจทางการเงินในกิจกรรม

7.2.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับอุปกรณ์และใบงานเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

↑ 1) การแสดงข้อมูลชีวิตและการเงิน (การนำเสนอข้อมูลชีวิตและการเงิน นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับการ์ดแต่ละชุดแตกต่างกันไป) เพื่อใช้ในการสวมบทบาทสมมติและการตัดสินใจทางการเงิน

ปี	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	พฤษภาคม	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												
14												
15												
16												
17												
18												

2) แบบบันทึกผลการตัดสินใจ และ 3) แบบบันทึกคะแนนโบนัส ใช้สำหรับการบันทึกตัวเลือกการตัดสินใจของนักเรียนในฉากต่าง ๆ และบันทึกคะแนนโบนัส ↓

นักเรียน	ผลการตัดสินใจ	คะแนนโบนัส
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		

← 4) แบบบันทึกรายรับ - รายจ่าย ข้อมูลพฤติกรรมทางการเงิน และข้อมูลเป้าหมายทางการเงิน ทุก ๆ รอบของการตัดสินใจทางการเงิน นักเรียนจะต้องตัดสินใจทางการเงินที่สอดคล้องกับข้อมูลพฤติกรรมทางการเงินที่กำหนด

8.2.3 ในฉากที่ 4 การตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (เงินฝาก) จะมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือก 2 ประเภท แต่ละประเภทมีกติกาในการฝากเงินและคะแนนโบนัส ดังนี้

- 1) นักเรียนที่เลือกบัญชีเงินฝาก ประเภทออมทรัพย์ ในการตัดสินใจฉากที่ 5 - 6 แต่ละรอบ นักเรียนจะสามารถเลือกได้ว่าจะฝากเงินหรือไม่ จำนวนเท่าใด โดยจะได้รับดอกเบี้ยครั้งละ 2
- 2) นักเรียนที่เลือกบัญชีเงินฝาก ประเภทประจำ ในการตัดสินใจฉากที่ 5 - 6 แต่ละรอบ นักเรียนจะต้องฝากเงินตามจำนวนที่ตั้งไว้ทุกครั้ง โดยจะได้รับดอกเบี้ยครั้งละ 3
- 3) นักเรียนที่สามารถฝากเงินอย่างสม่ำเสมอทุก ๆ รอบ ในการตัดสินใจฉากที่ 5 - 6 นักเรียนจะได้รับคะแนนวินัยทางการเงินและคะแนนความมั่นคงทางการเงินเพิ่มขึ้น ครั้งละ 2 คะแนน

8.2.4 ฉากที่ 4-5 นักเรียนแต่ละกลุ่มเวียนสลับเลือกตัวเลขเหตุการณ์ รวมจำนวนอย่างต่ำ 3 รอบ แต่ละรอบแทนการดำเนินชีวิตประมาณ 1 เดือน ทุก ๆ ครั้งที่ขึ้นรอบใหม่ ครูกำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปรายรับ-รายจ่ายและปฏิบัติ ดังนี้

- 1) แจกเงินเดือนเพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มบันทึกลงในใบบันทึกรายรับ - รายจ่าย
- 2) ดำเนินเป็นเป็นธนาคารเพื่อให้นักเรียนแจ้งการฝากเงิน พร้อมบันทึกจำนวนเงินฝากและดอกเบี้ยของนักเรียนแต่ละกลุ่มลงบนกระดานธนาคาร

3) สอบถามนักเรียนแต่ละกลุ่มว่ากลุ่มใดมีความประสงค์จะบรรลุเป้าหมายทางการเงินในระยะสั้นและระยะกลางหรือไม่ หากกลุ่มใดมีความประสงค์บรรลุเป้าหมายทางการเงิน ให้ขีดฆ่าข้อมูลเป้าหมายทางการเงินในแบบบันทึกรายรับรายจ่าย พร้อมบันทึกลงในแบบบันทึกรายรับ – รายจ่าย

8.3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต (20 นาที)

8.3.1 ในฉากที่ 6 การทำงาน (อายุ 27 – 30 ปี) รอบสุดท้าย นักเรียนจะได้รับการนำเสนอตัวเลขเหตุการณ์ทางการเงินและการเผชิญกับสภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายทางการเงินของนักเรียน ซึ่งจะสะท้อนความท้าทายต่อการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

8.3.2 เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรมในฉากที่ 1 – 6 แล้ว ครูนำเสนอฉากเพิ่มเติมเพื่อสำรวจแนวโน้มการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในระยะยาว ดังนี้

ฉากที่ 7 : ชีวิตในวัย 60 ปี

ภายหลังจากการเกษียณอายุ นักเรียนพบว่านักเรียนมีอายุอยู่ได้ถึง 80 ปี ในแต่ละปีนักเรียนมีความจำเป็นต้องใช้เงินสำหรับการเลี้ยงดูชีวิตตนเองภายหลังเกษียณอายุโดยไม่มีรายได้จากเงินเดือน ตามเป้าหมายทางการเงินระยะยาวที่ระบุไว้ นักเรียนคิดว่านักเรียนมีเงินออมเพียงพอต่อการใช้จ่ายในช่วงวัยเกษียณหรือไม่

8.4 ขั้นสะท้อนผล (30 นาที)

8.4.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปข้อมูลทางการเงิน ได้แก่ 1) รายรับ – รายจ่ายสุทธิ 2) จำนวนเงินฝาก และ 3) คะแนนโบนัส

8.4.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลจากการบันทึกผลการตัดสินใจทางการเงิน ดังนี้

- 1) จากบันทึกผลการตัดสินใจทางการเงิน หากนักเรียนเลือกตัวเลือก A เป็นส่วนใหญ่ แสดงว่านักเรียนมีแนวโน้มในการจัดการการเงินที่ดี และมีวินัยทางการเงินที่ดี (ได้รับคะแนนวินัยทางการเงิน + 10 คะแนน)
- 2) จากบันทึกผลการตัดสินใจทางการเงิน หากนักเรียนเลือกตัวเลือก B เป็นส่วนใหญ่ แสดงว่านักเรียนมีแนวโน้มในการจัดการการเงินที่ดี แต่อาจขาดวินัยทางการเงินที่ดี (ได้รับคะแนนวินัยทางการเงิน + 5 คะแนน)
- 3) จากบันทึกผลการตัดสินใจทางการเงิน หากนักเรียนเลือกตัวเลือก C เป็นส่วนใหญ่ นักเรียนขาดการจัดการการเงินและวินัยทางการเงินที่ดี (ติดลบคะแนนวินัยทางการเงิน – 5 คะแนน)

8.4.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปคะแนนโบนัสที่ได้รับจากกิจกรรม ดังนี้

- 1) นักเรียนกลุ่มใดสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินในระยะสั้น นักเรียนจะได้แต้ม 5 แต้ม
- 2) นักเรียนกลุ่มใดสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินในระยะกลาง นักเรียนจะได้แต้ม 5 แต้ม
- 3) นักเรียนกลุ่มใดมีคะแนนความสุขทางการเงินมากกว่า 50 คะแนน นักเรียนจะได้แต้ม 5 แต้ม

(คะแนนความสุขทางการเงินจะแสดงค่าคะแนนในการตัดสินใจต่าง ๆ ในฉาก)

4) นักเรียนกลุ่มใดมีคะแนนความมั่นคงทางการเงินมากกว่า 50 คะแนน นักเรียนจะได้แต้ม 5 แต้ม (คะแนนความมั่นคงทางการเงินจะคำนวณจากการที่นักเรียนมีเงินออมในบัญชีจำนวนอย่างต่ำ 3 % จากรายได้แต่ละเดือน ทั้งนี้จำนวนเงินออมไม่รวมกับจำนวนเงินออมที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเงิน)

5) นักเรียนกลุ่มใดมีคะแนนความอยู่รอดทางการเงินมากกว่า 50 คะแนน นักเรียนจะได้แต้ม 5 แต้ม (คะแนนความอยู่รอดทางการเงินจะคำนวณจากนักเรียนมีรายจ่ายสุทธิไม่เกินกว่ารายรับที่กำหนด)

6) นักเรียนกลุ่มใดมีคะแนนวินัยทางการเงินมากกว่า 50 คะแนน นักเรียนจะได้รับแต้ม 5 แต้ม (คะแนนวินัยทางการเงินคำนวณจากการตัดสินใจทางการเงินแต่ละครั้ง และพฤติกรรมทางการเงิน)

นักเรียนกลุ่มใดที่มีแต้มมากที่สุด นักเรียนกลุ่มนั้นจะเป็นผู้รอดชีวิตทางการเงิน

8.4.5 นักเรียนสะท้อนผลการเรียนรู้ ผ่านการตั้งคำถาม และให้นักเรียนบันทึกคำตอบแต่ละข้อลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมอยู่ให้รอดเมื่อถึงอายุ 30 ปี ดังนี้

1) นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ทางการเงินใดบ้างในกิจกรรม และนักเรียนใช้หลักใดในการตัดสินใจทางการเงินแต่ละเหตุการณ์

2) “ทุก ๆ ทรัพยากรย่อมมีข้อจำกัด แต่ความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีจำกัด การตัดสินใจจึงต้องอาศัยการเลือกที่คุ้มค่าโดยคำนึงถึงค่าเสียโอกาส (Opportunities Cost)” หมายถึงอะไร ประโยคดังกล่าวสอดคล้องกับเหตุการณ์ใดในกิจกรรม จงยกตัวอย่าง (จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่ 1,3)

3) เหตุการณ์ใดที่ทำให้นักเรียนสูญเสียเงินจำนวนมาก และค่าเสียโอกาสของนักเรียนในการตัดสินใจครั้งนั้นเป็นจำนวนเท่าใด (จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่ 1,3)

4) อะไรคือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนจากเหตุการณ์ในช่วงต้น จวบจนกระทั่งเหตุการณ์สุดท้าย (แนวคำตอบ : การตัดสินใจทางการเงินโดยขาดการวางแผนการเงิน / การขาดการวางแผนการออมเงินในระยะยาว / การตัดสินใจทางการเงิน โดยขาดการไตร่ตรองข้อมูล)(จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่ 2)

5) เพราะเหตุใดนักเรียนจึงต้องเรียนรู้การวางแผนและจัดการทางการเงิน (จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่ 2,4)

8.4.6 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนคำตอบในห้องเรียน

8.4.7 นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดเมื่อถึงอายุ 30 ปี พร้อมระบายสีประเมินพัฒนาการด้านเจตคติทางการวางแผนและจัดการการเงิน ก่อน – หลังการดำเนินกิจกรรม

8.4.8 ครูให้นักเรียนทำแบบประเมินสถานะทางการเงิน พร้อมบันทึกผลการประเมินลงในสมุดบันทึก - การเรียนรู้ กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดเมื่อถึงอายุ 30 ปี

คำแนะนำ :

- ในการอธิบายความหมายของเศรษฐศาสตร์ การเลือกและค่าเสียโอกาส ครูอาจมีการอธิบายถึงหลักการข้างต้นก่อนที่จะใช้ชุดกิจกรรม เพื่อนำมาสู่การประเมินให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ความรู้ในหลักการข้างต้นมาตัดสินใจในฉากทัศน์ หรืออาจใช้วิธีการอธิบายในช่วงการสะท้อนผลการเรียนรู้
- ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว อาชีพ และมหาวิทยาลัย ครูอาจมีการปรับข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ฉากนั้นมีคามเสมือนจริงมากยิ่งขึ้น

9. การประเมินผล

สมุดบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง การตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน

จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบวัด	คะแนน		
		3	2	1
นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน	สมุดบันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดเมื่อมีอายุ 30 ปี โดยเขียนตอบคำถามว่าการวางแผนและจัดการการเงินมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตอย่างไร		นักเรียนสามารถระบุความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงินครอบคลุมอย่างน้อย 2 ใน 3 ได้แก่ 1) การสร้างความมั่นคงทางการเงินในชีวิต 2) การบรรลุเป้าหมายทางการเงินและเป้าหมายของชีวิต 3) ช่วยให้มีความรอบคอบและระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินมากยิ่งขึ้น	นักเรียนสามารถระบุความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงินครอบคลุมอย่างน้อย 1 ใน 3 ของหลักความสำคัญของการวางแผนและจัดการการเงิน

10. สื่อและอุปกรณ์ประกอบกิจกรรม “อยู่ให้รอดเมื่ออายุ 30 ปี”

1. การ์ดข้อมูลชีวิต และการเงิน และ การ์ดข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว

ตัวละครชุดที่ 1

อาชีพเดิมใจ : ก็นทันตแพทย์
สาขาที่เกี่ยวข้อง : ก็นทันตแพทย์ทางช่อง
คะแนนรวม : 75,000 คะแนน
ความถนัด : วิทยาศาสตร์ / ภาษาอังกฤษ

ตัวละครชุดที่ 2

อาชีพเดิมใจ : ธุรกิจส่วนตัว
สาขาที่เกี่ยวข้อง : บริหารธุรกิจ
คะแนนรวม : 21,000 คะแนน
ความถนัด : วิทยาศาสตร์ / คณิตศาสตร์ / ภาษาอังกฤษ

ตัวละครชุดที่ 3

อาชีพเดิมใจ : ครู
สาขาที่เกี่ยวข้อง : ครูศาสตร์
คะแนนรวม : 21,000 คะแนน
ความถนัด : คณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์

<p>ข้อมูลพื้นฐานครอบครัว ชุดที่ 1</p> <p>รายรับครอบครัว / เดือน : 80,000 บาท รายจ่ายครอบครัว / เดือน : 60,000 บาท เงินคงเหลือครอบครัวทั้งหมด : 800,000 บาท ความสามารถต่อการสนับสนุนด้านการศึกษา : 10,000 บาท / เดือน</p>	<p>ข้อมูลพื้นฐานครอบครัว ชุดที่ 2</p> <p>รายรับครอบครัว / เดือน : 200,000 บาท รายจ่ายครอบครัว / เดือน : 90,000 บาท เงินคงเหลือครอบครัวทั้งหมด : 5,000,000 บาท ความสามารถต่อการสนับสนุนด้านการศึกษา : 30,000 บาท / เดือน</p>	<p>ข้อมูลพื้นฐานครอบครัว ชุดที่ 3</p> <p>รายรับครอบครัว / เดือน : 50,000 บาท รายจ่ายครอบครัว / เดือน : 40,000 บาท เงินคงเหลือครอบครัวทั้งหมด : 200,000 บาท ความสามารถต่อการสนับสนุนด้านการศึกษา : 8,000 บาท / เดือน</p>
--	---	---

2. โปรแกรม Power Point นำเสนอฉากที่ 1 - 6

แบบบันทึกกิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดเมื่ออายุ 30 ปี

กลุ่มที่.....

คำชี้แจง : บันทึกผลการตัดสินใจ/ รายรับ – รายจ่าย และคำนวณโบนัสจากการดำเนินกิจกรรม

ข้อมูลพื้นฐาน :

ข้อมูลชุดตัวเลขที่ได้รับ ชุดที่

ข้อมูลพื้นฐานครอบครัว ชุดที่

บันทึกคะแนนโบนัส :

คะแนนความสุจริตทางการเงิน

คะแนนความอยู่รอดทางการเงิน

คะแนนวินัยทางการเงิน

บันทึกการตัดสินใจในจากทัศน์ :

ที่	A	B	C	ที่	A	B	C	ที่	A	B	C	ที่	A	B	C	ที่	A	B	C
1				19				38				56				74			
2				20				39				57				75			
3				21				40				58				76			
4				22				41				59				77			
5				23				42				60				78			
6				24				43				61				79			
7				25				44				62				80			
8				26				45				63				81			
9				27				46				64				82			
11				29				48				66							
12				30				49				67							
13				31				50				68							
14				32				51				69							
15				33				52				70							
16				34				อายุ 27 – 30 ปี				71							
เริ่มอายุ 25 ปี				35				53				72							
17				36				54				อายุ 30 ปี							
18				37				55				73							

แบบบ้านที่กกิจกรรม : อยู่ให้รอดเมื่ออายุ 30 ปี

๕๐

อาชีพ..... เงินเดือน

เงินออมในบัญชีธนาคาร : 30,000 บาท

พฤติกรรมทางการเงิน : ชื่นชอบการท่องเที่ยว ถ่ายภาพ ขับรถ ใจบุญ เสียเงิน
ไปกับการท่องเที่ยวและสะสมนาฬิกา

เป้าหมายทางการเงิน :

ระยะสั้น : ชีอนาฟิกา รูน Limited มูลค่า 200,000 บาท

ระยะกลาง : มีเงินออมสำหรับซื้อคอนโด มูลค่า 1,000,000 บาท

ระยะยาว : มีเงินเก็บหลังเกษียณอายุ 10,000,000 บาท

[illegible]

บันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 1 อยู่ให้รอดเมื่ออายุ 30 ปี

ชื่อ..... ชั้น เลขที่

ตอนที่ 1 จงตอบคำถามต่อไปนี้

1) นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ทางการเงินใดบ้างในกิจกรรม และนักเรียนใช้หลักใดในการตัดสินใจทางการเงินแต่ละเหตุการณ์

2) “ทุก ๆ ทรัพยากรย่อมมีข้อจำกัด แต่ความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีจำกัด การตัดสินใจจึงต้องอาศัยการเลือกที่คุ้มค่าโดยคำนึงถึงค่าเสียโอกาส (Opportunities Cost)” หมายถึงอะไร ประโยคดังกล่าวสอดคล้องกับเหตุการณ์ใดในกิจกรรม จงยกตัวอย่าง

3) เหตุการณ์ใดที่ทำให้นักเรียนสูญเสียเงินจำนวนมาก และค่าเสียโอกาสของนักเรียนในการตัดสินใจครั้งนั้นเป็นจำนวนเท่าใด

4) อะไรคือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียนจากเหตุการณ์ในช่วงต้น จวบจนกระทั่งเหตุการณ์สุดท้าย

5) เพราะเหตุใดนักเรียนจึงต้องเรียนรู้การวางแผนและจัดการทางการเงิน

เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมในวันนี้ :

ตอนที่ 2 จงประเมินสุขภาพทางการเงินของนักเรียน จาก Link เครื่องมือประเมินสุขภาพทางการเงินที่กำหนดให้ และสรุปถึงสถานะทางการเงินของนักเรียนที่มีในปัจจุบัน

ประเมินสุขภาพทางการเงิน

ผลการประเมิน

สุขภาพทางการเงิน

บันทึกสถานะทางการเงิน

สินทรัพย์		หนี้สิน	
รายการ	จำนวน	รายการ	จำนวน
1. เงินสด (ค่าขนม)/ เดือน		1. หนี้เงินสด ระบุ	
2. เงินจากรายได้ อื่นๆ อาทิ อาชีพเสริม			
3. เงินฝากออมทรัพย์		2. หนี้ผ่อนชำระ ระบุ	
4. เงินฝากประจำ			
5. เงินลงทุน			
6. สินทรัพย์อื่น ๆ ระบุ			
รวม		รวม	

ประเมินสถานะทางการเงิน :

กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท

การวางแผนการใช้จ่ายเงิน

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้
2. นักเรียนสามารถเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายเงินได้

2. แนวคิดหลักของกิจกรรม

การวางแผนทางการเงิน เป็นเครื่องมือสำคัญในการนำไปสู่การจัดการการเงินและการบรรลุเป้าหมายทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการวางแผนทางการเงิน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำแผนทางการเงิน และการนำแผนทางการเงินไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นกระบวนการพื้นฐานอันนำมาสู่การสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน ความมั่นคงทางการเงินในอนาคต

3. สารการเรียนรู้

3.1 ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ : -

3.2 ความรู้ทางการเงิน :

1) การวางแผนทางการเงิน : หมายถึง กระบวนการโดยรวมในการออกแบบแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการเงินภายใต้เงื่อนไขเฉพาะส่วนบุคคล การนำไปปฏิบัติรวมถึงการทบทวนปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ต้องการได้ การวางแผนทางการเงินมีหลักการพื้นฐานในการจัดทำแผนทางการเงิน ได้แก่ 1.1) การสร้างความมั่งคั่ง (wealth creation) เกี่ยวข้องกับการบริหารรายได้รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค 1.2) การปกป้องความมั่งคั่ง (wealth protection) เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับสินทรัพย์ที่ไม่มีชีวิต เช่น บ้าน รถยนต์ และสินทรัพย์ที่มีชีวิต คือ ตัวเราและครอบครัว ได้แก่ การวางแผนประกันภัย การวางแผนหลังเกษียณ เป็นต้น 1.3) การต่อยอดความมั่งคั่ง (wealth accumulation) เกี่ยวข้องกับการสะสมความมั่งคั่งผ่านการวางแผนภาษี และการวางแผนการลงทุน และ 1.4) การกระจายความมั่งคั่ง (wealth distribution) การส่งมอบความมั่งคั่งให้กับบุคคลที่ต้องการให้เป็นผู้รับมรดก

ทั้งนี้ ในส่วนของกิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 4,500 บาท จะมุ่งเน้นการวางแผนทางการเงินตามหลักการ “การสร้าง ความมั่งคั่ง (wealth creation) คือ การบริหารรายได้รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) กระบวนการวางแผนทางการเงิน : ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่

2.1) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน

2.2) การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเงิน โดยใช้เครื่องมือสำหรับการวางแผนการเงิน ได้แก่ งบการเงินส่วนบุคคล ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเงิน ประกอบด้วย ข้อมูลช่วงอายุ ข้อมูลด้านรายได้ ข้อมูลด้านการออม ข้อมูลด้านรายจ่าย เป็นต้น

2.3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานะทางการเงิน เพื่อพิจารณาความเข้มแข็งทางการเงินและตรวจสอบถึงปัญหาทางการเงิน

2.4) การจัดทำแผนการเงิน ด้วยการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน (spending plan)

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบความรู้ทางเศรษฐศาสตร์และความฉลาดรู้การเงินที่ปรากฏในกิจกรรม

สาระการเรียนรู้	ความฉลาดรู้การเงิน					
	ความรู้ทางการเงิน	ทักษะทางการเงิน*				พฤติกรรมทางการเงิน
		A	B	C	D	
-	การวางแผนการใช้จ่ายเงิน	/	/	/	/	มีความมั่นใจต่อแผนการเงินที่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงิน -วางแผนสำหรับการใช้จ่ายล่วงหน้า -เลือกและใช้เครื่องมือในการจัดทำงบประมาณ -ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา -ไม่กู้เงินเมื่อไม่พอใช้

* ทักษะทางการเงิน ประกอบด้วย A: การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน / B: การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน / C: การประเมินข้อมูลทางการเงิน / D: การตัดสินใจทางการเงิน

5. ระยะเวลา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลาประมาณ 2 คาบ จำนวน 100 นาที (1 คาบ : 50 นาที)

6. สื่อ

6.1 สื่อสำหรับการจัดสภาพแวดล้อมฉากทัศน์

- โปรแกรม Power Point Presentation นำเสนอฉากทัศน์กิจกรรมวัยรุ่นสิ้นหัวร่อยบาท

6.2 สื่อสำหรับการดำเนินกิจกรรม

- เอกสารนำเสนอรูปแบบแผนการเงิน ประเภท A - B ออมก่อนใช้ ประเภท C - E ใช้ก่อนออม

- สมุดบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง การประเมินสถานะทางการเงิน (* ครูควรมีการมอบหมายให้นักเรียนบันทึก

รายรับ – รายจ่ายของตนเองล่วงหน้าก่อนการดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการวางแผนทางการเงิน)

7. สถานที่

ภายในห้องเรียน/พื้นที่ที่สามารถจัดโต๊ะรูปแบบกลุ่ม มีสื่อเทคโนโลยี ได้แก่ ทีวี / โปรเจคเตอร์ และคอมพิวเตอร์

8. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ก่อนการเข้าสู่กิจกรรม ครูสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับเป้าหมายทางการเงิน และการบันทึกรายรับ – รายจ่ายของนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนตอบคำถามในสมุดบันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 3 วัยรุ่น 3,000 บาท ตอนที่ 1 บันทึกข้อมูลในชีวิตประจำวัน

8.1 ขั้นรับประสบการณ์ (10 นาที)

8.1.1 นักเรียนได้รับการนำเสนอฉากทัศน์ ผ่านโปรแกรม Power Point Presentation ในฉากที่ 1 จุดไฟแรงกล้าด้วยการตั้งเป้าหมายทางการเงิน โดยนำเสนอเรื่องราวของนักเรียนที่ตั้งเป้าหมายทางการเงิน และพบว่านักเรียนจะถูกลดค่าขนมเหลือเพียง 4,500 บาท และต้องใช้จ่ายภายใน 1 เดือน

8.1.2 นักเรียนได้รับการนำเสนอการ์ดข้อมูล ได้แก่

1. การ์ดฐานะทางการเงินและการ์ดข้อมูลเงินฝาก
2. การ์ดเป้าหมายทางการเงิน A – D
3. การ์ดแผนการใช้จ่ายเงิน A – F

8.1.3 นักเรียนเลือกการ์ดข้อมูลอย่างละ 1 ชุด เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจในฉากทัศน์

8.2 ขั้นนำเสนอบทบาทสมมติ (50 นาที)

8.2.1 นักเรียนได้รับการนำเสนอฉากต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรม Power Point แต่ละฉากประกอบด้วยฉากคำถาม และตัวเลือกการตัดสินใจทางการเงินต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย

8.4 ขึ้นสะท้อนผล (40 นาที)

8.4.1 นักเรียนแต่ละคนร่วมกันสรุปผลของกิจกรรมลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 3 วัลย์รุ่น 4,500 บาท

ดังนี้

- 1) สรุปจำนวนเงินรวมทั้งหมดของรายรับ- รายจ่ายที่ใช้ไปตลอด 30 วัน และ
- 2) สรุปผลคะแนนโบนัสทางการเงิน

8.4.2 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มที่ 1 : กลุ่มที่สามารถอยู่รอดทางการเงินได้จนกระทั่งฉากสุดท้าย พร้อมมีเงินเหลือใช้ โดยที่ไม่เบียดเบียนเงินออมและกู้ยืมเงิน (นักเรียนกลุ่มนี้จะได้รับคะแนนความมั่นคงทางการเงิน คะแนนความมีวินัยทางการเงิน คะแนนความอยู่รอดทางการเงิน เพิ่มอย่างละ 10 คะแนน)
- กลุ่มที่ 2 : กลุ่มที่ไม่สามารถอยู่รอดทางการเงินได้จนกระทั่งฉากสุดท้าย แต่ไม่มีเงินออม (นักเรียนกลุ่มนี้จะได้รับคะแนนความอยู่รอดทางการเงิน เพิ่ม 10 คะแนน)
- กลุ่มที่ 3 : กลุ่มที่ไม่สามารถอยู่รอดทางการเงินได้จนกระทั่งฉากสุดท้าย (นักเรียนติดลบคะแนนความอยู่รอดทางการเงิน 5 คะแนน)

8.4.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายสะท้อนผล โดยมีประเด็นดังนี้

- 1) อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จ / ไม่ประสบความสำเร็จในกิจกรรม
- 2) หากนักเรียนจะย้อนกลับไปแก้ไขการตัดสินใจทางการเงิน นักเรียนจะย้อนไปแก้ไขในเหตุการณ์ใด

8.4.4 นักเรียนร่วมกันสะท้อนการเรียนรู้รายบุคคลลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้ เรื่อง วัลย์รุ่น 4,500 บาท ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

9. การประเมินผล

สมุดบันทึกการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบวัด	คะแนน		
		3	2	1
นักเรียนสามารถออกแบบแผนการใช้จ่ายเงินในชีวิตได้	สมุดบันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 3 วัลย์รุ่น 4,500 บาท เรื่อง ออกแบบแผนทางการเงิน โดยให้นักเรียนวาดแผนผังวงกลมเพื่อแสดงแผนทางการเงินของนักเรียนในแต่ละเดือน รวมทั้งระบุจำนวนเงินได้แก่ รายรับ-รายจ่าย-เงินออม และเป้าหมายทางการเงินของตนเองในชีวิต	1.นักเรียนสามารถออกแบบแผนการใช้จ่ายเงินของตนเองใน 1 เดือนได้ โดยแผนการเงินต้องสะท้อนถึงหลักการพิจารณาในการออกแบบแผนการเงินดังนี้ 1. งบประมาณการเงินสอดคล้องกับบันทึกรายรับ- รายจ่ายของนักเรียนในสมุดบันทึกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 2 วัลย์รุ่นพันล้าน	นักเรียนสามารถออกแบบแผนการใช้จ่ายเงินของตนเองใน 1 เดือนได้ โดยแผนการเงินต้องสะท้อนถึงหลักการพิจารณาในการออกแบบแผนการเงินอย่างน้อย 2 ใน 4 ประเด็นที่กำหนด	นักเรียนสามารถออกแบบแผนการใช้จ่ายเงินของตนเองใน 1 เดือนได้ โดยแผนการเงินต้องสะท้อนถึงหลักการพิจารณาในการออกแบบแผนการเงินอย่างน้อย 1 ใน 4 ประเด็นที่กำหนด

จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบวัด	คะแนน		
		3	2	1
		2. งบประมาณการเงินสะท้อนการมีเงินออมสำหรับการบรรลุเป้าหมายทางการเงินทั้ง 3 ระยะ 3. งบประมาณการเงินรายจ่ายไม่เกินจากรายรับที่มี 4. สามารถแจกแจงรายละเอียดที่มาของรายรับและรายละเอียดของค่าใช้จ่ายได้		
นักเรียนสามารถเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนและจัดการการเงินได้	สมุดบันทึกการเรียนรู้กิจกรรมที่ 3 วิทยุ 4,500 บาท เรื่อง ออกแบบแผนทางการเงิน โดยให้นักเรียนระบุเครื่องมือทางการเงินที่จะใช้ในการออกแบบแผนทางการเงิน พร้อมเขียนอธิบายถึงเหตุผลในการเลือกเครื่องมือทางการเงินดังกล่าว			นักเรียนสามารถเลือกเครื่องมือที่ใช้ในดังกล่าวการวางแผนการใช้จ่ายเงินพร้อมอธิบายถึงเหตุผลในการเลือกใช้เครื่องมือได้

10. สื่อและอุปกรณ์ประกอบกิจกรรม “วัยรุ่น 4,500 บาท”

1. การรู้ฐานะทางการเงิน การบัญชีเงินฝาก การเป้าหมายทางการเงิน และการวางแผนการใช้จ่ายเงิน

แบบบันทึก กิจกรรมวัยรุ่น 4,500 บาท

ชื่อ

ชั้น ม. เลขที่

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ฐานะทางการเงิน

รายรับ/เดือน สุทธิ :	ค่าใช้จ่ายประจำ	รวม (บาท)	ค่าใช้จ่ายไม่ประจำ	รวม (บาท)
	1.		1.	
	2.		2.	
รายจ่าย/เดือน สุทธิ :	3.		3.	
	4.		4.	
	5.		5.	
	รวมทั้งหมด		รวมทั้งหมด	

พฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน :

ตอนที่ 2 วิเคราะห์พฤติกรรมการออมเงิน

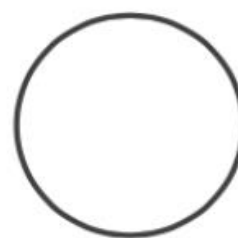
เงินออมที่มี ณ ปัจจุบัน :	บาท	พฤติกรรมการออมเงิน :
---------------------------	-----	----------------------

ตอนที่ 3 เป้าหมายทางการเงิน

เป้าหมายทางการเงินที่เลือก
คือ ตัวเลือก.....

ตอนที่ 4 แผนทางการเงินที่เลือก

แผนทางการเงินที่เลือก คือ ตัวเลือก.....

กิจกรรมที่ 3 : วัยรุ่น 4,500 บาท

ชื่อ

ชั้น ม. เลขที่

ตอนที่ 1 สรุปผลการเรียนรู้จากกิจกรรม (10 คะแนน)

1) แผนการเงินใดที่นักเรียนเลือกใช้ในกิจกรรม และอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนเลือกแผนการเงิน

ดังกล่าว :

2) แผนการเงินดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตด้วยเงิน 4,500 บาท ตลอด 1 เดือน

หรือไม่ เพราะเหตุใด :

3) อะไรคือผลที่เกิดขึ้นในตอนสุดท้ายของกิจกรรม :

.....

4) ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม อะไรเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้น :

.....

5) อะไรคือจุดอ่อนของแผนทางการเงินของนักเรียนในกิจกรรม :

.....

6) แผนการเงินที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร :

.....

7) ในการวางแผนการเงิน ข้อมูลทางการเงินใดที่นักเรียนควรนำมาใช้ประกอบการพิจารณา

แผนการเงิน เพราะเหตุใด

.....

8) หากนักเรียนได้มีโอกาสที่จะออกแบบแผนการเงินในกิจกรรมใหม่อีกครั้ง นักเรียนจะเลือก

แผนการเงินใด อย่างไร พร้อมประเมินความมั่นใจต่อแผนการเงินดังกล่าว (ระดับ 1-5)

.....

9) การวางแผนทางการเงินมีกระบวนการอย่างไร

.....

10) นักเรียนถูกหลักเกณฑ์คะแนนวิทยานิพนธ์ทางการเงินหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

ตอนที่ 2 วางแผนทางการเงินในชีวิตประจำวัน (10 คะแนน)

คำชี้แจง : ให้นักเรียนวางแผนทางการเงินของนักเรียนในชีวิตประจำวัน ตามขั้นตอนของการวางแผนทางการเงินต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ฐานะทางการเงิน :

คือ การวิเคราะห์พฤติกรรมและการใช้จ่ายเงินของนักเรียนในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนลอง

วิเคราะห์ดูซิว่า ใน 1 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนมีรายรับ และค่าใช้จ่ายทั้งแบบประจำหรือไม่ประจำอย่างไร จำนวนเท่าใด

รายรับ/เดือน สุกธี :	ค่าใช้จ่ายประจำ	รวม (บาท)	ค่าใช้จ่ายไม่ประจำ	รวม (บาท)
รายจ่าย/เดือน สุกธี :	1.		1.	
	2.		2.	
	3.		3.	
	4.		4.	
	5.		5.	
	รวมทั้งหมด		รวมทั้งหมด	

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเป้าหมายทางการเงิน : (เป้าหมายที่ดีควรครอบคลุมหลัก SMART)

เป้าหมายระยะสั้น :

เป้าหมายระยะกลาง :

เป้าหมายระยะยาว :

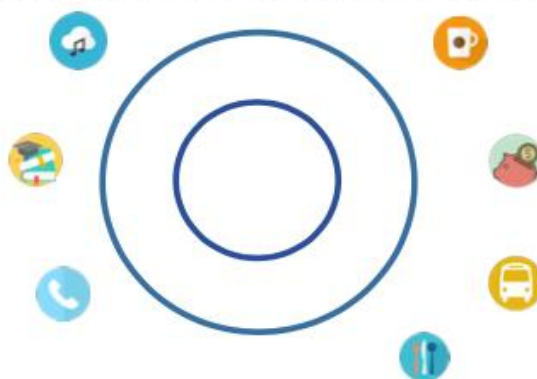
ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนทางการเงิน : นักเรียนควรกำหนดแผนทางการเงินโดยมีตัวเลขสุกธีที่สามารถวัดผลได้ และคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน และความมั่นคงทางการเงินในอนาคต

รูปแบบแผนทางการเงิน :

☐ ออมก่อนใช้

☐ ใช้ก่อนออม

☐ อื่น ๆ

ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมของนักเรียน

แบบบันทึก กิจกรรมวัยรุ่น 4,500 บาท

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ฐานะทางการเงิน

รายรับ/เดือน สุทธิ : 5000 บาท	ค่าใช้จ่ายประจำ	รวม (บาท)	ค่าใช้จ่ายไม่ประจำ	รวม (บาท)
	1. ค่าอาหารเช้า/เย็น	2000	1. EDUCATION	500
	2. ค่า Bus ไป/กลับ	1000	2. ENTERTAINMENT	1320
	3. ค่า INTERNET	500	3. CASH & DEPOSIT	1000
	4.		4.	
	5.		5.	
รายจ่าย/เดือน สุทธิ : 6800 บาท	รวมทั้งหมด	4000	รวมทั้งหมด	2820

พฤติกรรมค่าใช้จ่ายเงิน : ใช้เงินส่วนมากที่ 1 (ผสม) : มักจะไปกับ ENTERTAINMENT
มาก (ไม่สมควร)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์พฤติกรรมการออมเงิน

เงินออมที่มี ณ ปัจจุบัน : 31,400.50 บาท	พฤติกรรมการออมเงิน : ออมเงินทุกเดือน แต่ มีวิธีการออม รวมเข้าบัญชีธนาคารเงิน มักจะกิน เงินไม่พอ
---	---

ตอนที่ 3 เป้าหมายทางการเงิน

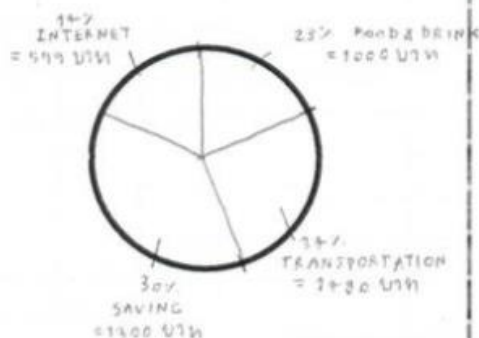
เป้าหมายทางการเงินที่เลือก

คือ ตัวเลือก...d.....

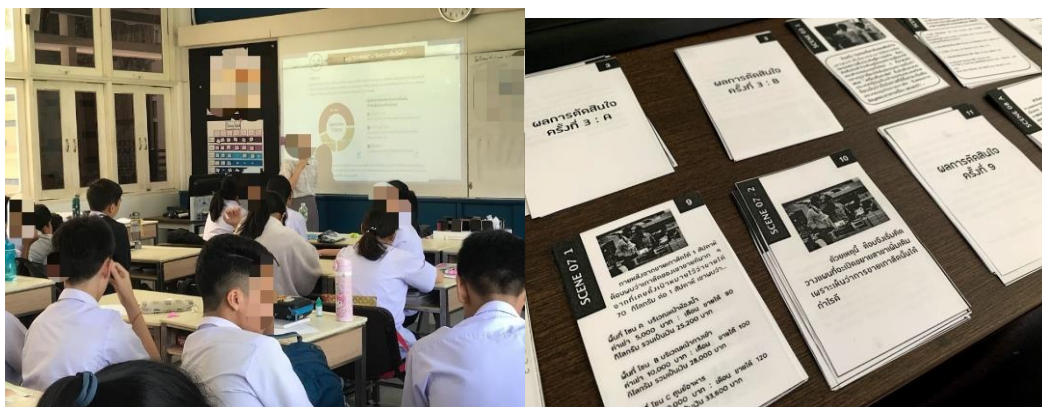
- เป้าหมายการเงินระยะสั้น
 - ออมเงิน เดือนละ 500 บาท เป็นเวลา 6 เดือน เพื่อหาเงินไปเที่ยวกับเพื่อน 3000 บาท
- เป้าหมายการเงินระยะกลาง
 - ออมเงิน เดือนละ 300 บาท เป็นเวลา 2 ปี เพื่อมีเงินในธนาคารสำรอง 3600 บาท
- คะแนนความสูง 5 Point
- คะแนนความมั่นใจ 5 Point

ตอนที่ 4 แผนทางการเงินที่เลือก

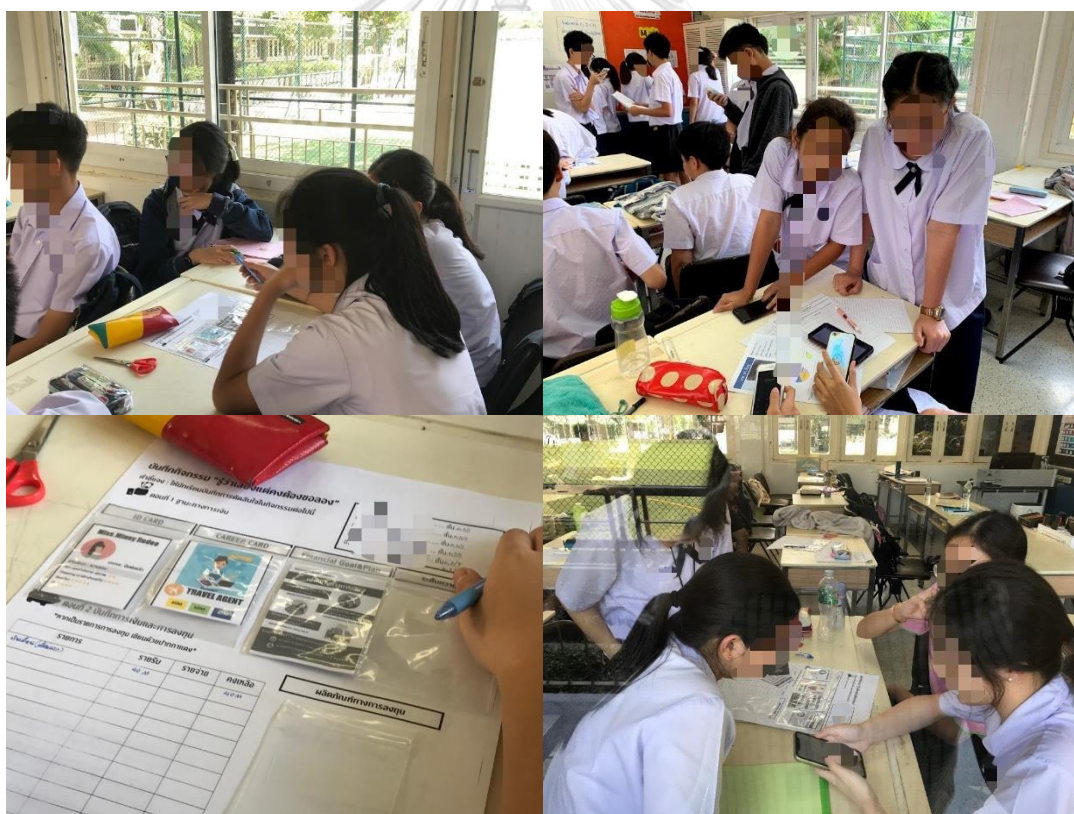
แผนทางการเงินที่เลือก คือ ตัวเลือก.ด.....

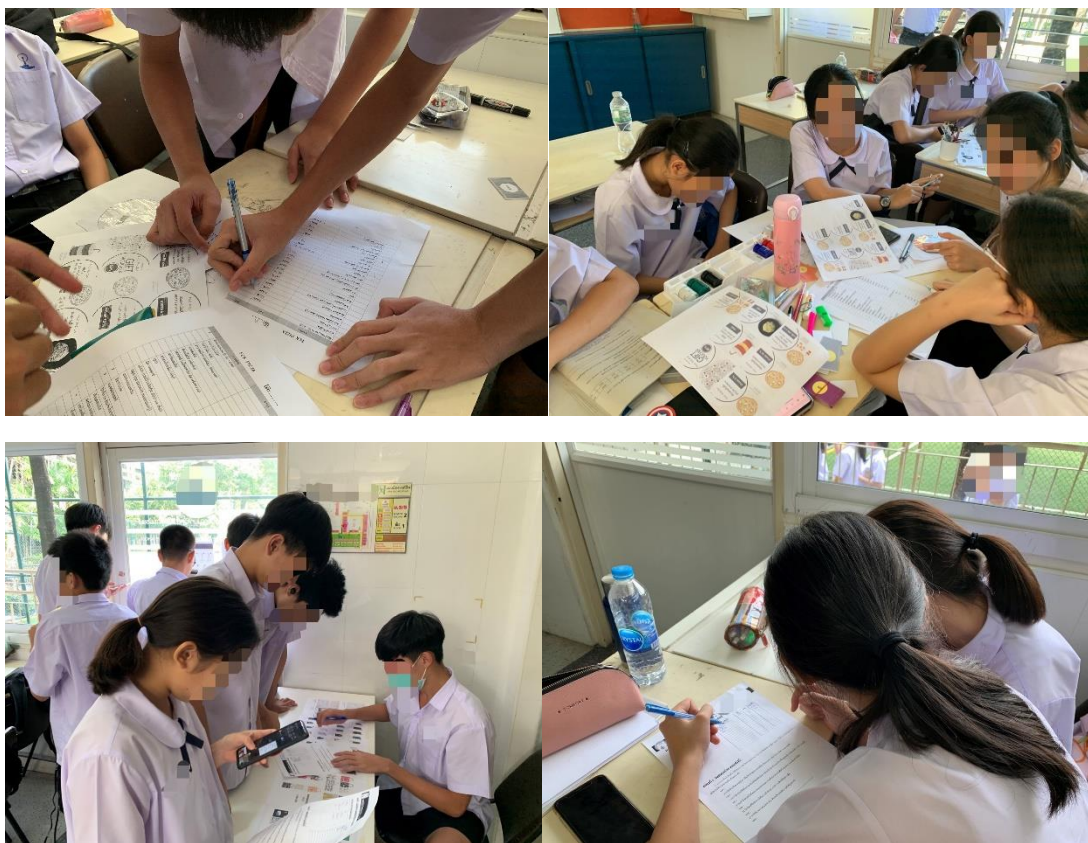

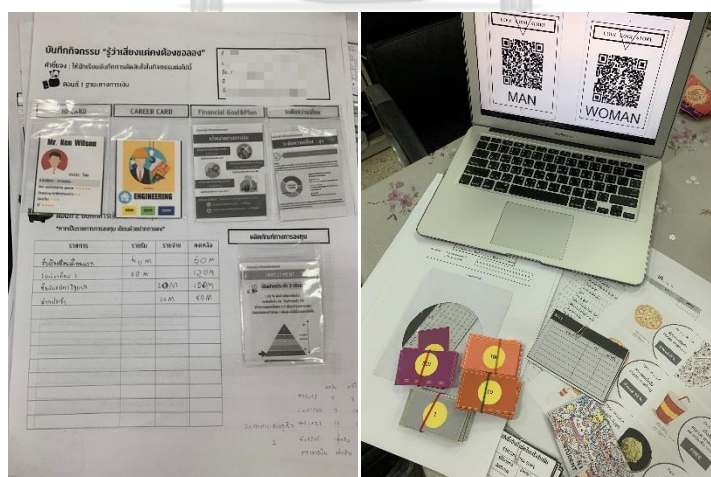
ขั้นรับประสบการณ์ นักเรียนได้รับการนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ
อาทิ โปรแกรมนำเสนอ Power Point, การ์ดฉากทัศน์ (Card Scenario) เป็นต้น

ขั้นแสดงบทบาทถึงขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนร่วมกันตัดสินใจทางการเงินในฉากทัศน์
และบันทึกการตัดสินใจลงในแบบบันทึกกิจกรรม

ชั้นแสดงบทบาทถึงขั้นเผชิญภาวะวิกฤต นักเรียนร่วมกันตัดสินใจทางการเงินในฉากทัศน์
และบันทึกการตัดสินใจลงในแบบบันทึกกิจกรรม

ตัวอย่างสื่อและแบบบันทึกกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ ฉกทักษ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์พร ยินดีสุข
อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
3. อาจารย์ ดร.อัจฉรา โยมสินธุ์
อาจารย์ประจำภาควิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้เขียนหนังสือด้านการวางแผนทางการเงินของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
และที่ปรึกษาโครงการครูพอเพียงเพื่อพัฒนาหลักสูตรการเงินพอเพียงแก่เยาวชนใน
สถานศึกษา มูลนิธิยุวสถิรคุณ

2. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบวัดความฉลาดรู้การเงิน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์พร ยินดีสุข
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
3. อาจารย์ ดร.อัจฉรา โยมสินธุ์
อาจารย์ประจำภาควิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กมลชนก สกนธวัฒน์
วัน เดือน ปี เกิด	25 พฤษภาคม 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดขอนแก่น
วุฒิการศึกษา	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	โชคชัย 4 50 ถนนโชคชัย 4 เขตลาดพร้าว แขวงลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230

